

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני שבת

פרשת אחרי מות-קדושים ♦ תשפ"ו

מיטב עלוני השבת:

לקראת שבת מלכתא
פאר מקדושים
סיפורי צדיקים
באר הפרשה
היכל החתם סופר
דברי שיח
טוב לחסות בה'
השגחה פרטית
ליקוטים וסיפורים נפלאים
נר לשולחן שבת
מטעמים לשולחן שבת
שבת טיש

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לקראת שבוע מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

סיפורים ופנינים מרתקים

גליון מס' 528

פנינים לפרשת אחרי קדושים פ"ו

כולו נמוג מפחד ה' ומהדר גאונו. דגים לא אכל מחשש תולעים, חלות לא אכל שמא נגע בהם אי מי בלא נטילת ידיים, ופירות- שמא נתגלגלו לשוק בפריז מפירות ארץ ישראל. הוא היה ניגש לסעודה בחיל ורעדה, כשהוא מחשב כל תנועה בדריכות עצומה שלא להיכשל חלילה באיסור "בורר"

גילויים מיוחדים מקורות חיינו של מרן פוסק הדור רבינו הגר"מ שטרנבוך שליט"א, והשבת המרוממת בצילו של 'השרף' רבי מרדכי פגרמנסקי זצ"ל • כי גדול בקרבך

"וְרַחֵץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ" (ויקרא ט"ז, כ"ד)

סיומה של מלחמת העולם השניה הביא עימו תמורות עמוקות בעולם התורה. גדולי התורה הנותנים מהחורבן הגדול, התרכזו בארץ ישראל ובארצות הברית, יחד עם שרידי עולם התורה, ואט אט החלו להתרקם היסודות לבניינו של עולם התורה המחודש. לצד אלו, בלונדון המתנערת מאפר המלחמה ומפנה את הררי ההריסות, חווה אף העילוי הצעיר רבי משה שטרנבוך את ניצני התקומה ובשורת העתיד. הדרכים שנפתחו, אפשרו לו להדק את הקשר עם הדמות המשמעותית במשפחתו- הסבא הגדול רבי שלמה זלמן פינס. בימי בין הזמנים היה נוסע לשווייץ לבקר את סבו. בביתו פגש גדולי תורה

שהיו מגיעים לשווייץ לצורך איסוף כספים. באותן הזדמנויות הכיר לראשונה את ראש ישיבת חברון, הגאון

רעיון גאוני

הפגישה הראשונה בין מרן רשכבה"ג הגר"ד לנדו זצ"ל ובין מרן שה"ת רבינו הגר"ח קנייבסקי זצ"ל

עמ' 6

מתחילים מסכת חולין

נהגו להתענות לפני לימוד מסכת חולין כדי שלא יינזקו הלומדים, מה הורה מרן ה'שבט הלוי'?

עמ' 8

לשטוף את הפנים

אב"ד סאנטוב שליט"א עם הסגולה המיוחדת של הרבי המהר"ד מבעלזא זיע"א, לחינוך הילדים

עמ' 12

קדושה שכזאת

בזכות הגביר הקמצן, הבין רבי מאיר שפירא זצ"ל מדוע 'מי שיש לו ואינו רוצה לתת' נקרא 'קדוש'

עמ' 10

פגרמנסקי נגיש יותר מאשר לפני המלחמה. כל מבקש ה' יכול היה לגשת אליו, להתייעץ, לקבל הדרכה והכוונה ולשמוע דברי מוסר ועידוד.

רבים היו הפליטים והניצולים שבורי הלב שהגיעו להסתופף בצילו כתחנה בסערת נדודיהם, בין הכא להתם, בין עבר רצון לעתיד לוט בערפל באו לשאול בעצתו ולהתחמם לאישו. השאלות שנדרש אליהן לרוב היו שאלות בענייני החיים, להיכן להגר, מה לעשות בעתיד וכיצד לשקם את החיים החרבים.

שונה מהם היה העילוי הלונדוני הצעיר. הוא הגיע לרבי מוטל כתחנה נוספת בנתיב גדילתו, מתוך אותו רעב פנימי יוקד שאפף אותו לגדול ולהתעלות. הוא היה נכנס להיכלו של רבי מרדכי פגרמנסקי, במלוא הרעננות של עילוי צעיר בשיא פריחתו, אשר הייסורים שמעיקים על נפשו נוגעים לסוגיות עמומות, לקושיות שלא נמצא להם מענה ולהכוונה בדרך העלייה.

רבי מוטל, גאון ההכרה בנפש, עמד על טיבו בסקירה אחת. הוא הבחין בכוחות שכלו ונפשו העצומים, והערה אל כלי הקיבול שלו תורה, מוסר והשקפה בסדר גודל שיהלום את מידתו. ימים ולילות היה עושה רבינו במחיצתו של הגאון הקדוש רבי מרדכי, שוטח בפניו את שאלותיו בלימוד וסופג מתורתו ומהכוונתו הגאונית בתהלוכות החיים.

דמותו הנערצת של רבי מוטל חקקה ברבינו רושם עז, והוא מרבה לצטט ממנו סיפורים שראה בעצמו או שמע מכלי ראשון, המגלמים בעיניו את דמותו של האדם השלם, שלם בידיעת התורה ובדעת התורה. עשרות שנים אחר כך, מילותיו של רבי מוטל חקוקות בזכרוננו כגחלי אש. מגחלי האש האחרונים שנפקו מהיכלו של גאון מופלא זה, שעדיין מלחשות וחיות בעולמו.

לא לסמוך בקלות

באחת מפגישותיהם, שח רבינו לר' מוטל כי למחרת ביום שישי ממשיך הוא בדרכו לציריך שבשווייץ, שם יעשה את השבת בבית סבו הגאון רבי שלמה זלמן פינס. מששמע על כך רבי מרדכי, אמר בתקיפות: "אל תיסע! ביום שישי לא נוסעים!"

רבינו השיב כי הרכבת לציריך יוצאת בשש בבוקר, והנסיעה אינה אורכת יותר מאשר שעות ספורות, כך שיגיע למחוז חפצו בעוד היום גדול. רבי מרדכי פגרמנסקי לא הגיב. למחרת עם שחר יצא רבינו לתחנת הרכבת בעוד מועד, כדרכו מאז ומקדם לדייק בזמנים ואף להקדים מעט. אך באופן בלתי מובן איחר את הרכבת.

משכך, שב למרכז פריז והחל להתכונן לשבת. הפנוהו ליהודי חסידי בעל בית שהיה מוחזק לירא שמים ותושבי העיר החרדיים היו סומכים עליו וקונים ממנו מאכלים. רבינו שגם בלונדון היה מחמיר לאכול רק משחיטה פרטית מהודרת, לא העלה בדעתו להזמין אצלו מאכלים בשריים. רק את הבסיס ההכרחי הזמין אצלו: דגים וחלות ומיץ ענבים לקידוש.

רבי יחזקאל סרנא. לימים סיפר הרב סרנא אנקדוטה מאותם ימים: רבי שלמה זלמן פינס היה 'ליטוואק' (ליטאי) שורשי תקיף, שביקר בחריפות את הנהגת נכדו לטבול במקווה מידי יום, וגם בשבת קודש. הוא סבר שבשבת אין לטבול במקווה מחשש לאיסורי סוחט.

אך נכדו- רבינו, היה מקפיד מנעוריו על טבילה במקווה מידי יום, חבריו משיבת שניידער סיפרו כי היה משוחח עימם ומעורר אותם לטבול במקווה, הגם שהמקווה באזורם היה לא מתוחזק בלשון המעטה, ונדרש כוח רצון חזק לטבול בו מידי יום.

עם הסבא רבי שלמה זלמן לא היה שייך לדבר על כל זה. הוא היה תקיף בדעתו, וכדי לוודא שנכדו לא יצא מביתו ביום שבת קודש לטבול במקווה, מצא פיתרון פשוט וסופי: הוא נעל את דלת הבית... עבור רבינו, דלתות נעולות לא היו מחסום בלתי עביר, והוא חמק מהבית דרך החלון. במורת רוח פתח הסבא את הדלת בפני נכדו, ששב מבית הטבילה ופאותיו עדיין רטובות. "ללכת למקווה" אמר לו בקפידה "גם גוי יכול. אבל ללמוד תוספות רק יהודי יכול" הנכד לא הגיב.

כשיצא סבו לרגע מהחדר, התנוצץ חיוך בעיניו והוא הפטיר חרש בפני רבי יחזקאל סרנא. "מה יכול ליטוואק שורשי להבין במקווה..."

בהיכלו של השרף

את נסיעותיו לשווייץ, ניצל רבינו כדי לרקום קשרים מופלאים עם דמויות הוד משרידי עולם התורה שכיוונו את דרך עלייתו.

ברכבת, באוניה ושוב ברכבת- חצה רבינו את הגבולות שעד לא מכבר היו מדממים, אל עבר הנוף ההררי של שווייץ.

אלא שבדרכו היה עוצר לתחנה משמעותית, שהייתה תחנת היעד של טובי בני הישיבות שהיטלטלו באירופה של אחר המלחמה: היכלו של השרף רבי מוטל פגרמנסקי.

רבי מוטל היה הקמע של עולם התורה. גאונותו הנדירה בד בבד עם קדושתו העצומה, העטו עליו מעטה קדושה עילאית, בלתי מושגת. כבר בצעירותו היה לאגדה חיה בהיכלן של ישיבות סלבודקא וטלז. שיעור קומתו היתמר הרבה מעבר לשל בני גילו. הגדירוהו כברק שהופיע בשמי עולם התורה. גאונים עצומים עמדו נפעמים ונרעשים למחזה הגדול הזה, תופעה של בחור שצמח מעצמו לגובה ארזים, ומדרגותיו וגינוניו הינם כשל אחד מגאוני קמאי.

עם היותו חלוש עוד לפני המלחמה, זכה לשרוד את מוראותיה ולהישאר בחיים. משמים שמרו עליו בשמירה יתרה ובניסים גלויים. הצלתו של ר' מוטל הייתה בשורה שהעניקה לשרידי בני הישיבות תקווה לקומם מחדש את ליטא החרבה על תילה.

'בעיות' מסוג שונה

לאחר המלחמה שהה רבי מוטל בצרפת, כשהוא מנווט את פעולות ההצלה הגדולות של שארית הפליטה, ומהווה ה"אורים והתומים" של כל בני התורה. בשנים האלו של אחר המלחמה, היה רבי מרדכי

מסכת יומא
'עמוד היומי'
י"ב אייר

מחיל אל החיל

זוכים

גם אתה תלמד ותבין
את סדר העבודה
והקרבת הקרבנות

מתחילים

בלימוד מסכת יומא
לקראת יום הכיפורים
הקרוב ובא

סיימו

רבבות לומדי 'עמוד היומי'
זכו לסיים את לימוד
מסכת פסחים בחג הפסח

יום רביעי י"ב אייר תשפ"ו להצטרפות 'דרשו' 02-560-9000 או בעמדות נדרים

עמוד אחד ליום בבהירות במתינות ובמתיקות | לימוד יומי של עמוד גמרא | מלגות לנבחנים | מתנה לכל לומד! גמרא עם ביאור עין העמוד ושפה ברורה | מיטב השיעורים
להאזנה בכל עת | לוח לימוד אישי | כוללים וקבוצות לימוד | מאות שיעורים בכל רחבי הארץ | מלגת פתיחה לשיעורים | מבחן חודשי בארבעה מסלולים

המוות ממש, וההכנות לקראת שבת לוו ברעדה ובחרדה עצומה. לקראת שבת היה מנקה את כיסיו מכל שמץ אבק ולכלוך, ומנקר בין התפרים שמא נפל פירור קטן או מעט מוך (על אף שלהלכה אין פוסקים כן) מחששו שמא רחובות פריז הינם רשות הרבים דאורייתא. ולאחר כל זאת, ביום השבת לא יצא כלל מביתו ביראת חטאו המופלגת.

עוד טרם השבת התבקש רבינו לסייע בידי מארחו לסחוט ענבים למיץ, לכבוד קידוש, שכן חשש שמא אדם הנגוע בדעות כוזבות נגע במיץ הענבים. הידור ייחודי זה נחקק בקרבנו, ועד היום מביע רבינו קורת רוח כאשר מזדמן לו לקדש על מיץ ענבים שנסחט על ידי בני ביתו במיוחד לצורך הקידוש, בהיזכרו באותה שבת מופלאה לאורו של רבי מרדכי פגרמנסקי.

כשרות - בחיל וברעדה

במשך כל השבת עקב רבינו בנשימה עצורה אחר מארחו הקדוש. יראת החטא שאפפה אותו במשך כל השבת הייתה ניתנת למישוש, כולו נמוג מפחד ה' ומהדר גאונו. כל תנועה מחושבת, ויותר משאכל-לא אכל. על כל מאכל ומשקה היו לו חששות. דגים לא אכל מחשש תולעים, חלות לא אכל שמא נגע בהם אי מי בלא נטילת ידיים, ופירות - שמא נתגלגלו לשוק בפריז מפירות ארץ ישראל. הוא היה ניגש לסעודה בחיל ורעדה, כשהוא מחשב כל תנועה בדריכות עצומה שלא להיכשל חלילה באיסור "בורר".

במבט לאחור ניתן לראות כי ההשגחה העליונה זימנה את רבינו אל היכלו של השרף רבי מוט'ל, כמי שעתיד להיות מנהיגה של מערכת הכשרות המהודרת והגדולה ביותר של הציבור החרדי, ולפקח על אינספור תהליכי כשרות מורכבים, ושאלות הלכתיות מסועפות הכרוכות בהפסד ממון מרובה.

רבינו ניגש להכרעות אלו במלוא כובד הראש והרעדה, ובמלוא האחריות והדריכות. החשש מספק איסור, והפחד הנורא מלהגיע לחשש מכשול המדריכים את צעדיו ופסיקותיו. אחריות כזו, יכול ליטול על עצמו רק מי שמפחד-מי שמפחד באמת! ורבינו, מהבודדים שזכה לחזות ביראת חטאו העצומה של השרף רבי מרדכי פגרמנסקי, אשר כהגדרת רבינו "פחד מחטא כמו ממלאך המוות", יודע היטב מה פירושו של פחד אמיתי מחטא.

דמות פלאים בשוויץ

בנסיעותיו לשוויץ, עשה העילוי הצעיר רושם כביר על כל סובביו. יהדות שוויץ לא הכירה מושגים שכאלו. עילוי מופלג הדוחה בבזו אפשרויות לבסס את עתידו מבחינה כלכלית, ואחת שאלתו "שבתי בבית ה'". הדרגות הגבוהות בידיעת התורה אליהן הגיע, המחישו את תפארתה של תורה בעיני כל רואיו.

וכך העידה בת משפחה, גב' רוסנברג לבית פינס: זכורני מילדותי שרבי משה היה מתארח בבית הוריי בשוויץ. דמותו של העילוי עשתה עלי רושם כביר. כילדה לא יכולתי להעריך כמובן את דרגותיו בלימוד, אך הייתי מוקסמת למראה התמדתו הכבירה.

המשך בעמוד 26

בנסיעותיו לשוויץ, עשה העילוי הצעיר רושם כביר על כל סובביו. יהדות שוויץ לא הכירה מושגים שכאלו. עילוי מופלג הדוחה בבזו אפשרויות לבסס את עתידו מבחינה כלכלית, ואחת שאלתו "שבתי בבית ה'". הדרגות הגבוהות בידיעת התורה אליהן הגיע, המחישו את תפארתה של תורה בעיני כל רואיו

לאחר שהשלים את הכנותיו, פנה לביתו של רבי מרדכי וסיפר לו שהחמיץ את הרכבת ונותר בעיר. רבי מרדכי התעניין: והיכן אתה בשבת? 'אצל יהודי המזכר כאן בפריס בפֿלֶעֶצֶל - האזור היהודי של פריז, שנראה לי 'עֶרְלֶכֶר יִיד'. תמה רבי מרדכי:

"האם הסיבה הזו שהוא נראה לך עֶרְלֶכֶר יִיד הייתה מספיקה עבורך כדי להלוות לו אלף דולר?" אחר המשיך בחריפות: "מי שלא תלווה לו אלף דולר, אל תסמוך עליו בענייני כשרות!" תוך כדי דיבור התרככו פניו והוא הזמין את העילוי הצעיר להתארח בביתו ולסעוד על שולחנו במשך השבת כולה.

שבת בלתי נשכחת

הייתה זו שבת מכוונת. לראשונה זכה רבינו להיכנס לפני ולפנים אל היכלו הנצור של רבי מוט'ל. עד כמה שרבי מוט'ל הפקיר את עצמו למען הכלל, הרי שחייו האישיים היו מוסתרים חדר לפני מחדר. משחרי פניו ראו בו קדוש עליון מנותק מכל ענייני העולם, בודדים בלבד ראוהו באכילתו.

ההשגחה העליונה זימנה לרבינו לשהות במחיצתו משך שבת שלמה ולחזות במלאך בעבודתו. ההנהגות שחזה באותה שבת, נחקקו בקרבנו כאש. פעמים רבות שב הוא ומתאר בסילודין את הנהגות יראת השמים המופלגות שראה במחיצתו. כיצד ערך רבי מרדכי הכנות ארוכות לפני שבת, וברר מראש את כל המאכלים והספרים שיזדקק להם, כשהוא מעמידם לפניו באופן שלא יהיה שום חשש רחוק של בורר.

יראת החטא שלו בערה כאש! הוא פחד מחטא כמו ממלאך

מסכת יומא
'עמוד היומי'
י"ב אייר

הַהֶפְחָה מַעֲיָדִים וּמַשְׁבָּחִים

קובעי
עיתים

בחורי
הישיבות

אברכי
הכוללים

בני
החבורות

מעידים על 'גישמאק' וסיפוק מיוחד של יגיעת וידיעת התורה הקדושה בלימוד 'עמוד היומי', עם הגמרא המהודרת 'עיון העמוד' מבית 'דרשו' עם ביאור 'שפה ברורה' שווה לכל נפש, עמוד אחד ליום בבהירות במתינות ובמתיקות, חק ולא יעבור!

יום רביעי י"ב אייר תשפ"ו להצטרפות 'דרשו' 02-560-9000 או בעמדות נדרים

עמוד אחד ליום בבהירות במתינות ובמתיקות | לימוד יומי של עמוד גמרא | מלגות לנבחנים | מתנה לכל לומד! גמרא עם ביאור עיון העמוד ושפה ברורה | מיטב השיעורים להאזנה בכל עת | לוח לימוד אישי | כוללים וקבוצות לימוד | מאות שיעורים בכל רחבי הארץ | מלגת פתיחה לשיעורים | מבחן חודשי בארבעה מסלולים

את רבי חיים קניבסקי הכרתי בבית החזו"א, הייתי בחור אז, הפעם הראשונה שדיברנו בלימוד, הוא אמר לי שאלה ששאל את החזו"א בגמ' מנחות דף פ' ע"ב, והיה לר' חיים רעיון גאוני, וסיפר לי מה ענה לו החזו"א...

ניצוצי אורה ועובדות מפעילות שסיפר רשכבה"ג מרן הגר"ד לנדו שליט"א, אודות מרנא החזון אי"ש, דרכו והנהגותיו הקדושות • חלק ב'

"קדושים תהיו" (ויקרא י"ט, ב')

החכמים, הוא לא היה עונה בדברים שלא הבין בהם, או לא ביררם על בורים, כי אין רשות לחכם לסמוך על זה להורות בלי דעת וידיעה. בין במילי דהלכתא בין במילי דעלמא.

עם גמרא ביד

ר' ישראל זינגר שהיה בן בית אצל החזו"א והחזו"א העריכו מאוד, סיפר לי שהיה לו ספק לפני יום כיפור אם להיות עם אמו האלמנה בתל אביב, או בשיבה (ב'חברון'). ורבותיו בישיבה אמרו לו שאי אפשר להיות ביום כיפור באווירה של ת"א. הלך לשאול את החזו"א, אמר לו, אם יש לך גמרא ביד אתה יכול להיות בכל מקום.

להציל בחור מציפורני הצבא

הרב זינגר סיפר לי עוד, שאמר לחזו"א על בחור משיבת חברון שירד והחליט לעזוב את הישיבה לצבא - החזו"א לא הכיר את הבחור כלל. הוא אמר לו ללכת ולנסות להשפיע עליו שיחזור, הרב זינגר נסע מיד וב'מקרה' מצאו בדרך ברחובה של עיר. הוא דיבר עמו והצליח להשפיע עליו לטובה, עד שחזר לישיבה.

הרב זינגר נסע מיד לחזו"א לספר לו על ההצלחה, הדרך אז לא היתה קצרה וקלה. לכשהגיע אמר לו החזו"א דע שמאז שהלכת בכל דפיקה על הדלת לבי אומר לי הנה באת לבשרני בשורות טובות בענין. המכיר את החזו"א ואת דרכו יודע שהוא לא היה מגזים או אומר כן מטעמי נימוס, בחור שהחזו"א לא ידעו, וכמה נגע הדבר ללבבו. אכן זהו 'מופת'.

בגיליון הקודם הבאנו את החלק הראשון מתוך היריעה נרחבת של 'ועלהו לא יבול' שהתפרסמה בגיליון 'אהלי מועד' של חג הפסח האחרון, ובה עובדות וסיפורים שסיפר מרן רבינו הגדול רבי דב לנדו שליט"א. מפאת חובת הקודש אנו מביאים כאן את המשך הדברים, שבוודאי יהיו לתועלת גדולה עבור קוראי 'לקראת שבת'. הדברים מובאים בשינוי עריכה קלים זעיר שם זעיר שם.

השפעה מיוחדת

כש'החזון איש' נפטר אמר הרב מבריסק, עד עכשיו היתה ארץ ישראל עם החזו"א, ועכשיו היא ארץ ישראל בלי החזו"א. וזה היה כפשוטו. בחייו החזו"א היה המנהיג, בעיקר. ואחרי שהוא נפטר, זה היה הבריסקער רב. הבני תורה ידעו שהם דעת תורה, שהם מייצגים את דעת התורה. שניהם היו חריפים נגד הציונות, אבל כל אחד דיבר בסגנון שלו. היתה לחזו"א השפעה מיוחדת על הישיבה כאן (סלבודקה). הרבה מזה היה על ידי רבי נתן שולמן, גם אביו רבי מרדכי היה איתו זמן מסוים.

היה מפתיע אותנו

אדם נכנס אצל החזו"א להציע הצעה ציבורית והחזו"א שלל אותה, הלה חזר על דבריו שוב ושוב ולא הועילו דברי החזו"א. החזו"א אמר לו אתה מדבר מהראש ואני מדבר מהלב. היתה לי פעם שיחה עם רבי יחזקאל ברטלר, דיברנו מה לעשות בנושא מסוים. אמרתי לו היית כל כך הרבה אצל החזו"א, תחשוב מה הוא היה אומר על זה. הוא אמר לי החזו"א היה מפתיע אותנו. לא יכולנו לדעת מראש מה יאמר.

היה מעשה אצל החזו"א שסייע בענין מצוה, וכשהודו לו אמר "אני שותף, ולשותף לא אומרים ישר כח".

לבו נוטה לצד הנכון

אמרו לרבינו בשם גדול א' [הגר"ח] ששאלו את החזו"א אם יש רוח הקודש בזמן הזה. והוא אמר, כשאני עונה לאנשים איני יודע מהיכן ענית, מן השמים שמו בפי. אמר רבינו, החזו"א ענה בהגיון, לפי מה שהיה נראה לו. אבל הוא הרגיש שמכוונים אותו וכנ"ל, והיה ניכר לו שדבריו מצליחים וליבו נוטה לצד הנכון. אף שרוח הקודש מדברת מפי

ידוע שהחזו"א לא הצביע, אבל הסיבה הפשוטה היא כי לא היתה לו זכות הצבעה. הוא לא נרשם במרשם האזרחים. אולי יש עוד סיבות, אבל אין בהם צורך. כולנו ידענו ושמענו שהוא מורה להצביע. מותר להיות בכנסת, כמו שמותר להיות עם רשעים בוועד בית. ענינים אלו יש בהם כללים ופרטים, והם שייכים לגדולי ישראל בלבד ולא לאברכים. בכל דבר צריך לחשב את המשמעות ואת התועלת. שומעים אברכים שמדברים בנושאים אלו, כעם הארץ שמדבר בסוגיות שמעולם לא למד.

אוי' ו'אה'

אומרים בשם החזו"א, במפגיני השבת יש שני סוגים 'אוי' ו'אה'. היו עומדים וממתנינים למחות ברכב שנוסע. כשהיה בא רכב יש שהיו אומרים אוי רכב בא (בעצב). אבל אחרים היו אומרים (בשמחה), אה הנה בא רכב. כדאי תמיד לבדוק במחאה אם אין כאלו ששמחים שיש על מה לצעוק.

מבחן הקנאות

ניתן לפעמים לדעת מה היא קנאות אמיתית ומה אינה, קנאות שמתייחדת לנושא מסוים הלכתי או השקפתי החל מציונות, וכלה באמירה לנכרי בשביעית. אינה קנאות אמיתית. למי שבוער קיום התורה וכבוד ה' אין לו הבדל בין ענין לענין. אף שיש דבר כזה שאדם נמשך לעסוק במצוה מסוימת וכדומה, אבל זה ראוי דוקא ביחס לאדם עצמו אבל לא כלפי למחות באחרים.

החזו"א אמר, יש קנאות של קודם מתן תורה, ויש של אחר מתן תורה. קודם מתן תורה היא קנאות של הרגשות. אחר מתן תורה היא קנאות של הלכה. יש מצב שלפי הרגשה אי אפשר, אסור לעשות זאת. ועל פי הלכה זה חלק, 'אויסגעהאלטן', שאלות הלכתיות עמוקות של הצלה. כשיש אפשרות להציל חלק או להפסיד את הכל. יש בזה גדרי הלכה. יש 'מוותר' יש 'אסור' ויש 'מצוה' או 'חיוב'.

ר' משה בלוי ור' משה פרוש

החזו"א אמר, "צריך להיות קנאי כר' משה בלוי ור' משה פרוש". החזו"א העריך מאוד את דעתו והנהגותיו של ר' משה בלוי, כדאי לראות את ספרו. הוא מדבר בבהירות הדעת, יש שם את הוויכוחים שלו, דברים שאפשר ללמוד מהם גם היום. [ר' משה בלוי הגיע פעם לדבר אצלינו ברחובות בביהכ"נ 'שונה הלכות', ואחד מהאנשים, גברא אלימא, הכריז 'שונא ציון', כולם רגשו ורגזו, צעקות נוראות, והיחיד שנשאר שליו היה ר' משה בלוי עצמו. אבי ז"ל ואחרים סידרו לו מקום אחר ועשו מסיבה לכבודו. הוא היה כל הזמן בשקט ושלוה, גם אחר כך הוא דיבר ברוגע, זה עשה עלי רושם עז. הוא נפטר עוד לפני תש"ח]. גם הגרי"ח זוננפלד הנהיג את דורו בדעה ותבונה, יש כאלו שלא יודעים את מה שהיה ויש כאלו שיודעים ומעוותים לפי איך שחל להם.

בבית החזו"א

הלכתי כמה פעמים לחזו"א, כשהצטברו לי שאלות בהלכה ובגמרא,

עסקנים נכבדים ביקשו (ממון הגרד"ל) שיוזר לאברכים להקדיש מזמון לקירוב רחוקים, ציטטו את לשון החזו"א בקובץ אגרות (ח"א פ"ג), ראשית חובתינו להשיב לב הבנים לאביהם שבשמים.

אמר רבינו: איך יכול להיות שזו חובתינו הראשונה. הראשונה היא לימוד התורה. הוא לא הורה כך לתלמידיו. היו כאלו שעסקו בזה, אבל תמיד הוא אמר ללמוד, לתלמידיו הוא אמר לשבת וללמוד. צריך לראות מאיזו שנה האגרת, מא"י או מחו"ל. זה חשוב מאוד לדעת. הם מצבים שונים. אי אפשר להשתמש בחזו"א לעשות בו מה שרוצים. אנחנו יודעים איך הוא נהג עם תלמידיו ועם בני הישיבות. הוא אמר רק ללמוד.

היו אנשים ומקרים יחידים שאמר להם לעשות. אבל ההנהגה הכללית לא היתה כך. הוא אמר להיות מונח בלימוד. אי אפשר לתלוש מהחזו"א מילים ולשבץ אותם כך. זה לא הגון לעשות כך. אני רגיל באגרות חזו"א, נתנו לי לסדר את חלק ג'.

אין ראייה מהשבחים

מי שיושב ולומד ומונח בלימוד הוא העסקן הכי גדול. למרות שלגופה של ענין העסקנות הזו היא טובה וחשובה מאוד, חיונית וערכה גדול. אשרי העוסקים ואשרי חלקם. מגיע להם כל הכבוד, ומי שמזלזל בהם חוטא.

החזו"א כתב שבחים על אנשים שונים, ואין מזה כל ראייה על האדם שנכתבו עליו השבחים. הוא היה כותב בקלות על צדדים טובים שראה, לרומם תלמיד חכם או בחור בן תורה.

היה לי חבר חדר ב'חברון' שקיבל כל שבוע או שניים מכתב עם דברי תורה ועידוד מהחזו"א, והחזו"א השתדל עוד לקרבו, ביקש מרבי חיים גריינמן שהיה גר בירושלים שיקרב אותו, ולבסוף לא יצא ממנו.

ביקורת בונה

מהביקורת של החזו"א אפשר להוכיח יותר משבחים שלו. לפעמים היה מפחית בכבודו של בחור שהיה עוסק בחינוכו, לתועלתו. החזו"א היה אומר, מהשגות הראב"ד רואים כמה הוא העריך את הרמב"ם.

רצו למחות בחזו"א

החזו"א היה קנאי גדול מאוד וכך הוא לימד את תלמידיו, אך היא היתה קנאות בעיקר בדעות. בירושלים לא היתה חריפות כזו. החזו"א דיבר שאלו שנגועים 'במדינה' יש בעיה ביין שלהם. היה פעם שהרב של ... הגיע לסדר קידושין ו'סידרו' שלא ייעשה יין נסך. והוא תפס זאת באמצע והיתה מבוכה גדולה.

אבל במעשים, החזו"א אמר שאין בכוחנו לשנות את הרשעים ואין בהפגנות תועלת אלא להשניא את שומרי התורה.

גיוס בנות היה יוצא מן הכלל, כי גם החילונים הבינו את זעקת היראים, שבאים לקחת מהם את בנותיהם. על פי החזו"א עשו בבני ברק הסכם עם ההסתדרות. רבי חיים גריינמן סיפר לי שבאו קנאים למחות בו. כשהחזו"א נפגש עם הרשע הידוע, היו אנשים מחכמי ירושלים שרצו למחות בחזו"א, והגרי"ז עיכב בעדם.

"רבינו אמר אז לתלמידים כי מובא בשם קדמונים דיש להתענות קודם לימוד מסכת חולין לבל יינזקו חלילה, וכי כך מסופר על מרן החתם סופר שהתענה ואמר לתלמידיו שיתענו אף הם, או שייפדו בצדקה. אולם רבינו הורה לנו ללכת לטבול במקווה באותו יום"

אהבת התורה המופלגת של מרן פוסק הדור רבינו הגר"ש ואזנר זצ"ל, ועבודת הקודש שהיתה לו בהרבצת תורה ומסירת שיעורים במגוון מקצועות התורה

"וְרַחֵץ אֶת בְּשָׁרוֹ בְּמֵיִם וְאַחֲרֵי כֵן יָבֹא אֶל הַמִּקְוָה" (ויקרא ט"ז, כ"ו)

דמותו של רבינו השקוד על תלמודו בהיכל הישיבה, היתה כדוגמא ומופת לתלמידים לאהבת וחשקת התורה, בבחינת "כזה ראה וקדש". שעות על שעות יושב היה רכון על ספריו בהתמדה ובדבקות עצומה, כשאור התורה קורן וזורח מפניו, תבערת אש יוקדת של צימאון אדיר לתורה, שרשפה הימנו בכל עת ובכל שעה, ודי היה להביט במראהו, בכדי להידבק בתשוקתו המפעימה.

וכך מעלה אחד התלמידים בזיכרונותיו: "והיה רבינו כמלאך הניצב על ראש דרך, כאשר היה מסתובב בין ספסלי דבי מדרשא בשעת התפילות ובעיניו הזכות מביט היה על הבחורים בעת עבודתם, עבודת ה', דבר זה כבר היה משפיע על כל אחד ואחד יראה עילאה. עצם ההרגשה של 'כי גדול בקרבך' כבר הקרינה על כל אורחות החיים של התלמידים".

אינספור שיעורים מוסר היה רבינו לתלמידיו בעיתים ובמועדים שונים, ערב, בוקר וצהריים, אך היה שיעור אחד ארוך ומתמשך אותו לא הפסיק רבינו מעולם בהתמידו בו עד אחרית ימיו. היה זה השיעור הנצחי שהעניק אהבת תורה מה היא, אותה הנחיל בלב אלפי תלמידיו ובליבות כל רואיו ומכיריו, כאשר תמונת ההוד בשעה שהיה יושב ועוסק בתורה, לא תמוש מקרבם לעד.

עומק תורה הקדושה

בשורות צוואתו המרטיטה, נותן רבינו ביטוי להרבצת התורה שהיתה אצלו כבריח התיכון, משחרות ועד שיבה. וכך כותב הוא במתק שפתיים:

"זכיתי ברוב חסדיו יתברך לייסד ולהרביץ תורה בישיבתנו הקדושה ישיבת חכמי לובלין, וכן אקווה אל הש"ת עוד רבות בשנים, בדרך המיוחד לנו ידיעת התורה וההלכה ובקשת אמת לדעת עומק תורה הקדושה לפי כוחנו הדלים..."

חיבתו והקפדתו היתירה לכך שלא יעבור עליו יום ללא הרבצת התורה, ליוו אותו כל ימיו. גם בימים בהם היה מקיים בעצמו 'וקווי ה' יחליפו כוח', בעת נוסעו לנאות דשא לפוש, היה נעתר לבקשת מארחיו או נופשים אחרים ששהו עמו בסמיכות, והיה מוכן ומזומן

למסור את שיעוריו בכל מקצוע שהוא בתורה, אפילו כאשר מניינם של המשתתפים היה מועט.

באחת משמחות הנישואין שנחוגו במשפחתו, התגלגלו הדברים ועקב סדר היום הצפוף, לא הספיק רבינו לומר שיעור באותו יום (דבר נדיר שכמעט לא קרה אף בימים עמוסים לרוב). אך לא איש כרבינו יוותר במחי יד על 'הרבצת תורה'. קיבץ אפוא סביבו מספר אנשים שנכחו בשמחה. ממקום כלשהו הובא שולחן ערוך אורח חיים שנפתח באקראי בסימן ת"מ העוסק ב"דיני חמצו של עובד כוכבים שהופקד אצל ישראל" ורבינו החל להרצות בשטף דרכו, כשהוא פותח בדברי הגמרא בעניין זה, עובר לדברי הראשונים, ורק לאחר מכן פתח בביאור השולחן ערוך ונושאי כליו.

תורה יבקשו מפיהו

שרידי דורות ראשונים של הישיבה המצויים עמנו לאו"ט, מספרים בערגה על שיעוריו הרבים והתכופים של רבינו בשנים ההן, אשר שימשו כאבן פינה לאלפי השיעורים שבאו בעקבותיהם, מהם נהנו במשך השנים רבבות תלמידים.

מספר אחד מהם: "בבואי לישיבה החלו לומדים מסכת חולין. רבינו אמר אז לתלמידים כי מובא בשם קדמונים דיש להתענות קודם לימוד מסכת זו לבל יינזקו חלילה, וכי כך מסופר על מרן החתם

סופר שהתענה ואמר לתלמידיו שיתענו אף הם או שייפדו בצדקה. אולם רבינו הורה לנו ללכת לטבול במקווה באותו יום, והוסיף, כי אל לנו לחשוש ממאום..."

נוהג היה רבינו למסור שיעור עיון במסכת חולין בשעה 11 וחצי בבוקר, שיעור שנמשך עד לשעת מנחה גדולה. כך גם נהג לאורכן של שנים במסכתא הנלמדת. בשנים מאוחרות יותר מסר שיעור כללי רק באחדים מימות השבוע. אחר הצהריים התקיים שיעור נוסף בטור ושולחן ערוך, תחילה באורח חיים ומאוחר יותר ביורה דעה. לשיעורים יומיים אלו יש להוסיף גם את שיעורו הקבוע בשולחן ערוך או"ח עם מגן אברהם, שמסר אחרי תפילת שחרית משך כעשרים דקות, בעודו עטור בטלית ותפילין, שיעור בו התמיד עד שנותיו האחרונות, כאשר מידי תקופה היו מסיימים נושא. שיעור זה שהיה עמוס בידיעות וחידושים משובבי אוזן ולב, פתח את הצוהר בפני התלמידים לעולם ההלכה של רבינו והמחיש את החשיבות של הלימוד באופן של "אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא".

בין שיעור לשיעור, בשעות הסדרים בבית המדרש, נוהג היה רבינו להסתובב מעט בין השולחנות ולעקוב אחר הבחורים ואופן לימודם, כשלאחר מכן פונה היה אל מקומו הקבוע, שם למד בחשק ובהתמדה. פעמים בינו לבין עצמו ופעמים עם חברותא מתלמידי הישיבה. מוחזה זה בלבד היה אצל הבחורים שיעור בפני עצמו, בראותם כיצד יש לגשת ללימוד תורת אלוקים חיים, בריכוז כל החושים ומתוך ביטול מוחלט של כל הסובב.

שיעור חשוב ומפורסם היה שיעורו הקבוע שמסר בליל שישי משך יותר מיובל שנים. שיעור זה החל בסביבות שנת תשי"ז, בליל שבת בפני קהל מצומצם של אנשים שנהג לבוא לביתו, אך ברבות הימים הפך שיעור זה לאחד השיעורים המכוננים והמפורסמים ביותר של רבינו, כאשר קהל עצום נוכח בו בקביעות.

עם ריבוי המשתתפים והיעדר תאורה נאותה (לאור הימנעותו של רבינו מהשימוש בחשמל כהוראת החזו"א) הוקדם השיעור ליום חמישי בערב. כאשר מידי שבוע מתקבצים היו אל היכל בית המדרש הגדול בישיבה, שוחרי הלכה רבים מכל חלקי הארץ, ומאזינים בשקיקה לרבינו שהיה עורך את הסוגיות העמוקות מיסודם אל מעמקי צפונותיהם, ומניף ידו עד לנידונים ההלכתיים המעשיים בהכרעה של הוראה ביד רמה, בהלכות החמורות שביו"ד ח"ב.

עם השנים הסב רבינו את השיעור גם לנושאים אחרים שלא היה נפוץ העיסוק בהם, דוגמת הלכות צדקה, הלכות חלה ועוד כיו"ב. משיעור זה יצאה הוראה אל כל בית ישראל, ובמשך השנים הניב השיעור יכולת הלכתי עצום בדמות הספר "שיעורי שבט הלוי" ועוד, ספרים שאינם משים כיום משולחנם של רבנים ומוורי הוראה בכל רחבי תבל.

מאמץ השיעור היה סוחט אותו עד לשד עצמותיו, ולא פעם ראוהו לאחר השיעור כשהוא באפיסת כוחות של ממש. במכתב שכותב הוא באישון ליל שישי לאי מי ממקורביו שערך באותו ערב שמחת בר מצוה לבנו, מתנצל רבינו על היעדרותו: "היותי עייף אחרי השיעור דליל שישי, א"א להשתתף בשמחתו..."

שיעור נוסף בו התמיד רבינו עד לערוב ימיו משך קרוב לשבעים שנה, היה שיעורו בשבת קודש בספר 'מנחת חינוך', אותו החל למסור עוד בימי מגוריו בירושלים עיה"ק, ולאחר מכן בבני ברק. שיעור זה נועד מעיקרו לבעלי בתים מתושבי הסביבה, אך עד מהרה נעשה כאבן שואבת לתלמידי חכמים ובחורים ואברכים בני עלייה היו באים לשמוע את דבריו, ביניהם ניתן למנות גם את הגאון רבי יעקב בלויא זצ"ל, מי שכהן לימים כחבר בד"ץ העדה החרדית בירושלים, ומחבר ספרי פתחי חושן ועוד שהיה משתתף בשיעור בירושלים. הגאון רבי יעקב המשיך בעצמו מנהג זה, וקבע לעצמו שיעור בספר מנחת חינוך, בלומדו זאת עם בניו ונכדיו מידי שבת בשבתו.

לאורך השנים סיים רבינו את כל התרי"ג מצוות מספר פעמים, כשכל מצווה ומצווה נלמדת הדק היטב, היטב הדק בפיו מפיך המרגליות, על שורשיה וטעמיה, ומתובלת בדברי הראשונים והאחרונים בבקיאות עצומה. במשך תקופה מסוימת, היה רבינו מעלה עלי גיליון את חידושי תורתו על סדר המצוות, חידושים שראו לימים אור ב'קונטרס המצוות' (חידושים וביאורים ביותר ממאה מצוות על סדר ספר החינוך והרמב"ם) שנדפס בספרו שבט הלוי חלק ה' וחלק י"א.

יעד עיקרי

בשבתות שקדמו לשבת הגדול או לשבת שובה, היה רבינו לומד במסגרת שיעור זה את העניינים עליהם תיסוב דרשתו כשהוא מלבנם יחד עם ציבור שומעי לקחו, וכמנהג גדולי הרבנים בקהילות הונגריה. בתקופות מסוימות, הגיעו שיעוריו של רבינו לכדי ארבעה עשר בשבוע! כאשר כל שיעור נסוב על עניין אחר.

התייחסותו של רבינו למסירת השיעורים, כייעודו העיקרי עלי אדמות לעשות רצון קונו בהרבצת תורה. ללמוד תורה וללמדה הייתה המניע שלו למסור שיעורים בכל אתר.

בדרך כלל לאחר אמירת השיעור, בעוד הקהל מקיף את רבינו כחומה בצורה בניסיון לשמוע הימנו פניני דעת נוספים, היו מגישים לפניו כוס שתיה. פעם אמר רבינו, כי בברכת 'שהכל נהיה בדברו' שאומר הוא על כוס זו, מכון הוא גם על השיעור ומודה להשי"ת על הצלחתו.

(אבי ההוראה')

ללמוד במתינות, ביסודיות ובעיון קל
עמוד היומי - ללמוד בקצב שלך ולדעת את הש"ס עם עיקרי המפרשים

רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל שבא אצל יהודי עשיר וקמצן לקחת תרומה בשביל הישיבה הק' חכמי לובלין, לא הועילו כל דיבוריו, הסבריו והפצרותיו, העשיר היה קשה כברזל וסירב להשתתף בתרומה. לפני עזבו אמר לו רבי מאיר שפירא: עכשיו נתיישב לי מאמר חז"ל

איך יכול כל יהודי להיקרא קדוש, וכיצד גילה הרבי ר' זושא מאניפולי את הפשט בתוס' המוקשה?

”דָּבָר אֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמְרַת אֱלֹהִים קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ” (ויקרא י"ט, ב')

קיום המצוות, - 'איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו'. ומסיים גם על זה: 'אני ה' אלוהיכם'. בפסוק השלישי מדברת התורה לרשעים שפרקו מהם עול מצוות וכבר אוחזים במצב של ע"ז, להם אומרת התורה: 'אל תפנו אל האלילים', על כל פנים אל תשתמדו. וגם על זה מסיימת התורה: 'אני ה' אלוהיכם', היינו אפילו שאתה כבר במצב כזה, בכל זאת הקב"ה עדיין אומר: אני ה' אלוהיכם, שעדיין לא יצאתם מרשותי. - ובזה רמז החידושי הרי"ם על המשכילים...

דפיקה על הבימה

הרה"ח ר' ראובן ברגר ז"ל סיפר לי בימי ילדותי, כי כשלמד בישיבת כפר חסידים, המשגיח הרה"צ ר' אליהו לאפיאן זצ"ל [אשר כידוע ה"שפת אמת" זי"ע התבטא עליו שהיה לו גילוי אליהו ז"ל] ביום ו' עש"ק 'קדושים' נכנס לפני מנחה להיכל הישיבה שהיה מלא בתלמידים שישבו ולמדו, ונתן דפיקה על הבימה ואמר באידיש: "דער קאצקער רבי ז"ל האט געזאגט: - 'קדושים תהיו דמיהם בם' - בלוט זאל זעך גיסען אין הייליג זאל מען זיין" - שדם ישפך - אבל קדושים תהיו. ונכנס בחזרה לחדרו.

הרבי ה"בית ישראל" אמר בלשון אחרת: "בלוט זאל קאסטן אין הייליג זאל מען זיין" - גם אם יעלה במחיר של דם, קדושים תהיו.

ישראל קדושים

הגמ' (חולין ז) מספרת שכאשר הלך רבי פנחס בן יאיר לדבר מצוה עבר במקום מגוריו של רבינו הקדוש. שמע רבי ויצא לקראתו. אמר

ברש"י: מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל. דורש ה"חתם סופר" זצ"ל: לא קדושה של התבדלות ונזירות דורשת התורה, אלא, אדרבה קדושים בהקהל נאמרה - היו קדושים בהיותכם בתוך קהל ועדה ומעורבים עם הבריות.

ה"חידושי הרי"ם" זי"ע אמר: התורה צויתה לכל ישראל שיהיו כולם קדושים, ואף שלכאורה נראה לדבר בלתי אפשרי, אך פרשה זו נאמרה בהקהל, היינו שיהיה ביניהם אהבה ואחוה ורעות, וכל אחד יבטל עצמו להכלל ולהגדולים, וכאשר יש להם חבור הקטן בהגדול יכולים להיות כולם קדושים. רק שכל אחד ואחד ירצה בכל לבו ונפשו להיות קדוש, היינו להיות נבדל ונפרש. וסייעו אותו בזה אשר כל אחד יבוא לשלימות.

וכתיב: 'ונקדשתי בתוך בני ישראל', תוך בני ישראל הוא הפנימיות, ולהיות תוך בני ישראל היינו להיות בטל אל הכלל, התורה היא נצחיות, ובכל דור ודור כשהם בהקהל יוכל לומר 'קדושים תהיו'.

העילוי מוורשא

סיפר הרבי ה"בית ישראל" מגור זי"ע: שכידוע שה"חידושי הרי"ם" זי"ע נסע אל הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע. והנסיעה ארכה כמה שבועות, ובדרך התעכב בעיר לעמברג, שהיתה אז עיר ואם בישראל, היו שם הרבה רבנים ותלמידי חכמים.

בהגיעו לשם נהיה רעש גדול שהעילוי מווארשא בא, וכולם הלכו אליו לדבר עמו בדברי תורה.

בלעמברג היו אז גם הרבה משכילים וגם הם באו אליו, ואמרו לו שיאמר להם דבר תורה. היה אז פרשת קדושים, ואמר להם את הקושיה הידועה - באלשיך הק' גם מקשה זאת: כתיב בפרשה שלושה פסוקים רצופים אחד אחרי השני, וכל אחד מסיים 'אני ה' אלקיכם'. א. 'קדושים תהיו'. ב. 'איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו'. ג. 'אל תפנו אל האלילים'.

וקשה, למה צריך על כל פסוק לומר 'אני ה' אלקיכם'?

ותירץ, שהתורה מדברת כאן אל שלושה סוגי בני אדם: בתחילה לאנשים צדיקים, גדולים, - 'קדושים תהיו', היינו קדש עצמך במותר לך, ומסיים על זה 'אני ה' אלקיכם'. בפסוק השני מדברת התורה לאנשים פשוטים שומרי תורה ומצוות, אליהם מדברת התורה בענין

כשהגיע הרבי ר' זושא מאניפולי לדיבור זה בתוס' החל בוכה מאין הפוגות. הוא לא הצליח להבין את דברי התוס' מתחילתם. הרי התוס' רק התייחסו לבעיה למה זה שנתן מבלי רצון נקרא קדוש. אבל לדידי - אומר הרבי ר' זושא - קשה שבעתיים, איך יתכן לקרוא לזה שרוצה ואין לו "קדוש"?

לפי דבריו את לשון הפיוט [בחזרת הש"ץ שחרית דר"ה]: 'והוא באחד ומי ישיבנו ונפשו אותה ויעש נורא וקדוש'.

כאשר יהודי מברך מן השפה ולחוץ, ללא כוונה, הוא בורא מלאך חסר נשמה. אך כשיהודי עונה אחריו אמן בכונה, הוא משלים את נשמת המלאך. אזי מצרף הקב"ה את נשמת המלאך לגופו ומשניהם נוצר מלאך שלם.

אך מה יעשה האדם 'והוא באחד ומי ישיבנו', הוא נמצא בודד במקום שאין אנשים, כך שאין מי שיענה אחריו אמן להשלים יצירת המלאך, הואיל וכך - 'ונפשו איותה', הוא חייב לכוון היטב בברכתו בכל אוות נפשו, או אז 'ויעש נורא וקדוש' - הוא יוכל לברוא בעצמו את שני חלקי המלאך הנורא והקדוש. כן ביאר הרבי ר' זושא ז"ע על פי דברי הר"י.

קדושת הקמצנים

מסופר על הג"ר מאיר שפירא מלובלין זצ"ל שבא אצל יהודי עשיר וקמצן לקחת תרומה בשביל הישיבה הק' חכמי לובלין, לא הועילו כל דיבוריו, הסבריו והפצרותיו, העשיר היה קשה כברזל וסירב להשתתף בתרומה.

לפני עזבו אמר לו רבי מאיר שפירא: עכשיו נתיישב לי מאמר חז"ל ישראל קדושים וכו', כי הרי קשה, מילא, מי שרוצה ואין לו - נחא שקוראים לו קדוש, כי מה יעשה ואין לו, אבל מי שיש לו ואינו רוצה למה הוא נקרא קדוש?

אלא חז"ל אומרים (שבת ק"ח): למה נקרא שמו 'רבינו הקדוש', שלא הכניס ידו מתחת אבנטו, וגם אלה העשירים והקמצנים שיש להם ואינם רוצים, "חרדים מאד" לא להכניס את ידיהם מתחת לאבנטם - לכיסם - להוציא משם כסף לדברי צדקה ולכן קרויים קדושים...

(אסיפת אמרי"ם - קדושים תשפ"ד)

לו: רצונך סעוד אצלי. אמר לו רבי פנחס בן יאיר: הן (הסכים לסעוד אצל רבי). צהבו פניו של רבי, מפני שרבי פנחס בן יאיר היה ידוע כמי שמעולם לא בצע על פרוסה שאינה שלו. שאלו רבי פנחס בן יאיר לשמחה מה זו עושה? וכי מדומה אתה שמודר הנאה מישראל אני? אין זה כך. אלא שישאל קדושים הם, יש רוצה ואין לו, ויש שיש לו ואינו רוצה. לכן אני נמנע מלהתארח אצל שאר בני אדם. אך אתה - רוצה ויש לך, בכל זאת, כעת אינני יכול להיענות להזמנתך כיון שהנני עסוק בדבר מצוה, כשאחזור אסור לביתך. לבסוף איסתעייא מילתא 'רצון יראיו יעשה' ורבי פנחס בן יאיר לא אכל אצל רבינו הקדוש.

ה'תוספות' שם מקשים, איך יתכן לכנות את מי שיש לו ואינו רוצה להעניק לזולת, בתואר "קדושים"? הוא הרי קמצן אמיתי, בכל זאת אומרים התוס' איקרו קדושים לפי שמזמן את חבריו לאכול אצלו מפני הבושת.

הוא אומר, בעצם אין אדם זה מעוניין להכניס אורחים כלל, אבל היות ולבסוף מפני הבושה שאין נאה לו להיקרא קמצן, הוא מזמין את חבריו, שוב יכול להיקרא קדוש!

פשט בתוס'

הגאון רבי חיים דניאל אלתר שליט"א מביא בשם אביו הרבי ה"פני מנחם" מגור זי"ע שסיפר שכשהגיע הרבי ר' זושא מאניפולי לדיבור זה בתוס' החל בוכה מאין הפוגות. הוא לא הצליח להבין את דברי התוס' מתחילתם. הרי התוס' רק התייחסו לבעיה למה זה שנתן מבלי רצון נקרא קדוש. אבל לדידי - אומר הרבי ר' זושא - קשה שבעתיים, איך יתכן לקרוא לזה שרוצה ואין לו "קדוש"? בשלמא מי שיש לו ואינו רוצה - הרי קיים מצוה לבסוף, אך זה שאין לו, עם כל הרצון הטוב - הרי לא קיים מצוה כלל. הוא אמנם יהודי עם לב טוב, הוא רוצה להעניק, אבל איך יקרא קדוש אם לא נתן לחבירו מאומה? כך בכה הרבי ר' זושא ובכה, עד שנגלה אליו הר"י בעל התוס' וביאר את כוונתו: מכל מצוה שיהודי מקיים נברא מלאך. מלאך זה מורכב מגוף ונשמה. מהכוונה בעשיית המצוה נבראת נשמתו של המלאך, ומעצם עשיית המצוה נברא גופו. נמצא שכאשר יהודי עושה מצוה ללא כוונה אמיתית, הוא בורא מלאך ללא נשמה. מאידך, כאשר יש ליהודי רצון לקיים מצוה ללא יכולת לבצעה, נבראת נשמה של מלאך ללא גוף.

מה עושה הקב"ה? הוא מצרף את גופו של מלאך זה עם נשמתו של מלאך זה כך ביחד נוצר מלאך שלם. זו שאמרו: ישראל קדושים הם, כי מכללות בני ישראל יחד נוצרת קדושה. ממחשבתו של זה יחד עם מעשהו של חבריו ניתן לברוא מלאך שלם.

שני החלקים

חלק זה של האימרה ידוע ומפורסם. לסיפור זה מובאת תוספת מעניינת מאוד בספר "באר לחי רואי" [י"ל מכת"י תשנ"ח] מר' יצחק אב"ד בנדר, מגזע המגיד מטשערנוביל ז"ע, שם כתוב לאמור, שכשמוע הרבי ר' זושא את הסבר הר"י בעל התוס', הוסיף לפרש

היא הלכה לשוק לסחור ולהביא קצת טרף לביתה, אך כשעבר זמן רב וראתה שבעלה אינו מגיע, הלכה לכיוון הביהמ"ד, והשתוממה לראות את בעלה יושב ושוקד על תלמודו...

אב"ד סאנטוב הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א
על כח התפילה וחשיבותה בחינוך הילדים ובכל עניין

וַאֲשֶׁר יִמְלֵא אֶת יָדוֹ לְכַהֵן תַּחַת אָבִיו (ויקרא ט"ז, ל"ב)

מסופר שפעם נכנס איש אחד להרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זי"ע וביקש ממנו ברכה על בנים. אמר לו הרבי שיש לו סגולה לכך, שירחץ את פניו שלש פעמים ביום עם מים רותחים! וכשהסתכל הלה בתמיהה ולא הבין מה השייכות זה לזה.

אמר לו הרה"ק זי"ע: כוונתי, שבעת התפילה ג' פעמים ביום תבכה ותתחנן אל הקב"ה ותשפוך שיח בדמעות רותחות עד שכל פניך תכוסה בדמעות, ואז תיושע!

והוסיף הרה"ק ואמר לו, אני בעצמי שופך שיח ובוכה בדמעות ותחנונים להקב"ה על בני אהרן (כוונתו להרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע שהיה אז כבר גדול ומפורסם) שיגדל ל"עריכער יוד"...

מספרים על הגאון האדיר מרן הסטייפלער זי"ע שבימי זקנותו אמר: בכל יום אני מתפלל בדמעות שלישי על "חיימק'ה שלי" שיגדל לתלמיד חכם!... וזה היה בזמן שבנו הגאון האדיר רבי חיים קניבסקי זצ"ל כבר היה מפורסם בין גדולי התלמידי חכמים שבדור שכל רז לא אניס ליה...

מרן הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע אמר: להתפלל על ילדים טובים אינו דבר צדדי דרך אגב, אלא זהו חלק מחינוך הבנים...

ממלא את הכובע

מסופר על הרה"ק בעל "דברי חיים" מצאנז זי"ע ששייב פעם בפני מרן ה"חתם סופר" זי"ע את בנו מרן ה"כתב סופר" זי"ע שִׁבְחָנוּ וראה כי עדיו לגדולות, הוריד החת"ס את כובע הרבנות הגדול מעל ראשו וא"ל: "אם לא שהייתי ממלא כל יום את כל הכובע הזה בדמעות כדי שאצליח בחינוכם, איך הייתי זוכה לכל זה".

וכן מביא בספרו "תפילה למשה" (עמ' ט"ו) שאמר: "תאמינו לי בני, מדי יום ביומו אני שופך דמעות שה' יזכני שבני יעלו מעלה מעלה בקודש יותר ממני, ויקוים בהם והטיבך והרבך מאבותיך".

שייכנסו הדברים

מסופר על הרה"ק בעל "אהבת ישראל" מוויז'ניץ זי"ע ששאל פעם את בנו הרה"ק בעל "אמרי חיים" מוויז'ניץ זי"ע: במה זכית לילדים כה נפלאים (ה"ה מרן בעל "שועות משה" מוויז'ניץ זי"ע, ומרן בעל "תורת מרדכי" מוויז'שניץ זי"ע), וענה לו "בכל עת שהיה עלי

להדריך את אחד הילדים או לגעור בהם, אמרתי תחילה פרק תהלים ושטחתי תפילה לפני הבורא יתברך שיכנסו הדברים לליבותיהם". וקילס ה"אהבת ישראל" את הדברים.

הגה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע התבטא פעם באחת ההזדמנויות אודות חינוך הבנים "אבותינו כשראו שהבנים אינם מצליחים כל כך בלימוד, הורידו כנחל דמעה בעת ברכת התורה ובעת ברכת אהבת עולם על הצלחת בניהם בתורה".

ביום ב' שלח תשע"ד (יום החופה לנכד מרן אדמו"ר מוויז'ניץ שליט"א על ישראל הדרתו בקרית וויז'ניץ בני ברק) נכנס אל הקודש פנימה באכסנייתו במאנסי בני הבחור צבי הירש נ"ו (שלמד אז בישיבת מאור יצחק במאנסי). הרבי שאל אותו בן כמה הוא, אמר לו בני שהוא בן שמונה עשרה שנה. אמר לו הרבי "דו וואלסט שוין געמעגט א חתן ווערן" ["מותר לך כבר להיות חתן"], ענה בני להרבי "הרי יש לי אח מבוגר ממני" (אחיו הב' מאיר דוב נ"ו הלומד בישיבת מיר בירושלים עיה"ק - שבדרך אגב נעשה חתן בערך כחודש ימים אח"כ).

אמר לו הרבי "כן כן, ומה אתה עושה בשבילך?" הסתכל עליו בני ולא ענה לו כלום.

שאלו הרבי "בן כמה הוא?" ענה לו בני שהוא בן עשרים. אמר לו הרבי "דו דארפסט טאן וואס דו קענסט פאר אים אז ער זאל שוין ווערן א חתן, און אזוי וועסטו זיך קענען א רוק טאן" ["אתה צריך לעשות מה שאתה יכול שהוא יתארס כבר, וכך תוכל גם אתה להתקדם!"] הסתכל עליו בני בעינים תמהות, ולא הבין מה שהרבי רוצה ממנו. אמר לו הרבי "אתה לא מבין מה שאני אומר לך?" הסתכל עליו

הרה"ק בעל "דברי חיים" מצאנו
 זי"ע שיבה פעם בפני מרן ה"חתם
 סופר" זי"ע את בנו מרן ה"כתב
 סופר" זי"ע שפָּחָנו וראה כי
 עדיו לגדולות, הוריד החת"ס
 את כובע הרבנות הגדול מעל
 ראשו וא"ל: "אם לא שהייתי
 ממלא כל יום את כל הכובע הזה
 בדמעות כדי שאצליח בחינוכם,
 איך הייתי זוכה לכל זה"

השיבה "אז יהיה לנו פרנסה ונוכל לקנות אוכל ודברים לילדינו",
 ושאל בעלה "ומה יהיה אז?" השיבה "אז יהיה טוב!"...
 השיבה בעלה "למה צריכים לקנות ולמכור ולהביא פרנסה כדי
 שיהיה לנו טוב, והלא לי עכשיו כבר טוב!"...
 והמשיך הרבי ואמר: כשיש אמונה, אזי עכשיו כבר טוב! ואם כן, לא
 נכון לזמר "עס וועט אייך גוט זיין - יהיה לכם טוב" - ואכן מיד שינו
 את הנוסח של השיר, והתחילו לזמר "נאר אמונה... עס איז שוין גוט
 היינט" (זה טוב כבר היום)...

(נועם שיח, משפטים תשפ"ו)

בני והמשיך בשתיקתו. והרבי המשיך ואמר "אתה צריך להתפלל
 עבורו! - עכשיו אתה כבר מבין?!"...
 ולכן כשאנו רואים כאן הניסים הגלויים האלה, זה ודאי לא דבר
 פשוט, וראוי לומר שזה מכח תפילות בני ישראל שבקעו רקיעים.

רק אמונה

סיפר לי הרה"ג רבי דוד צבי שנייבאלג שליט"א דומ"ץ דחסידי
 וויז'ניץ בירושלים, שפעם אחת זמרו אצל שולחנו הטהור של מרן
 הגה"ק מוויזשניץ-מאנסי זי"ע את הניגון "נאר אמונה נאר אמונה אין
 בורא כל העולמים, עס וועט אייך גוט זיין"... (רק אמונה רק אמונה
 בבורא כל העולמים, ויהיה לכם טוב"...
 לפתע הורה הרבי לעצור באמצע הניגון, והתחיל לספר סיפור, וכך
 סיפר הרבי:

אחד מזקני וחשובי חסידי וויז'ניץ הלך לשוק לסחור ולהביא צרכי
 מזון לביתו ומשפחתו, אך לבסוף חזר לביתו בלא שום דבר, ולשאלת
 זוגתו למה הוא לא הביא שום דבר, השיב שלא הצליח במסחרו.
 למחרת אותו היום, חזר הדבר ונשנה שוב, כאשר הוא חוזר לביתו
 בלא כלום. ביום השלישי אמרה לו זוגתו, שהיא רוצה ללכת ביחד
 עמו לשוק לסחור שיהיה להם במה לקנות לחם לפי הטף לביתם,
 ואמר שהוא מסכים לכך, ואכן יצא עמה ביחד.

כבר עכשיו טוב

כשהגיעו ליד השוק, הוא נכנס לביהמ"ד ללמוד, והיא הלכה לשוק
 לסחור ולהביא קצת טרף לביתה, אך כשעבר זמן רב וראתה שבעלה
 אינו מגיע, הלכה לכיוון הביהמ"ד, והשתוממה לראות את בעלה
 יושב ושוקד על תלמודו בהתמדה עצומה.
 שאלה אותו למה הוא לא מגיע אליה כדי לסחור, וענה לה בעלה
 "למה צריכים ללכת לשוק?" השיבה "כדי לסחור - קונים בזול
 ומוכרים ביוקר - וכך מרוויחים כסף". והמשיך ושאל "ואז, מה יהיה?"

מִלֵּאָה הָאָרֶץ דְּעָה סִנִּיפִי דְרֵשׁוּ בְרַחֲבֵי תַבֵּל

ישראל | ארה"ב | אירופה | צרפת | ארגנטינה | אוסטרליה | בלגיה | קנדה
 מקסיקו | דרום אפריקה | שווייץ | אוסטרליה | הונגריה | ונצואלה | פנמה
 בלארוס | אוקראינה | רומא | ג'יבלטר | הולנד | ברזיל | ברלין

בסמוך לדלת הכניסה של בית הכנסת עמדו שני אנשים פשוטים, פנה אחד לחברו ואמר לו: "כפי שנראה לי הרב החדש הוא תלמיד חכם גדול, אבל מה זה שווה לנו אם הוא נראה צעיר אף ללא חתימת זקן"... רבי יצחק אלחנן נאלץ להפסיק את דרשתו מחמת הצחוק שתקף אותו

לדמותו המופלאה של רבה של קובנא וגדולי הדור ההוא, רבי יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל

"וְהִזְדַּרְתָּ פָּנֵי זָקֵן" (ויקרא י"ט, ל"ב)

בשנת תקצ"ז בהיותו אך בן 20, אחרי שהוסמך לרבנות והוראה על ידי רבי בנימין דיסקין ורבי איזיק טייקטינער הוצעה לרבינו הגאון רבי יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל, כהונת הרבנות בעיירה זאבלין.

העיירה הייתה קטנה ותושביה עניים, כך שהתשלום עבור משכורתו של הרב הייתה זעומה ואך בקושי הספיקה לאפשרות קיום כל שהוא. חזונו שהיה מודע למצבו הקשה היה שולח אליו לשבת חלות ובשר ומזה היו אמורים להתקיים כל השבוע, כשהיו מסיימים את המזון שנשלח היו חסרי כל לחלוטין וחיו ממש בחרפת רעב.

רבי יצחק אלחנן סיפר לרבי יעקב ליפשיץ כי באותה תקופה הרעב בבית היה דבר שבהרגל, הרבנית הצדקנית עשתה כמיטב יכולתה להסתפק במה שיש ולא התלוננה על המצב הקשה מחמת שלא רצתה להפריעו מלימודו, לעיתים כשהרעב היה בלתי נסבל הייתה פונה אליו בבכיות שיעשה משהו על מנת לשבור את רעבונם, אך רבי יצחק אלחנן לא ידע הפסקת הלימוד מה היא, ושום מצב וקושי לא גרמו לא להינתק ממקור חיותו מהתורה.

הוא סיפר כי באותן הזמנים היה מפנה את הסטנדר והגמרא לכיוון הקיר מתעלם מכל הקורה סביבותיו וממשיך בלימודו כמימים ימימה עשרים שעות ביממה... כך גדל וצמח להיותו מגדולי הדור מתוך מסירות ללא פשרות תוך הפקרת כל אשר לו למען התורה הקדושה.

הדגיש ר"י ליפשיץ כי מצוקתם של בני משפחתו והרעב ששרר בבית כאבו מאד לרבי יצחק אלחנן, עשרות שנים אחר כך כשסיפר על כך ניכר עליו הכאב והסבל שהדבר הסב לו, וכשהיה מספר על ותקופה זו היה נאנח מצער וכאב לב, וכידוע היה רגיש לכל צער וכאב של כל אדם, אך מסירותו לתורה לכך שיתעלם מכל הקורה סביבותיו למען עלייתו בתורה.

שמיעה אבסולוטית

רבי יעקב ליפשיץ סיפר כי רבי יצחק אלחנן ניהן בכושר שמיעה נדיר, הוא יכל לשמוע דברים שאנשים רגילים לא שמעו ולא הבחינו בהם.

בהיותו רב בעיירה זאבלין מסר רבי יצחק אלחנן שיעור בבית הכנסת בשבת חול המועד של פסח, רבי יצחק אלחנן מסר פלפול מעמיק בענייני דיומא. בסמוך לדלת הכניסה של בית הכנסת עמדו שני אנשים פשוטים, פנה אחד לחברו ואמר לו: "כפי שנראה לי הרב החדש הוא

תלמיד חכם גדול..."

שאלו חברו מהיכן הנך מסיק דבר זה, ענה לו חברו "זה נראה לי מכך שאינני מצליח להבין אף מילה ממה שהוא אומר..." המשיך אותו אדם ואמר "אבל מה זה שווה לנו אם הוא נראה צעיר אף ללא חתימת זקן..."

רבי יצחק אלחנן בכוח שמיעתו המיוחדת שמע את הדברים, ונאלץ להפסיק את דרשתו מחמת הצחוק שתקף אותו לשמעם.

פתח מילוט

סיפר רבי יצחק אלחנן: "בעת כהונתי כרבה של זאבלין בעיר גדולה לא הרחק משם ישב רב גדול בתורה אשר היה רגיל לבטל את הרבנים האחרים וכמובן שגם אלי התייחס בביטול... פעם אחת נזדמן אותו הרב לביקור בעיירתי הקטנה, המנהג היה בליטא כי גם רב היותר גדול כשהיה בא לעיירה היה הולך לבקר את המרא דאתרא.

הרב ההוא שלח להודיע לי כי הוא רוצה לבקרני, עניתי לו על ידי שליח כי חולה אני ואינני יכול לקבל את פניו, אחדים מחשובי העיר שהיו בביתי התפלאו מדוע אינני רוצה שאותו רב יבא לבקרני, עניתי להם ואמרתי כך: כפי שאתם יודעים דרכו של רב זה הינה לבטל את האחרים... אם הייתי סבור כי כשיבקר אותי וידבר עימי בלימוד ישנה את דעתי עלי הייתי מקבלו בכל הכבוד הראוי... אך מכיוון שידוע אני כי גם אחר הביקור יתייחס אלי בביטול לפיכך החלטתי שעדיף לא לפגשו... כך עוד אוכל לחשוב כי הוא מבטלני מחמת שלא נפגש עימי ואינו מכירני..."

ענה לו אותו יהודי "גדול הדור הינו רבי יעקב קרלינער בעל ה"משכנות יעקב"...

נכנסו הדברים באוזניו והחליט לנסוע לעיר קרלין. רבי יצחק אלחנן הגיע לעת ערב לקרלין נכנס לבית המדרש על מנת להתפלל, אחר התפילה הגמרא הראשונה שהגיעה לידו הייתה מסכת זבחים רבי יצחק אלחנן נטלה והחל ללמוד בה מתוך עמל והנאה הוא שקע בסוגיא וללא ששם לב לכך התמשך לימודו עד תפילת שחרית...

לאחר תפילת שחרית הגיעה לרבי יעקב קרלינר שאלה הלכתית אודות גט שהייתה בעיה בכתיבתו וכתוצאה מכך התעוררו ספיקות ביחס לכשרותו.

הרב עם תלמידיו הקרובים החלו מתפללים ומתחבטים בהכרעתה של ההלכה, רבי יצחק אלחנן פנה אליו ואמר כי לכאורה הדברים המסופקים הינם תוספות מפורש במסכת זבחים... [שבמקרה נפלה לידו ולמדה באותו הלילה...]

התפעל רבי יעקב קרלינר מכך שידע על פה את התוספות בזבחים ואחר שסיים את הכרעת ההלכה באותו הנידון פנה לרבי יצחק אלחנן ושאלו לפשר בואו אליו, ענה לו כי רצונו לקבל ממנו היתר הוראה... מחמת שהתפעל מידיעתו הסכים לבקשתו ועל אתר נתן לו את הסמיכה...

גרסה נוספת

לפי עדות מקורבו ר"י ליפשיץ סיפור המעשה היה בכך שהחליט ללכת לקבל סמיכה, ומחמת עוני לא היו לו בגדים ראויים ואף לא כובע ראוי לשמו ולכן נאלץ ללוות כובע מאחד ממכריו ובגדים מאדם אחר וכך יצא לדרכו לעבר העיר קרלין שם שכן בעל ה"משכנות יעקב".

כשהגיע שם פעמיו לביתו של רב העיר כשנכנס מצאו בעיצומו של דיון הלכתי עם שני רבנים נוספים הרב משה הירש רבה של אנטיופול והרב טודרוס מורה ההוראה בקרלין, הם היו כה שקועים בלימוד עד כדי כך שלא הבחינו בהגיעו והימצאותו של רבי יצחק אלחנן בחדר, רבי יצחק אלחנן האזין לוויכוח ההלכתי ולפלפולם ונזכר כי "במקרה" שאלה זו נשאל מספר שבועות קודם לכן ולכן שלט היטב בכל צדדי הספק ובדעות הפוסקים בעניין.

רבי יצחק אלחנן התערב בוויכוח ההלכתי ואמר "לדעתי כל הוויכוח הינו מיותר... הדברים מפורשים ב"חלקת מחוקק" סימן ס"ה... הרבנים הפסיקו לרגע מהוויכוח ההלכתי ופנו לראות מפי מי יצאו הדברים, הם נדהמו לראות אברך צעיר שכמעט אין על פניו סימן זקן אשר מתערב בוויכוח, ולא עוד שהוא אף טוען כי הדברים מפורשים בחלקת מחוקק...

הם בדקו ומצאו כי הוא אכן צודק, התפעלו הרבנים ממנו וכיבדוהו בכבוד גדול, רב העיר ביקשו כי יהיה אורח על שולחנו לשבת, אחר הסעודות הוזמנו טובי הלומדים של העיר לבית הרב על מנת לשמוע את האורח הצעיר נושא את דבריו בהלכה ואגדה. רבי יצחק אלחנן נשאר בקרלין למשך שלשה שבועות בהם זכה ללמוד בצוותא עם הרב בעל המשכנות יעקב, בסיום אותן שבועות נתן לו רבי יעקב קרלינר סמיכה נלהבת ומלאת תארים מופלגים ונפרד ממנו בכבוד ומתוך

רבי יצחק אלחנן סיפר את הסיפור בעת שהיה בפטרבורג ובעיתונות האנטישמית הובאו כל מיני ציטטות מעוותות מן התלמוד כביכול בתלמוד מותר לגזול מהגויים וההורגם פטור וכו' וכו', באמצעות אותם ציטוטים השתמשו בהם להסתה כנגד היהודים.

בספר 'שרי המאה' מסופר שפנו אז לרבי יצחק אלחנן בהצעה כי יפנה לעשירי פטרבורג על מנת שיתרמו כסף לתרגום התלמוד לרוסית וכך יוכלו לפרוך את טענותיהם ולהוכיח כי ציטוטיהם היו מעוותים ושיקרים, בתשובה להצעה זו סיפר רבי יצחק אלחנן את המעשה הזה וסיים באומרו אם הבעיה הייתה חוסר ידיעתם את התלמוד אז בחפץ לב הייתי פועל לתרגומו לצורך הפרכת העניין, אך מכיר אני אותם ויודע אני כי הגורם לכך הוא שנאתם ליהודים ואם התלמוד יתורגם ימצאו מקום אחר להתגולל עלינו... ולא עוד אלא שכתוצאה מתרגום התלמוד עוד יטענו שהם מדברים כבקיאים בתלמוד...

בספר 'תנועת המוסר' מובא כי רבי ישראל מסלנט הייתה דעתו בעניין שונה והוא עמל וחיפש דרכים לתרגם את התלמוד לאחת השפות האירופאיות בנוסף אף ניסה לפעול לפני הממשלה להנהיג את הלימוד הזה באוניברסיטאות, הוא היה אומר שידוע לו כי יעורר את התנגדות הרבנים שיביאו לו הוכחות מהתלמוד שאסור להפוך את התורה לקניין העמים, אבל יש לו מה להשיב...

גדולים ממך

מעשה היה באחד מתלמידי החכמים אשר מחמת בקיאותו וחריפותו לא נהג בכבוד הראוי בגדולי ישראל, תדיר היה מבטל את דבריהם ומתייחס אליהם שלא כראוי, פעם אחת אף התבטא בזלזול ביחס לרבי יצחק אלחנן.

הדבר נודע לרבי ישראל מסלנט והוא שלח לקרוא אליו את אותו הרב, כשהגיע לביתו של רבי ישראל פנה אליו ואמר לו כי יש לו שאלה שהוא מתקשה בה ואיננו מצליח ליישבה, רבי ישראל שטח בפניו את הקושיה ואותו הרב ניסה בכל כוחו לישב את השאלה אך לשווא, הוא פנה לרבי ישראל ואמר לו "לדעתי זוהי שאלה קשה שאין עליה תשובה..."

אך סיים את דבריו החל רבי ישראל לומר לו את התירוץ לשאלה הקשה שאמר שאין עליה תשובה... אותו הרב התפעל מכך מאד. רבי ישראל המשיך ושאלו עוד שאלה וגם עליה לא הצליח אותו הרב למצוא לה תשובה, גם כאן רבי ישראל ענה את התשובה בקלות ובפשיטות... כך עשה רבי ישראל מספר פעמים עד שממש חלשה דעתו של אותו הרב...

אז פנה אליו רבי ישראל ואמר לו "מעתה תדע שיש גדולים ממך בתורה... תיזהר מלבטלם..." ה"שיעור" שקיבל מרבי ישראל מסלנט גרם לכך שמאז הפסיק ממנהגו לבטל ולזלזל בגדולי ישראל.

תוס' בזבחים

בהיותו בעיירה זאבלין ניגש אליו אדם אחד ואמר לו "אם תישאר כאן לא יצא ממך כלום... עליך לקבל סמיכה לרבנות מגדול הדור וכך תעלה לכהונת רבנות חשובה וראויה..."

שאלו רבי יצחק אלחנן "מיהו גדול הדור שעלי לקבל ממנו סמיכה"

נדהמתי! פתחתי את הפה וסגרתי, לא הצלחתי לענות לו. אבל בלב חשבתי, תראה מה זה תמימות של ילד. ברגע אחד הוא הבין את מה שאני לא הצלחתי להבין כראוי במשך עשרות שנים...

איך זוכים להיטהר ולהתקדש בקדושה של מעלה, ומה קורה אם אנחנו לא מצליחים להבין את זה

הרב עמרם בינעט

"וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם קְדוּשִׁים תִּהְיוּ" (ויקרא י"ט, ב')

לפני שנים אירע פעם שנשארתי 'תקוע' עם אחד מילדי שהיה אז כבן ארבע, והייתי צריך להשגיח עליו בשעות הבוקר. החלטתי לקחת אותו איתי לבית הכנסת, כמו שאבות רבים עושים מדי פעם. הסברתי לו לפני שנכנסו למקום שהוא צריך להתנהג בהתאם, אפילו שאין עוד ילדים שהוא יכול לשחק איתם בחוץ, כמו בשבת. הפעם הוא צריך לשבת לצידי ולשמור על השקט, כדי שלא להפריע לאבות שמתפללים. הילד קיבל על עצמו בקבלה גמורה להתנהג כראוי, ונכנסנו פנימה. ניגשתי למקומי הקבוע, שלפתי את הטלית, בירכתי והתעטפתי. עבור הילד זה לא היה חריג, הוא כמוהו רואה אותי עם טלית מדי שבת.

אבל כשהגעתי לשלב של הנחת תפילין, זה כבר היה חריג. הילד ידע מה זה תפילין, אבל זאת היתה הפעם הראשונה שהוא ראה אותי מניח אותן, התבונן בשקיה ובעניין רב. כשסיימתי לקשור את הרצועות, והתכוננתי לאמירת ה'פרשיות', הבן שלי תלה בי עיניים מעריצות ואמר לי: "טאטי, א יא ס'איז מכאט דיר הייליג?!!" - "אבא, נכון שזה עושה אותך קדוש". נדהמתי.

פתחתי את הפה וסגרתי, לא הצלחתי לענות לו. אבל בלב חשבתי, תראה מה זה תמימות של ילד. ברגע אחד הוא הבין את מה שאני לא הצלחתי להבין כראוי במשך עשרות שנים.

מאז שהייתי קטן אני אומר כמה פעמים ביום "אשר קדשנו במצוותיו", בשבת אנחנו מוסיפים "קדשנו במצוותיך", "אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו", "אשר בחר בנו מכל עם וקידשנו במצוותיו" - אנחנו אומרים את זה שוב ושוב, אבל האם אנחנו באמת מבינים את זה בפועל? האם אנחנו באמת חיים את ההרגשה המיוחדת הזאת שכל מצווה שאנחנו עושים מקדשת אותנו ומרוממת אותנו לדרגה רוחנית גבוהה יותר?

חשמל רפואי

כבר סיפרתי בעבר מעל במה נכבדה זו, שעברתי אירוע לבבי חמור מאוד. במהלך מנוחת צהרים שגרתית, הלב שלי חדל מלפעום. בניסי ניסים בני הבית זיהו את זה בשלב מוקדם מספיק, אנשי הצלה

הגיעו בתוך שניות וביצעו בי החייאה ממושכת. פינו אותי לבית החולים במצב אנוש, ממש ככה. כשהגעתי לבית החולים הלב שוב הפסיק לפעום, ושוב עשו בי החייאה, נתנו לי מכות חשמל שוב ושוב, עד שבסופו של דבר ב"ה חזרתי לחיים. המצב שלי התייצב. כמוהו שהייתי מורדם ומונשם בהתחלה אבל בחסדי שמים התאוששתי מהר מאוד וחזרתי לאיתני הראשון, כאילו לא אירע דבר.

מאחר ומטבעי הקב"ה חנן אותי במידה גדושה של סקרנות, הרביתי לשאול את הרופאים שאלות. מה עושה מכת חשמל, איך נגרם דום לב, למה בעצם זה קרה לי, מה הסיכוי שזה יקרה שוב חלילה, למה אני צריך לקחת כדורים ועוד כהנה וכהנה. הרופאים כמוהו רגילים לזה שחלק מהמטופלים רוצים לדעת ולברר כל דבר, והשיבו בסבלנות.

בלי להבין

באחת הפעמים שאלתי את הרופא שרשם לי כדור לדילול דם, איך זה עובד. איך כזה כדור קטן גורם לכל הדם שלי להיות דליל יותר, ולמה בעצם הדם שלי סמיך מלכתחילה שצריכים לדלל אותו... הרופא שהיה עסוק באותו זמן חיך אלי ואמר לי משפט שידעת אותו גם קודם, אבל הוא ריכוז ותמצת את זה בצורה כזאת שהרגשתי שזה משהו שאפשר לקחת גם לרוחניות: "עמרם", הוא אמר לי "אתה לא צריך לדעת איך עובד הכדור, כדי שהוא יפעל את פעולתו. כשאתה בולע אותו, הוא מדלל לך את

"עמרם", הוא אמר לי "אתה לא צריך לדעת איך עובד הכדור, כדי שהוא יפעל את פעולתו. כשאתה בולע אותו, הוא מדלל לך את הדם, בין אם אתה מבין את דרך הפעולה שלו ובין אם לא..."

לא לוותר

אבל אחרי פסח, שוחחתי עם הבת שלי, נערה כבת 16, ושאלתי אותה: "נו, איך את מסכמת את הפסח? נהנית בחג הזה? מה את לוקחת איתך מפסח לכל השנה?"

השיבה לי הילדה תשובה שהפתיעה אותי: "האמת שאף פעם לא אהבתי לאכול מצות, וגם השנה לא היה שינוי מיוחד. היו כמה וכמה פעמים בימי חול המועד, שלרגע חשבתי לוותר על אכילת מצה, ובמקום ליטול ידיים ולשבת לארוחה מסודרת, חשבתי לנשנש כמה אגוזים ואולי גם פרוסת עוגה עם כוס שוקו."

"אבל הדברים האלו שאמרת בליל הסדר, כשדיברת על הסגולה המיוחדת של אכילת מצה, והעובדה שמי שאוכל מצות זוכה לרפואה ולחיזוק האמונה בקרבות, החלטתי שאני לא מוותרת. השנה בכל יום מימי חול המועד נטלתי ידיים ואכלתי מצה לפחות פעמיים, פעם אחת בצהרים ועוד פעם בארוחת הערב!"

"אמונה זה הדבר הכי חשוב. זה הבסיס לכל הקיום שלנו, איך אני יכולה לוותר על הזדמנות לחזק אותה ולטפח אותה יותר ויותר???"

הדם, בין אם אתה מבין את דרך הפעולה שלו ובין אם לא..."

כשחזרתי הביתה נטלתי ידיים לארוחת צהרים, וכשאמרתי "אשר קדשנו במצותיו וציוונו על נטילת ידיים", התחדדה אצלי ההבנה הזאת ביתר שאת.

איך בדיוק נטילת הידיים מקדשת אותי? הרי אנחנו לא מבינים את הפעולה הזאת. שופכים מים על הידיים, במקסימום זה אמור לנקות את הידיים. איך זה מקדש את הלב, את הראש, את הנשמה? איך זה מקדש את כל האיברים שלנו?

זאת שאלה חשובה, יש מקום לחפש לה תשובות, אבל לפני הכל אנחנו צריכים לדעת שגם אם לא נדע איך זה פועל - זה פועל! הפעולה הזאת מתחוללת גם בלי שנבין את המנגנון שמפעיל אותה ואת ההשלכות מרחיקות הלכת שלה.

זה כמובן לא רק על נטילת ידיים ולא רק על מצוות אחרות שלפני עשייתן תיקנו חז"ל לומר ברכת 'אשר קדשנו'. זה נכון לכל התגברות קטנה על הכעס, לכל ויתור קטן לשני, לכל משנה שיוצאת לנו מהפה, כל פעם שאנחנו פותחים ספר ולומדים כל חלק שהוא מחלקי התורה הקדושה. כל פעולה שיהודי עושה כדי למלא את ציווי ה', מקדשת אותו. גם אם אנחנו לא מבינים איך זה קרה...

ויטמין רוחני

בשבת שאחרי פסח, שוחחתי עם אחד מידידי, אברך כהלכתו, שסיפר לי סיפור מעניין.

בליל הסדר, בזמן 'שולחן ערוך', כשאכלנו את סעודת החג, הסברתי לילדים כמה אנחנו ברי מזל שהקב"ה נתן לנו את המצווה לאכול מצות, שהזהיר הקדוש מכה אותן 'מאכל הרפואה'. הסברתי להם שאכילת מצה יש בה סגולות נפלאות לרפא כל חולי, ולהחדיר אמונה בלבנו, שנוכל להעמיד את האמונה והביטחון שלנו בבורא העולם.

הילדים הקטנים רצו להבין איך זה עובד בדיוק ומה הקשר בין מצה לאמונה. הסברתי להם שכמו שיש תרופה שלוקחים ויטמינים כדי לחזק את הגוף, יש גם ויטמינים שלוקחים לחזק את הנשמה. מצה זה ויטמין שמסייע ספציפית להגברת האמונה וחיזוק הביטחון בבורא העולם.

דיברתי באמת מהלב, והסעודה נמשכה הלאה. קיוויתי שהמסר הובן, ובזה נגמר סיפור מבחנתי, עד השנה הבאה...

יידיש | Français | Español | English

מגוון רחב של שיעורי דף היומי בבלי, דף היומי ירושלמי, דף היומי בהלכה, העמוד היומי, בקו השיעורים והתוכן של 'דרשו' - 077-2222-666 או 4992*

הרב קרלינשטיין, בעצתו של הרב ירחמיאל קראם, קרא לרב אלטמן והציע לו לשמש כמורה בכיתה ח' בבית הספר. והוא נתן את הסכמתו, אך הציב תנאי אחד: "אני פותח בכיתה ח' כיתה ישיבתית". הם פרצו בצחוק שנמשך כמה דקות...

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א מרבני ישיבת תורה בתפארתה ומחבר ספרי 'להאיר', על דמותו הפלאית של מקים עולה של תורה הגאון הישישי רבי אברהם אלטמן זצ"ל

"אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּם הָאֱדָם וְחִי בָהֶם אֲנִי ה'" (ויקרא י"ח, ה')

הרמב"ן מדרג את מדרגתם ואת מעלתם של מקיימי המצוות ונוקב את שכרם:

הדרגה הנמוכה היא של אלו המקיימים מצוות על מנת לקבל פרס, למעלה מהם אלו שעובדים ב'ראה לשם שמים', למעלה מהם אלו העוסקים בתורה ובמצוות מאהבה ומעל כולם אלו שעוזבים את כל עניני העולם הזה וכל מחשבתם והיותם דבוקה בבורא.

רק יחידי סגולה, מתי מעט, זכו להעפיל למעלה הרמה ביותר של אלו שביטלו את צרכי גופם ודבקו בשלמות בה', רוב הבריות גם המורמים מעם העולם תופס אצלם איזשהו מקום במדה זו או אחרת. מכל מקום, גם מי שלא זכה להעפיל לדרגה המרוממת ביותר, הפסוק מאיר את העניין ועוסק לא רק בשכר השמור לעוסק בתורה ובמצוות אלא גם לאופן ולצורה כיצד להתייחס לכל העניין הנעלה של קיום התורה והמצוות.

ההתייחסות והגישה הבסיסית לתורה היא כלשון הרמב"ם (הל' רוצח ושמירת נפש פ"ז ה"א) "וחי בעלי החכמה ומבקשיה - ללא תורה, כמיתה חשובין"

עד לאחרונה

יהודי מהסוג הזה זכתה העיר אשדוד להכיר מאז שנת תשל"ג עד לאסרו חג פסח תשפ"ו, הלא הוא הגאון הצדיק רבי אברהם אלטמן זצוק"ל ראש ישיבת 'עטרת צבי', שהלך לעולמו בגיל תשעים וארבע כשעד נשמתו האחרונה היה דבוק בתורה, במצוות, במעשים טובים ובהחזקת הישיבה - כולל האברכים המונה למעלה ממאתיים אברכים תלמידי חכמים.

זכיתי להשתדל להיות לרב אלטמן לסיוע מעת לעת, ולכן גם הקשר בינו היה חזק ואיתן, אלו שלא הכירוהו בהחלט החמיצו להכיר דמות מאירה מדור העבר, שעד נשמתו האחרונה היה קנמן חדש - התנהג כאברך צעיר בשובבות והשמחה המיוחדת שלו, אבל מלא וגדוש ב"ן ישן נושן שדעת חכמים נוחה מהם. הוא היה דבוק בכל החינוך הישן, בכניעה לגדולי ישראל בצורה מפליאה, ובאהבת תורה ללא מצרים.

אני מרגיש חובה לשתף את הקוראים הנכבדים בדרך גדילתו של האיש הגדול ובמעשיו המיוחדים, בגיליון זה ובע"ה גם בשבוע הבא.

מקלט בארגנטינה

הגאון רבי אברהם אלטמן זכר צדיק לברכה, נולד בשנת ה'תשצ"ב (1932) בארגנטינה. הולדתו בארץ רחוקה זו לא הייתה מקרית, כי אם פרי השגחה פרטית מופלאה, שתחילתה בהחלטתו הגורלית של אביו, הרב חיים אלטמן ע"ה.

שנים עשרה שנים קודם פרוץ השואה, בעת שיהדות אירופה עוד שקטה על שמריה, גמלה בליבו של הסב ההחלטה לעקור מאירופה. בתחילה, לא הבינו הסובבים את פשר המהלך הדרמטי. הוא ביקש להגיע לארצות הברית, אך שעריה היו נעולים בפניו. פנה אל ארץ ישראל, אך גם לשם לא ניתנה לו אשרת כניסה. לבסוף, נאמר לו כי הדרך היחידה הפתוחה היא לארגנטינה.

באותם ימים, ארגנטינה נחשבה למדבר רוחני, "ארץ הטמאים" בפי כל. היידישקייט, חיי היהדות, היו בה במצב ירוד ומסוכן. רובם המכריע של המהגרים היהודים שהגיעו אליה היו אנשים שביקשו לפרוק מעליהם עול תורה ומצוות של "העולם הישן" באירופה.

יידיש בלבד

על אף כל זאת, נסע הסב לארגנטינה, וברוח של מסירות נפש הקים

"אני רוצה ללמוד תורה!"

הרב אלטמן, שליבו נכסף לעמקות הלמדנית, ביקש בכל מאודו להצטרף לקבוצתו של הרב פקר, אך נתקל בסירוב. טענתם הייתה שהוא צעיר מדי, בן שנים עשר בלבד. בתגובה לכך, פרץ בבכי תמרורים. הוא בכה וזעק: "אני רוצה ללמוד תורה!". למראה דמעותיו הכנות, ריחמו עליו והסכימו לקבלו לקבוצה. כך החל פרק חדש של עלייה בתורה וביראת שמיים. כעבור שנים, בהיותו כבר בן שבע-עשרה, היה נושא ונותן בסוגיות התלמוד, ובמקביל, לא זנח את הפעילות הציבורית. קיימות תמונות מאותה תקופה, בהן הוא נראה עומד בגינות ציבוריות, נואם בפני קהל דרך רמקולים גדולים ומעורר את העם להתחזק ביידישקייט. תמיד בערה בו אש הפעילות למען הכלל.

"ממנו אני רגוע"

כשהגיע עת השידוכים, הוא הוצע לביתו של הרב יהודה דוב קוגלסקי, שגם הוא התגורר בארגנטינה, שמו המקורי היה דוב וייסבורד, והוא התגורר בלומז'ה, שם היה מקורב לחסידות גור. כדי להימלט מגיוס לצבא הפולני, הוא ברח ושינה את שמו. גם הוא, כעשר שנים לפני המלחמה, הגיע לארגנטינה, והיה ממקימי 'אגודת ישראל' במדינה. הוא נודע כתקיף בדעותיו וכקנאי לדבר ה'. כשהיה נושא דרשות, היו אומרים עליו שהוא "בוער כאש". לפניו עמדו שתי הצעות: האחת, בחור ממשפחה חשובה ומכובדת, בעלת ממון, והוא עצמו תלמיד חכם. והשנייה - הבחור אברהם אלטמן, הרב קוגלסקי, אמר אז את דברו: "מהבחור החשוב ההוא, אינני יודע מה יצא. אין לי מושג. אבל מאברהם אלטמן - אני רגוע שיצא משהו טוב". וכך הוכרע השידוך, ופרשה חדשה החלה.

ישיבת 'עטרת צבי'

כאשר נמנו וגמרו ראשי הקהילה בארגנטינה להקים את ישיבת 'עטרת צבי', החליטו פה אחד כי האיש הראוי ביותר לעמוד בראשות הישיבה החדשה הוא רבי אברהם אלטמן, שהיה אז איש צעיר, כבן שלושים. כך מונה לראש ישיבת "עטרת צבי" בארגנטינה, והחל להגשים את חזונו - להקים מקום תורה שכולו תורה, מוסר ויראת שמיים. ישיבת "עטרת צבי" בארגנטינה הלכה והתפתחה, אך כשהגיע הרב אלטמן לגיל ארבעים, גמלה בליבו החלטה נוספת. "הכל טוב ויפה", אמר, "אבל יש לי ילדים קטנים, ואני רוצה שהם יגדלו בארץ ישראל". בנו שאל אותו פעם מדוע רצה לעלות ארצה, ותשובתו הייתה חדה וברורה: "לא שואלים יהודי מדוע הוא רוצה לעלות לארץ ישראל. השאלה היא הפוכה: שואלים יהודי מדוע הוא עוזב את ארץ ישראל ונוסע לגור במקום אחר. יהודי צריך לגור בארץ ישראל". הוא עשה מעשה, העביר את ראשות הישיבה בארגנטינה לאחר, ועם משפחתו עלה ארצה והגיע לאשדוד. מדוע דווקא אשדוד? אחיו, הרב יעקב אלטמן, התגורר כאן ואמר לו כמה שנים קודם לכן: "תשמע, גרים פה שלושים אלף תושבים. אתה מחפש מקום שאין בו הרבה תורה - כאן אין הרבה תורה".

שם את ביתו. נולדו לו ארבעה ילדים, והרב זצ"ל היה הצעיר שבהם. הוא שמר עליהם מכל משמר, ודיבר עמם אך ורק בשפת היידיש, כדי לשמר את הגחלת היהודית.

שנים רבות לאחר מכן, מספר ממשיך הדרך בהנהגת הישיבה הג"ר אליהו מאיר שליט"א, שאלתי את סבי: "מדוע עזבת את אירופה ונסעת דווקא לארגנטינה? הרי היטלר ימח שמו עוד לא עלה לשלטון". תשובתו, שנאמרה ביידיש עשירה, הייתה מצמררת בפשטותה: "הרגשתי שהאדמה בוערת תחת רגליי. חשתי את האנטישמיות הגואה באירופה". הקדוש ברוך הוא הכניס בליבו מחשבה זו, וכיום, במבט לאחור, אנו, נכדיו וניניו, רואים בבירור כיצד אותה מחשבה הצילה את המשפחה כולה מכבשן האש. מכל המשפחה שנותרה באירופה נשארה בת דודה אחת, חסידת בעלז, שהתגוררה בבני ברק. מאותה החלטה גורלית יצא כל המשך של המשפחה, וממנה צמח מפעל חייו הכביר של אבי".

צמאון לתורה

הרב אלטמן גדל באווירה של שמירת מצוות קפדנית בבית אבא, אך סביבתו הייתה שוממה מתורה. כבר מגיל צעיר ניכרו בו פעילות הנמרצת ואהבתו המיוחדת לתורה. בארגנטינה של אותם ימים לא היו בנמצא ראשי ישיבות, בוודאי שלא מן הזרם הליטאי, כפי שהיה בארצות הברית. רבנים היו מגיעים לארץ זו רק מדי פעם, והבחורים צמאי הדעת, היו קופצים על כל הזדמנות כזו כמוצאי שלל רב, כדי להיבחן בפניהם ולשאוב מתורתם.

כשהיה הרב אלטמן כבן שנים עשרה, הגיע לארגנטינה הגאון רבי נסים פקר זצ"ל, מגדולי תלמידי ישיבת מיר. סיבה עלומה גרמה לכך שהוא לא נסע עם כלל בני הישיבה לשנחא. יש אומרים שהדבר נבע מכך שאמו הייתה חולה מאוד, והוא סירב לעזובה באירופה הבערת. לאחר השואה התגלגל בדרך לא דרך לארגנטינה. שנות הזעם באירופה הותירו בו חותם עמוק, אך עם זאת, היה כלי מלא וגדוש בתורה וביראת שמיים טהורה, כמיטב המסורת הליטאית של מיר. הדבר היחיד שהחזיק אותו ונתן לו טעם בחייו היה לימוד התורה.

התגשמות חלום

עבור קבוצת הנערים בארגנטינה, ובראשם הרב אלטמן, הגעתו הייתה התגשמות חלום. סוף סוף הגיע תלמיד חכם שיוכלו לינוק ממנו את תורת אירופה. לא היה זה הלוקסוס המוכר לנו כיום, שלכל אחד חדר שקט וסביבה תומכת. הרב פקר פתח 'קבוצה', לא ישיבה במובן המלא של המילה. עוד קודם לכן, פעל במקום יהודי יקר, הרב מישקין, מחסידי סלונים, שאסף סביבו קבוצת תלמידים. עם בואו של הרב פקר, נוצרו באופן טבעי שתי שיטות לימוד שונות, שכן הרב מישקין נטה יותר לשיטה החסידית, המדגישה בקיאות, ואילו הרב פקר ביקש להנחיל להם את הדרך הלמדנית והעיונית של עולם הישיבות הליטאי. ללא מחלוקת, אך כיאה למקובל בעם ישראל, נפרדו דרכיהם ונוצרו שתי קבוצות לימוד נפרדות.

שלב נוסף בהתפתחות התורנית של אשדוד קשור בדמותו של מרן הגאון רבי חיים גריינמן זצ"ל. באותן שנים, מרן הגר"ח גריינמן זצוק"ל ראה כיצד הציבור הספרדי העולה ארצה מכל קצוות תבל הולך ומתרחק מהמסורת, ופתח רשת של "מתיבתות" ברחבי הארץ כדי להציל את הנוער. הוא קרא אליו את הרב טולדנו, הרב פחימה, הרב פדידה ורבים אחרים, ואחד מהם היה הרב אלטמן, ששמעו יצא כפועל נמרץ. "תפתח מתיבתא באשדוד".

הרב אלטמן שמח על ההזדמנות. "אני אחזיק לך את המוסד כלכלית למשך שנה", הבטיח לו הרב גריינמן. "תפקידך הוא לאסוף את הילדים מהמושבים סביב אשדוד ולדאוג לצד הרוחני ולמחנכים. במשך שנה, אין לך שום עול כספי". וכך החלה המתיבתא את דרכה, יחד עם הגר"ר שמעון כהן זצ"ל, שעבר לאחר מכן לשיבה הקטנה. בתום השנה, אמר הרב גריינמן: "השנה הסתיימה. מעתה, עליך להחזיק את המוסד בעצמך". הרב אלטמן שהיה חסר ניסיון בגיוס כספים, שאל אותו בתמימות: "ומה אעשה? איך אוספים כסף?". "סע לחוץ לארץ", הציע הרב גריינמן. "אבל לפחות תן לי הדרכה", "אה, הדרכה אני אתן לך בוודאי", השיב הרב גריינמן, שהיה איש פיקח מאוד. "התוכנית לאסוף כסף בחוץ לארץ היא... בלי תוכנית. קח את הכלל הזה איתך".

עול כלכלי

מכאן מתחיל פרק מיוחד בחייו של הרב אלטמן בהם בד בבד עם התמסרותו לגדל את תלמידיו שכבר היו החל ממתיבתא ועד סוף ישיבה גדולה, וכולם מלווים על ידו כאב רחום, הוא לימדם תורה, לימדם מוסר, העניק להם בית וחום, ליווה אותם בכל דבר ועניין, ובד בבד נטל על עצמו עול כלכלי רב בהחזקת הישיבה כשהוא מכתת רגליו ברחבי העולם.

באהבתו את התורה ולומדיה לא הפריעו לו קשיי השפה, לא הפריעה לו המנטליות השונה שאליה הורגל בארגנטינה, הוא היה תמיד דבק במטרה האחת והיחידה לעשות רצון קונו.

במשך השנים כשהמתיבתות הלכו והצטמקו, ואף ישיבת 'עטרת צבי' כבר לא היתה בתפארתה, לא כבתה האש של הרב אלטמן, במסגרת הישיבה הוא החזיק תמיד כעשרה אברכים, וכאן הוא הכריז שהוא הולך להקים כולל של "מאה ואחד אברכים", הכרזתו זו באה כשכבר חצה את גיל שישים וחמש, וכמות כזאת של אברכים בתקופה ההיא באשדוד לא היתה מצויה כלל, אבל הוא קבע והחל לצעוד, בד בבד עם מה שקיבל עוד ועוד אברכים, החל בהשגת מגרש רב ממדים ברובע ז', כשעליו הקים בניין ענק לתפארת, ובית מדרש עם 300 מקומות ישיבה, ואכן תוך עשור צמח הכולל ליותר מכפול מהמספר שצפה, ככל שהזקין ובאופן טבעי נחלש הוא הוסיף לקבל אברכים. כיום מונה הישיבה למעלה ממאתיים אברכים תלמידי חכמים.

הבאנו במאמר זה רק את תקציר תולדותיו, אך אופיו ומעשיו המיוחדים אנו צריכים לו פרק מיוחד שנכתוב עליו בע"ה בגליון בשבוע הבעל"ט.

כעולים חדשים, מספר בנו, היינו זכאים לקבל דירה מהסוכנות היהודית. הוצעה לנו דירה ברחוב סורוצקין בירושלים. באותם ימים, לפני מלחמת ששת הימים, היה הרחוב קרוב לגבול, והממשלה רצתה ליישב את האזור. אך אבי סירב. "אמרו לי שבירושלים יש מספיק תורה", טען. "אבל אתה יודע שדירה בירושלים שווה פי כמה וכמה מדירה באשדוד", ניסו לשכנעו. "לא באתי בשביל כסף", השיב. "אמרו לי שבאשדוד אין תורה, ולשם אני מגיע". משראו את נחישותו, נתנו לו דירה בקריית פוניבז' באשדוד.

הציבור הליטאי באשדוד של שנת תשל"ג היה מצומצם עד לא קיים. מדובר על משפחותיהם של ראשי ישיבת גרודנא הגרד"צ קרלינשטיין זצ"ל ויבלחט"א הגר"צ דרבקין, ובאותו בניין דרו ראש ישיבת וילקומיר הגר"ר דוד רוזובסקי ופעיל הקירוב הנודע הגאון ר' ירחמיאל קראם, שם הוסיפו את משפחת אלטמן. הרב ירחמיאל קראם, שזכויותיה של אשדוד התורנית דאז רשומות על שמו, הוא היה ארי שפעל גדולות ונצורות בתחום הקירוב, זיהה מיד את הפוטנציאל. הוא ראה שמגיע לעיר איש בן ארבעים ואחת, כולו מרץ ותורה, ורץ לרב קרלינשטיין באומרו: "צריך לנצל את המומנטום, הגיע לפה אדם גדול עם כוחות ורצון לפעול למען עם ה'!".

"כיתה ישיבתית"

באותם ימים, פעל בעיר בית ספר 'חורב', שנוהל על ידי הרב יוסף ברוינר. הרב קרלינשטיין, בעצתו של הרב ירחמיאל קראם, קרא לרב אלטמן והציע לו לשמש כמורה בכיתה ח' בבית הספר. והוא נתן את הסכמתו, אך הציב תנאי אחד: "אני פותח בכיתה ח' 'כיתה ישיבתית'". הרב קרלינשטיין שאל אותו, "מהי כיתה ישיבתית?". והרב שבקושי ידע אז עברית, הסביר: "כיתה ישיבתית פירושה שיש סדר לימוד, 'חזרות' ושיחת מוסר".

הרב ירחמיאל קראם סיפר שהרב קרלינשטיין והוא פרצו בצחוק שנמשך כמה דקות. הרב אלטמן נעלב ושאל מדוע הם צוחקים. הם הסבירו לו: "אתה מדבר על 'כיתה ישיבתית' בבית ספר שבו התלמידים יוצאים מהכיתה, מורידים את הכיפה ומחזירים אותה רק למחרת בבוקר, כי זהו חוק בית הספר. על מה אתה מדבר?". אך הוא עמד על שלו. "אתם קראתם לי. אם אתם רוצים שאני אהיה מורה רגיל - התשובה היא לא. אם אתם מוכנים לתת לי לפתוח כיתה ישיבתית - התשובה היא כן". הרב קרלינשטיין אמר לרב קראם: "אתה יודע מה? אם הוא כל כך החלטי, בוא ניתן לו לנסות". הוא ביקש סיוע מיישיבת 'גרודנא' שהייתה ידועה בבחוריה הפעילים. "את זה ניתן לך", הבטיחו לו, ואכן הגיעו שניים-שלושה בחורים לסייע בכיתה הישיבתית.

מאותה כיתה, שבתחילה נראתה כרעיון מופרך ובלתי מתקבל על הדעת, יצאו ארבעה תלמידי חכמים מופלגים, שאחד מהם, לומד עד היום בכולל חזון איש. אחר, לומד עד היום בכולל סלובודקה. כל זאת מאותה "כיתה ישיבתית", שכולם היו בטוחים שתיכשל.

הוא עלה על המטוס הראשון לארץ ישראל, ומנמל התעופה נסע ישירות לבית ברחוב רשב"ם למרן שר התורה ר' חיים קניבסקי, ובפיו שאלה 'כבוד הרב כך וכך היה המעשה וכך וכך אמרתי, מה עלי לעשות?'

אף שביאת הכהן הגדול אל קודש הקודשים בעיצומו של יום הכיפורים - היא שיא השיאים, עסק התורה בשקידה גדול עוד יותר

הרב בנימין בירנצוויג

"בְּזֹאת יָבֵא אֶהְרֶן אֶל הַקֹּדֶשׁ" (ויקרא ט"ז, ג')

במצבם, ואז כשהם פגשו ידיד שלהם מחוץ לארץ, והוא שמע מהם שהם עדיין מצפים לישועת ה' ולא התיאשו חלילה, הוא אמר להם 'די לכם להצטער אם במשך עשרים ושלוש שנים לא נפקדתם..... ותצטרכו להמשיך בחיים כמו הרבה זוגות שלא זכו להיפקד והמשיכו את החיים..... [יש לציין שהאיש ח"ו לא התכון לרעה או לצער אותם, אלא כשראה את גודל צערם רצה לנחמם בזה].

בזכות נפקדו

כשחזר אותו ידיד לחו"ל, הוא סיפר לאשתו על שפגש את ידידו בארץ ישראל ומה שאמר לו, גערה בו אשתו 'מדוע היית צריך להתערב בעניינים לא שלך?!' הוא ניסה להצטדק ואמר לה 'אם היית רואה את פניהם הנפולות, גם את היית מנסה לנחם אותם באותם מילים'.

'ומניין שלא יהיה להם ילדים?' שאלה האשה, ענה הבעל 'אני אומר לך לא יהיה להם אין סיכוי אז לפחות שימשיכו את החיים שלהם... וואם כן יהיה להם ילדים מה תאמר?!' ענתה האשה כנגד, ואז אמר לה הבעל בנחרצות 'את יודעת מה?! אם יהיו להם ילדים אני סוגר את העסק שלי בחו"ל, עולה לארץ ישראל והופך להיות אברך כולל'. עברו שנתיים ימים, ותיאום כל הארץ! בחסדי ה' נולדו להם תאומים בן ובת בריאים ושלמים ורבתה השמחה בכל מקום.

רק אדם אחד נכנס ללחץ גדול! אותו ידיד מחו"ל הבטיח לאשתו

התורה הקדושה מתארת לנו את הצינוי וההיתר שניתן לאהרון הכהן לבא אל קודש הקודשים, רק יום אחד בשנה ביום הכיפורים, ורק בבגדי לבן וכו', והזהירה התורה שאל יבא בכל עת אל הקודש, כי שם במקום המקודש ביותר יש לבא אחרי הרבה הכנות ורק ביום המקודש ביותר.

חז"ל במסכת הוריות (יג, א) מביאים הלכה היוצאת מפרשה זו של כניסת אהרון לבית קודש הקדשים - 'ממזר תלמיד חכם וכהן גדול עם הארץ, מי קודם למי לברך ראשון ולכל דיני קדימות? ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ! שנאמר "יקרה היא מפנינים" מכהן גדול הנכנס לפני ולפנים'.

מדברי חז"ל אלו לימד מרן רבי ישראל מסלאנט כמה גדולה וחשובה היא קדושת התורה הקדושה, שהרי האדם המקודש ביותר בעם ישראל הלא הוא הכהן הגדול, והיום המקודש ביותר בשנה הוא יום הכיפורים, והמקום המקודש ביותר בעולם הוא קודש הקודשים, והנה אם נחבר שלש קדושות אלו ביחד, אין לתאר גודל הקדושה הזמן והמקום.... פחד פחדים.

וממשיך רבי ישראל, ואומרת התורה "יקרה היא מפנינים" מכהן גדול הנכנס לפני ולפנים! התורה הקדושה כולל בתוכה מעלות נשגבות וקדושה גבוהה יותר משלושת הקדושות הכי גבוהות בעולם מכהן גדול הנכנס לפני ולפנים ביום הכיפורים. נקל לתאר גדול ושגב קדושת וחשיבות התורה הקדושה.

אל ייאוש

סיפורים רבים סופרו על שגב מעלתה וכחה של התורה הקדושה, נביא מעשה נשגב מימינו אנו המגלה לנו על כח התורה הנורא והנשגב: היה זוג שגרו בחו"ל ולא היה להם ילדים במשך עשרים שנה, אין לתאר את הכוחות הרבים שהשקיעו בתפילה ותחנונים לבורא עולם, וכל הסגולות המובאות לענין זה, לבסוף החליטו לעשות את הסגולה הכתובה ברש"י שהישיבה בארץ ישראל היא סגולה לבנים, ועל אף הקושי הנורא בשינוי המקום שכה התרגלו אליו, החליטו למען המטרה הנשגבה לעשות צעד זה.

לאחר שלוש שנים מאז בואם לארץ ישראל, והנה לא חל שום שינוי

סופרים קלים וחמורים וגזרות שוות תקופות וגימטריות שיחת מלאכי השרת ושיחת שדים ושיחת דקלים משלות כובסין משלות שועלים דבר גדול ודבר קטן דבר גדול מעשה מרכבה. 'דבר קטן' - הוויות דאביי ורבא לקיים מה שנאמר {משלי ח-כא} "להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא".

שואלת הגמרא וכי מאחר שקטן שבכולן כך גדול שבכולן על אחת כמה וכמה? מתרצת הגמרא: אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל בשעה שיושב ועוסק בתורה כל עוף שפורח עליו מיד נשרף.

הגמרא מספרת שעל בית קדשי הקודשים היה משולש שהיה נקרא קני עורבים, שבו היו מחטים כדי שהעורבים לא ישבו שם מפני כבוד המקום. וזו קושיא עצומה הרי רבי יונתן בן עוזיאל כל עוף שעבר מעליו נשרף, אז איך יתכן שמעל בית קדשי הקודשים לא נשרף עורב שישב שם?

אלא שקדושת התורה אין לה ערוך, תלמיד חכם היושב ולומד הרי הוא תורה עצמה וקדושתו לאין ערוך יותר מקודש הקודשים עצמו! מבהיל על הרעיון.

מסורים בידו

מובא בספרים הקדושים וז"ל: האדם המקבל על עצמו עול התורה הקדושה, הוא נעלה מעל כל עניני זה העולם ומושגח מאתו יתברך השגחה פרטית למעלה מהוראת כחות הטבעיים והמזלות כולם. כיון שהוא דבוק בתורה ובהקב"ה ממש כביכול, ומתקדש בקדושה העליונה של תורה"ק שהיא למעלה לאין ערוך מכל העולמות והיא הנותנת החיות והקיום לכולם ולכל הכוחות הטבעיים הרי האדם העוסק בה מחיה ומקיים את כולם ולמעלה מכולם. כל הנהגותיו דך הבורא יתברך עם האדם העוסק בתורה, היא למעלה מהוראות כחות הטבעיים ואדרבה הכוחות הטבעיים מסורים אליו כאשר יגזור אומר עליהם כן יקום וכן יהיה.

שאם יולד להם ילד הוא עוזב הכל ועולה לארץ ישראל להיות אברך כולל.

הוא עלה על המטוס הראשון לארץ ישראל, ומנמל התעופה נסע ישירות לבית ברחוב רשב"ם למרן שר התורה רבי חיים קניבסקי, ובפיו שאלה 'כבוד הרב כך וכך' היה המעשה וכך וכך אמרתי, מה עלי לעשות?

'מה השאלה? תקיים את מוצא פיך! והוא מיד שואל את ר' חיים 'כבוד הרב האם אפשר לעשות התרת נדרים?' ועונה ר' חיים 'לא! הנדר שנדרת הוא בגדר נדרי מצוה שאין להתירם!'

וממשיך ושואל את רבי חיים 'האם אפשר לעשות שליח שילמד במקומי בכולל ואני אתמוך בו בכל צרכיו מכף רגל ועד ראש?' ענה לו ר' חיים 'זה רעיון טוב לעשות שליח, אבל בכיוון ההפוך, אתה תעלה לארץ ותלמד בכולל ותעשה שליח לנהל לך את העסקים בחו"ל'.

הוא עמד בדממה מתחיל לקלוט את אשר גרם לעצמו במוצא פיו, וזא אומר לו ר' חיים 'מי יודע אם לא כל מה שנולדו להם ילדים, זה בזכות שנדרת ללמוד בכולל!'

ולמדנו נורא נוראות ממעשה נשגב זה: היהודי רק קבל על עצמו ללמוד תורה, הוא עדיין לא התחיל ללמוד, וכבר כח התורה פקד עקרה.

אין כח כתורה הקדושה. אין סגולה כתורה הקדושה.

בגלל העורבים

ווארט נפלא שמעתי בשם הגאון ר' יוסף טולידאנו, כתוב שמונים תלמידים היו היו לו להלל הזקן, שלושים מהן ראויים שתשרה עליהן שכינה כמשה רבינו ושלושים מהן ראויים שתעמוד להם חמה כיהושע בן נון, עשרים בינונים, גדול שבכולן יונתן בן עוזיאל קטן שבכולן רבן יוחנן בן זכאי. אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הניח מקרא ומשנה גמרא הלכות ואגדות דקדוקי תורה ודקדוקי

תמיד רצית לזכור ולדעת את מה שלמדת?

מצטרפים למבחני 'דרשו'. לחזור, לשנן, להבחן, לדעת!
1,200 מוקדי מבחן חודשי ברחבי הארץ והעולם.
לפרטים והרשמה גש לעמדות 'נדרים פלוס'

החפץ חיים פעם התעלף במקווה, ולמרות שתמיד הוא היה חוזר ברגל, היו צריכים להביא בעל עגלה שיקח אותו. אחרי זה הוא מאוד שמח, שאלו אותו למה הוא שמח? הוא אמר הרווחתי היום מצווה

הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א על התאוות המיוחדות של רבותינו גדולי הדורות

"קדושים תהיו" (ויקרא י"ט, ב')

יש בענין הזה של קדושים תהיו דברים נפלאים שהרבה הגדול ר' שמעון אומר בהקדמה לשערי יושר. הוא מחדש שזה הפשט בדרשת חז"ל (ויק"ר כד ט) "קדושים תהיו - יכול כמוני", אני לא הולך עם החידוש הזה, אבל אני מדבר על עצם היסוד שהוא אומר. יסוד שכדאי לדעת אותו.

יש כאלה שחושבים שהעבודה של האדם זה בעצם ללכת נגד הרצונות שלו, נגד עצמו, להילחם בעצמו. אומר ר' שמעון זו טעות גדולה, העבודה של אדם זה לא לצאת מעצמו, הקב"ה ברא באדם 'אהבת עצמו', בן אדם צריך לאהוב את עצמו. העבודה של האדם היא להרחיב את ההנאה של עצמו בהנאה של אחרים, שזו תהיה ההנאה העצמית שלו.

מקסימום הנאה

ניתן לזה דוגמה מהחיים, וזה יסוד גדול מה העבודה שלנו, הן בין אדם לחברו והן בין אדם למקום. יש תקופת צנע, רעב, אין אוכל. ויש שתי שכונות שלכל אחת יש כוס חלב בבית ותינוק בבית, הראשונה מעדיפה לתת את הכוס חלב לתינוק, השניה מעדיפה לקחת את הכוס חלב לעצמה. נו, מי יותר ערכית? מי יותר שפלה? ברור שזאת שנותנת לתינוק היא יותר ערכית.

למעשה, כשנתעמק נראה ששתי הנשים האלה בחרו למצוץ מהכוס חלב הזאת מקסימום עולם הזה, מקסימום הנאה. זאת שלקחה את זה לעצמה כי היא רוצה להנות מהכוס חלב, זאת שנתנה את זה לתינוק שלה אתם יודעים למה היא נתנה? הסיפוק וההנאה שיש לה שהתינוק שלה שותה חלב הוא הרבה יותר גדול מהסיפוק וההנאה שיש לה כשהכוס חלב גולש לתוך הגרון שלה.

אז בעצם שתיהן אוהבות את עצמן, שתיהן רוצות למצוץ מהכוס חלב מקסימום הנאה, אבל השאלה מה ההנאה שלך.

השכנה השלישית

ויש שכנה שלישית שלה אין תינוק בבית אבל היא לוקחת את הכוס חלב הזה ונותנת את זה לתינוק של השכן, היא בדרגה יותר גבוהה. אבל שוב אותו דבר, למה היא עושה את זה? אם היה לה יותר הנאה כשהחלב גולש לגרון שלה מאשר לתינוק היא היתה לוקחת לעצמה. אלא שההנאה שיש לה כשהתינוק של השכן שותה את החלב גדולה

יותר מההנאה שיש לה אם היא תשתה את החלב בעצמה. אומר ר' שמעון, זו העבודה שלנו, והוא אומר שזה הפשט בדרשת חז"ל קדושים תהיו יכול כמוני. לא מבקשים מהאדם להתאכזר אל עצמו, להיות רע לעצמו.

תאוות עצומה

מבקשים מאדם תצא מעצמך, תרחיב את ה'אני' שלך. אתה מאוד אוהב את עצמך? "ואהבת לרעך כמוך" שההנאה של השני תהיה ההנאה שלך, שללת להקב"ה זו יהיה הנאה שלך.

אדוננו דוד משיח ה' אומר (תהילים סג ו) "כמו חלב ודשן תשבוע נפשי ושפתי רננות יהלל פי", כשהוא אומר רננות להקב"ה הוא מרגיש שהוא אוכל את הארוחה הכי דשנה שבעולם. היתה לו תאוה. "צמאה לך נפשי כמה לך בשרי" (שם סג ב) "כאיל תערוג על אפיקי מים כן נפשי תערוג אליך אלוקים" (שם מב ב). כשהוא היה אומר "נפשי איויתך בלילה" (ישעיה כו ט) היתה לו תאוה עצומה לדבקות, ומעולם הוא לא הצליח להתגבר על התאוה הזאת, אף פעם.

אנחנו בעלי תאוה ודוד בעל תאוה. השאלה מה התאוה שלך? זה הכל. תלך אחרי התאוות אבל שזו תהיה התאוה שלך. זו העבודה של האדם. הן בין אדם לחברו הן בין אדם למקום, ליהנות.

מדושי עונג

החפץ חיים ור' אהרן לייב היו מדושי עונג מלקיים מצוות ה' הזכרנו פעם, שביקשו מהרב זילברמן שהיה מסתובב אצל החפץ חיים,

המשך בעמוד 29

"השתמשנו בקרשים, קורות גדולות וסדינים שהיו בסביבה. אך כדי לסכך את הסוכה נאלצנו לתלוש צמחים ושיחים באופן ידני, ללא מספריים, מהם רבים מלאים בקוצים ודרדרים..."

מסירות נפשו של המחנך הנודע הגה"צ רבי משה טורק זצ"ל,
ומסירות נפשם של הוריו למען צמיחתו הרוחנית

"וַיַּעַשׂ כְּאִשֵּׁר צִוָּה ה' (ויקרא ט"ז, ל"ד)

נפש והקרבה עצמית עילאית:

"הדור הצעיר לא יבין באיזו מסירות-נפש קיימנו אז תורה ומצוות, דוגמא אחת היא בניית הסוכה במחנה המעצר. את הדפנות לסוכה הצלחנו לאתר במאמצים גדולים מפה ומשם. השתמשנו בקרשים, קורות גדולות וסדינים שהיו בסביבה. אך בהעדר עצי סכך כרותים - כפי שאנו מכירים היום, וכדי לסכך את הסוכה נאלצנו לתלוש צמחים ושיחים באופן ידני, ללא מספריים, מהם רבים מלאים בקוצים ודרדרים. במשך ימי החג היו ידינו פצועות וזבות דם.

בקושי יכולנו להחזיק באצבעותינו את ה'כזית' הראשון בסוכה, אך היינו מלאי גיל ואושר עד גדות הלב. אכלנו אותו בשמחה. פינו היה מלא שבח והודאה לבורא-עולם, שגם בזמן הסתר-פנים כה גדול, הגדיל חסדו עימנו.

זכינו לראות בעינינו את זרועות ההשגחה העליונה מקיפה אותנו בעבותות אהבה בכל שלב ושלב, מיום צאתנו מפרשבורג ועד הגיענו הנה לארץ-ישראל. לשמחתנו לא היתה גבול על שאנו זוכים להסתופף בצילא דמהימנותא ולקיים מצוותיו גם בשנה זו. דבר שהיה נראה לנו ימים ספורים קודם לכן כחלום בלתי מציאותי בעליל".

במשך כל השנים היה רבי משה שב ומספר לתלמידיו וצאצאיו בהזדמנויות רבות את נס הצלתו. איך בסייעתא דשמיא שליוותה את כל צעדיו, עלה בידו לברוח מארץ הדמים, לבת האש האוכלת של אירופה, ונפשו היתה לו לשלל. תוך שהוא מודה ומשבח לד' יתברך על כל הטובה שגמל עימו, למען יעבירו זאת לדורות הבאים ולא ישכחוה לעולמים. כמו שכתב רבינו בחיי (בראשית לב, יא): "כי

בערב ראש-השנה ת"ש, התקרבה האנייה לחופי ארץ-ישראל. התחנה הראשונה היתה בנמל היווני-חיאס, שם חיכתה להם ספינת מפרש קטנה, שהיתה אמורה להלוות אליהם ולשמש להעברת הנוסעים מן האנייה הגדולה - שתעגון מחוץ למים הטריטוריאליים של ארץ ישראל - אל חופי הארץ. אלא שבבדיקה שנערכה, נמצאה ספינת המפרש בלתי כשירה לתפקידה, והוחלט להמשיך בלעדיה בהפלגה ישירה לארץ-ישראל.

אך כשעברה האנייה על יד נמל בירות, כוחות הצבא הבריטי גילו אותה, והיא הובלה על ידם לכיוון נמל חיפה. הבריטים פקדו על האנייה לעגון במרחק של שלושה קילומטרים מן הנמל, ועל הסיפון עלו חיילים בריטים מזוינים, בכוונה לגרש את האנייה מחופי הארץ חזרה אל הים הפתוח.

כאשר נודעה לנוסעים מזימת הבריטים להחזירם אל הלא נודע, סערו הרוחות והמתיחות הלכה וגברה. רבים מהנוסעים התקהלו על סיפון האנייה והחלו לנוע לעבר הבריטים. יש מהבחורים שאף קפצו לים והחלו לשחות לעבר החוף, אך היריות באוויר אילצום לחזור חזרה לאנייה כשהם רטובים עד לשד עצמותיהם. תקיפותם של הבריטים כמעט שהפילה אותם אל מצולות היאוש והרפיון. אולם בחסדי שמים גלויים, לאחר מאמצי שכנוע מאסיביים, נאותו הבריטים שלא לגרשם חזרה אל הים, ולהורידם בנמל.

אך מפני הקושי לקלוט כל כך הרבה עולים בבת-אחת, בתחילה הורשו רק הנשים והילדים לרדת מהאנייה, והועברו למחנה מעצר צבאי בריטי בשם 'סרפנד'. מחנה זה הוקם מזרחית לעיר ראשון-לציון, סמוך למושב באר יעקב כיום, ונקרא כך ע"ש הכפר הסמוך סרפנד אל-עמאר. יתר הנוסעים, ביניהם המחנך הנודע רבי משה טורק זצ"ל, לא הורשו עדיין לרדת מהאנייה. תפילות ראש-השנה ויום-הכיפורים נערכו בין כתלי האנייה, בעזרת מחזור תפילה ששחזר רבי משה מזכרוננו בעמל ויגיעה רבה.

רק כעבור שבועיים, בערב חג הסוכות, אפשרו הבריטים גם ליתר הנוסעים לרדת מהאנייה, והובילו אותם לאותו מחנה מעצר, שם הוחזקו במשך כחודש ימים ואחר כך שוחררו לחופשי.

סוכה במסירות-נפש

רבי משה היה מתאר תמיד בעיניים בורקות מאושר, איך זכה באותה שנה בתוך מחנה המעצר הבריטי לקיים מצות סוכה מתוך מסירות-

כאשר המנהל הגיע, עוד בטרם הספיק להראות לו את המכונה שסיים להרכיב בחריצות כה רבה, הוא ננזף על ידו קשות: "הרי סיכמתי איתך אתמול שתבוא לכאן בלי כיפה, ומדוע הפרת את ההסכם?!", והודיע לו מידית בנחרצות על סיום העסקתו: "אין מקומך יותר איתנו, חפש לך מקום עבודה אחר"

העסקתך כאן במפעל בתנאי שתשב כאן גלוי ראש ללא כיפה. אין זה מקובל כאן בתל-אביב לשבת עם כיפה בשעות העבודה..." נפשו של רבי משה עגמה למשמע הדברים, ושאל את המנהל בפליאה: "אינני מבין איך הכיפה שלי קשורה לשיקולים הענייניים שאמורים לעמוד למול עיניך בנוגע להעסקתי כאן?..." כמנהל העבודה היה מצופה ממך שתשקול רק את הכדאיות והתועלתיות של המפעל - אם נכון ושווה להעסיק אותי, ולא אם אני דתי וחובש כיפה או לא?!"...

אך המנהל היה קצר-רוח מלהתייחס לטענתו, וחזר על התנאי בעקשנות: "זכור! מחר תוכל לבוא לכאן למפעל רק בלי כיפה לראשך, אחרת תיאלץ לחפש לך מקום עבודה אחר..."

למחרת הגיע רבי משה למפעל בשעה מוקדמת מהרגיל עם כיפה לראשו, והתיישב בפינה נידחת כדי שלא להתבלט יתר על המידה, והזדרז לסיים את המכונה שהתחיל להרכיב אתמול עוד בטרם יבוא המנהל. הוא חשב לתומו, כי על ידי כך שסיים את המכונה במהירות הבזק יהיה המנהל מרוצה מקצב עבודתו, וכך אולי יאפשר לו להישאר כעובד במפעל למרות היותו חובש כיפה. אך מהר מאוד הבין כי טעה בהשערותיו. כאשר המנהל הגיע, עוד בטרם הספיק להראות לו את המכונה שסיים להרכיב בחריצות כה רבה, הוא ננזף על ידו קשות: "הרי סיכמתי איתך אתמול שתבוא לכאן בלי כיפה, ומדוע הפרת את ההסכם?!", והודיע לו מידית בנחרצות על סיום העסקתו: "אין מקומך יותר איתנו, חפש לך מקום עבודה אחר..."

מברק גורלי

בתקופה ההיא עדיין היתה אפשרות לשלוח מברקים מארץ-ישראל לצ'כוסלובקיה דרך הונגריה באמצעות הצלב האדום, ורבי משה

במקלי עברתי את הירדן הזה: מכאן שחייב אדם לזכור ימי הרעה בזמן השלווה כדי שיתבונן ביתרונו ויודה לקב"ה על זאת. וכן אמר שלמה המלך ע"ה: 'ביום טובה היה בטוב וביום רעה ראה', פירוש ביום טובה ראה ביום רעה".

בעבודת הייצור

באמצע חודש חשוון שוחררו כל הנוסעים ממחנה המעצר 'סרפנד' לחופשי. רבי משה כבחור בודד שם את צעדיו אל בית-העולים החדש שהוקם בשעתו בסוף רחוב העליה בתל-אביב, כשמשאת-נפשו אחת היא לשוב אל ספסלי בית-המדרש האהובים עליו, לשקע עצמו בתורה ולרכוש קנייניה, כפי שהיתה באמנה איתו בהיכלי התורה בפרשבורג ושוראן.

אך קרובי משפחתו מחוגי המזרחי שהתגוררו בתל-אביב יצרו איתו קשר, וניסו להניא אותו מתוכניתו. כששמעו על רצונו ללכת ללמוד תורה בישיבה, הביעו בפניו את פליאתם על הצעד המתוכנן: "מה? במקום ללכת לעבוד ולרכוש 'סרטיפיקטים' [רשיונות עלייה] להורים שלך - אתה הולך ללמוד תורה בישיבה?! לך לעבוד!..."

דבריהם נגעו לליבו, ורקמו בראשו חלום נוצץ לחפש מקום עבודה כדי שיוכל להעלות את הוריו ארצה ולהצילם מעמק הבכא, והחל לאתר מקום עבודה מתאים עבורו. בשלב הראשון הוא חשב שכדי להשיג את הסכום להצלתם הפתרון היחיד הוא לצאת לעבוד חצי יום.

לאחר יום יומיים צדה את עיניו מודעה קטנה: "דרוש עובד בתחום מכניקה עדינה, עבור מפעל לבניית והרכבת מכונות כתיבה, ברחוב שדרות רוטשילד בתל-אביב".

רבי משה התמקצע בתחום זה בחודשים האחרונים לשהותו בפרשבורג, לאחר שגורש מישיבת שוראן בחודש חשוון תרצ"ט. מיד הוא מיהר ליצור קשר עם הנהלת המפעל וביקש להתקבל לעבודה. העובדים החליפו מבטים אלו לאלו בפליאה - איך בחור בעל חזות חרדית כמותו רואה את עצמו מועמד מתאים לעבודה כמו שלנו, עבודה הדורשת מיומנות ומומחיות. אך רבי משה בעוז רוחו לא נרתע, נכנס למשרדו של מנהל העבודה, וטען בפניו כי הוא צבר ניסיון בעבר בתחום המוצע, וכי מבקש הוא להתקבל לעבודה במפעל.

לאחר שיחה קצרה השתכנע המנהל מהשכלתו והתמחותו בתחום, ואמר לו לבוא מחר לעבודה לתקופת ניסיון.

הכיפה ששמרה

למחרת בבוקר התייצב רבי משה במפעל, והחל לעבוד במרץ אופייני, ובזריזות וחריצות רבה. בתוך שעות ספורות מתחילת העבודה, הצליח להרכיב כמעט מכונת כתיבה שלימה. היה זה הספק מרשים במיוחד ביחס לעובדים האחרים במפעל.

אך במקום לקבל מחמאה על עבודתו המצוינת, למרבה הפליאה הוא קיבל נזיפה. בתום יום העבודה, ניגש אליו המנהל (שאגב לא היה אדם חילוני...) בתביעה עקשנית: "אני מתנה את המשך

‘יסודי התורה’ בתל-אביב. אז היו רגילים אנשים פשוטי עם מרחבי העיר, גם כאלו שבניהם לא נמנו על תלמידי תלמוד-התורה, להיכנס למשרדו של רבי משה, ולבקש ממנו שיכין את בנם לקריאת ההפטרות בשבת שלפני בר-המצוה. הוא כדרכו היה מקבל את כל הפונים אליו במאור-פנים, והיה נענה לבקשתם בלב רחב ונפש חפצה.

והנה ביום בהיר אחד נכנסו למשרדו של רבי משה אב ובנו תושבי תל-אביב, והאב ביקש ממנו להכין את בנו לקריאת ההפטרות. רגע כמימרא לקח לרבי משה לזהות את האדם העומד מולו. היה זה אותו מנהל-עבודה שסילק אותו מהמפעל עשרות שנים קודם לכן בגלל סירובו להסיר את הכיפה בשעת העבודה. אך הפעם, בשונה מאז, פניו לבשו ארשת אחרת. היה נראה כי חווה שינוי רוחני גדול; הוא חבש כיפה גדולה לראשו, חוטי ציצית תלויים היו בארבע קצותיו, וזקן קטנטן עיטר את פניו.

רבי משה נענה לבקשתו בחיוך ובנועם: “בוודאי, אשמח ללמוד עם בנך את ההפטרות, זוהי הזדמנות פז בשבילי להחזיר לך טובה תחת טובה שגמלת איתי...”

הלה השתומם. צמצם את עיניו ודש באצבעו על רקתו בנסיון להיזכר באיזו סיטואציה הוא נפגש בכלל אי פעם עם מנהל תלמוד-התורה הלזה, ואיזו טובה עשה לו בעבר, אך ללא הועיל.

אז נענה רבי משה ואמר: “הלוא אתה הצלת אותי רוחנית בכך שסירבת להעסיק אותי אצלך במפעל עם כיפה... בזכותך התגלגל הדבר שפניתי ללמוד בישיבה, וזכיתי בסייעתא דשמיא להקים בית המושבת על אדני התורה והיראה, ולהעמיד תלמידים במוסד הזה כבר למעלה מעשרים שנה!”

(‘לדמותו של מחנך’)

מיהר לשלוח מברק להוריו בו התאונן בפניהם על המצב הקשה בארץ-ישראל מהבחינה הרוחנית, עד כמה קשה למצוא מקום עבודה שמתאים ליהודי ירא-שמים, תוך שמגולל בפניהם את המאורע שאירע לו באותו היום עם מנהל העבודה במפעל.

הוא שאל את הוריו מה הם מייעצים לו לעשות; אם להמשיך לעבוד במפעל בלי כיפה מפני שאין לו מקור פרנסה אחר, וכן כך יהיה לו גם כסף לרכוש עבורם ‘סרטיפיקטים’ ולהעלותם ארצה. או שמא יפנה ללמוד בישיבה כפי שהיתה תוכניתו המקורית?

לאחר זמן קצר קיבל רבי משה מברק חוזר מהוריו, בו כתבו לו תשובה פסקנית ונחרצת שלא יעז להסיר את הכיפה מראשו, ובהתאם למצב שהציג בפניהם מבקשים הם ממנו שלא יטרח עוד למצוא מקום עבודה כדי להעלותם ארצה. כי הנחת והשמחה הגדולה ביותר שיכול להסב להם יהיה בכך שילך ללמוד תורה בישיבה קדושה ויישאר בן-תורה ירא וחרד לדבר ד’.

ההכרעה החד משמעית של הוריו הקדושים הי”ד היתה הגורם והסיבה העיקרית להמשך שבתו של רבי משה בבית ד’.

רבי משה היה מזכיר תמיד בהתפעלות נפש את גדלות נפשו של הוריו, שידעו היטב כי הם נמצאים במצב סכנה, ורק על ידי השתדלותו קיימים סיכויים שיוכלו לצאת מאדמת אירופה ולהישאר בחיים. בכל זאת העדיפו חיי נצח, שבנם ילך ללמוד תורה בישיבה קדושה, מאשר שיצילם נפש.

הכרת הטוב

במאמר המוסגר יש לציין את סופו של הסיפור המופלא הזה: חלפו שנים, רבי משה כבר שימש כמנהלו הרוחני של תלמוד-תורה

המשך מעמוד 4 | מרן פוסק הדור רבינו הגר”מ שטרנבוך שליט”א

הנופים השווים המופלאים לא משכו את ליבו כלל. הוא היה צמוד לגמרא יומם ולילה ולא הרים את עיניו כלל.

עוד היא מספרת: סיפרו אז, כי במקומות שאסור ללמוד בהם, היה רבי משה קורא כתבים בשפה הגרמנית. הכתיב של השפה אמנם מבוסס על האותיות האנגליות אך המשמעות וההגיה שונה. רבי משה במוחו הכביר הצליח תוך ימים אחדים, מהסתכלות אקראית פה ושם בכתב הגרמני, לקלוט את השפה על בוריה! רבי משה כמובן לא עשה מזה עסק מיוחד, אבל אנחנו התפעלנו מאוד מהכישרון הנדיר שכמוהו לא ראינו. ולראות כיצד עילוי שכזה מתייגע על הלימוד, המחיש לנו את הגדלות והתפארת שבתורה!

‘פני יהושע’ מהזיכרון

עדות נוספת מהעיר לוגאנו, לשם הגיע רבינו באחת הפעמים. סיפר הרב דוד הדר: דמותו של רבי משה חקוקה בזכרוני מימי צעירותי, עת הגיע לעיר לוגאנו וביקר בביתנו. הוא דיבר אז בלימוד עם אבי הרה”ג ר’ ליפא זצ”ל ועד מהרה התפתח ביניהם דיון סוער. מה נהדר היה המראה כאשר התגלגל הויכוח ביניהם ללשונו המדויקת של

ה’פני יהושע’ בסוגיה מסוימת. אבי ניגש לארון הספרים ופתח את ה’פני יהושע’, ולעומתו עומד רבי משה ומצטט מתוך הזיכרון מילה במילה את לשון הפני יהושע מבלי לעיין בספר! אין לתאר כמה חשקת התורה קיבלנו במעמד נפלא זה.

בימי בין הזמנים היה רבינו מגיע לעיתים לבית קרוביו, דודו רבי ירחמיאל אליהו בוצ’קו ראש ישיבת מונטריי. בני הישיבה במונטריי היו מתבוננים באורחותיו ומקבלים ממנו מושגים נשגבים בעמל התורה. סיפר הרה”ג ר’ יעקב דוד איראם- מחותנו לימים- כי זוכר הוא שביום היארצייט של אביו למד רבינו במשך כל הלילה בהתמדה עצומה שבעים דפים במסכת זבחים (!) ולאחר תפילת שחרית ערך סיום על כל מסכת זבחים לעילוי נשמת אביו. עוד העיד כפי שהובא כבר לעיל כיצד היה “העילוי מלונדון” עורך את טיוליו בצוותא עם בחורי הישיבה, כשרגליו צועדות במשעולי ההרים, ועיניו נטועות בכרך גמרא בלי להרים עיניו כלל. לאלו שתמהו מה טעם מוצא הוא בטיולים אלו, כשאנו מזין עיניו כלל בנוף ההרים המרהיב, ענה כי האוויר הצלול מצליל את מחשבתו ומחדד את הבנתו בסוגיה.

(תודתנו למכון ‘טעם ודעת’ שעי”י כולל ‘תשובות והנהגות’)

כל עיני הבחורים הופנו לעבר המחזה החריג. בחור על כיסא גלגלים, עם גבס בולט, שלבוש בבגדי חול צבעוניים באמצע סעודת ליל שבת בישיבה מכובדת. תחושת הביזיון הייתה צורבת ועמוקה...

לפעמים האוצר נמצא מתחת לגשר הסמוך, ולפעמים הוא מונח על המדשאה הסמוכה להיכל הישיבה

הרב אברהם פוקס

"קדושים תהיו" (ויקרא י"ט, ב')

ידוע המעשה עם אותו יהודי בשם אייזיק שהתגורר בעיר קרקא, וחלם בלילה שיש אוצר גדול השמור לו תחת הגשר בעיר פראג, והלך עד פראג שם שמע מישוהו אומר שהוא חלם שהאוצר נמצא מתחת לגשר בקראקא, ושב לעירו אחרי שעשה דרך ארוכה במיוחד, כדי להוציא את האוצר שהמתין לו במרחק הליכה קצר מביתו. למעשה הסיפור הזה מופיע בכמה גרסאות אף בתלמוד ירושלמי ובמדרש, ואפשר לתלמוד ממנו כמובן הרבה מאוד מוסר השכל, ברבדים שונים ועמוקים זה מזה.

אבל מעניין לציין שגם בפרשתנו, פרשת 'קדושים' (פרשה ו'), יש מדרש עם משל די דומה והנמשל נוקב עד חדרי בטן.

"אמר רבי שמעון בן חלפתא, משל למה הדבר דומה. לאדם שהוא בגליל ויש לו פנים ביהודה, ואדם אחר שהוא ביהודה ויש לו פנים בגליל. אותו שבגליל הולך ליהודה לעדר את פרמו, וזה שביהודה הולך לגליל לעדר את פרמו. עמדו זה עם זה. אמר זה לזה, עד שאפתה בא למקומי, שמור את שלי בתחומי ואני אשמור את שלך בתחומי. 'כך אמר דוד (תהילים יז) שמרני פאישון פת עין (כלומר דוד המלך ביקש מהקב"ה שישמור אותו מכל רע). אמר לו הקדוש ברוך הוא (משלי ד) 'שמור מצותי וחי' (אתה תשמור את המצוות שלי ואני אשמור עליך מכל רע).

"וכך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, שמרו מצות קריאת שמע ערבית ושמירת ואני משמר אתכם, שנאמר (תהילים קכא) 'ה' ישמרה מפל רע ישמר את נפשי'..."

אין צורך ללכת רחוק. האוצר נמצא מתחת לגשר, ממש בסמוך אלינו. רק להושיט את היד ולקחת אותו. נאמר קריאת שמע שחרית וערבית והקב"ה ישמור עלינו מכל רע.

אוצר שכזה

לפני זמן מה שוחחתי בעניין כלשהו עם איש עסקים ידוע, מוקיר רבנן וקובע עיתים לתורה, שחשף בפני את סיפורו האישי המופלא מתקופת בחרותו, סיפור על בחור שרצה להרחיק נדוד כדי להצליח בעסק התורה, והישועה חיכתה לו דווקא על המדשאה הסמוכה לישיבה בה למד.

בנוסף, זהו סיפור על השגחה פרטית מדויקת, שבה אירוע כואב ומביך הפך לנקודת המפנה של חייו והוביל אותו למקומו האמיתי בעולמה של תורה.

בשנות בחרותו, הגיע אותו יהודי מארצות הברית כדי ללמוד בישיבה בארץ ישראל. הישיבה שבה למד אכלסה בעיקר בחורים מאזור מגוריו, אך הוא התקשה למצוא בה את מקומו. תחושת התלישות ליוותה אותו מדי יום. הוא המתין בקוצר רוח לסיום התקופה שהוקצה לו, כדי לשוב לביתו שמעבר לים ולהיכנס לעולה של תורה בישיבת 'בית מדרש גבוה' בלייקווד, שם תכנן לצלול לעומקן של סוגיות הש"ס ולעשות 'שטייגן' אמיתי.

אך לבורא עולם היו תוכניות אחרות, טובות לאין ערוך.

תקרית כואבת

באחד מימי שיש, בשעות הצהריים, יצאו כמה בחורים למדשאה הסמוכה למבנה הישיבה כדי לחלץ עצמות. "היינו קבוצה של בחורים אמריקאים, עם מראה אמריקאי קלאסי, והתנהגות תואמת", הוא מספר. "לא ארכו הדקות וכבר התחלנו לרוץ ולהשתולל, פורקים מרץ ומשחררים מכל דאגה.

"לפתע התנגש בי אחד מחברי בעוצמה. ספגתי מכה עזה ברגלי וחשתי כאב חד ששיתק אותי. בקושי רב, ובכוחותי האחרונים, הצלחתי לדדות חזרה אל בניין הישיבה, כששני חברים תומכים בי מימיני ומשמאלי.

ראש הישיבה שהבחין בי כשאני נאנק מכאבים, הביט ברגל הנפוחה

ופסק מיד כי מדובר בכל הנראה בשבר. מונית הוזמנה בדחיפות, ופתאום מצאתי את עצמי יושב בה כשהנהג דוהר לעבר בית החולים, ואין אף אחד שמלווה אותי. ראש הישיבה לא יכול היה להשאיר את הישיבה בלי השגחה, והתקווה היתה שאספיק לשוב עד כניסת השבת, לכן גם התעקשתי שאני לא צריך שאחד החברים ילוו אותי: "אתם צריכים להתכונן לשבת", אמרתי להם. שעות ארוכות, לפני כניסת שבת המלכה וגם לאחריה, העברתי בהמתנה מורטת עצבים במחלקת המיון, כשאני מלווה בסדרת צילומים ואבחונים רפואיים.

אנה אלך

"השעה הייתה שמונה בערב לערך, ליל שבת קודש, כאשר שוחררתי מבית החולים ורגלי נתונה בגבס. המצוקה הגדולה ביותר באותם רגעים הייתה הלבוש שהיה לגופי. נותרתי באותם בגדי חול פשוטים שבהם יצאתי לשחק בצהריים, עם חולצה צבעונית ומכנס די תואם. עם כל ה'אמריקאיות שלי', להיות לבוש כך בשבת היה בלתי נתפס. משהו שאי אפשר בכלל להעלות על הדעת".

הוא ממשיך לספר לי את הסיפור, מתאר איך הוא הרגיש בודד וחסר אונים, בסביבה מנוכרת ולא מוכרת, לא ידע כיצד עליו לנהוג כעת. עובר אורח שהבחין במצוקתו הציע לו לפנות לחדר האוכל המיועד למשפחות החולים, בתקווה שיוכל לקדש ולאכול משהו בטרם יחליט על צעדיו הבאים, כשכמובן יש לו רק רגל אחת לצעוד עמה, והשניה מגובסת כהלכה...

הוא דיידה על רגל אחת לעבר חדר האוכל, אך כשהגיע, גילה כי סעודת השבת במקום כבר הסתיימה זה מכבר. האולם היה ריק מאדם, שולחנות שוממים, ואוכל לא נותר כלל. בפינת החדר ישבו רק שני בחורי ישיבה. הם הבחינו בצעיר השבור, ניגשו אליו מיד והתעניינו בשלומם. הוא גולל בפניהם את השרשרת העגומה של אירועי היום, רגל מגובסת, בגדי חול ביזיוניים בעיצומה של שבת קודש, היעדר סעודת שבת ומרחק רב מהישיבה שלו.

מאור הפנים של השניים היה כמים קרים על נפש עייפה. הם הציעו לו בפשטות ובחום להצטרף אליהם לישיבתם, ישיבת 'קול תורה' בשכונת בית וגן. "נשמח לארח אותך, אל תדאג לדבר, נסדר לך גם בגדים הולמים לשבת", הבטיחו. הם השיגו כיסא גלגלים, הושיבו אותו עליו, והובילו אותו לעבר הישיבה, כשהם מנעימים את הדרך בדברי חיזוק ומסיחים את דעתו מהמצב הביש.

כפרת עוונות

"בהחלט שמחתי על הפתרון המושלם, אך לא שיערתי בנפשי את

גודל עוגמת הנפש הממתינה לי", הוא מספר. "כשהגענו להיכל הישיבה, סעודת השבת הייתה בעיצומה. חדר האוכל היה מלא מפה לפה. מטבע הדברים, המקומות הפנויים נותרו רק בקצה האולם. שני המלווים הובילו אותי על כיסא גלגלים לאורך חדר האוכל כולו. כל עיני הבחורים הופנו לעבר המחזה החריג. בחור על כיסא גלגלים, עם גבס בולט, שלבוש בבגדי חול צבעוניים באמצע סעודת ליל שבת בישיבה מכובדת. תחושת הביזיון הייתה צורבת ועמוקה. בלבי ניחמתי את עצמי כי זו ודאי כפרת עוונות עצומה, המצטרפת ליישור ההדורים של הכאב הפיזי שחווייתי באותו יום.

"אך הביזיונות התחלפו במהירות בהכרת הטוב. מארחי המסורים דאגו לי בצורה המושלמת ביותר. מפה לשם 'צצו' עבורי חולצה לבנה, מכנסיים נאים, כובע וחליפה. לפתע, ישבתי על כיסא הגלגלים כשאני נראה כאחד מבני הישיבה לכל דבר. הבחורים סביבי הרעיפו עליי תשומת לב, שאלו בשלומי ודאגו לכל מחסורי, מקרבים אליי את הצלחת והסלטים, ולא לפני שדאגו לי לקידוש כהלכתו.

"השבת כולה חלפה באווירה מרוממת ומופלאה. סודרה עבורי מיטה נוחה, התפללתי בהיכל הישיבה, ואף זכיתי שחלק מהבחורים ניגשו אליי והציעו ללמוד עמי בחברותא. חוויתי קבלת פנים חמה ועוטפת שפגה רק במוצאי שבת.

"עם צאת השבת, התקשר ראש הישיבה שלי כדי לדרוש בשלומי, וסיפר כי דאג לי לאורך כל השבת. הוא התנצל שוב ושוב שלא יכול היה להצטרף אלי כדי לשהות לציד, אבל אני כמובן הבנתי שהיה זה מתוך אילוץ, והרגעתי אותו שאין בלבי שום טרוניא כלפיו חלילה וחס.

שבתי לישיבתי, אך לבי נותר בבית וגן. נותר כחודש עד תום ה'זמן', ומחשבה אחת ניקרה במוחי ללא הרף: אני חייב ללכת ללמוד בישיבת 'קול תורה'. ההחלטה גמלה בלבי. בחרתי חברותא רציני מהישיבה, ויחד לקחנו על עצמנו להכין מספר דפי גמרא ביסודיות מרובה, על כל מפרשיהם, ראשונים ואחרונים, כדי שאהיה מוכן כראוי למבחן הקבלה.

"לקראת סוף הזמן, לאחר תיאום מראש, הגעתי לישיבת 'קול תורה' כדי להיבחן. ראש הישיבה קיבל אותי בסבר פנים יפות, התעניין בשלומי, ושמח לראות אותי ללא הגבס ובלבוש ישיבתי מוקפד. המבחן עבר לשביעות רצונו המלאה, והתקבלתי לישיבה.

"כבר בזמן קיץ שלאחר מכן, הגעתי למלא את מקומי בספסלי בית המדרש ב'קול תורה', שם שקדתי על תלמודי במשך כמה שנים טובות ויפות. עד היום אני מגדיר את אותן שנים כתקופה המוצלחת ביותר בחיי. והשבר ההוא ברגל? הוא התגלה כ'שבר המושלם' מכולם".

**רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
חדש! ניתן להירשם בכל עמדות נדרים פלוס, טופס 'דרשו'**

רעיון גאוני

את רבי חיים קניבסקי הכרתי בבית החזו"א, הייתי בחור אז, הפעם הראשונה שדיברנו בלימוד, הוא אמר לי שאלה ששאל את החזו"א בגמ' מנחות דף פ' ע"ב, שנאמרו אופנים שונים מה לעשות בתורה שנתערבה בתמורתה, דורות של אמוראים אחד אחרי השני. והיה לר' חיים רעיון גאוני, וסיפר לי מה ענה לו החזו"א [ע"י שיח השדה סוף מנחות], ואמנם אין זו תשובה לפי רש"י. אחר זמן רב ראיתי שהיא שאלת הגאון רא"מ הורביץ.

בפשט. ברכה לא הלכתי לבקש ממנו. לא חשבנו על ברכות, חשבנו על לדעת ללמוד. אחרי שהגיע ראש הממשלה אצל החזו"א, השתנה שם המצב, יצא לו שם של אדמו"ר כזה, והגיעו רבים לעצה וברכה. אבל זה לא היה כמו היום. מרבים היום לבוא לברכות. התפתח מנהג בורות כזה, לבא לרב לברכה בכל זמן, באים עם חלק'ה. פעם זה לא היה. כשעזבתי את פוניבו' ועברתי לחברון, היתה לי סיבה שלא לשתף את החזו"א בספקות שלי. אבל אחרי שעברתי, החזו"א דאג לי ושלה אודותי לרבי יחזקאל סרנא.

המשך מעמוד 15 | רבי יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל

יצחק אלחנן והחל לעיין בו, בסידור היו מסודרות כל הלכות התפילה קריאת התורה וכדו' ורבי יצחק אלחנן עבר עליהם בכל אותו הזמן בו שהו באותו המקום.

למחרת בהגיעו לעיר התפלל שם תפילת שחרית ובקריאת התורה התעוררה שאלה הלכתית, החל ויכוח בין הלומדים מה היא ההלכה, תוך כדי הוויכוח פנו לרבי יצחק אלחנן ושאלוהו והוא ענה את דעתו בעניין, הלומדים לא קיבלו את דעתו והמשיכו להתווכח בעניין. אמר אחד הלומדים "בואו נפתח את סידורו של רבי יעקב מליסא ונראה עם מי הצדק בוויכוח הלכתי זה"... הם פתחו את הסידור ולתדהמתם התברר כי ההלכה כפי שאמר רבי יצחק אלחנן...

רבי יצחק אלחנן התפעל מסיפורים אלו בהם ראה את יד ה' המנהיגה מכוונת מסייעת ומנחה את דרכו בכל עת וזמן.

(רבי יצחק אלחנן ספקטור)

הערכה רבה, בעקבות כך החל שמעו של רבי יצחק אלחנן להתפרסם והצעות מעיירות מכובדות וקהילות גדולות החלו זורמות אליו בבקשה כי יהיה להם לרב, מנהיג ומורה דרך.

בקי בסידור

סיפור דומה ארע באותה התקופה, המראה את הסייעתא דשמיא שליוותה אותו בכל דרכיו. הדבר ארע בזמן בו הציעו לו את הרבנות בעיר נעשוזי שהייתה חשובה יותר מהעיירה בה כיהן עד כה. תושבי העיר הזמינוהו אליהם על מנת שיוכלו להתרשם ממנו ולראות האם הוא מתאים וראוי להיות להם לרב ומנהיג, רבי יצחק אלחנן יצא לדרכו, בדרך עצר העגלון בבית מרוח רבי יצחק אלחנן שרצה לנצל את זמנו חיפש ספר לעיין בו, לאחר חיפוש לא נמצא שום ספר לימוד רק סידור "דרך החיים" של רבי יעקב מליסא, בלית ברירה נטלו רבי

המשך מעמוד 23 | הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א

הכי שמח בתבל

ראינו את ר' אהרון לייב, כמה עולם הזה היה לו? איזה אוכל? הדייסה העלובה שלו. מה היה לו? איזה מקרר, איזו מיטה. והוא היה האדם הכי שמח בתבל. היתה לו הנאה מלעשות להקב"ה, הנאה מלהיטיב לשני.

השמח בשמחת השני כל ימיו כחגים רבות, אני מכיר יהודים שאתה רואה שכשהם מיטיבים לשני הם מרגישים כאילו הם אכלו עכשיו את הארוחה הכי טובה. וכל אחד יכול לקנות את המעלה הזאת. זו העבודה שלנו 'ואהבת לרעך כמוך'. שהשמחה שלך להיטיב לשני תהיה כמוך. שמעתי פעם מיהודי, ר' שמשון דינר זכרנו לברכה, הוא אמר מי שמח בשמחה של השני כל ימיו כחגים. בן אדם עד שיש לו שמחה, עד שהוא מארס את הבת שלו, נפגשים ועוד פעם נפגשים ועליות וירידות, ואחרי שמתארסים כל הזמן הוא בודק כך וכך. ועד שנולד לו בן, נכד. אבל אדם שמח בשמחה של השני, שבשמחה של השני הוא מרגיש שזו שמחה שלו, כל שבוע הוא מחתן כמה ילדים ונולדים לו נכדים. השמחה של השני זה השמחה שלו. יש לו את כל החיים בשמחה, ואהבת לרעך כמוך.

(נחל אליהו - אחרי - קדושים)

והיה בן בית אצל החפץ חיים, לספר מופתים על החפץ חיים. והוא אמר: מופתים לא חסר לי אבל המופת הכי גדול שאני יכול להגיד הוא שאנשים התפלאו על האריכות ימים של החפץ חיים, שמקובל שהוא היה בן 96 כשהוא נפטר, והחזון איש אמר שהוא היה 10 שנים יותר, ובמשפחה אומרים שעוד יותר מ-10 שנים. בכל אופן היתה לו אריכות ימים מופלגת, והוא היה בריא. התמונה שהתפרסמה לאחרונה שרואים אותו בכנסייה הגדולה שהוא נמרץ, לפי הגירסה הרשמית הוא היה. אז בן 85, ולפי החזון איש, לפי 'שיעור חזון איש', הוא היה בן 95 נמרץ, מלא חיות. אמר הרב זילברמן, אנשים התפלאו על האריכות ימים של החפץ חיים, ולדידי אם החפץ חיים היה חי מאתיים שנה זה לא היה מופת. הוא אומר, לא ראיתי בחיים אדם מדושן עונג כמו החפץ חיים. מדושן עונג. הוא כל כך נהנה מלהיטיב לשני, הוא כל כך נהנה מלקיים מצוות ה', מדושן עונג. הוא סיפר, שהחפץ חיים פעם התעלף במקווה, ולמרות שתמיד הוא היה חוזר ברגל, היו צריכים להביא בעל עגלה שיקח אותו. אחרי זה הוא מאוד שמח, שאלו אותו למה הוא שמח? הוא אמר הרווחתי היום מצוות 'ביומו תיתן שכרו' לבעל העגלה, הרווחתי 'ביומו תיתן שכרו', כל יום שיש לי את זה.

מהו 'ביטול רשות' המועיל במקום נתנת פת ל'עירוב חצרות'? מה פירוש הביטוי הכפול "כל העולם כולו"? ובאיזה מקרה חובתו של אדם לנעול את ביתו למשך כל השבת מלבד לשעת כניסתו ויציאתו?

ב'עירוב חצרות', אם אחד מדיירי החצר אינו נותן פת עבור העירוב, העירוב כולו בטל. ותיקנו חכמינו ז"ל, שמי שאינו רוצה לתת פת עבור העירוב, או ששכח, יכול לעשות 'ביטול רשות', שעל ידו הוא כביכול עוקר את עצמו מהשפּת־פּנות הקבע שלו בדירה, ומשותפות הקבע שלו בחצר; ודירתו, וחלקו היחסי בחצר, נכנסים לחזקת כל דיירי החצר. והוא עצמו הופך למעין אורח בעלמא, שאינו צריך להשתתף בפת העירוב. ואף הוא עצמו רשאי לטלטל בחצר ובבתים על סמך העירוב, כדין אורח;

[ויש חולקים]. ומצוה עליו לבטל את רשותו, כדי שהעירוב יחול. ומהו 'ביטול רשות'? שיאמר בפיו: "רשות ביתי וחצרי מבוטלת לפלוני ולפלוגי ולפלוגי", כלומר, שצריך לפרט את הביטול לגבי כל אחד מדיירי החצר. ואין צורך לעשות 'קנין סודר' או קנין אחר לחיזוק ביטול הרשות, משום שביטול הרשות אינו הקנאה או הפקר, אלא רק 'סילוק רשות' בעלמא. ויש שנראה מדבריו, שאם אינו מאפשר לדיירי החצר להיכנס לרשותו ככל שיחפצו, אין זה נחשב לביטול רשות. וניתן לעשות ביטול רשות גם לאחר כניסת השבת, ואזי העירוב חל מאליה. וכאמור, ב'ביטול רשות', צריך המבטל לפרט את שמות כל דיירי החצר. ואם הזכיר רק את אחד מדיירי החצר או את חלקם אך לא את כולם - אם עשה זאת לפני שביצע את 'עירוב החצרות' בערב שבת, הרי זה נחשב לביטול רשות, משום שאותו אחד שהרשות מבוטלת לגביו, מערב עם שאר הדיירים. ואם עשה זאת לאחר ביצוע העירוב אך לפני כניסת השבת, כלומר, לפני תחולת העירוב - יש אומרים, שאף באופן זה אין הביטול מועיל; ויש חולקים. ואם עשה זאת לאחר כניסת השבת, לכל הדעות אין הביטול מועיל והעירוב בטל. ואם אמר לכל דיירי החצר: "רשותי מבוטלת לכולכם", אין זה נחשב שביטל את רשותו לגבי כל הדיירים, ואף אם כולם נוכחים במקום; משום שיתכן שכוונתו רק לרוב הדיירים, שהרי כלל הוא בידינו: 'רובו - ככולו'. ובדרך אגב, זהו פירוש הביטוי הכפול: "כל כולו", וכגון: "כל העולם כולו"; כלומר, הכפילות מדגישה שאין הכוונה לרוב, אלא להכלל ממש. ויש אומרים, שאף אמר אמר "לכולכם" הרי זה נחשב כביטול לגבי כולם; ויש שהכריע הלכה כמותם. ואם אמר זאת שלא בנוכחות הדיירים, לכל הדעות אין זה נחשב לביטול. וכן אם אמר "רשותי מבוטלת לכם", לכל הדעות אין זה מועיל, אלא אם כן יש שני דיירים בלבד מלבדו, שאז די בכך שאומר 'לכם', כי מובן וברור שכוונתו לשניהם.

ואם 'ביטול הרשות' נעשה בנוסח: "רשות ביתי וחצרי מבוטלת", אזי מותר הן לדיירי החצר, והן למבטל, לטלטל חפצים מכל בתי החצר לחצר, ומהחצר לבתים; דהיינו, הן בתי שאר הדיירים, והן ביתו של המבטל. ויש להקפיד שדיירי החצר האחרים יטלטלו תחילה מבתיהם לחצר, וכן מהחצר לביתו של המבטל, בטרם יעשה זאת המבטל; כיון שבכך 'מחזיקים' דיירי החצר ברשות המבוטלת, כלומר, בחלקו היחסי של המבטל בחצר, ובביתו; ואילו יעשה כן המבטל לפני ה'חזקה', הריהו כביכול חוזר בו מביטול הרשות, והעירוב בטל. ברם, אם הביטול נעשה בנוסח סתמי: "רשותי מבוטלת", וכל שכן אם אמר במפורש: "רשות חצרי" - לא ביטל את ביתו, כי אם את חלקו היחסי בחצר; ולפיכך, מותר לטלטל מבתי שאר הדיירים לחצר, ולהיפך, אבל אסור לטלטל מהחצר לביתו של המבטל, ולהיפך. ויש אומרים, שבמקרה כזה, הואיל ושאר הדיירים מטלטלים מבתיהם לחצר יש לחשוש שהמבטל יטעה ויטלטל אף הוא מביתו לחצר, באיסור; ולכן חובתו לנעול את ביתו, כתזכורת, ולא יפתחנו אלא לשעת כניסתו ויציאתו. ורבים חולקים, ובשעת הדחק יש להקל.

[שו"ע שפ, א-ב, משנ"ב א-יב, שעה"צ ז-ח, וביה"ל ד"ה צריך]

מה הן שלוש המטרות שיש לטבילה במקוה? מהו הקשר בין טבילת הכהן הגדול ביום הכיפורים לטבילה בערבי שבת ויום טוב? ואיזו מצוה ניתן לקיים בטבילה בערב שבת?

בפרשת השבוע מתוארת עבודת יום הכיפורים בבית המקדש, אשר אחד המרכיבים החוזרים ונשנים בה הוא הטבילה לפני כל חלק בעבודה, וכפי שפירשו חז"ל שהיה הכהן הגדול טובל בכניסתו לעבודה, וכן בכל פעם שהחליף את מקום עבודתו בין פנים המקדש לעזרה, ובסך הכל היו חמש טבילות ביום זה.

בשול"ת תפארת צבי להגה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין כותב שמצאנו בתורה טבילה לשלוש מטרות: האחת - טהרה מטומאת הגוף, כגון טומאות מת ושרץ; השניה - טהרה מטומאת הנפש, וזוהי טבילת הגר כשמתגייר; והשלישית - תוספת קדושה, וזוהי טבילת הכהן גדול ביום הכיפורים, וכן - לפי דעה אחת בגמרא - חובת הטבילה של כל אדם הנכנס למקדש. ואכן כך כתב החזקוני בפרשתנו, על טבילות הכהן הגדול: "דרך ארץ לעובד לפני המלך, לרחוץ את בשרו ולטהר עצמו בכל פעם".

ומוסיף רבי צדוק וכותב כי אומנם הטבילה לכבוד קדושת המקום אינה קיימת בזמן הזה, שביית המקדש חרב בעוונותינו, אך יש לה 'ענף' הקיים גם בזמננו, והוא - הטבילה לכבוד קדושת הזמן, דהיינו הטבילה בערבי שבת ויום טוב לכבוד קדושת היום הנכנס. ומאריך שם בדברים להראות בדברי חז"ל והגאונים, את שורש מנהג הטבילה בערבי שבת ויום טוב.

מלבד מנהג הטבילה הנזכר, ציוו חכמינו ז"ל לרחוץ בערב שבת את הפנים, הידים והרגלים, במים חמים, וכן לחפוף את הראש, לכבוד השבת; [ובזמננו שהולכים בנעליים, יתכן שאין מצוה ברחיצת הרגלים]; ולכתחילה יש לרחוץ את כל הגוף במים חמים. והרוחץ במים קרים אינו מקיים את מצות הרחיצה, אולם הרוחץ בפושרים יתכן שמקיימה.

ויש שכתב על פי הקבלה כי הנוהגים בטבילה זו של ערב שבת ירחצו את פניהם וידיהם במים חמים דווקא לאחר הטבילה. ויש שכתב כי אדרבה נכון להזהר שלא לרחוץ לאחר הטבילה, כעין גזירת חז"ל על החייבים טבילה לטהרתם [ראה שו"ע יורה דעה סימן רא, סעיף עה]. ויש שכתב כי הטובל במקוה חמה, מקיים בכך את מצות הרחיצה במים חמים.

[שו"ע רס, א, ומשנ"ב, א, ג, ד, ויה, וביה"ל ד"ה בחמין וד"ה לחוף; ב"מ דרשו, 1 ו 6]

היכן נזכר בתורה איסור האכילה לפני תפילת שחרית? אילו משקאות מותר לשנות לפני התפילה? ומה כתוב בזוהר הקדוש על אכילה בלילה?

בפרשת השבוע נאמר: "לא תאכלו על הַדָּם". חכמינו ז"ל פירשו פסוק זה באופנים רבים, ואחד מהם, במסכת ברכות, כאסמכתא לאיסור האכילה בבוקר לפני תפילת שחרית: "לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם", כלומר, אין לעסוק באכילה ושתיה לקיום הגוף והנפש ולהנאתו, טרם שמתפללים עליהן. ומוסיפה הגמרא: "כל האוכל ושותה ואחר כך מתפלל, עליו הכתוב אומר 'וְאֶתִי הִשְׁלַכְתָּ אַחֲרֵי גִּגְדִּי', אל תקרי גִּגְדִּי אלא גִּאֲדָה, אמר הקדוש ברוך הוא, לאחר שנתגאה זה קיבל עליו מלכות שמים", דהיינו שהוא מזלזל בכבוד מלכות שמים בכך שמקבל את עולו רק לאחר שאוכל ושותה.

ואיסור השתייה אינו כולל מים. וכן מותר לשתות קפה ותה ללא סוכר וחלב; ובימינו שמקובל לשתותם עם חלב, וכן מקובל לשתותם עם סוכר וקשה להנמץ מכך - הורו הפוסקים שהדבר מותר אף לפני התפילה. ויש שהורה כי מותר גם לשתות משקאות קלים ומוגזים, והמשקאות האסורים הם החשובים יותר, כגון יין ובירה. ברם, אף את המשקאות המותרים אין לשתות בַּתְּבֻנָּה, מחשש שמא יפליגו בשיחה ויאחרו את זמני קריאת שמע ותפילה, ומטעמים נוספים.

ואכילה ושתייה לצורך רפואה, וכן נטילת כל תרופה שהיא, כולל 'ויטמינים' לחיזוק הגוף - מותרת; וכן מותרות האכילה והשתייה לילדים, ואף למבוגר הרעב או צמא במיוחד, או לאדם חלש הנצרך להן.

ובנוסף לאיסור האמור, ישנו איסור - הקיים גם ביחס לקיום מצוות אחרות - לאכול 'אכילת קבע', דהיינו פת, עוגה או משקה מְשֻׁכָּר, בכמות הגדולה מ'כביצה' [45-53 גרם, לשיטות השונות], עד לאחר קיום מצוות תפילין, קריאת שמע ותפילה. תחילת איסור זה היא חצי שעה לפני עלות השחר, אך אם התחיל בסעודתו לפני זמן זה - רשאי להמשיך עד עלות השחר. ועל פי דברי הזוהר הקדוש - המתעורר משנתו לפני עלות השחר לא יאכל מאומה עד לאחר תפילת שחרית, אלא אם כן יש בכך צורך ללימודו ותפילתו; ונכון להקפיד על כך.

[שו"ע או"ח פט, ג-ה, ומשנ"ב כא-כה וכו'-כט, וביה"ל ד"ה צריך וד"ה ויש; ב"מ דרשו, 29, 32, 33, 35 ו 36]

דרשו איד

נקודת ציון בדרכה של המהפכה התורנית מבית 'דרשו'

אני מעיד שהיהודי הזה השתנה מן הקצה אל הקצה, הוא וכל משפחתו. הוא אימץ אל לבו כל הלכה חדשה שלמד. גם אשתו והילדים נדבקו באווירה הזאת

אחראי 'דרשו' על ערי הדרום הרה"ג ר' ישעיהו יונגרייס,
מספר על הפעילות הענפה והסיפוק העצום

סביר להניח שיש הרבה מאוד סיפוק בשליחות הזאת...
אי אפשר לתאר את זה בכלל! אני אתן לכם רק דוגמה אחת, היה
פה באזור יהודי שהתפרנס מיגיע כפיים. יהודי מאוד 'פשוט', לא
תלמיד חכם ואפילו לא 'חצי תלמיד חכם'.

כשהוא יצא לפנסיה, הוא נכנס לשיעור 'דף היומי בהלכה',
והחליט להיכנס לתחום. אני ליוויתי את התהליך הזה לאורך
שנים, ואני מעיד שהיהודי הזה השתנה מן הקצה אל הקצה, הוא
וכל משפחתו. הוא אימץ אל לבו כל הלכה חדשה שלמד, ומיהר
להטמיע אותה בהתנהגות שלו ובבית שלו. גם אשתו והילדים,
שכבר היו גדולים וחלקם היו נשואים, נדבקו באווירה הזאת של
הרצינות והשאיפה לשלמות בקיום רצון ה'. הבית שם התהפך
מן הקצה אל הקצה, ואני שראיתי את התהליך הזה מקרוב, לא
יכולתי שלא להודות לקב"ה יומם ולילה על כך שזכיתי להיות
זה שסיפק את החוברות והספרים ללימוד בשיעור שחולל כזה
שינוי עצום!

זאת רק דוגמה אחת מיני רבות, לדברים המופלאים והעצומים
שמתחוללים כאן בזכות 'דרשו'.
בהחלט נשמע מרגש מוחזק מאוד...

כמו שאמרת, זאת נקודה אחת מתוך מארג שלם. אני יכול לומר
שבתקופה האחרונה, אני פשוט מסוחרר מהכמויות של האנשים
שלומדים פה באזור 'עמוד היומי'.

זה מדהים! כשהתחילה התוכנית הזאת ושאלו אותי מה זה 'עמוד
היומי', אני אמרתי די ביבשות שיש משהו חדש, 'דרשו' כל הזמן
מחדשים דברים, אז יש עוד משהו חדש. לא חשבתי שזה יצליח
כל כך, כי בינינו למי יש כח להשקיע בתכנית שאת התוצאה
הסופית שלה הוא יראה רק בעוד 14 שנה???

אבל המציאות טפח על פניי. מספר הלומדים הולך ומתרבה, מדובר
באלפים ורבות, והמספרים כל הזמן גדלים. אשרינו שזכינו!

מהיום הראשון שלו במושב תפרח, הרב ישעיהו יונגרייס משמש
כאחראי המקומי על הפעילות של 'דרשו'. למעשה הוא יושב
בתפרח, אבל מצודתו פרושה על כל האזור, והוא הממונה על
פעילות 'דרשו' גם באופקים השכנה, בנתיבות השוכנת במרחק
לא רב, ואפילו בבאר שבע בירת הנגב.

כמה שנים אתה לוקח חלק בפעילות הזאת?

ב"ה זה לי כ-13 שנה שאני עושה את הפעילות הזאת בשמחה
ובהתרגשות. אני רואה בזה זכות גדולה, אבל גם חוויה מדהימה,
כך אני זוכה לפגוש הרבה מאוד יהודים יקרים, תלמידי חכמים
מופלגים ובעלי בתים 'פשוטים' שמקדישים הרבה מאוד זמן ומרץ
כדי ללמוד הלכה, ולהתקדם בידיעת התורה.

איך הגעת אלינו???

גדלתי בקריה החרדית בבית שמש, הורי היקרים מתגוררים שם
עד היום, והמשפחה שלנו כולה מאוד מחוברת ל'דרשו', רבים
מהידידים והשכנים היו קשורים עם 'דרשו', בהם גם האברכים
הגאונים שליכטו ערכו וקיבצו את המשנה ברורה של 'דרשו',
שאת רובם אני מכיר באופן אישי, וגם כמה אחראי מחלקות
בארגון.

למה החלטת לקחת חלק בפעילות הזאת?

כבחור צעיר, יצא לי להיות פעם עד למפגש בין נשיא 'דרשו' רבי
דוד הופשטטר וקבוצה של בודקי מבחנים ב'דף היומי בהלכה'.
אני זוכר אמירה של הרב הופשטטר, שעשתה עלי רושם רב:
"המטרה שלנו היא שיידעו הלכה", הוא הזכיר לבודקי המבחנים,
"בהלכה אין דבר כזה חצי! מי שלא יודע את כל ההלכה, לא יודע
איך להתנהג!".

לימים, כשבאתי לגור בתפרח, וביקשו ממני להיות אחראי על
הפעילות של 'דרשו' באזור, אמרתי מיד 'כן'. זה בדיוק המקום
שאליו אני רוצה להיות קשור ומחובר.

פאר מקדושים

פגנים נדירים מספרים עתיקי יומין

פרשת אחרי קדושים

אך אחרי הכינו את עצמו בכל הכנות אלה, אם ירבה לידבק בתוקף האהבה ועוצם היראה בהשכלת גדולתו יתברך ועוצם רוממותו, יפריד עצמו מעניני החומר מעט מעט, ובכל פעולותיו ובכל תנועותיו יכוין לבבו אל מצפוני ההתדבקות האמיתית, עד שיערה עליו רוח ממרום וישכין הבורא יתברך את שמו עליו כמו שעושה לכל קדושים, ואז יהיה כמלאך ה' ממש, וכל מעשיו אפילו השפלים והגשמיים כקרבנות ועבודות עכל"ק.

(מסילת ישרים, פרק כ"ו ד"ה כללו)

קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוהיכם. (יט ב)
שמעתי מפי איש שלומי האלוף המופלג בתורה הקצין והנדיב מהר"ר בענדט באמבורג יזכר לטובה שפירש לי הפסוק (תהלים קמ"א) שירו לה' שיר חדש תהילתו בקהל חסידים משם אחד קדוש מדבר, במה שאמרו בגמרא (ב"ב ע"ה) עתידין צדיקים שיאמרו לפניכם קדוש שנאמר (ישעיה ד' ג) והיה כל הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו, ומכיון שהתהילה הזאת המיוחדת לאל יהי שמו מבורך כבר יצאה והיתה לצדיקים, בדין הוא שניתן לו תהלה אחרת ושיר חדש, יען תהלתו בקהל חסידים שכבר זכו בה ונטלוה.

(אבקת רוכל)

את שבתותי תשמורו אני ה' אלהיכם, אל תפנו אל האלילים. (יט ד)
במסכת שבת (ק"ה) כל המשמר השבת כהלכתו אפילו ע"ז כדור אנוש מוחלין לו, ולכאורה קשה להלום טעמו.
אמנם הלא אמרו חז"ל (שם ק"ט) שע"י השבת מורה על עצמו שיש לו שותפות עמו יתברך במעשה בראשית, ואם כן איך יתכן שישמור שבת ויעבוד ע"ז שהם שני הפכים, א"כ שמירת שבת יוכיח כי מה שעבד לא עשה אלא לפניו, ואף הקב"ה נושא לו פנים ומוחל לו. והוא טעם סמיכות הכתוב את שבתותי תשמורו וגו' אל תפנו אל האלילים, כי ע"י שמירת שבת תהיה מרפא וארוכה שלא יפנו אחר האלילים.

(שארית יעקב (קושטא תק"ה) לרבי ישראל יעקב אלגאזי)

בצדק תשפוט את עמיתך. (יט טו)
בשם הבעש"ט זלה"ה שמעתי, דלמעלה אין דנין את האדם בשום עונש, רק כמעשה דנתן הנביא שבא אל דוד המלך ואמר לו בדרך משל (שמואל ב' יב) ולרש אין כל כי אם כבשה אחת וגו', והשיב דוד המלך כי בן מות הוא, וא"ל נתן הנביא אתה זה הוא האיש.
כן כשרוצים למעלה לדין את האדם על איזה עבירה, מראין לו מן השמים זה העבירה ומעשה זה בסגנון אחר אצל אדם אחר, וזה האדם הוא כועס על חבירו ואומר שהוא ראוי שיעלה לו כך וכך, ומה שאמר ודן את חבירו בזה הפסק דנין אותו, כי הוא בעצמו דן א"ע בלא מתכוון. וע"כ הזהירו חז"ל (אבות פ"א מ"ו) הוי דן את כל אדם לכף זכות, כי כשידין את חבירו לזכות, לא יפסוק עונש על עצמו ולא ידונו אותו בשום עונש בחייו.

(פרי חיים (לבוב תרל"ג) על אבות, לרבי אברהם חיים מזלאטשוב חתן ההפלאה)

ולא תשחית את פאת זקנך. (יט כז)
שמעתי פעם אחת היה איש מפולני"א באשכנ"ז ועבר על השחתת זקן, וחברו עליו שאר אנשי פולני"א והוכיחו אותו, ואמר להם תירץ מספיק שלפי הדין שפה המעכב את אכילה מותר להשחית, ואצלו כל הזקן מעכב האכילה, שבעלת הבית שלו לא רצתה לאכול עמו בשלחן אחד כל זמן שאינו מגלח הזקן.

(מכלל יופי (פרנקפורט דאודר תקל"ה) לרבי יצחק מגיד משרים דק"ק אפטא)

ואל יבא בכל עת אל הקודש. (טז ב)

שמעתי מפי הרב המגיד החסיד המפורסם מוה"ר יחיאל מיכל מזלאטשוב ז"ל שאמר בשם אביו החסיד המפורסם מוה"ר יצחק מדראביטש ז"ל במה שאמרו בגמ' (כתובות ג.) עושה צדקה בכל עת (תהלים ק"ג) זה המפרנס בניו ובנותיו כשהם קטנים, א"כ העולם פוטרין עצמן מלתת צדקה לאחרים ואומרים שיוצאין בזה, שזה גם כן נקרא צדקה. ועל זה אמר הכתוב ואל יבא בכל 'עת' אל הקודש, דהיינו באותה הצדקה שמרומז בפסוק עושה צדקה בכל 'עת', בזה אינו בא אל הקודש פנימה לקדש נשמתו, כ"א בצדקה גמורה שנותן לאחרים עכ"ל.

(גנזי יוסף (לבוב תקנ"ב) לרבי יוסף בלאך מסטאנאב)

וכל אדם לא יהיה באוהל מועד. (טז יז)

במסכת יומא (נ"ג) איתא, שהכהן גדול התפלל תפילה קצרה בבית החיצון, מאי מצלי, לא יעדי עביד שולטן מדבית יהודה. ולכאורה קשה מדוע לא אמר הכהן גדול את התפלה בלשון הקודש לא יסור שבט מיהודה (בראשית מט י). ואמר הגר"א ז"ל היות שלא הביא עמו שום ספר לקודש הקדשים, לא היה יכול לאמרו בלשון הקודש, כי דברים שבכתב אי אתה רשאי לאמרם בעל פה (גיטין ס), ולכן אמרו בלשון תרגום.

(ילקוט הגירסוני לרבי גרשון שטרן, בהשמטות על מס' יומא)

מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו. (טז ל)

בפייט של סדר העבודה של יום הכיפורים אומרים -והכהנים והעם כשהיו שומעים את שם המפורש, היו כורעים ומשתחוים ומודים ונופלים על פניהם ואומרים ברוך שם וכו'. ותימה הלא מזכיר את השם בכל וידוי ג' פעמים, וא"כ מאי שנא שהיו כורעים ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד רק בסוף כשמזכיר את השם ואומר לפני ה' תטהרו, והלא קודם זה כבר הזכיר את השם ב' פעמים, שהיה אומר אנא ה' חטאתי אנא ה' כפר נא.

אמנם נראה לומר במ"ש האר"ז (פרי עץ חיים, שער יום הכפורים פ"ב) שכשהיה הכהן גדול מזכיר שם המפורש היה השם יוצא מאליו מפיהו, ולזה לא אמרו 'כשהיה מזכיר' אלא 'יוצא' מפי כהן גדול, שכשיצא מאליו היו כולם שומעים אותו. וז"ש בכל המקום אשר אזכיר את שמי (שמות, כ, כ) ולא אמר תזכירו את שמי, אלא אזכיר, ר"ל אני מזכיר.

וכתוב בספר ליקוטי מנחם שער ג' וכן איתא במאמר מאה קשיטה סימן ב' בשם האר"ז, שלא היה השם יוצא מאליו מפי כהן גדול אלא בפעם השלישי בשלושת הידידים. וא"כ בזה ניחא שלא היו כורעים ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד רק בפעם השלישי בכל ג' וידויים, לפי שאז דוקא היה השם יוצא מאליו מפי הקב"ה, והיא קדושה רבה.

(ימי דוד (שאלוניקי תר"ו) דרוש ליוה"כ, לרבי יוסף דוד אב"ד שאלוניקי)

קדושים תהיו. (יט ב)

וז"ל הזהב של הרמח"ל, ענין הקדושה הוא שיהיה האדם דבק כל כך באלהיו, עד שבשום מעשה אשר יעשה לא יפרד ולא יזוז ממנו יתברך וכו'. אמנם זה בהיות שכלו ודעתו קבועים תמיד בגדולתו העליונים ממש עושה בעולם הזה.

וכבר אמרתי שאין האדם יכול לעשות בזה מצדו, אלא להתעורר בדבר ולהשתדל עליו, וזה אחר שכבר ימצאו בו כל המדות הטובות שזכרנו עד הנה מתחלת הזהירות ועד יראת החטא, בזאת יבא אל הקודש ויצליח, שהרי אם הראשונות חסירות ממנו, הרי הוא כזר ובעל מום שנאמר בו וזר לא יקרב.

גליון 732
שנה י"ד תשפ"ו

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

לפני עוור לא תתן מכשול

רבי חייא ורבי יוסי הלכו במדבר ועסקו בתורה, בדרך פגשו באדם אחד נושא משא. אמר רבי חייא, כדאי שנתחמק ממנו, אולי נכרי הוא או עם הארץ, ואסור לנו ללכת איתו. השיב לו רבי יוסי, נשב כאן ונראה אולי להפך אולי אדם גדול הוא. עודם תוהים על קנקנו, ניגש אליהם האיש ואמר להם הדרך שלפניכם מסוכנת היא, מכיר אני דרך אחרת למקום שאליו אתם הולכים, בואו אתי ואוביל אתכם, מכיון שאינני רוצה לעבור על מה שכתוב "לפני עוור לא תתן מכשול", אתם כעוורים בדרך שאינה מוכרת לכם, ועתה הבה ונצא לדרך, שמחו החכמים ורבי יוסי אמר, ברוך הרחמן שעצרנו כאן וחייכינו לך. הלכו עם האיש והוא אמר להם לשתוק, עד שיעברו את המקום המסוכן. לאחר הליכה ממושכת, אמר להם האיש, זה עתה יצאנו בעזרת ה' מהמקום המסוכן, ואספר לכם מדוע מסוכנת דרך זו. פעם עברו כאן שני כהנים, אחד חכם ואחד עם הארץ, התנפל עם הארץ על החכם והרגו, ומאותו יום, כל מי שעובר כאן מסתכן, שודדים אורבים לו וגוזלים את כספו והורגים אותו, לכן נזהרים אלה היודעים על כך, לא לעבור שם במקום שבו הקדוש ברוך הוא תובע את דם הכהן שנרצח ר"ל.

(זוהר ח"ב מ"ט)

פרשת השבוע

ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך
ויקרא (י"ט - י"ט)

בשנים שבהן גלה הגר"א הקדוש מוילנא זיע"א מביתו ועבר בקהילות ישראל, למד מהרב של עיר אחת המתואר כגדול הדור, עד היכן מידת הענווה מגעת. בשעה שהגיע לעיר כהונתו של אותו גדול, פנה כמנהגו לבית המדרש, הרב שהבחין באורח השוקד על לימודו, הזמין אותו מבלי לדעת מי הוא, לארוחה על שולחנו, ואף הציע לו ללון בביתו, והאורח נענה לו. מתוך רצון לקיים מצות הכנסת אורחים בגופו, הציע הרב המארח את מיטתו של האורח, והוסיף שמיכה חמה מעורות כבשים למען יחם לו, וחזר למשנתו בשקידה גדולה. לאחר שעה קלה הציץ לעבר משכבו של האורח, וראה שהלה מוריד מעליו את השמיכה שנתכסה בה, הוא ניגש בלאט והחזיר את השמיכה על גופו, ואילו האורח חזר והשמיטה, הוא ניגש אליו שוב והעיר לו שמוג האויר קר ואם לא יתכסה כראוי צפויה לו סכנת צינה. גילה לו האורח כי הוא חושש להתכסות בשמיכה זו כי הוא חושש משעטנו. בשמעו זאת מיהר הרב להוציא למען האורח שמיכה אחרת להפיג את חששותיו, יחד עם זאת קיבל הרב את דעת האורח המהדר במצוות, נטל לידו סכין ופרס את

תפירות השמיכה וכל הלילה עסק בדבר בענווה יתירה, אמנם כל הפוסקים הכריעו להיתר בענין זה ואף דעתו נסתה להיתר, אך מרוב ענוותנותו נענה לאורח הנוהג לחומרה, והאיר לו פנים בקבלת דעתו. עובדה זו סיפר הגר"א כדי לשבח את ענוותנותו של הרב הגדול.

קדושים תהיו כי קדוש וגו' (י"ט - ב')

ישראל קדושים הם, יש רוצה ואין לו, ויש שיש לו ואינו רוצה (חולין ז) מסופר על הרה"ק רבי מאיר שפירא מלובלין זיע"א, שהלך פעם אל יהודי עשיר וקמצן כדי להתרימו למען ישיבתו "חכמי לובלין". לא הועילו כל דיבוריו והפצרותיו, העשיר היה קשה כברול וסירב להשתתף בתרומה. לפני שהרב עזב את ביתו אמר לו הרב: עכשיו נתיישב לי המאמר במסכת חולין "ישראל קדושים הם, יש רוצה ואין לו, ויש שיש לו ואינו רוצה". ולכאורה צריך להבין, מילא מי שרוצה ואין לו, מוכן שקוראים לו קדוש, כי מה יעשה אם אין לו, אבל מי שיש לו ואינו רוצה למה יהא נקרא קדוש? אלא חז"ל אומרים (שבת קיח) למה נקרא שמו רבינו הקדוש, שלא הכניס ידו תחת אבנטו. וגם אלה העשירים הקמצנים שיש להם ואינם רוצים, חרדים מאד לא להכניס את ידיהם תחת אבנטם לכיסם, להוציא משם כסף לדברי צדקה.

זמני השבת

אחרי - קדושים

זמני כניסת השבת

ירושלים: 6:38 ת"א: 6:54

זמני יציאת השבת

ירושלים: 7:54 ת"א: 7:56 ר"ת: 8:29

דמות אצילית של צדיק בעל נשמה נעלית, של

בעל צדקה וחסד לשמה

מעשה בשואב המים שבעיירה מסוימת שנקרא בשם ר' יעקב. הוא היה יהודי צנוע ונעים הליכות. הכל אהבוהו וחיבבוהו, שכן בעל לב טוב ובעל חסד היה, שואב המים, ר' יעקב. סדר יומו היה קבוע. מידי יום היה משכים קום עם שחר, לומד שיעור קבוע בתורה והלכה, מתפלל תפילת שחרית בניגון ובנעימה, ולאחר כל זאת היה שואב המים מתפנה לעבודת יומו. הוא היה יוצא יום-יום אל מחוץ לעיר, ממלא את חביות המים מן הנהר ומחלק את המים ללקוחותיו ביושר ובאמונה. כסף רב לא השתכר מעבודה זו, אך מעולם לא התלונן. מסתפק במועט היה ר' יעקב ושמח בחלקו ובכל אשר לו. הבריות רחשו לו כבוד. כאדם ישר, שעמל על פרנסתו, וכיהודי יודע ספר.

על כן, רבה הייתה ההפתעה כאשר ביום מן הימים החל ר' יעקב שואב המים להתהלך ברחוב, קופסת מתכת בידו אשר שימשה כקופת צדקה והוא מקבץ נדבות. בתחילה חשבו האנשים שזהו מעשה חד-פעמי. אולי הוא חייב לפרוע איזה חוב מעיק? או שמא מצבו דחוק זמנית? אך עם הזמן נוכחו, שעיסוק חדש זה היה לתופעה קבועה. בשעות הפנויות ממלאכת שאיבת-המים, היה ר' יעקב עוסק באיסוף תרומות וקיבוץ נדבות למטרה בלתי נודעת. עם הזמן החלו הבריות לרנן אחריו: "מה הוא עושה בכסף?", "מדוע אין הוא יכול להסתפק בשכרו משאיבת-המים?" היו מן התושבים שהביעו בקול רם את זעמם על שואב-המים המבקש להתעשר על חשבון הצבור. השמועות והרינונים הגיעו גם אל רב העיירה.

לא חלף זמן רב ור' יעקב קיבל לביתו הזמנה, ובה הוא מתבקש לסור לביתו של הרב. בביתו של הרב, התקבל ר' יעקב שואב המים בנועם ובחביבות. הרב החל להתעניין בשלומו ולשאלו על מצבו ועל ענייניו. ר' יעקב הבין מיד את מטרת השיחה וענה בקצרה: "הפרנסה אכן אינה ברוח", אמר לרב, "אך כהרגלי, ב"ה מסתפק במה שיש. ומודה לה' הטוב יום יום". הרב הופתע מתשובתו. הוא סבר שר' יעקב יספר על קשיים כלכליים ועל בעיות פרנסה, ולהפתעתו, הנה הוא שמח וטוב-לבב כבימים ימימה, ואין בפיו כל טרוריה. מבלי

כל שליטה פרצה השאלה מפיו מאלילה: "מדוע, אם כן, הינך מקבץ נדבות בשוק?" דממה מתוחה השתררה בחדר. ר' יעקב לא זע ולא נע. הוא עמד דומם והרכין את ראשו, קפץ את שפתיו והחריש. הרב עודדו: "אינך צריך לחשוש, ר' יעקב בני. יכול אתה לספר כל שבליבך, ואשתדל לעזור לך". אך גם דברים אלו לא הועילו. ר' יעקב שתק כדג ולא היה מוכן לפצות את פיו.

הרב ניסה שוב ושוב לדובב את בן שיחו ולשדלו בדברים על מנת שיספר לו את פשר עיסוקו החדש כקבצן - אך לשווא. שתיקה זו התפרשה כהודאה באי הצדק. הייתה לרב הרגשה, שר' יעקב עצמו חש עתה, שמלאכת הקבצנות לא הייתה הוגנת, ועל כן הוא נמנע מלהשיב. הוא לא רצה להכביד עליו ורק ביקשו לחדול ממלאכה זו.

תגובתו של ר' יעקב הייתה שוב שתיקה מוחלטת. כשראה הרב כי הוא אינו נענה בחיוב, חזר על בקשתו, הפעם ביתר תקיפות. ר' יעקב הבין שאין הוא יכול להמשיך בשתיקתו ובשמירת סודו, ומלמל: "אי אפשר. לא אוכל להבטיח זאת שאפסיק את איסוף הצדקה". תמימתו של הרב הלכה וגברה, ועימה גם החלה סבלנותו פוקעת. הן לא נשמע כדבר הזה. הרב שואל ואין משיבים לו, דורש ואין נענים, מתעניין ואין משתפים פעולה. הוא פנה אל ר' יעקב בחריפות: "כך אין הדבר יכול להמשיך. או שתסביר לי לשם מה הינך מקבץ נדבות, או שתחדל מכך מיד!".

דלת חדרו של הרב נפתחה בפתאומיות, שעה בה היו דנים הרב ושואב המים במלאכת הקבצנות. בפתח נראה משה הנגיד, אחד מעשרי העיר. הוא נראה נתון בהתרגשות עזה. והתפרץ בדבריו לכיוון הרב: "רבי!", קרא כשכולו רועד מהתרגשות, "ר' יעקב זה צדיק הוא, צדיק נסתר!". משה הנגיד שאף אויר מלוא ריאותיו והחל להתנצל על התפרצותו הפתאומית. "המתנתי בחוץ כדי לשוחח עם הרב בעניין מסוים. ישבתי קרוב לדלת ובחוצפתי הרבה האזנתי לשיחה ושמעתי את הדברים. הרגשתי כי חייב אני להתערב בשיחה.

אין בפי מילים לתאר את גדלותו של ר' יעקב היקר. עתה הוא הפנה מבטו אל ר' יעקב: "אין לך מה להסתיר, ר' יעקב. ספר לרב הכל, ספר לו". דמעות בצבצו בעיני הנגיד, הוא פרץ בבכי חרישי, יצא מהחדר, וסגר אחריו את הדלת.

משל ונמשל

כח הדיבור ניתן לאדם כדי למלא את יעודו בעולם ולהשתמש בו לצורך תורה ותפילה

משל למנהל עסקים גדול שקם בבוקרו של יום ולתדהמתו, הוא מגלה כי הפך להיות אילם. הוא אינו מסוגל להוציא מפיו אפילו הגה קל. הוא חש כמי שעולמו חרב עליו, הוא אינו מסוגל לנהל את עסקיו ולדבר עם חבריו. ידידיו ובני משפחתו ניסו לעזור לו בכל דרך אפשרית. נדרו אל מרכזי הרפואה הגדולים, אל מומחים בעלי שם עולמי, אולם הם לא הצליחו להושיע ולו במעט. התיישב האיש בביתו וסירב לצאת אל העולם, לשוב לעסקיו ולנסות להסתדר בשפת הידיים. אט אט התרחקו ממנו מכריו וידידיו. כך ישב סגור בביתו, פניו נכאות ולבו שבור. החיוך שהיה נסוך על פניו דרך קבע, נמחה כליל ולא נותר ממנו זכר. לאחר חודשים של שברון לב עמוק, שבהם איש אינו מבקר בביתו ואין דורש בשלומו, נשמעה דפיקה על הדלת. בפתח עמד אחד מחבריו הוותיקים, שהגיע לבשר לו, כי זה עתה שמע שלעיר הגיע רופא מומחה, ואולי דרכו תצמח הישועה. האיש שכבר שבע מרופאים ותרופות סירב לשמוע. ורק לאחר שכנועים והפצרות נאות לנסות את מולו שוב. הגיע האיש אל הרופא מלווה בידיו שהיה לו לפה, והסביר לרופא את שארע לו. הרופא העמיק לבדוק את הגרון ואת קנה הנשימה, וגילה כי מדובר בחיידק נדיר שהתיישב על קנה הנשימה. "אתן לך כדורים. הקפד נא לטול שני כדורים בבוקר ושניים בערב. בעוד שבועיים ניפגש שוב". אסיר תודה על התקווה שנטע בו הרופא, ביקש האיש לשלם, אך הרופא מיאן לקבל מידיו כסף באומרו: "אם רק תשוב ותבשר לי כי שב אליך כח הדיבור, יהיה זה בעבורי התשלום הגדול ביותר". שב האיש לביתו, נטל את הכדורים כדברי הרופא, והנה, ראה זה פלא, כעבור ימים מספר שב קולו כאחד האדם. תחילה דיבר בלחש, אך אט אט גבר הקול, עד ששב להיות כבתחילה. שמחתו לא ידעה גבולות, ובהודיה לבורא עולם על כל הטוב שגמלו אסף את ידידיו ואת בני משפחתו, ויחד עמם ביקש להודות ולהלל על הנס שראה. התאספו הידידים שמחים יחד עמו, ותוך כדי המסיבה ביקשו לשמוע בפרוטרוט את כל פרטי התרחשות הנס. נענה האיש לבקשתם והחל מתאר את כל התהליך הארוך – ההלם הראשוני, ההתרועעויות והנדודים מרופא לרופא, תקופת האכזבה הקשה והמרירות. תוך כדי כך החל לתאר את הרופא שהעלה ארוכה למחלתו. הוא תיאר בלעג את דמותו המגוחכת, את עיניו הקטנות המתרוצצות בחוריהן, את רגליו הארוכות ואת אפו העקום. המשיך ותיאר את אופן דיבורו המצחיק והמגומגם. כל זאת לקול צחוקם של הנאספים שנהנו לשמוע את ידידם, שכשרון דיבורו שב אליו משעשע את הנוכחים בתיאוריו העסיסיים. העומד מן הצד ועיניו פקוחות, משתומם על המראה ותמה. כלום אין זה כפיות טובה וחסר לב ללגלג על איש חסוד?

הנמשל: כח הדיבור ניתן לאדם כדי למלא את יעודו בעולם ולהשתמש בו לצורך תורה ותפילה, מעשים טובים ועבודת השם. ויש בני אדם, שנוטלים את הכח הגדול שניתן לו, ומשתמשים בו נגד מי שבראו, בדברי לעג וכפירה רח"ל, ובלשון הרע וברכילות.

(מתוך מאמרו)

עתה לאחר שקיבל את רשותו של משה הנגיד, הייתה לו האפשרות לספר. פתח ר' יעקב את סגור ליבו וסיפר: ר' משה הנגיד הינו אחד מלקוחותי הקבועים, במשך כל השנים היו הוא ובני-ביתו משלמים את שכרי עבור שאיבת המים בו במקום. לפני כמה חודשים קרא לי ר' משה וביקש שאסכים לקבל את הכסף בסוף החודש, הסכמתי. פעם או פעמיים הוא אכן שילם את שכרי בסוף החודש, ולאחר מכן חדל לשלם. בוקר אחד, כשדפקתי בדלת ביתו ובידי כד המים, פתחה אשתו את הדלת. בעלה לא היה בבית והיא נצלה את ההזדמנות כדי לספר לי את האמת על סיבת אי-התשלום. רק התנתה שלא אספר זאת לאיש. היא גילתה בפני, כי העסק המשגשג שבבעלותם הדרדר, והם ירדו מנכסיהם. מעתה אינם אלא עניים מרודים, אך הם מנסים בכל כוחם למנוע את פרסום הדבר. סיפורה נגע ללבי, המשיך ר' יעקב בדבריו, כשהרב ישוב המום על כיסאו. החלטתי לעזור למשפחה זו ככל יכולתי ולמנוע ממנה חרפה. כך התחלתי לאסוף תרומות, ואותן מסרתי לגברת הבית, תוך השתדלות שהדבר לא יודע לאיש. אני מודע ללעגם של בני העיירה הזבים לי על שאני מקבץ נדבות. אך אינני מתפעל מהם כלל וכלל. אני נחוש בדעתי להוסיף לתמוך במשפחתו של משה, עד שירווח לו. ר' יעקב סיים את סיפורו והשפיל את עיניו. ימחל-נא לי כבוד הרב, אמר בהכנעה, אך לא יכולתי להבטיח לו שאפסיק ממנהגי זה מחד, ומאידך לא יכולתי לספר לרב מבלי הסכמת הגביר, שכן הבטחתי לא לגלות את הסוד.

הרב לא יכול היה להשתלט על רגשותיו ועל סערת רוחו. שואב המים שישב מולו מבוש ונכלם, ונחשב עד לפני רגע כקבצן חוצפן, לבש עתה בעיניו דמות אצילית של צדיק בעל נשמה נעלית, של בעל צדקה וחסד לשמה. אני צריך לבקש את סליחתך, ר' יעקב יקירי, אמר לו הרב, הלוואי שירבו כמותך בישראל, אשריך עלה והצלח, ואף הנני מוסיף מעתה את המלצתי עבור מעשי הצדקה והחסד שלך.

צין אדם לחברו

הפסיקו לנתח אנשים אחרים

מסופר על יהודי שהגיע לבית רבו הרה"ק בעל ה"פני מנחם" מגור זיע"א, שבור ומיוסר, הוא לא מבין מה קורה בתקופה האחרונה, כל שבוע צצה בעיה רפואית חדשה, אחד הבנים שלו עבר ניתוח שקדים, לאחריו ערכו ניתוח לבן נוסף, ושוב פעם הבן השלישי צריך לעבור בקרוב ניתוח ארוך ומסובך. הוא נכנס לחדרו של הרבי בהכנעה וביראת כבוד ואמר, ריבונו של עולם! עד מתי?! הרבי חיך אליו חיוך רחב ושאל: "כן בני היקר! אתה נראה לי עצוב וכאוב, במה אוכל לעזור לך?" דמעות רבות טפטפו מעיניו של היהודי, הוא פרץ בבכי קורע לב וסיפר לרבי מה קורה לו ולמשפחתו בזמן אחרון. הרבי השתתף בצערם ולאחר שנרגע, שאל אותו הרבי: "תגיד לי בבקשה, האם אתם מנתחים אנשים בשולחן שבת?" היהודי לא הבין מה הרב רוצה ממנו ולהיכן הוא חותר. והרבי המשיך לשאול בעדינות האם אתה ובני משפחתך מדברים על אנשים אחרים בשולחן שבת? "כן רבי, זה הזמן שכולנו יושבים ביחד על שולחן השבת, ומעלים המון נושאי שיחה מעניינים, ועל הדרך מדברים על החבר הזה ועל השכן ההוא, מאיפה יש כסף למשפחת קליין לקנות דירה? הם בקושי גומרים את החודש! איך יוני קנה רכב חדש? הוא כל הזמן מתבכין שהפרנסה שלו קשה!" הרבי הסתכל בפניו במבט אוהב ומרחם והציע לו: "תקשיב לי אם תפסיקו לנתח אנשים אחרים

בשולחן שבת, לא תודקו יותר לניתוחים ולא לכל מיני בעיות רפואיות קשות וכואבות!". היהודי כינס את בני משפחתו והודיע להם חגיגת: "משפחה אהובה! תקשיבו טוב! מהשבב הקרובה, אנחנו מקבלים על עצמינו לא לדבר על אף אחד בעולם, לא דברים טובים ולא דברים רעים, שום דבר, מותר לנו לדבר יחד, לשיר שירי שבת ולדבר דברי תורה, אבל! לא מעלים על השולחן שום שם בעולם". כולם הסכימו פה אחד לקבלה המיוחדת הזו, וראו איזה פלא! בבדיקה נוספת שנערכה בגופו של הבן הקטן, התברר שברוך ה' הכל עבר ואין צורך לעבור שום ניתוח. הכל הסתדר, בני המשפחה הפסיקו לנתח אנשים אחרים, ובזכות זה הם ניצלו מניתוח קשה נוסף.

שאלה הדורשת עיון

הרה"ק בעל ה"צמח צדק" מלויבאוויטש זיע"א, היה מקפיד מאד שלא לבוא לכלל כעס, ואם ארע והוא חש שהכעס עומד להשתלט עליו, היה מבקש להגיש לו את "יורה דעה". התפלאו הנוכחים מה "יורה דעה" ולענין כעס? הסביר להם הרבי: חז"ל אומרים "כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה", ואם כך, ענין הכעס הינו שאלה חמורה לא פחות משאלות של איסור והיתר, וכיצד יכול אדם להתיר לעצמו לכעוס בטרם יעיין בפוסקים? ובכלל, יש ספק אם אמנם מותר לכעוס. ועד שהשיב לשואלים ונפנה לעיין בפוסקים - פג כעסו של הצדיק.

תלולא דצדקיא

שבת קדש ח' אייר

הרה"ק רבי ירחמיאל משידלאבצא ב"ר יעקב יצחק מפרשיסחא (תקצ"ט)
יום ראשון ט' אייר
רבי אביגדור קרא ב"ר יצחק (בעל הקנה-קצ"ט)
יום שני י' אייר
הרה"ק רבי מאיר מרגלית ב"ר צבי הירש (תלמיד הבעש"ט - מאיר נתיבים - תק"נ)
הרה"ק רבי משה מויהל ב"ר יחיאל מיכל מולאטשוב (תקצ"א)
הרה"ק רבי דוד מטאלנא ב"ר מרדכי מטשענובל (תרמ"ב)
הרה"ק רבי הלל ליכטנשטיין מקאלמא ב"ר ברוך בענדט (תרנ"א)
הרה"ק רבי יוסף תאומים ב"ר מאיר (פרי מגדים - תקנ"ב)
יום שלישי י"א אייר
הרה"ק רבי יצחק מראדויל ב"ר יחיאל מיכל מולאטשוב (תקפ"ה)
הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ ב"ר מנחם מענדל (תקפ"ז)
הרה"ק רבי יהודה צבי מסטרעטין ב"ר שמואל זנוויל (תר"ה)
יום רביעי י"ב אייר
הרה"ק רבי משה זרח איידליץ ב"ר מאיר (אור לישרים - תקט"ו)
הרה"ק רבי ישעי' מיאנוב (תלמיד הבעש"ט - צוואת הריב"ש - תקנ"ש)
יום חמישי י"ג אייר
הרה"ק רבי משה בה"ג הלל מוילנא תפ"ו
יום שישי י"ד אייר
הרה"ק רבי יהודה לייב מואלקלוב ב"ר משה (ליקוטי מהרי"ל - תקפ"ו)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מאונה הלכות

מאת הרה"ג נטליאל הכהן רביטשין שליט"א
חז"ל: "ב"מ א"י אורח" רפ"ד י"ח ה"ח ע"ב

ספירת העומר (ג')

(א) מצוה על כל אחד לספור בעצמו. (שו"ע אורח סימן תפ"ט, סעיף א')
(ב) בדיעבד אם שמע את הספירה מחבירו, ונתכוין לצאת, וגם חבירו כיוון להוציא, יצא, אך יחזור ויספור בלי ברכה. (שו"ע הרב שם, סעיף א', ופמ"ג בא"א ס"ק ב'. ועוד בענין שומע כעונה בספירת העומר, עיין אריכות גדולה בספר הנפלא רץ כצבי, להגר"צ רייזמן שליט"א, ח"א, עמודים תי"א - תנ"ו. ע"ש)
(ג) אם אמר ביום ל"ט, היום ארבעים חסר אחת לעומר, יצא. (באר היטב שם ס"ק ו')
(ד) אם הוכיר את המנין הראוי בצירוף של שני מספרים, כגון שביום השביעי אמר, היום ארבעה ושלושה ימים, יצא, אולם יחזור ויספור כהוגן [היום שבעה ימים], בלי ברכה. (שו"ת רבבות אפרים, ח"א, סימן ש"ל)

קרית קרעטשניף רחובות

טל: 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

לע"נה רה"ק

רבי הלל ליכטנשטיין מקאלמא

ב"ר ברוך בענדט זיע"א

גלב"ע י' אייר תנצב"ה

גליון באר הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

אחרי - קדושים

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש
באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית
Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית
Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית
Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית
Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית
Колодез Торы
info@kolodetztory.com

ארה"ב:
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
© 2026 כל הזכויות שמורות להמכון

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי
להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון
באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת אחרי - קדושים

אמונה ובטחון

אני ה' אלוהיכם - כל מצוותיך אמונה ד

קדושה

קדושים תהיו - שמירת מידת הקדושה וגדריה ח

תורה

ואטהר ואתקדש - על ידי עסק התורה יא

מידות טובות

ואהבת לרעך כמוך - תיקון המידות מבית ומחוץ יד

ספח"ק בת עין

ועוד נ"ל שימני כחותם (שה"ש ח ו) פירוש, כחותם של הקב"ה שהוא אמת (שבת נה), פירוש, שיהיה לנו בחינת אמת. כחותם על לבך - פירוש שמבקשת כנסת ישראל שלא נדבר שום שקר ח"ו, ונהיה דוברי אמת בלבבנו, ועל ידי זה יושפע שפע רב וברכה לעולם.

ומרמז בפסוק (תהלים סח י) גש"ם נדבו"ת תני"ף אלקי"ם - ר"ת גנת"א, גימטריא חות"ם. פירוש, על ידי בחינת חותם שהוא אמת יהיה גש"ם בחינת השפעה בעולם וגאולה קרובה. (בת עין דיש פרשת אחרי)

פרשת אחרי - קדושים

אני ה' אלוהיכם - כל מצוותיך אמונה

כי הם כללות כל התורה, כי כל תכלית רמ"ח מצוות עשה הם בכדי לקבוע בלבבנו אמיתות מציאות הבורא ית"ש, ואילו שם"ה לאווין נועדו לשמור על האדם שלא יפרד ויתרחק ממקור הקדושה, ועל כן 'אנכי ה' אלוהיך' הוא שורש כל מצוות עשה, ואילו 'לא יהיה לך' הוא שורש כל ה'לא תעשה' שבתורה. ועל פי זה יתבאר מאמר הכתוב את משפטי תעשו אלו רמ"ח מצוות עשה, ואת חוקותי תשמרו היינו השמירה והזהירות שלא לעשות אחד מכל השם"ה לאווין, ללכת בהם אני ה' אלוהיכם 'ר"ל, כל מה שתקיים הרמ"ח מצוות עשה והשם"ה לא תעשה הם רק שתדע ותקבע בלבך אמונת השי"ת - לדעת כי אני ה' אלוהיכם².

בפרשתן (אחרי יח ד) 'את משפטי תעשו ואת חוקותי תשמרו ללכת בהם אני ה' אלוהיכם', ביאר בה הרה"ק ה'אמרי יוסף' מספינקא זי"ע בהקדם המובא בספה"ק לבאר בדברי הגמרא (מכות כג:) 'שש מאות ושלש עשרה מצוות נאמרו לו למשה, שלש מאות וששים וחמש לאווין כמנין ימות החמה, ומאתים וארבעים ושמונה עשה כנגד איבריו של אדם, אמר רב המנונא מאי קרא (דברים לג ד) תורה צוה לנו משה מורשה, תורה בנימטריא שית מאה וחד סרי הוי, אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו, ומעם הדבר שלא שמענו מפי הגבורה רק את ה'אנכי ולא יהיה לך' -

א. וכך כתב המהרש"א (מכות כד. ד"ה שבא חבוק) בזה"ל, ועל זה רמז דוד שאמר (תהלים קיט פו) 'כל מצותיך אמונה', רוצה לומר שכל המצוות נכללים במצוה הראשונה שהיא אמונה ששמענו מפי הגבורה, וכמו שהעמידה חבוק שנאמר (חבוק ב ד) וצדיק באמונתו יחיה. עכ"ל.

ודע כי הקב"ה עוזר ומושיע ומגן לכל החוסים בו, הבוטח בה' חסד יסובבנהו, ובזכות הבטחון ימלא כל משאלותיו. שמעתי מאברך חביב ונחמד ת"ח וירא"ש מרבים, מעשה נפלא שאירע עמו, בערבי פסחים האי שתא נשברו בביתו הפמוטות של כסף שבהם מדליקים נרות שבת, ולא ידע מה יעשה לקראת שבת וחג, כאשר 'ל... אין כל' (ואת הישנים לא יכולו לתקן, רק למכור בשוויית של ה'כסף'...). שאל האברך את הגאון הפוסק הנודע רבי מאיר סירוטה שליט"א שיורה לו מה לעשות, אמר לו הרב - נפסק בשו"ע ובמשנ"ב שבהוצאות שבת יאמר לו עלי ואני פורע, צא השדה וקנה פמוטות מכובדות כמנין הנרות שמדליקים בביתך בכל ער"ש, וה' הטוב יפרע בעדך וימלא ידך בכל טוב (לא באנו להורות למעשה, בוודאי כל אחד ישאל את מורה דרכו כי הכל תלוי לפי המצב והענין, אמנם כך הוה מעשה).

באמונה תמימה ושמחה גדולה לזה האברך סכום נכבד, נכנס לחנות כלי הכסף, בחר והזמין פמוטות כדת וכדין, ויהי אך יצוא יצא מהחנות, פגע האברך באיש שתיווך לו איזה נכס לפני כמה חדשים, והלה היה סבור שהוא פטור מלשלם דמי תיווך, באותו מעמד נדברו ביניהם והסכימו לפנות לרב מו"צ, והלה פסק שהאיש חייב לשלם, האיש ציית דינא ושילם לאברך עד פרוטה אחרונה (כאלפיים שקלים), ובזה התחיל האברך למלא ידיו לפרוע החוב. ויהי ממחרת בשעה שהפמוטות הגיעו הביתה לשמחת כל בני המשפחה והאברך הודה ובירך לא-ל 'הטוב והמיטיב', והנה ה'טלפון' מצלצל, ועל הקו אב לבחור העומד בפרק האיש מקדש, ומיודעינו זה הציע לו שידוך לפני ג' - ד' חדשים ועד עתה עלה השידוך וירד, וכמעט נשכח מלבם, ולפתע באו כעת לכלל החלטה להמשיך ולגמור הדבר, כעבור יומיים נגמר השידוך ומדמי השדכנות כיסה האברך את ההוצאות עבור הפמוטות והוויטרינה עבורם, ועוד נשאר עם עודף יתר בכיסו, מלבד זאת שמאז ועד עתה נפתחו לו צינורות שפע מכל הצדדים...

וכל זה בזכות אמונה פשוטה במאמר חז"ל - אמר הקב"ה לו עלי ואני פורע.

ב. סיפר הרה"ח רבי משה דוד טענענבוים ז"ל, כי פעם יצא לנפוש ולנוח בעיירה אחת בארה"ק, ובדרכו שם פגע בו בר נש אחד (הרחוק מאוד משמירת התורה והמצוות) וביקש ממנו שיאיל בטובו לבוא עמו להשלים 'מניין'... שאלו רמ"ד, מה צורך יש לך במניין, השיב הלה, כי עליו להכניס את בנו הנולד לו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה ולשם

כך הוא נצרך למניין יהודים, נעתר לבקשתו והצטרף עמו, ואכן הוא היה העשירי למניין אנשים שהיו נראים כולם רחוקים... אחר ה'ברית' ניגש אבי הבן להודות לו, ואמר לו, הנה אבי הוא זקן בא בימים, וכבר אין בכוחותיו אפילו להשתתף בברית, הוא דר בקרבת מקום אבקשך שתואיל ללכת לבקרו ולדרוש בשלומי, ואכן נכנס לבקרו ולברכו במז"ט על הנכד. שאל הזקן את רמ"ד להיכן אתם 'שייכים' ולאילו קהילה אתם נמנים, השיב רמ"ד שמוצאו ומשפחתו בין חסידי קארלין, נענה הזקן יומם ולילה נסובות מחשבותי אודות קארלין...

והחל לגולל לפניו את קורות חייו, כי הורתו ולידתו בבית של יראים ושלמים אלא שלאחר שנים סר מן הדרך וירד מדחי אל דחי ה", והיה דר בבערלין שם נישא ונולד לו בן, והנה הגיעה ידיעה מרעישת, הרה"ק ה'ינוקא' מסטאלין זי"ע (הנקרא ה'פראנקפורטער') עומד להגיע לבערלין לצרכי רפואה, והוא עתיד לערוך את שוה"ט בליל שב"ק בעירנו (והיה זה בפר' קדושים), ויהי לשחוק גדול... וכי ראיתם רבי שעורך 'טיש' בבערלין... והכל דברו ביניהם לבוא להשתתף ב'מחזה' הנפלא... בסוף השוה"ט אמר ה'ינוקא', הנה מנהגי שלא לומר דברי תורה, אך מאחר שהנני 'אורח' והקהל רוצה לשמוע על כן אומר ד"ת.

ופתח בלשון הכתוב בריש הפרשה (יט ב-ג) 'דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו וגו', איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו אני ה' אלוקיכם', והמשיך לאמור, כשאני נמצא בביתי בקרב קהל החסידים – די לי לומר קדושים תהיו, וכבר אין צריך להוסיף כלום... אך יש מקומות בהם כבר איני יכול לומר קדושים תהיו בלבד אלא שם עלי לאמר איש אמו ואביו תיראו – שמרו על מסורת אבותיכם בידכם... לפעמים שוהה אני בקרב כאלו שלדאבון לב כבר איני יכול לומר להם לשמור על מסורת האבות, כי כבר אין להם אפילו מסורת אבות אלא המה אוחזים מעשה אבותיהם בידיהם... אך זאת אומר להם את שבתותי תשמורו – לכל הפחות שמרו שבת, אך כאן בבערלין אוכל לומר רק דבר אחד אני ה'... ובתוך כך הכה בידו על השולחן בחזקה... אני ה', אני ה'.

הדברים נכנסו עמוק לליבו כארס של עכנאי ואף שלא שינה מארחות חייו... לימים גדל בנו ורצה להתחתן עם נכרית רח"ל, ואמר אביו לעצמו, עד כאן... זה כבר לא 'מתאים' עם אני ה'... ותיכף גמר בדעתו לעזוב את בערלין ולעלות לארץ ישראל, וסיים הזקן ואמר, גם כאן לא היטבתי דרכי בהרבה, אך אם ראית היום שנכדי נכנס בבריתו של אברהם אבינו – תדע שהכל הוא מכוחו של אותה זעקה 'אני ה'...'.

ולדין ייאמר, ב"ה שכולנו יודעים מה זה 'קדושים תהיו', יודעים מה זה 'איש אמו ואביו תיראו', יודעים מה זה 'את שבתותי תשמורו', אבל עדיין עלינו להתבונן מה זה אני ה'... והכוונה היא שעלינו להשריש בקרבנו את האמונה הטהורה כי אני ה' גם בחיי המעשה, וכפי המבואר בדברי ה'אמרי יוסף' שאין די בקיום מצוות התורה, אלא התכלית היא 'ללכת בהם אני ה' אלוקיכם', וכל המצוות לא נועדו אלא לקבוע בלב אמונתו ית"ש, ובאמונתו נחיה יומם ולילה בכל עת ובכל שעה.

ודוגמא לדבר, עומד אדם ומתפלל לאביו שבשמים, ובטרם גמר התפילה הרי הוא כבר בורח מבית הכנסת לעסקיו... יחשוב נא לעצמו, הרי זה עתה אמרתי בתפילה שהקב"ה הוא המשביע לכל חי רצון, ואם כן מה יש לי לרוץ אחר הפרנסה... אין זאת אלא מפני שלא נכנסו הדברים לחיי המעשה...

וכבר כתב הב"ח (או"ח סי' קלג סק"א) לבאר הטעם שתקנו לומר 'עלינו לשבח' בסיום התפילה ש'הוא לתקוע בלבבנו קודם שנפטרים לבתיהם יחוד מלכות שמים', כלומר, בטרם יגש לעסקיו יזכור היטב מי הוא הזן ומפרנס לכל ומי הוא הנותן כח לעשות חיל..

שמעו נא רבותי למעשה שלא היה ולא נברא, באחת המדינות פרצה מחלוקת, מכל צד במחלוקת יצאה קבוצת אנשים להלחם ביריביהם, עד שמאחת הקבוצות עמד איש והרג ברציחה את אחד הנלחמים, ותרב בבית היריבים תאניה ואניה, מיהרו הללו וקראו את הרוצח למשפט, בהגיע היום המיועד עמדו התובעים והנתבע גם סנגור וקטגור בבית המשפט, ראשונה שאל השופט את התובע – מה בפך, ויען איש זה פלוני בן פלוני רצח אחד מחברנו, והקטגור הוסיף כי בידו הוכחות ברורות לכך, א. כי הלה ברח מהמקום מיד כשפרחה נשמת הנרצח, ב. כי אלו השנים עדי ראיה שזה האיש רצחו נפש. פנה השופט אל הסנגור, מה תענה לנוכח הוכחות ברורות אלו, ענה הסנגור, אכן, ראיות ברורות יש בידם, אבל זאת אומר למע"כ כשהוא מראה על אחד משערי האולם, בעוד כחמש דקות יכנס דרך שער זה הרוצח האמיתי... והיו עיני כל הקהל נשואות אל השער – גם עיני השופט והעדים וכו' כולם עמדו והביטו בכליון עיניים לצד השער, אלא שכבר עברו חמש דק' גם שש ושבע אף עשר דק' ולא עבר איש את מפתן השער... מכיוון שכן, ענה השופט, מדוע תדבר סרה בעדים, סתם משטה הייתה בנו, ובוודאי אלו

שמפי עליון תצא הרעות והטוב לטובתו של אדם, ואין אדם יכול להרע לחברו או להיטיב, או לנגוע במה שמוכן לחברו אפילו כמלא נימא בלי גזרת ש-ד-י, והרבה שלוחים למקום לעשות הטוב בעיניו להנאתו של אדם בעולם הזה או בעולם הבא, כזאת וכזאת החי יתן אל לבו ויאמין בזה באמונה שלמה, ויתחזק במחשבות מהירות תמיד להעביר שנה ולעזור את האהבה, ולפום צערא אגרא, עכ"ל.

ביו"ב כבר מצינו ב'ספר החינוך' על האמור שם בעניין (פסוק יח) 'לא תקום' ולא תמור את בני עמך, ומבאר, כי אין כל מקום ל'נקימה' או נטירה' למי

בפרשתן (קדושים יט יז), 'לא תשנא את אחיך בלבבך', פרק נכבד ב'הלכות אמונה' למד מכאן בעל ה'פלא יועץ' (ערך שנהא), וכלשונו המהור, לא הוצרך לצוות שלא לשנא את מי שמטיב עמו ואין לו עליו שום תרעומת, דמהיכא תיתי שישנא אותו, ובודאי שאוהב אותו, לא הוצרך הכתוב אלא למי שהוא אויבו ומבקש רעתו, על זה ציוותה תורה שלא לשנא אותו ולאהוב אותו בגופו, ונהי שדבר קשה הוא לשלם טובה תחת רעה וכו', אבל כיון שציונו כן יוצרנו שמע מינה שהוא דבר שיכול להתקיים, שלא נתנה תורה למלאכי השרת ואין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו (ע"ז ג.), אלא שצריך טרחה גדולה והתמדה רבה לחשב מחשבות

העדים העידו נכונה וזה האיש הרוצח... ענה הסנגור ואמר, הנה הוכחה בידי שהעדים אינם עידי אמת, והא ראיא לכך, שבשעה שכל הקהל עמדו נכוחים והביטו על השער לראות מי האיש אשר יכנס בו כעבור חמש דק' אזי גם העדים היו בכלל ואף הם הביטו והתבוננו בנעשה בשער, הגידה נא לי, אם אכן היו העדים הללו בטוחים בתכלית שזה העומד לפניהם הוא הרוצח וכי היו מביטים על השער... וכי היו מנידים עפעפיהם לצד השער... אלא ע"כ, שאף הם מסופקים... אמר לו השופט, מיניה וביה, כי הרוצח עצמו לא הביט אפילו פעם אחת לצד השער כי הוא יודע ובטוח שהוא הרוצח.

אף אנו נאמר, עומד לו היהודי וזועק בתפילתו ה' אלוקינו ה' אחד, ולא עוד אלא שהוא מאריך ב'אחד', והנה אך גמר תפילתו יצא אדם לפעלו ומביט הנה והנה לארבעה רוחות השמים לדעת מאין תבוא פרנסתו – מה לך כי תביט, הרי זעקת והעדת בעדות גמורה ה' אחד' ורק אליו עליך להביט, אלא וודאי כי אינך בטוח דייך... מה לך כי תביט הנה והנה מי הזיק אותך, ומי דיבר עליך וכו' כיו"ב, אם הנך בטוח בכל לב ונפש שה' אחד, לא תביט על איש רק על הקב"ה בכל עת ובכל שעה.

ג. הנה מצינו בחז"ל שלא רק המשיב לזולתו כגמולו ומחזיר לו רעה תחת רעה נחשב ל'נוקם', אלא אף הנמנע להיטיב למי שמנע עצמו מלהיטיב לו הוא בגדר 'נוקם', וכמו שאמרו (יומא כג.) 'איזוהי נקימה, אמר לו (ראובן לשמעון) השאילני מגלך, אמר לו (שמעון) לאו. למחר אמר לו (שמעון לראובן) השאילני קרדומך, אמר ליה (ראובן) איני משאילך כדרך שלא השאלתני, זו היא נקימה'. ומבאר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (ח"ח עה"ת), כי רצו להורות לו, מה לך מתלונן על חברך על שלא עשה לך 'טובה', הרי מן השמים לא רצו שהוא ישאיל לך, משל למי שנכנס לבית המדרש ומבקש, מי כאן ראובן, מי כאן ראובן, ולא נמצא שם ראובן... וכי יעלה על דעתו לזעוק ולגעור באחד מהם, מדוע אינך ראובן... אין לו אלא לחזר אחר 'ראובן' שלו במקום אחר. כיו"ב, מדוע יקצוף על חברו שלא אבה להשאילו מכליו, הרי סימן הוא כי מן השמים לא אבו שפלוגי יהנה אותך מכליו. ומסיים שם, וז"ל. אשרי אנוש יצייר זה תמיד במחשבתו בכל מאורעותיו בחייו הפרטיים ובמסחרו, ולבו יהיה בריא ושלם – לא תעלה קנאתו על אחרים, לא ינקום ולא יטור.

מין הבאר

שמעתי מ'מגיד מישרים' נפלא שליט"א לרמז בלשון הכתוב שבפרשתן (קדושים יט יח) 'ואהבת לרעך' – מדוע נקטו לשון 'רע' (ולא איזה לשון טוב כ'אהבת לידיך', או 'לחברך'), כי כשהידיד מייטיב אין בזה כל 'רבותא' וחידוש לאהוב אותו, מתי 'ואהבת' כשהוא 'רעך' הוא איש ה'רע', הממיר את חייך ואת שלוות נפשך מבואו ועד צאתו, וכל כך למה, כי אני ה' – שהרי גם כשחברך מריע לך, אין זה מכוחו וממעשיו, אלא כי אני ה' גזרתי עליך שתבוא עליך 'רעה' זו, וממילא עדיין עליך לאהוב אותו כבראשונה.

שמאמין באמונה שלימה ותמימה שאי אפשר לאדם לעשות מאומה מעצמו - בלא שיכריזו על כך משמים, וכמו שאמרו חז"ל (חולין ז'): 'אין אדם נוקף אצבעו מלמטה עד שמכריזין עליו מלמעלה' (חולין ז'), אמור מעתה שהרעה שגמל עמו רעהו לא ממנו היא באה כי אין זה האיש אלא בשליח שנשלח מן השמים, מדוע ינקום במי שלא הרע לו מאומה. וז"ל ה'חונן' (מצוה

רמא), 'משרשי המצוה, שידע האדם ויתן אל לבו כי כל אשר יקרהו מטוב עד רע, הוא סיבה שתבוא עליו מאת השם ברוך הוא. ומיד האדם מיד איש אחיו לא יהיה דבר בלתי רצון השם ברוך הוא. על כן כשיצטו או יכאיבו אדם, ידע בנפשו כי עוונותיו גרמו, והשם יתברך גזר עליו בכך, ולא ישית מחשבותיו לנקום ממנו כי לא הוא סיבת רעתו, כי העוון הוא המסבב, וכמו

מעשה באחד מחסידי הרה"ק רבי מיכל מזלאטשוב זי"ע שנכנס אל רבו, ותינה לפניו כי מצב פרנסתו קשה עד מאד ובפרט לעת הזאת אשר הוא עומד לפני נישואי בנו החשוב, וביקש מהרבי שיכתוב עבורו מכתב המלצה, עמו יפנה אל נגידי עם ובוודאי המה ימלאו כיסיו במצלצלין לרוב, סכומים הגונים כדי חיותו וכדי נישואי הבן בשעטומ"צ, שהרי הרבי צדיק יסוד עולם, ומי הוא אשר יראה המלצה ממנו ולא יפתח לבבו וכיסו, אמר לו הרבי, איך געב נישט קיין המלצות (לא אתן לך המלצה כתובה), ויפצר האיש ברבו מאד מאד, אך הרבי בשלו, לא אכתוב המלצה. אחר זמן פנה האיש אל הרבי, ואמר, נו, אם הרבי אינו רוצה הנני מקבל דעתו, אבל, אנא ממכם רבי קדוש, לכל הפחות יגלה לי מה היא הסיבה אשר הינו מסרב כ"כ לכתיבת המלצה, אמר הרבי, הנה אשאלך, באם תגיע עם מכתב המלצתי לעשיר פלוני ופלוני, והלה יקבל אותך ב'קרירות' ולא ינדב לך כי אם פרוטות מעטות, ושמא גם זאת לא יתן, מה תעשה לו, אמר החסיד, צוויי פעטש (שתי סטירות לחי) הייתי מעניק לו, וכי כך מזלזלים במכתבו של הרבי, אמר לו הרבי, דייקא לכן לא רציתי לכתוב לך המלצה, כי עליך להבין ולהשכיל היטב, בשמים יש 'רשימה' (ליסט) בו נכתב כמה כל אחד עתיד ליתן לצורך 'הכנסת כלה' פלונית, ולפי הרשימה כל אחד פותח את ידו ומשביע, ואותו העשיר שאינו נותן לא מרוע לבבו הוא עושה כן, אלא מחמת שאינו כתוב ברשימה אשר הוכנה בשמים ממעל, כי הכל תלוי ברשימה של מעלה, הוסיף לו הרבי, לו היית מאמין בדבריי אלה לא היית כועס ומתרעם על אף אחד שאינו נותן לך כי אין לך אפילו מקום ל'טענה' עליו, אמר החסיד, רבי, אני מקבל עלי את דברי הרבי. אמר לו הרבי, אחר שקבלת את הדברים.. א"כ, אכתוב לך כעת המלצה הגונה וראויה, וכן עשה. החסיד יצא מלפני רבו שמח וטוב לב, במבטחו כי עם מכתב כזה קרובה ישועתו, די לו ללכת לנגיד אחד והכל מסודר, בד בבד חזר היטב על דברי הרבי, כי הכל תלוי ברשימה שלמעלה, מיהר ונסע לבית נגיד גדול מגדולי חסידי הרבי - השומע לכל מוצא פי הרבי בשלמות, וכבר היה בטוח כי משם ישוב לביתו מבלי להצטרך ללכת אפילו לעוד 'אדרעס' (כינוי לכתובת מחלקי הצדקות) אחד.

בהגיעו לבית העשיר, גולל לפניו את כל מצבו, ולאחמ"כ הוציא את מכתבו של הרבי, ולתדהמתו, העשיר קרא את המכתב בקרירות עצומה, לא קם ולא זע, והעניק לו כמה פרוטות שחוקות כדי לצאת ידי חובתו ותו לא מידי... החסיד לא האמין למראה עיניו, וכי יתכן שנגיד וחסיד גדול כזה יתנהג כך, וכבר כמעט שחמתו בערה בו, אלא שאז נזכר מדברי רבו - והחל משנן לעצמו, איש זה אינו כתוב ברשימה של מעלה... איש זה אינו כתוב ברשימה של מעלה... הנגיד ששמע פיו ממללות דיבורים כגון דא, החלו ידיו ורגליו נוקשות זו בזו מרוב רעדה ופחד, מי יודע באיזו רשימה אינו מופיע, ושאל את החסיד מה פך אומר... אמר לו החסיד, אה, כלום, זה ענין פרטי שביני לבין הרבי, שלפי המדובר ביני לבין הרבי נראה שאינך מופיע באותה 'רשימה'... עתה כבר לא היה יכול הנגיד להישאר בשלוות הנפש, מי יודע מאיזו 'רשימה' מחקו הרבי, מרשימת החיים, או מרשימת העשירים... והפציר מאד באיש, גלה לי איזו רשימות הנך מנהל עם הרבי הקדוש, והוסיף לומר, אתן לך את כל הסכום הדרוש לך רק תגלה לי 'רשימה' זו מהי, אמר החסיד, אם תניח לי מתחילה כאן על השולחן את כל הסכום אגלה לך באיזו רשימה המדובר. עשה הנגיד כמצווה עליו, אז נענה החסיד את כל מעשהו עם הרבי, ואמר לו, עתה שכבר נתת את כל הסכום בוודאי הנך מופיע באותיות גדולות באותה רשימה של מעלה... (תורת המגיד מזלאטשוב).

ולדין ייאמר, פעמים שהאדם מהלך בעולמו של הקב"ה מלא טענות כרימון, זה לא עוזר לי וזה רודף אותי וכו', ידע שכמו שיש רשימה בה מופיעים מי יעזרו לו כיו"ב ממש יש 'רשימה' בה מופיעים מי יפריע לו ומי יזיק לו, אבל, הכל הכל יארע לפי הנכתב ברשימה של מעלה, לא האדם מחליט אלא יושב בשמים הממלא את הרשימה כביכול.

באר הפרשה - פרשת אחרי - קדושים

שאמר דוד עליו השלום (שמואל ב' טו יא) הניחו לו ויקלל כי אמר לו ה' קלל'י, עכ"ל.

שנאמרה פרשה זו בהקהל, מפני שרוב גופי תורה תלויים בה'. וידוע משם הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע, שלכאורה קשה מדוע אמרו ש'רוב' גופי תורה תלויין בה, והרי בפרשת 'כי תצא' יש יותר מצוות וגופי תורה, אלא, דאין הכוונה תלויין בה - בכל הפרשה, אלא על פסוק 'קדושים תהיו' - כי רוב גופי תורה תלויין ב'התקדשות' זוהי.

ובמדרש (ויק"ר כד ט) איתא, 'יכול כמוני, ת"ל כי קדוש אני, קדושתו למעלה מקדושתכם', ונתחבטו

קדושים תהיו - שמירת מידת הקדושה וגדרה בפרשתן (יש ב), 'דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה''. ואיתא ב'זוהר' הקדוש (קדושים פא). 'תאני רבי אבא, פרשתא דא (פרשת 'קדושים תהיו') כללא דאורייתא היא'. וכן הוא ברש"י (יש ב) 'דבר אל כל עדת בני ישראל - מלמד

ד. אדרבה המאמין ישיב טובה תחת רעה, שהרי עפ"י אמונתו לא הרע לו זה האיש מאומה, מדוע לא ייטיב לו כמו שהוא מייטיב לכל איש מישראל... וכך איתא בפירוש רבינו סעדיה גאון על תהלים (מא י) 'גם איש שלומי אשר בטחתי בו אוכל לחמי הגדיל עלי עקב... ואשלמה להם' - ישלם להם טובה תחת רעה כפי שה' רוצה ממנו, וכמו שאמר (שם יב) 'בזאת' (- שאשיב להם טובה תחת רעה) ידעתי כי חפצת בי'. והוא דבר ה' (בפרשתן) לא תקום ולא תטור את בני עמך.

מעשה נורא מסופר על הרה"ק מטאהש זי"ע, אשר היה דואג לשלוח בכל ראש חודש סכום כסף ל'איש פלוני', והקפיד על כך ביותר, וגם כאשר עקר האיש דירתו טרח הרבי מאד ובירר אחריו איה מקום מגוריו החדש ושלח לשם את ה'מעטפה' (envelope)... פעם אחת גילה הרבי את 'הסוד' להנהגתו, כי משכבר הימים הלך לטבול בנהר, ובאותה שעה שהה שם אותו 'מקבל' המעות, והלה שהיה רשע מרושע ורע מעללים הניח קורת עץ על ראשו לבל יוכל לצאת מהמים הזידונים, וכמעט שלא נשאר שם... ורק ברגע האחרון עזבו והניחו לצאת מן המים. סיים הרבי, הנה על מעשהו הרע - שרצה להטביעני בתוך הנהר אין לי כל 'טענה' כלפיו, שהרי לא היה אלא שליח ההשגחה העליונה, ולא עשה כן מעצמו אלא כי כך היה רצון השי"ת, אמנם על כך שלבסוף הציל את חיי, הנני מחויב בהכרת הטוב כל ימי ושנותיי, ו'בדין' שאשלח לו מעות תדיר מצד הכרת הטוב...

ואם כי נראה ש'מעשה' זה אינו שייך לבן אנוש, אך זאת נזכור כי אין מדובר בקדוש עליון שהיה בעלמא הדין לפני כמה מאות שנים... אלא בצדיק קדוש עליון שהיה חי עמנו עד לפני כמה שנים... כי אכן הוא 'חי' כפשוטו את דברי 'החינוך' הנ"ל, כי ה' אמר לו קלל...

מעשה שמעתי ממקור נאמן, כי לקראת נישואי הגאון הגדול רבי גרשון איידלשטיין זצ"ל שכרו עבורו 'דירת חדר' בתל אביב, ולאחר שהגיע להשתכן שם כליל החתונה והוצרך לצאת לבית הכסא ראה כי בכל הבית אין מקום כזה... הלך לבעל הדירה לשאלו על כך, והלה השיב, אכן ביקשו ממני דירת חדר אחת ותו לא... ואילו בית עם ביה"כ הרי הם כבר שתי חדרים... ולא היה בידו ברירה והלך לחפש מקום ראוי, עד שבמרחק כמה רחובות מצא איזה 'מושב זקנים', וסיפר להם כל המאורע, ונתנו לו ולרבנית ע"ה רשות להגיע לשם בכל שעת הצורך, וככה התגורר רבי גרשון זצ"ל במשך כמה חדשים עד שעבר לגור בעיה"ת בני ברק יצ"ו. אמנם מני אז, בכל פעם שהגיע בעל הדירה להשתתף בשמחותיו של הגר"ג היה מכבדו ביותר ומכרכר סביבו לכבדו כאילו הוא האורח הנכבד ביותר... וכששאלוהו מה ראה לכבדו כל כך ובמה זכה הלה, השיב בפשטות הרי הוא העמיד לי דירה לגור בה... ואירח אותי באופן נפלא עד מאד, ובדין הוא שאחזיר לו הכרת הטוב, ומה שהיה עם ענין ה'חדר השני' זה היה מאת ה'... הוא עשה לי טובה ומגיע לו שאכבדנו, ואילו הרעה והדוחק אינם ממנו אלא כך גזרה ההשגחה העליונה... ומלבד ההתפעלות והלימוד ממידות טהורות ונפלאות, עוד נלמד בה לעניינינו חיזוק האמונה בצור כל העולמים, שהוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, הוא ואין בלתו, אמת מלכנו אפס זולתו, וגם כאשר בעל בחירה מרע לאדם ומיצר לו - יזכור שהצער בא לו אך ורק מאביו שבשמים ולא מאותו פלוני...

ה. כתב ב'חידושי מהר"ם צבי' (מרבי משה צבי וינגרטן אב"ד שעדליץ, שהיה מגדולי הדור לפני כמאה וחמישים שנה) משל נפלא אשר דרש בשנת פטירתו (בשבת תשובה תרי"ט) לבאר דברי הכתוב קדושים תהיו כי קדוש אני ה', וצ"ב, מה ענין זה לזה, ומה נתינת טעם יש בדבר, כיצד מדמה את בני ישראל להקב"ה, והרי הוא קדוש כי אין בו כל חומר, ואילו אנו

ביד כל בריה להתקדש ולשבור תאוותיו. וכך איתא ב'אור החיים' הק' בפסוק 'קדושים תהיו, וז"ל, עוד ירצה, ע"ד אומרם ז"ל (קידושין לט:): 'ישב אדם ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושה מצוה, והוא מאמר הכתוב קדושים תהיו - מצוות עשה, שבבא עבירה לידו יתרחק מעשותה, וזוה קיים מצוות עשה של קדושים תהיו. והוציא זכרון מצוה זו בלשון זה של קדושים, לומר, שכל המקיים מצוה זו נקרא קדוש. ולטעם זה דקדק לומר אל כל עדת בני ישראל, לומר, כי מצוה זו - קדושים תהיו, היא מצוה שישנה בכל אדם. שכל איש ישראל בקיימו מצוה זו קדוש יאמר לו, ואין הדרגה בישראל שתהיה נמנעת מהשגה זו.

המפרשים בביאור ההווה אמינא - 'יכול כמוני', כיצד יעלה על הדעת ש'בשר ודם' יש בידו להדמות ולהתקדש כקדושתו יתב"ש, ונאמרו בזה ביאורים רבים ושונים, אך מכל מקום אין מקרא יוצא מידי פשוטו. ובא ללמדנו, עד כמה יש ביד האדם להתרומם ולהתקדש, כי אין גבול למדרגות הקדושה, ואפילו משה רבינו ע"ה ג"כ נצטווה במצוות קדושים תהיו, ולכל אחד ואחד באשר הוא נאמר - 'קדושים תהיו' התקדש והתרומם עוד מהמקום אשר אתה עומד עליו - למעלה למעלה.

והדברים אמורים לכל איש מבני ישראל ללא יוצא מן הכלל - ואפילו לפחות שבפחותים, כי

יש בנו חומר גס המושך אותנו מטה מטה, והרי זה דומה למי שיאמר גיבורים תהיו כי גיבור אני ה', והרי אין הנידון דומה לראיה - הקב"ה גיבור ואנו איננו גיבורים, מעתה אף גבי קדושה יקשה כיו"ב...

ומבאר ה'מהר"ם צבי' בדרך משל לבעל חנות גדולה, גודל החנות כגודל כל הרחוב, מלאה סחורה מזן אל זן, אה, פלאי פלאות... ויהי היום, ובעל הבית הוכרח לעזוב את ארצו ואת מולדתו למשך חודש ימים תמימים, ג' ימים וג' לילות לא הצליח בעה"ב לעצום עין בשינה לגודל דאגתו אודות עניני החנות ועסקיה, עד שהחליט בעצמו להאציל מכוחו על הגדול שבפועליו, עליו יטיל את אחריות כל ה'עסק', וכן עשה, מיד בבוקרו של יום ערב 'מסע הקודש' קרא לו בעה"ב, הפקיד בידו את 'המפתח' של בית העסק, והורה לו על שמירת העסק וכל הכרוך סביבו, גם הוסיף להזהירו באפיו אזהרות וציונים לבל יהין לזלזל בתפקידו הרם והנישא כי אחריות גדולה בידו. משם נסע בעה"ב ומשפחתו ויחנו במחוז חפצם, שם עשה מה שעשה ופעל מה שפעל, עד שבעזה"ש"ת הגיע עתו וזמנו לחזור לעירו... ויהי בבואו העירה, כבר 'הריח' מרחוק כי משהו איננו כהוגן, בראותו כי החשיכה שולטת בסביבות החנות, לבו החל לדפוק בקצב מהיר בכפליים, וישא רגליו וירץ לתוככי החנות ולעניו נגלו 'בוקה ומבולקה', אין מוכרים ואין קונים, כל הסחורה נגנבה, אויה, שוד ושבר, כל השקעותיו עלו בתוהו. ב'נשימה אחת' עלה לביתו של ה'שומר', העירו משנתו ופתח פיו בגערה ושאגה אדירה, מה עשית... מדוע לא מלאת אחר פקודתי, ולא שמרת את כל בית העסק, על מה ולמה מסרתי בידך המפתחות... אמר לו, אדוני הבוס, תנוח דעתך, ותשקוט סערת רוחך... מה כל ה'עסק' אודות מפתח אחד... נו... כמה שווי המפתח, סך חמשה שקלים, קח חמשה שקלים והנח לי לישן שינת הליל... ולא הבין סכל זה, שב'מפתח' זה תלויה ועומדת כל מצבו ומעמדו, פרנסתו ועשירותו של בעליו.

כיו"ב ייאמר לבאר בקרא, 'קדושים תהיו', ובל תחשבו כי 'מצווה' יש בזה ככל המצוות דוגמת חמשת השקלים, אלא המפתח של כל בית העסק נמצא כאן, וזהו כי קדוש אני, ב'קדושה' זו תלויה כל האידישקייט (היהדות), על כן יש לכם להיזהר בה ביותר (אף שבאמת אין ערך אפילו למצוה קלה שבקלות, מ"מ האדם עלול לדוש בעקיביו מצוות קלות ולהחשיבם בטעות כדבר קל ערך, אבל עליו לדעת שהקדושה היא היא המפתח של התורה ומצוות).

כיוצא בדבר, היה אומר הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע, הנה, אומרים בנוסח הקידוש 'אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו', ולכאורה נראה שמן הראוי היה לנו לומר להיפך 'אשר רצה בנו' - וקדשנו במצוותיו, שהרי תחילה בחר ורצה בנו ולאחמ"כ נתן לנו את התורה ומצוות, אלא, כי אכן, בלא קדשנו אי אפשר שיהא ורצה בנו, רק אחר שיתקדש האדם [כפי יכולתו] יתרצה וירצה בו ה'.

ו. כה אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (בפרשת ד"ה קדושים), 'פרשת קדושים' מתחלת בקדושים תהיו משם ממשיכה התורה לדבר בכל מיני פגמים וענייני עריות, ולסוף הפרשה נאמר שוב והייתם לי קדושים (כ כו). והיינו, כי מתחילה אומרים לאדם שמור עצמך בקדושה, אך אם נכשל ונפל ממדרגתו, לא יאמר נואש, אלא מכאן ואילך והייתם לי קדושים - שוב וקדש עצמך מעתה. כי נפשו של כל יהודי קשורה לאביו שבשמים, אף אם עבר את העבירות החמורות ביותר. ורמז לדבר בלשון הפרשיות 'אחרי מות - קדושים', שכבר איתא בזה"ק (ח"ג קלה:): ש'מיתה' מורה על 'נפילה', וגם אחרי מות - אחרי שהיה לו 'מיתה' ונפילה ל"ע עדיין יתחזק להיות בכלל קדושים...

אכן, מה יעשה האדם וחי - לבוא לידי הקדושה, ע"י שירגיל את עצמו מעט מעט, וכך מצינו בספר החינוך (מצוה שפ"ז), וז"ל. ודע בני ותהא מרגלא בפומך מה שאמרו זכרונם לברכה (אבות ד' ה) עבירה גוררת עבירה ומצוה גוררת מצוה, שאם תשית דעתך למלאות תאוותך הרעה פעם אחת תמשך אחריה כמה פעמים, ואם תזכה להיות גיבור בארץ לכבוש יצרך ולעצום עיניך מראות ברע פעם אחת יקל בעיניך לעשות בן כמה פעמים. כי התאוה תמשוך הבשר (את האדם) כמשוך היין אל שותיו, כי הסובאים לא תשבע נפשם לעולם ביין אלא יתאוו אליו תאוה גדולה. ולפי הרגלים

נפשם בו תחזק עליהם תאוותם, ולו ישתו שם כוס מים יפוג יקוד איש תאוות היין ויערב להם. כן הדבר הזה, כל איש בהרגילו בתאוות ובהתמידו בהן יחזק עליו יצרו הרע יום יום, ובהמנעו מהם ישמח בחלקו תמיד כל היום, ויראה כי האלוקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים ללא תועלת של כלום.

והנה איתא במדרש (ויק"ר כד ו) 'כל מקום שאתה מוצא בו גדר ערוה אתה מוצא בו גדר קדושה',¹ וכלומר, שככל שירבה האדם בגדרים וסייגים² להתרחק מן העבירה³ כך יזכה לתוספת קדושה.

ז. ידוע בשם הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, על זה הפסוק (לעיל יא מד) 'והתקדשתם והייתם קדושים', שיש לנו ללמוד מדרכי השיכור, כי מתחילה ישתה מעט, ואח"כ עוד מעט, ועוד ועוד... עד שנעשה 'שיכור', כמו כן בענייני קדושה, תחילה יקיים 'והתקדשתם', מעט, ועוד קמעא, ועוד קצת, עדי שיגיע למדרגת הקדושה הראויה. הוסיפו על כך רמז בלשון הכתוב (שה"ש א ב) 'כי טובים דודיך מייין', שהדרך להתקרב אל הקב"ה באהבה וחיבה היא מייין - על דרך השותה יין...

ויתבאר הענין במעשה שלא היה באיש יהודי ונקרא שמו ר' יענקל, שפתח מסעדה (רעסטאראנט) לצורך פרנסתו, וראה בכל זה זכות נפלאה להאכיל ולהשקות את בני ישראל רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף (מלבד פרנסתו שנתברכה בס"ד), מטבע הדברים היה כל היום מסובב במאכלים טובים ושמנים והיה נוגס בכל עת למלאות רעבונו... והיה האיש הולך וגדל במידותיו - לארכה ולרחבה. כראות נז"ב את המצב, כי אביהם הולך וגדל, פנו אליו בדרכי נועם, אבינו רועינו, הדבר מסוכן מאד לבריאות גופך... אנא שמור עצמך שלא לאכול יתר על המידה, ור' יענקל ענה לעומתם, איני יודע מה אתם סחים, כמעט שאינני טועם במסעדה, והם בשלהם, לא יתכן שמידות הגוף יגדלו כל כך מבלי אכול מאומה, והוא אומר אינני אוכל, אין לי רגע אחד פנוי, ב"ה ידי מלאות בעבודה לשרת את הקונים, הגידו נא לי מתי אני אוכל...

באחד הימים בהגיע זמן נעילת שערי המסעדה, נקרא האיש ע"י 'פועל' נכרי שעבד אצלו בנאמנות, ואמר לו, בא נא עמדי, והכניסו לחדר צדדי, שם נתגלה לעיניו שולחן מלא וגדוש, הר גבוה של מיני מאכל מכל המינים והסוגים, בשר ודגים וכל מטעמים, שאלו ר' יענקל - מה זאת, ענה הנכרי הנה זה עידן ועדנים שמעתי את הוויכוח בינך לבין בני ביתך, החלטתי לעשות מעשה, זה היום כל מה שראיתי אותך אוכל הנחתי כנגדם אותם המאכלים ע"ג השולחן, מתוך כוונה שבגמר היום תראה ותבין כמה פרוטה לפרוטה מצטרפת עד שזה הקטן גדול יהיה... כל מה שאתה מכניס לתוך גופך בסתר, הרי 'נפרעין ממנו בגלוי'... הכל ניכר עליך ולא במהרה תוכל להפטר מזה. כך גם ברוחניות, יכיר וידע כי כל מעט קדושה, מעט תורה, רק נראה לו כמו שזה מעט, אבל באמת מצטרפין זה לזה ונעשה חשבון גדול ומתקדש בקדושה גדולה עד מאד, הכל ייראה עליו לבסוף... וזאת למדנו מעניינא דיומא, מ'ספירת העומר', שלכן סופרים בכל יום, להראות שכל דבר קטן - כל שינוי קטן נחשב מאד - ס"ה עלה המספר במספר אחד מיום האתמול, וכבר מברכין על השינוי בריבוי המספר - כי גם בזה נוסף קדושה גדולה...

ח. וביאר הרה"ק ה'חווה מלובלין' זי"ע (הובא ב'דברי יחזקאל' ליקוטים בפרשתן) כי באמת כל מצווה ומצווה מקדשת את עושיה, כדאמרין בברכת המצוות 'אשר קדשנו במצוותיו'... אלא שבשאר מצוות פעמים שאין האדם מרגיש שהוא מתקדש על ידה. משא"כ בענייני קדושה, אתה מוצא קדושה, כל איש ואיש - יהיה מי שיהיה ירגיש התעלות והתקדשות בגדר לקדושה שהוא עושה. ויעידו כל בני עולם איש איש ממדרגתו - שאחר 'התגברות' מתמלא הלב בסיפוק והתעלות עצומה.

ט. בפרשתן (קדושים יט כח), 'ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם', ואפשר לפרש בדרך הרמז, כי הנה מילתא דשכיחא שאין היצר 'מבקש', מסית ומדיח אלא שריטה בעלמא, דבר הנראה כחסר ערך, לוותר על 'גדר' קל בלבד, ועל

ואטהר ואתקדש - על ידי עסק התורה

בפרשתן (קדושים יט ב), 'קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוֹקֵיכֶם', איתא בזה"ק (פ: פא.) בהאי לישנא קדישא, ואורייתא קדושה אתקרי, דכתיב פי קדוש אני יי, וְדָא אורייתא, דהיא שְׁמָא קדישא עֲלָא, וְעַל דָּא מֵאן דַּאשְׁתַּדֵּל בָּהּ אֲתֵדְבִי, וְלִבְתֵּר אֲתֵקְדֵשׁ, דְּכֵתִיב 'קדושים תהיו', קדושים היו לא פתיב, אֲלָא תהיו - תהיו וְדָא. אָמַר לִיה הָכִי הוּא, וּמִקְרָא פְתִיב (שמות יט ה) 'וְאִתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְּלַכַת כְּהֲנִים וְגוֹי קְדוֹשׁ', וּכְתִיב (שם ו) 'אֲנִי הַדְּבָרִים וְגו'.' תַּאנָּא, קדושה דאורייתא, קדושה דסליקת

על כל קדושין וכו'. ובתרגום ללה"ק, והתורה נקראת קדושה, שכתוב כי קדוש אני ה' והיינו התורה שהיא השם הקדוש העליון, ועל כן כל המשתדל בעסק התורה נטהר ואחר כך מתקדש, שנאמר קדושים תהיו ולא כתיב קדושים היו אלא 'תהיו' שמשמעו שכך יהיה בודאי. והוסיף להוכיח ממה שנאמר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש ותיכף כתיב 'אלה הדברים', והרי שהדרך להיות ממלכת כהנים וגוי קדוש הוא על ידי 'אלה הדברים' - העסק והלימוד בדברי תורה". ושנינו כי קדושת התורה היא קדושה העולה על כל הקדושות.

כך הזהיר הכתוב 'ושרט לנפש לא תתנו' - אל תתנו לו אפילו שריטה קטנה, מדרס כף רגל... ויתבאר ביותר עפ"י המסופר שבערב ימי המלחמה דרשו השלטונות בדייטשלאנד (גרמניה) מממשלת פולין שישבו לידם את העיר 'דאנציג' שהיתה בעבר שייכת לדייטשלאנד, ובאם לאו יפתחו במלחמה עליהם, נענה אז ראש ממשלת פולין ואמר, אם אכן היו רוצים את 'דאנציג' הייתי מחזירה להם למען תשקוט הארץ ולא תפרוץ המלחמה, אך מאחר שהנני יודע שהם 'מדברים' על דאנציג אך כוונתם להגיע עד ווארשא הבירה, ואם ניכנע ונשיב את דאנציג יחזרו וידרשו עוד ועוד, עד שיגיעו אל עיר הבירה ווארשא, על כן אין מנוס אלא לעמוד כנגדם ולהילחם בם.

ולמדו מכאן בעלי המוסר, כי היצר הרע 'מדבר על דאנציג ורוצה את ווארשא', כלומר שאינו מבקש אלא פתח קטן, לעבור על גדר וסייג קל, אך מכאן תיפתח לו הדרך להפיל את האדם לגמרי, וצריך להיות 'חכם הרואה את הנולד' לעמוד על המשמר בכל הכח שלא לתת 'פתח' ליצר שיוכל להיכנס בו שע"ז יוכל להפילו לגמרי, ואם יתאמץ עתה 'מעט' ימנע מעצמו מלחמה קשה הרבה יותר בהמשך.

י. כי הגדרים והסייגים 'סחור סחור', הם השומרים על ה'עיקר' ונקודת היהדות, התורה והמצווה, וכך מסופר בענין השאלה הידועה אודות 'קו התאריך' - באיזה יום יחול השבת ושאר המועדים במדינת יפאן, והנה רבים מהגולים לשם, היו מחמירים לשמור שבת (לבד משבת) גם כשיטת החזו"א אך ורק לגבי עניינים דאורייתא, והעידו כי אחר שלא היה עליהם עול של דינים דרבנן - נכשלו כולם בכל שבוע אף בדינים האסורים דאורייתא.

פעם נשאל הגאון רבי שמעון שקאפ זצוק"ל ע"י תלמידו שהיה מבני מדינת דייטשלאנד (גרמניה), ילמדנו רבינו היאך נהיה כדבר הזה במדינתנו בדייטשלאנד, שהרבה יראים ושלמים, מדקדקים בקלה כבחמורה, עוברים בשאט נפש על לאו של 'ולא תשחית את פאת זקנך' (קדושים יט כז), והם מגלחים זקנם בתער.

השיב לו הגרש"ש כי בלאו זה אין שום גדר וסייג מדרבנן, כי בזמנם של חז"ל היו הכל מגדלים זקנם, ולא הייתה כל סיבה לגזור על כך, ממילא באו לבסוף לעבור על הדאורייתא גופא, כי יהיה מי שיהיה - בלא סייג וגדר ייכשל בגופי תורה.

ובענין זה הקשה הרה"ק החידושי הרי"ם זי"ע (ליקוטי הרי"ם בפרשתן) מדוע באמת לא עשו חכמים שום סייג וגדר על איסור גילוח הזקן שהוא מהעבירות החמורות - שיש בו ה' לאוין. ומבאר, שאכן, בזמן החכמים הייתה מחלוקת גדולה בין החכמים והצדוקים אודות עשיית 'גדרים וסייגים' למצוות התורה. הצדוקים טענו שאין להגביל את בני ישראל ב'גדרים וסייגים', כי סייגים הללו יכבידו על האדם עד שיבוא למנוע לגמרי מלקיים את התורה והמצווה, לעומתם ענו 'חכמי ישראל' שבלא סייג והרחקה יבואו להקל במצוה לגמרי. עד שבאו לידי פשרה, שיקחו מצוה אחת של גילוח הזקן שחמורה היא עד מאד, וכל העובר עליה מתחייב כאחת בחמשה לאוין, ובוודאי כל בר ישראל יזהר בה מאד, ובה לא יעשו סייג ונראה מי יצדק, ובה יתבאר מדוע לא עשו החכמים שום גדר וסייג במצוה זו. ומסיים הרי"ם, עתה רואים באמת מה שיצא...

יא. מעשה נורא סיפר הגאון רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל ששמע מפי הגה"צ רבי שלמה ברעוודא זצ"ל, שפעם עלה ברצון 'המשגיח' הגה"צ רבי יחזקאל לעווינשטיין זצ"ל לייסד גמ"ח להלוות מעות לאותם הזקוקים לו, אך לא היה לו ממון משלו שיוכל להלוות, תלמידיו בני חו"ל שראו השתוקקותו העזה למצות גמ"ח היטו שכמם ופנו אל

וזאת מעיקרי 'עבודת הימים' האלו, להרבות בעסק לימוד התורה^ב, כאשר כבר נתבאר שימי הספירה הינם 'ימי טהרה', ימים שכל תכליתם להיטהר מכל סיג ופגם ולהתקדש בקדושה עליונה, והרי אין טהרה בתורה ואין קדושה בתורה, וכן אמרו חז"ל

(אבות ו ב) 'כל העוסק בתורה הרי זה מתעלה', על כן יאזור כל איש מתניו להרבות חילים לתורה, ואף מי שטרוד לפרנסתו ונוקק לצאת לפעלו ולעבודתו ירבה בקביעת עיתים לתורה^ג כחך בל יעבור, ועי"ז יזכה להיטהר ולהתקדש 'בקדושתך העליונה'^ד בכלל,

אחד הנגידיים הנכבד בבקשת סיוע ועזר לרבים הגדול, הלה שמח ושלח מיד סכום גדול לרבי יחזקאל, ואכן פתח מיד את שערי הגמ"ח.

לאותו גביר היתה אהבת תורה עצומה, ולכן שמר מאד שבניו וחתניו לא יכנסו לעולם העסקים, אלא המה ישבו ולמדו והוא החזיקם על חשבונם. לימים הגיע הגביר לארה"ק, נכנס אל המשגיח וגילה לו אני פלוני... אני הנדיב של הגמ"ח, מיד הרחיב המשגיח בשבח הגמ"ח, ובשבח האיש שכל מגמתו שבניו יוכלו לשבת על התורה והעבודה בשלוות הנפש. לאחמ"כ הרצינו פני המשגיח – ושאלו, הגידה נא, האם אתה בעצמך גם לומד משהו, האם הנך קובע עתים לתורה, ושתק האיש... כאומר לאו דוקא. נענה רבי יחזקאל ואמר, דע כי אם אינך לומד, תצא מהעולם הזה ערום ויחף (הגם שהנך מקיים כל המצוות הללו).

פחד ואימה נפלו על הגביר, קיצר את הביקור, ומיהר לביתו, בהגיעו לארה"ב, ניגש אל אחד מראשי הישיבה סיפר לו דברים כהווייתו, ולאור זאת ביקש לקבוע עמו חברותא – ללמוד עמו בכל יום שעתיים לפני שהוא יוצא לעבודתו. ענה ראש הישיבה, אדרבה, אבל אין לי זמן... הגביר לא ידע מה לעשות, וביקש מרה"י שעכ"פ יסדר לו חברותא – הרי המשגיח אמר לי שלא יעזור לי מאומה בלי קביעת עתים. ולמעשה, רה"י פינה מזמנו שינה סדר יומו והחל ללמוד עמו שעתיים בכל יום.

לימים אמר הגביר, נו, המשגיח רצה להכיר לי טובה אמיתית לכן העמידני על מקומי, אבל לא הבנתי מדוע אמר שאצא ערום מהעולם, וכי אין בשאר הזכויות כל שווי. עד שראיתי בספרו של הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל (לב אליהו בראשית עמ' קצב) המביא מה דאיתא בזוה"ק לפרש מה שנאמר (שה"ש א ח) 'אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן', שהכוונה היא, אם לא תדעי לך – אם אין לך ידיעה בד"ת אפילו שאת יפה בנשים – עם 'עובדין טבין סגיאין' כלומר הרבה מצוות ומעש"ט, צאי לך – אין לך רשות להיכנס בלא ידיעת התורה. ודבר שפתיים אך למחסור – מידה טובה מרובה, כי הקובע עתים לתורה שכרו הרבה מאד.

מין הבאר

סיפר הגה"צ רבי אליהו ראטה זצ"ל, שהרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע התבטא פעם אליו בכאב שלא כדרכו (כי היה נזהר מאד לא לדבר שום סרך גנאי על נפש מישראל), באים אלי אנשים ופניהם דומין לבהמות, וזאת מפני שעוד לא למדו באותו היום דף גמרא, והיינו שע"י הלימוד נעשה אדם בריה חדשה פנים חדשות באו לכאן...

יב. גם הזמן גרמא לעסוק בתורה, בימי חודש אייר, וכמו שכתב הרה"ק ה'מאור ושמשי' זי"ע (שמיני ד"ה אל) לרמז בצירוף שם הוי"ה ב"ה השייך לחודש אייר, שהוא יוצא מהכתוב (ירמיה ט כג) יתהלל המתהלל השָׁפָל וְיִדְעַ אֹתִי וגו', והרי שהוא מורה על יתרון ה'דעת', וכלשונו נתכשר חודש זה להשיג דעת התורה יותר משאר חדשים, ומבאר בזה מה שנהגו הקדמונים להתחיל ה'זמן' בר"ח אייר [וראה בהרחבה ב'בני יששכר' מאמרי חודש אייר מאמר א שהאריך בזה ברמזים שונים].

יג. עוד נוסף מילי מעלייתא לחזק לימוד התורה מתוך קבלת עול תורה, הנה איתא בגמרא (שבת ל:) דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (תהילים לט ה) הודיעני ה' קצי ומדת ימי מה היא אדעה מה חדל אני, אמר דוד לפני הקב"ה, רבוננו של עולם הודיעני ה' קצי – אמר לו גזרה היא מלפני שאין מודיעין קצו של בשר ודם, ומדת ימי מה היא – גזרה היא מלפני שאין מודיעין מדת ימיו של אדם, ואדעה מה חדל אני – אמר לו בשבת תמות... כל יום השבת היה יושב ועוסק בתורה כל היום, באותו יום שהגיע זמנו להפטר מן העולם, בא לפניו מלאך המות ולא היה יכול לו כי 'לא הוה פסק פומיה מגירסא' (לא פסק מללמוד), מה עשה המלאך, מאחורי הבית היה פרדס ובו

עצים רבים, נענע המלאך את העצים ונשמע מהם קול רעש גדול, ונבהל דוד המלך שמא קול מלחמה הוא שומע, ויצא לחצר ביתו, עלה שם על מדרגה, ונפלה המדרגה, אז פסק דוד לרגע מלימודו ונטל המלאך את נפשו. וכמה לימודים נלמד מכאן.

ראשונה, עצם הדבר 'כי הם חיינו' כפשוטו, התורה מצילה מכל סכנה ואפילו כבר נגזרה גזירה (מיתה), וראה נא שלא הצליח השטן לשלוט עליו כל עוד שעסק בתורה. והנה מקור דברים אלו מצינו במס' סוטה (כא.) שתורה מגינה מן היצר – והרי הוא היצר הוא מלאך המות (ב"ב טז.), ולדרכנו נאמר שתורה מגינה לא רק ממלאך המות שנוטל נשמת האדם 'פעם אחת' בחיים... אלא אותו מלאך המות שהוא היצר המלווה אותנו בכל עת ושעה, לא ינוח ולא ישקוט, אינו נותן לנו לחיות (דוגמת מה שרצה ליטול את חייו של דוד המלך) הרי כל עוד שיעסוק האדם בתורה יש לו שמירה כנגדו.

שנית, יש מקשים אם השטן חיפש להפסיקו מלימודו, מדוע הוצרך להוציאו מביהמ"ד לחצר הבית, וכי לא היה יכול לגרום שבתוככי ביהמ"ד ישבר תחתיו הספסל או ענין אחר וממילא יפסיק מלימודו, אלא ביאורו, כי כשאדם מתחזק לעסוק בתורה עם ריתחא דאורייתא ואש קודש, אין לשטן כל שליטה עליו, ואסור לו להפסיקו מלימודו, אבל אם כבר יצא מביהמ"ד אף שעדיין לומד (ותדע שהמשיך דוד ללמוד, שהרי הוצרך לשבור המדרגה, בכדי שיפסיק מלימודו) הרי אינו באותו חיזוק שבתוככי ביהמ"ד, ולפי דרגתו היה נחשב שמץ של רפיון – אז מצא מקום לגבות את חובו. ולדידן, עד כמה על האדם לשמור על קביעת עיתיו וכיו"ב, אם ישמור עליהם בריתחא לא תנתן הרשות לשטן להפריעו, אבל כאשר מתרפה הנו מסוכן להפרעות.

שלישית, הנה אך מתיישב האדם לעסוק בתורה, מיד הוא נזכר שהוא רעב וצמא, ולפתע צצים לפניו כמה וכמה דברים חשובים ונחוצים, והאדם מתגבר, ואז לפתע נעשה הדבר יותר דחוף ונחוץ, וכך ככל שיתגבר כך יוסיף הדבר להראות לו יותר שהוא בגדר פיקוח נפש. ותפקידו של אדם לדעת שאין זה אלא 'נסיון' ואחיזת עינים, ואם יתחזק יראה שהכל עורבא פרח... הבט וראה מה אירע לדוד המלך, השטן 'דימה' לו קול עצים מתנועעים כקול סכנה – קול מלחמה, ולא ידע מה אירע, ורק יצא לבדוק מה אירע, ולמעשה היה להיפך, כי אילו היה נשאר בביהמ"ד היה נשאר בחיים, ורק מחמת שיצא חוצה קיפח את חייו ל"ע.

יד. נוראות מצינו במהר"ל (עיי' נתיבות עולם, נתיב הפרישות פ"א) המאיר באור יקרות עד היכן מגיעה קדושתו של הלומד תורה, וכך כתב המהר"ל, שמהות ועניין 'קדוש' הוא מלשון וממשמעות 'נבדל', ולפי"ז נמצא שאי אפשר לאדם להיות 'קדוש', שהרי במהותו הוא בשר ודם – חומר גס ועכור, כיצד ציוותה התורה 'קדושים תהיו' (הרי רק 'מלאך' הוא בעצמותו קדוש, כולו רוחניות מבלי שמץ גשמיות), כי אכן האדם הלומד תורה מתקדש יותר מהמלאכים, ונכנס למקום קודש הקדשים שאין רשות למלאך להיכנס לשם...

וכך כתב הרה"ק ה'בת עין' זי"ע (פרשת בשלח ד"ה נבוכים הם) וז"ל, מאמר הכתוב (משלי ג טו) 'יקרה היא מפנינים' ואמרו חז"ל (הוריות יג.) יקרה היא מכהן הגדול שנכנס לפני ולפנים (ולכאורה יקשה, וכי יש קדושה יותר מכהן הגדול כשהוא נכנס אחת בשנה לבית קדשי הקדשים, אלא כך) פי', כי כה"ג היה נכנס רק 'בין הבדים' של הארון, ומי שלומד תורה הרי הוא כנכנס לתוככי הארון ממש.

הנה בנוסח 'קדושה' בשחרית של שבת אומרים 'נקדישך ונעריצך כנועם שיח סוד שרפי קודש' (וי"א נקדש את שמך בעולם כשם שמקדישים אותו בשמי מרום), והיינו שאנו מקדשים ומקדישים שמו ית' כמו המלאכים בשמים ממעל – שהמלאכים הם הגבוהים במעלה ובנ"י מתדמים אליהם, והנה בתפילת מוסף אומרים 'כתר יתנו לך ה' אלוקינו מלאכים המוני מעלה עם עמך ישראל קבוצי מטה', והרי שהמלאכים נותנים 'כתר' להקב"ה ביחד עם בני ישראל, וצריך ביאור 'מה נשתנה' מוסף משחרית, ומה אירע בינתיים שעל ידו נתעלו כ"כ בני ישראל להיות בדרגה שווה ביחד עם המלאכים עד שהם נותנים ביחד כתר להקב"ה.

ומטו לבאר בשם הגה"צ רבי יוסף חיים זאנענפעלד זצוק"ל רבה של עיה"ק ירושלים ת"ו, כי אכן כאן קודם קריאת התורה, כאן לאחר קריאת התורה, בתפילת שחרית שהיא קודם קריאת התורה אין אנו בדרגת המלאכים, ואין ביכולתנו לקדש שמו ית' אלא כשם שמקדישים אותו המלאכים בשמי מרום, אכן לאחר קריאת התורה נתקדשו בני ישראל בקדושת התורה עד שהם מגיעים למדרגת המלאכים לתת עימם ביחד 'כתר'...

מעשה נפלא הובא ב'חידושי רבי שלמה היימן' (אמרות קצרות אות צה), וז"ל, כתוב על רבינו סעדיה גאון, כי בעת שנתקבל ממצרים לשבת על כסא ראש ישיבה בסורא, בנו אז ישיבה בסורא, וכתב רבי סעדיה גאון לכל המקומות

באר הפרשה - פרשת אחרי - קדושים

ובפרט כהכנה הרבה לקראת האי יומא רבא של קבלת התורה.

יתחיל אדם לעסוק בתורה ותפלה ועבודה אף אם כי בהתחלה בכבודות יתנהג ואינו מרגיש עדיין שום טעם ולא שום כוונה כלל במעשיו, אבל סופו הוא כי יעלה ויבא להשיג טעם עריבות נעימות מתיקות ואור גדול^{טו}.

חיזוק נפלא למי שקשה עליו לימודו והוא אצלו כ'חך בלי טעם' כתב הרה"ק ה'עבודת יששכר' מוואלברו' זי"ע, על פי מה שנאמר בפרשתן (יש ד) 'אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם', ופירש רש"י, 'תחילתן אלילים הם, ואם אתה פונה אחריהם סופך לעשותן אלהות', והרי מדה טובה מרובה, 'ולכן נשמע מזה כלל גדול בעבודת השם יתברך, כאשר

ואהבת לרעך כמוך - תיקון המידות מבית ומחוץ

בפרשתן (קדושים יש יח), 'ואהבת^{טז} לרעך' כמוך^{יח} אני ה'^{יט}. וכבר אמר התנא רבי עקיבא שפסוק זה הוא כלל גדול בתורה^כ (ירושלמי נדרים ט ד).

שיבואו לעזרת בנין הישיבה, היה גביר אחד במצרים אשר גמר בלבו לעשות ארון קודש בישיבה על חשבוננו, והתנדב ע"ז סכום גדול, כשבא לסורא שמע כי כבר הקדימו אחד ונדב ארון קודש ונצטער מאד ע"ז שלא יהי לו חלק בדבר המקודש ביותר בישיבה, וכשבא והשיח צערו לפני רבינו סעדיה גאון, א"ל, דע בני כי אצלנו יש תורה שבכתב ותורה שבע"פ, התורה שבכתב מקומה בארון הקודש, אבל התורה שבע"פ היא נמסרה בע"פ מדור לדור, ובמקום שכן ישיבה עומד ולומד שם הוא ארון הקודש, הספסל ארון קודש, השטענדער (סטנדר) ארון קודש - וכל הישיבה כולה ארון קודש.

טו. וכלשון הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (שבועות תר"ס, ד"ה הלימוד) כל חמדת עוה"ז בא מתוך הרעבון, ולפי רוב הרגילות מתמעט האהבה והמרעיב עצמו אוכל לתיאבון, (אבל) התורה כל מה שעוסקים בה ביותר מתרבה אהבה וחמדת התורה.

מספרים על הגאון הגדול רבי חיים קרייזוויט זי"ע רבה של אנטווערפן שבבלגיה, ששבת פעם את שבתו בניו יארק שבארה"ב, ביום השבת קודש אחה"צ מסר שיעור בפלפול ו'לומדות' בבית מדרש דשם, וכמובן שהמון העם המתגוררים בסמיכות לבית המדרש הגיעו בהמוניהם לשמוע את דבריו הקדושים והנחמדים מזהב, ולא זו בלבד אלא גם מרחוק באו מאות יהודים אשר שירכו רגלם כשעה ושתיים בחום הקיץ, באמצע הדרשה נענה רבי חיים ואמר, אגלה באזניכם סגולה בדוקה להתמדה בתורה הקדושה אשר היה שווה בעדה כל יגיעתכם בהליכה של שעות רבות ברגל עד בואכם הנה, וכך חזר שוב ושוב על גודל הסגולה שהוא 'מגלה' להם כעת, עד שנענה ואמר, הסגולה הגדולה ביותר לזכות על ידה להתמדת התורה היא להתיישב ללמוד... ואידך פירושא זיל גמור.

טז. סיפר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע לב"א הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע, באחד ממסעותי לפקוד את אנשי שלומנו בעיירותיהם נזדמנתי לעיירה אחת בה ישבנו ב'התועדות' עם החסידים בשתיית 'לחיים' ודיבורי קודש, והנה קפץ עלי רוגזו של אחד היושבים במסיבה אשר לכל דיבור שאמרתי ולכל 'עובדא' שספרתי מצא 'פירכא' וסתירה. מתחילה לא הבנתי כוונתו, אמנם מאותו רגע שהבנתי כי אין כוונתו אלא לקנטרני החילותי להקל עליו את המלאכה, סיפרתי סיפורים ודיבורים שבנקל אפשר להפריכם מכל וכל... מה אומר לך, לבו של הלה נהפך לגמרי לגמרי, וכהיום נעשה לי לידיד ואוהב נאמן, ואינו רק מידידי הנאמנים, אלא כל אשר לו יתן בעבורי, וגם הוא מוכן ומזומן למסור נפשו עלי... התדע, מדוע נהגתי כן, כי כך היא דרכה של תורה וכל איש יהודי מחויב לנהוג כן, אך הסיבה שהנני מספר לך 'מעשה' זה, לומר לך עצה טובה (עפ"י טבעי בני אדם ולא מצד ה'מוסר') כי רק בדרך זו תקנה את לב שונאך ותהפכו לאוהבך הגמור, וירווח לך.

עוד כלל גדול נימא בעניין זה, סיפר לי אחד מנכדי הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, שפעם אמר 'ראש ישיבה' אחד להגרש"ז, מקנא אני במעלת כבודו אשר הוא חי בגן עדן ואילו אני חי בגהנום... שתק הגרש"ז ולא השיב מאומה, אך לאחר שיצא אותו רה"י נענה הגרש"ז ואמר למקורבו, נדמה לו כי אני חי בגן עדן והוא בגהנום... אך האמת היא שהוא עושה את ה'גהנום' לעצמו, ואילו אני בימי נערותי הרגלתי את עצמי, שאם מתקרב אלי מאן דהו כדי 'לדחוף' אותי, מיד הנני חוזר לאחורי שיעור 'שתי דחיפות', וממילא כבר אינו יכול לדחוף אותי... וכוונת הדברים, כי יש אנשים שסובלים הרבה, כי נדמה להם על כל סביבתם שהם מושחתים ומלאים בעויות ותכונות רעות, 'ומשום

מה' נגזר עליהם מן השמים לחיות בגהנום... אך טעות גדולה ומרה היא בידם, כי אילו היה מתקן את עצמו כבר היה טוב לו גם עם אחרים, עד שהיה הוא עצמו חי 'בגן עדן' גם בעולם הזה...

הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע היה אומר בלשון הכתוב (שמות טו כג) 'ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם', כי יש אנשים אשר נפשם מרה עליהם ל"ע מכל סיבה שלא תבוא או מטבע תכונתם, ועל כן 'רואים' את כל העולם כי הוא מר, ובכל עת הם מאשימים אחרים, בגלל מעשיו של פלוני... וזהו שאמר הכתוב ולא יכלו לשתות מים ממרה, שהם טענו שהמים מרים ואינם ראויים לשתיה, אך האמת היא שאכן המים מתוקים וטובים אלא כי מרים הם - הם עצמם מרים, ולכן נדמה להם כל העולם כמר ממרורים.

מעשה באיש שנישא למזל"ט, ונכנס לגור בבנין מרובה שכנים. כעבור כמה ימים נשמע קול בבית אחד מהשכנים - שעקרת הבית אמרה לבעל הבית - הכביסה התולה בבית הזוג הצעיר השכנים החדשים תמיד מלוכלכת (שם היו תולים את הכביסה בחוצות כדי לייבש אותם), אולי מן הראוי שאגש אל האשה ואֶלְמֵד אותה באיזה חומר כביסה כדאי להשתמש, אמר לה הבעל 'מה לך כי תתערבי בעסקי אחרים', הרי כל המחלוקות יוצאים מדברים כאלו.

ואכן לפליאת האשה כשיצאה מביתה ראתה שהכביסה נקיה להפליא... בד בבד, הבעל ראה שחלון ביתו המשקיף חוצה מלוכלך לגמרי... וניקה אותו עד היסוד, ויהי ממחרת, רואה האשה לפתע שכביסת השכנים נקיה מכל רבב... ובאתה וסיפרה לבעלה, הנה השכנה למדה כיצד לנקות כביסה... סיפר לה הבעל שאתמול ניקה את החלון... וכל הלכלוך שהיה נראה לעינייך בבירור לא היה אלא על חלוננו, ודרך החלון המלוכלך ראו את כל הנמצא בחוץ כמלוכלך - כי היא לא העלתה בדעתה שהיא אשמה, היא אינה מנקה כהוגן - רק פלוני אינו יודע כיצד לנקות ולכבס כביסתו. והלימוד פשוט, בין תבין כי הלכלוך אשר אתה רואה אצל רעך וידידך, שכניך ומכריך, אינו אלא לכלוך אשר חופה על עיניך, ומסתיר ממך לראות את היופי שיש באחרים... ואילו המה נקיים ומצוחצחים מכל רבב, לא עליהם תלונותיך.

שמענו מהגאון רבי יהודה פישער שליט"א מעי"ת מאנסי יצ"ו. מה ששמע הוא בעצמו מפי בעל המעשה, בשנת תשפ"ד היה המספר בחור מבוגר בן כ"ח שנים כשמתחתיו עוד ארבעה אחים ואחיות בליעה"ר, והשיירה היתה תקועה ל"ע... רבות היה אביו דן עמו אם הוא נותן רשות לאחיו הקטן ממנו לבוא בקשרי שידוכין, אבל משום מה לא הצליח להסכים לכך בלב שלם.

לקראת יומא דהילולא של הרה"ק רבי ישע"לה נסע הבחור לקרעסטיער ושהה שם כמה ימים בתורה עבודה וגמילות חסדים, בעודו שם עלתה הצעה טובה לאחיו הצעיר ממנו, ואביו התקשר אליו בטל' מארה"ב לקרעסטיער וסיפר לו דברים כהווייתן, ואכן, אחרי דיונים וספקות הלך ושוב הסכים הבחור בלב שלם לוותר לאחיו הקטן, ויהי ממחרת הודיע לו אביו - מזל"ט מזל"ט, הדבר נגמר בכי טוב. כמובן שעם שמחתו בשמחת אחיו עלה בלבו צער על מצבו... ונתקיים בו 'וגילו ברעדה'.

הבחור מיהר לעלות לציון הק' של הרה"ק, ושם שפך לבו כמים, וכה אמר, רבי קדוש - אני מצדי נהגתי ועשיתי כמו שאתם הייתם נוהגים, ברור לי כשמש בצהרים, אילו היה הרבי רבי ישע"לה נקלע למצב כזה בוודאי היה מוותר לאחיו הקטן על אתר, עתה בזכות שעשיתי כן, אנא, הנני שוהה כאן במחיצתכם, על כן באתי בצל קורתכם, אנא טפלו בי כהוגן, עוררו נא עלי רחמי שמים שהבורא כבר יחיש ישועתי...

אחרי היא"צ שב הבחור למעונו שבארה"ב, מיד הציעו לו (ע"י עידוד של עסקני הארגון החשוב 'יושבת') הצעה ראויה לשמה, והגם שהבחור היה לבוש עם נעל גדולה אחרי שנפל והחליק בהיותו בקרעסטיער לא היה בזה שום עיכוב, ובתוך שבועיים ימים בא בקשרי שידוכין, וגם כל בני המשפחה נושעו - בשנה אחת נישאו שם ארבע אחים ואחיות בליעה"ר כן ירבו וכן יפרוצו לרוב.

יז. ויש לדעת, כי אף שנצטוונו מפי הגבורה 'ואהבת לרעך כמוך' - שתהא אהבתנו לכל יחיד ויחיד מבני ישראל כאהבת איש את עצמו. מ"מ ביותר יש לו ליזהר בכך בביתו פנימה בהנהגת 'מידות' טובות לעקרת הבית (ובני הבית). וכך אמר הרה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע, שאין לומר שתכלית הנישואין הוא ליישובו של עולם, שהרי הרבה דרכים למקום היאך לעשות כן, ובעל כרחך שהעיקר הוא למען יתקן את מידותיו כדבעי.

הרה"ק רבי משה אונגאר זי"ע שלח פעם מכתב לחותנו הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנז זי"ע ובו פירט כמה וכמה מעלות על בחור פלוני שהציעו לו ליקח לחתן לבתו, שלח לו ה'דברי חיים' תשובתו, 'את העיקר לא כתבת לי האם הוא 'מענטש' (מתנהג כבן אדם) ככתוב בתורה (דברים כב טז) את בתי נתתי לאיש'...

באר הפרשה - פרשת אחרי - קדושים

סיפר הגאון ר' משה מרדכי שולזינגער זצ"ל, שפעם שלח אותו ה'סטייפלער' זצ"ל לברר על בחור שהוצע עבור נכדתו, אחר הבירורים העלה בידו כי הלה משופרא דשופרא, מתמיד עצום וייגע בתורה י"ח שעות במעת לעת, ובא אל הסטייפלער והחל למנות את שבחו, אך הסטייפלער עשה עצמו כמי שאינו שומע, רק שאל, ומה עם מידות טובות. ענהו רמ"מ, הרי כולם גומרים עליו את ההלל שהוא חריף ובקי ומתמיד ללא הרף. שוב שאלו הסטייפלער, ומה שמעת עליו בענין המידות, ומשחזר על שאלתו שוב ושוב, אמר לו רמ"מ, ילמדנו רבינו, מה יש לחשוש בבחור שאין לו בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד, השיבו הסטייפלער, לא כדברך, כי עד היום היה הבחור בחברת ה'סטנדר' ותו לא, ומי יודע אם בבואו להתעסק עם אנשים ידע איך להתנהג, אדרבה, דייקא בגלל מעלותיו אלו עלינו לברר ענין זה, שאם לא כן יהיה שם 'שמח תשמח' בוקר וערב.

ביודעי ומכירי קאמינא, בבחור חשוב ומצוין משיבה טובה וחשובה שגמרו עליו את ההלל בדברי שבח וקילוסין, והנה לא חלף זמן רב מעת חתונתו ודרכיהם נפרדו ל"ע, ותורף פרשה זאת בקצרה הוא, שהלה לא התרגל להכניע את עצמו לדעתם של אחרים, וכ"כ גדלה אנוכיותו עד שאפילו לא הסכים להדליק את האור או לכבותו עבור אחרים, אלו התוצאות של מי שלא התרגל לשלוט על מידותיו...

וכבר פירשו צדיקי בית בעלזא הטעם שנשנית מסכת אבות בתוך סדר 'נזיקין', שמידות מעוותות הם המזיק הגדול ביותר. וכן מתאמרא בשם הגה"ק רבי ישראל סלנטער זצ"ל שאדם הנכנס לבית המדרש בפנים זועפות ונפולות הרי הוא בגדר 'בור ברשות הרבים', ואף אנן נעני אבתריה שהמראה פנים זועפות בביתו הרי הוא 'שור נגח'... הגה"ח רבי זלמן בריזל זצ"ל היה אומר לאברכים שעמדו בשערי הנישואין, שכל העובר עליהם בחיי היום יום – אם ראש הכולל גער בהם, או החברותא עזבם לאנחות, וכו' וכיו"ב, כל אלו לא ישפיעו על מצב רוחם רק עד דלת הבית, אבל בבית פנימה – די ווענט זאלן טאנצן (כותלי הבית ירקדו ויקפצו מרוב השמחה שתשרה שם).

והוא עצמו נהג עד אחרית ימיו, בכל עת שנכנס הביתה לרקד ריקוד 'קאדטשקע' (מין ריקוד שמח הנהוג בעיה"ק ירושלים) מול בני הבית להשרות שם שמחה, והיו מעידין בניו ובנותיו, כי רוח השמחה הייתה שורה בבית אף בימים מקדם כשהמחסור שלט בבית והיו הולכים לישן שינת הליל מבלי להכניס אפילו חתיכת לחם לסעודת הערב מרוב עוני ומחסור, גם אז לא משה השמחה מאהלם מעולם.

הדרכה ישרה היה אומר הגה"צ רבי גד'ל אייזנער זצ"ל לחתנים בדרך צחות, הנה רבו האברכים המתאווים להתעלות כמלאכים, לזה, ראשית דבר הם נעשים 'אויס מענטש' (מפסיקים להתנהג כאיש בין אנשים), ולא זו היא הדרך הנכונה אשר ישכון בה אור... ואכן רמז מצינו בפרשתן המתחלת בקדושים תהיו ומיד אח"כ נאמר ואהבת לרעך כמוך, ללמד שהגם שצריך לחיות בקדושה אך עדיין ואהבת לרעך כמוך...

מעשה שהביאו לידיעתו של המהרי"ל דיסקין זצוק"ל על אברך שהפסיק כלל לדבר עם נוות ביתו, וטענתו בצדו - שכך אמרו במשנה (אבות א ה) 'אל תרבה שיחה עם האשה, באשתו אמרו קל וחומר באשת חברו'. שלח המהרי"ל לקרוא לו, כשהגיע האברך לפניו, עשה המהרי"ל את עצמו כמי שאינו רואהו ולא התייחס אליו כלל, ואף לא שאלו לשלום, ישב לסעוד סעודתו, בירך ברכת המזון, לאחמ"כ ישב ועסק בתורה במשך כמה שעות, כשבכל אותה העת עומד האברך לפניו ומחריש, ואינו מבין מדוע קרא לו הרב ומה רצונו מאתו. אחר זמן רב, נענה המהרי"ל ואמר לו כך מרגשת זוגתך יומם ולילה... שהיא כ'אויר' בבית, שאין משימים לב אליו כלל, הנני מאד מקווה שהבנת כוונתי... הרה"ק ה'דברי יואל' זי"ע היה אומר, כי ידוע מה שכתבו הראשונים (תשבץ קטן תסד-תסו) שכל מעשי ומנהגי מעמד החופה אנו למדים ממעמד מתן תורה. האבוקות של אש המה כדוגמת האש והלפידים הבערים, ז' הברכות הם נגד שבעת הקולות וברקים; וכן כל הדברים. ומה שנוהגים לשבר כוס תחת החופה (רמ"א אבה"ע סה ג) ביארו (פמ"ג אר"ח משב"ז תקס סק"ד) שהוא זכר ל'לוחות ראשונות' שנשתברו. ואמר הרה"ק ה'דברי יואל' זי"ע שהרי בשבירת הלוחות נגרמה שכחת התורה לישראל (עירובין נד.), וזאת מרמזים לחתן וכלה בשבירת הכוס – בראשית דרכם בבניין בית נאמן בישראל, זכרו כלל גדול, בכדי לשמר את השלום בבית, פעמים שעל האדם לשכוח מה עשו לו וכדו', ויעשה עצמו כמי שאינו זוכר מאומה, ובזה יתרבה ויתגדל השלום באהלם.

יח. וזה לשון ה'מסילת ישרים' (פ"א) ואהבת לרעך כמוך, כמוך בלי שום הפרש, כמוך בלי חילוקים, בלי תחבולות ומזימות, כמוך ממש. עכ"ל.

יט. מסופר על אב ובן שבאו לדון 'דין ותורה' אצל ה'מרא דאתרא', כי תחת רשותם רק מעיל אחד, האב טען שמן הראוי לתת לו את המעיל שהרי הוא זקן ובא בימים והצינה גוברת עליו מאד, לנגדו ענה הבן, כי האב שוהה

כל היום בבית המוסק בעצים בוערים, ואילו הוא מסובב בשווקים וברחובות אשר הכפור שולט בהם בכדי להביא טרף לביתו ולבית האב, ואם כן מן היושר שיעמוד המעיל לשמש אותו.

ענה להם הרב, שובו הנה בעוד כמה ימים, ואז אוציא משפטכם לאור. אדהכי והכי בהיות להם 'רווח להתבונן' - הרהר כל אחד בטענות השני, ונוכח לראות כי צדק בפיו, האב החל לחשוב כי אכן ראוי שהבן יתעטף במעיל, שאכן הוא היוצא לשווקים ולרחובות, ואילו הבן גמר בדעתו שמן היושר שיהא המעיל לאב, כי זקן הוא, וכך שבו לבית הדין לאחר כמה ימים, וכעת נתהפך הדין, כי כל אחד טען שעל השני לקבל את המעיל...

נענה הרב ואמר להם, שבו נא בחדר 'בית הדין' ומיד אחזור אליכם, יצא הרב ולאחר כמה דקות שב ו'מעיל' בידו, ואמר הא לכם כאן מעיל נוסף, כי אין לי צורך במעיל זה, וישוב השלום והשלוה לשרור במעונכם, וישאלוהו האב והבן כאחד, אם כן, מדוע לא עשה כן בפעם הראשונה שבאנו לדון דיננו, נענה הרב ואמר, הנה מתחילת דבר שכל אחד מכם אמר שלי הוא המעיל, על כן אמרתי אף אני, הנני צריך את המעיל לעצמי, ולא חפצתי לתתו במתנה, אולם עתה, כשכל אחד הבין שמן הראוי לתת את המעיל לזולתו, אם כן אף אני אענה ואומר כדבריכם - ברצוני להעניק את המעיל לזולתי.

ובזה פירשו מה שנאמר בפרשתן 'ואהבת לרעך כמוך' אני ה', שבשעה שבני ישראל אוהבים זה לזה, וכל אחד רוצה לתת לרעהו משלו, אזי אף 'אני ה' - נוהג כן, ומיטיב עמכם כאשר הנכם נוהגים עם זולתכם.

מִן הַבָּאֵר

סיפר הגאון רבי משולם דוד סאלאווייצק זצ"ל שבצעירותו שלחו אביו הגרי"ז זצ"ל למסור סכום מעות לאיש פלוני עני ואביון. התנצל הבן ושאל אם אפשר לו לדחות את השליחות לזמן מאוחר יותר, כי זה כשעה ומחצה הוא מתייגע בסוגיא חמורה מאד שלא מצא בה ידיו ורגליו ורק עתה הוא מתחיל להבינה, על כן ברצונו לסיים את לימודו ומיד לאחמ"כ יקיים שליחותו, נענה הגרי"ז וסיפר מעשה שהיה אצל אביו הגר"ח זצ"ל, פעם ישב באסיפת הרבנים עם גדולי הדור, ובין הדיבורים נתגלגלה השיחה אודות הגאון רבי אליהו מייזל זצ"ל, ואחד מן היושבים נענה ואמר אודותיו בנימת ביטול, שמכיוון שעסק כל כך הרבה בצרכי ציבור בצדקה וחסד על כן לא נותר ממנו ספר חידושים (ואם היה ממעט ב'חסדים' היה יכול ללמוד ולחדש יותר)... כשמוע כן הגר"ח נעמד על מקומו בסערה, וזעק 'כשיהודי לומד תורה, ובאמצע לימודו מבקשים ממנו לעשות איזה 'טובה' ליהודי (במקום שאינה נעשית על ידי אחרים), והוא דוחה אותם בטענה שאינו יכול להפסיק מלימודו, אזי גם כאשר הספר פתוח לפניו הרי הוא כסגור... אבל אם הוא סוגר את הספר והולך לסייע ליהודי, אזי גם כאשר הספר סגור הרי הוא כפתוח... ובזה יזכה לסייעתא דשמיא, והתורה מתברכת אצלו.

מעשה בשני אחים שאחד מהם עלה לגדולה ונתעשר בעשירות מופלגת, ואילו השני נשאר עני מרוד חסר כל. ויבוא היום ובנותיו של האח העני הגיעו לפרקן, ולרש אין כל, החל העני לחשב - אלך לארמונו של אחי, אספר לו על מצוקתי, אולי יחוס עני ואביון אולי ירחם, וכך עשה, בהגיעו לבית אחיו ביקש מ'שומרי הסף' שיכניסוהו אחר שהוא אחיו של 'בעה"ב'. מיד הכניסוהו אל הבית, אך 'העשיר' החליט לעשות עצמו כמי ש'אינו מכיר', ושאלו 'מי אתה', ויענהו העני אחיך אנכי, אך העשיר בשלו - מי אתה, ויענהו בבושת פנים - 'אחיך ובשרך אנכי', אמר לו העשיר איני יודע מה אתה סח, בן יחיד אנכי להורי, ואין לי אח כלל, נראה לי שטעית באדרעס (כתובת), ויצא העני מלפניו בבושת פנים ובפחי נפש.

כעבור ימים אחדים פנה האח העשיר לבקר כדרכו את אביו הזקן (שממנו עדיין לא שכח), מיד כשנכנס הבן - העשיר, הביט בו האב בפליאה ושאלו, מי אתה, ויען העשיר 'אנכי ראובן בןך בכורך', אמר לו האב 'איני יודע מה אתה סח', אין לי בן הנקרא ראובן, נראה מתוכן דבריך שטעית באדרעס, כי איני מכירך ולא ידעתיך, הבן העשיר - שהחל לחשוש שמא אירע משהו לשפיות דעתו של האב לא ידע את נפשו, והחל מתחנן אל אביו - אבי, אבי, הלא שני בנים לך ואני הוא ראובן בכורך, אך האב לא חזר בו ועמד על שלו... עד שבסוף נענה האב ואמר לו, אני הנני אביו של שמעון (העני), אם הינך אחיו הרי אני גם כן אביך, ואם לאו... וכן תאמר על זה הדרך, יהודי המכיר באחיו, והוא גומל חסד ומרבה להטיב לרעהו, אומר הקב"ה אף אני אביך - ואתנהג עמך 'כרחם אב על בנים' (תהלים קג יג)...

כתב הגה"ק רבי חיים וויטאל זי"ע (שער הקדושה ח"א פ"ב) שעל כן לא נכתב עניין המידות הטובות והרעות בתורה הקדושה, כי המידות הם ההכנה לתורה, כדי שיוכל האדם לקיים המצוות. וכך אמרו (תנ"כ"א רבא א א) דרך ארץ קדמה לתורה. אשר על כן יזהר אדם במידותיו עד למאד^{כא}, ובפרט בימים הללו, ימי הספירה שעיקר עבודתם בתיקון המידות. ועי' ז' יושפע שפע רב בכל העולמות, שפע ברכות טוב, רפואות^{כב} וישועות לנו ולכל ישראל.

כ. כבר אמרו, כי אם 'ואהבת לרעך כמוך' זה כלל גדול בתורה, נמצא שמי שאינו הולך בדרך זו, יצא מן הכלל... מצינו לגדולי וצדיקי הדורות שהפליגו במידה זו, פעם ביקר הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע את החולה שלטענת הרופאים כבר הגיע עד שערי מוות... כיון שנכנס פרץ החולה בבכי מר, על כך שהוא עומד לעלות לעלמא דאתי, לתת דין וחשבון מפעלו אבל לרש אין כל, אמר לו הרה"ק אם דבר זה הוא הטורד את מנוחתך - תנוח דעתך כי אתן לך מחצית מחלקי בעוה"ב ומהשכר המגיע לי על כל פעלי בתורה ומצוה מעודי ועד היום הזה, ואכן נתן לו את חצי חלקו 'בקבלת קניין'... לאחר כמה שעות החזיר את נשמתו ליוצרה, שאלו תלמידיו, הלוא ידע הרבי כי בקרוב ממש יסתלק הלה מן העולם, וכי היה שווה לתת לו חצי עוה"ב בעד חיי שעה... אמר להם כדאי לתת את כל העולם הבא, העיקר למנוע איין קרעכץ (אנחה אחת) של יהודי.

וכבר העיד הרה"ח ר' יואל אשכנזי ז"ל ששמע מהרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע שאמר מ'דארף וויסן אז אויסהערן א איד, און אריינברענגען אין איהם א גוטע הרגשה, איז נישט ווייניגער פון זאגן טויזנט מאהל נשמת [צריך לדעת שלהקשיב ליהודי ולתת לו הרגשה טובה לא חשוב פחות מלומר אלף פעמים נשמת] (שיח זקנים ח"ג). וכך היה מעשה אצל הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל, אשר פעם אחת ביוה"כ נחלש אחד המתפללים שהיה זקן בא בימים מחמת הצום, והלך לנוח בחדר שבצידי ביהמ"ד, קודם נעילה קרא ר' אליהו לאחד הבחורים ופקד עליו לשהות אצל אותו זקן להשגיח עליו ועל שלומו, נענה הבחור כי נכספה וגם כלתה נפשו להיות בתפילת נעילה בהיכל הישיבה, לשפוך שיח ולהיות שותף להתעוררות הגדולה השוררת בקהל, אמר לו רבי אליהו, לגמול חסד עם הזולת חשוב יותר מתפילת נעילה.

מאמר נפלא שמעתי לפרש במה שאמרו חז"ל (יומא סו:): מיקירי ירושלים היו מלווים ביום הכיפורים את מי שהולך את השעיר לעזאזל, ולכאורה צ"ב, מדוע כינו אותם בשם נכבד כזה 'מיקירי ירושלים', אלא ביאורו, שהרי באותה שעה היו כל ישראל עומדים בבית המקדש ומביטים בעבודת הקודש של הכהן הגדול, ואילו אנשים האלו ויתרו על הכל - גם על התעלות רוחניות והשראת הקדושה, והלכו ללוות את השליח כדי שלא יצטרך להלך לבדו, אנשי מעלה כאלו 'המשכילים אל דל' ראויים להיקרא 'יקירי ירושלים'.

כא. פעם כשהגיע הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל למקום ש'רבים מצויין בו' ומיד נתקבצו מסביבו קהל אנשים, כשכל אחד ניגש אליו לקבל מאתו ברכת הקודש, אחד מהנאספים שראה כי הציבור גדול וראה אותם כמעכבים אותו מלגשת לקבל הברכה, דחף ימין ושמאל ומצא עצמו עומד בפני הרב, הגרש"ז א שראה את דחיפותו בירכו 'אברכך שתהיה מענטש'... (שתתנהג כ'אדם' ולא כחיית השדה), וכדי שלא יתבייש כל כך שאלו מיד 'מדוע אינך עונה לי - וכן למר'...

כב. והזמן גרמא, חודש אייר, כידוע מה שאמרו צדיקים ש'אייר' ר"ת אני ה' רופאך, ובתוספת דיברות קודש של הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע ששתיים הנה בכתובים ענין ה'רפואה' א. 'ורפוא ירפא' (שמות כא יט) ב. כי אני ה' רופאך (שם טו כו), לא ראי זה כראי זה, בפסוק הא' האות פ"א דגושה, ובפסוק הב' היא רפה (מבלי דגש), והנפק"מ ביניהם, כי הפסוק הא' מדבר ברפואת הרופא, וכמו שדרשו חז"ל (ב"ק פה.) 'ורפא ירפא' - מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות, והרופא שהוא בשר ודם - אף שמרפא ברשות עדיין מסוכן הוא להשאיר איזה נקודות וסמנים מהחולי ל"ע, אבל כש'אני ה' רופאך' - הקב"ה בכבודו ובעצמו מרפא אז לא נשתייר מהחולי כל שריד ופליט... (וע"ע בעל הטורים על 'כי אני ה' רופאך'), בזו העת, חודש אייר שהוא 'אני ה' רופאך' בוודאי יתרפאו כל בני ישראל רפואה שלימה וגמורה בתכלית.

ישקו העדרים

ואהבת לדעך כמוך, אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה

(ירושלמי נדרים ט ד)

ו'כפשוטו' - המתקן בעצמו את מידותיו קונה לעצמו כח להתעלות ולהתגדל בתורה, בצעירותו היו להגה"ק ה'שדי חמד' זצוק"ל כשרונות חלופים, אך בכ"ז לא התייאש והיה עוסק בתורה בהתמדה מופלגת יומם ולילה, בין יושבי ביהמ"ד היה אברך שקינא בו באופן נורא, עד שהקנאה העבירה אותו על דעתו וחיפש בכל עת תחבולות להכשילו ולמרר את חייו... ועדיין לא מצאה נפשו מנוח עד שפנה למשרתת שהיתה מכבדת ומנקה את בית התלמוד שילם לה הון רב כדי שתוציא שם רע על השדי חמד, ותספר עליו דברי לעז וחרפה. המשרתת ש'ענייה' הייתה נתפתתה לנוכח ה'מצלצלין', ואכן, למחרת הוציאה עליו 'שם רע' וגרמה שהכל ריננו עליו בדברים הגרועים ביותר... מלבד ראש הישיבה שהכיר בצדקתו ויושר אורחותיו ולא אבה להאמין עליו שום דבר רע שבעולם. על כן מיהר ושילח את המשרתת מעבודתה לביתה הריק והדל.

אעפ"כ, התמדתו של ה'שדי חמד' לא פסקה לרגע, התעלה מעל הררי הבזיונות, והמשיך לשקוע ולצלול ב'ים התלמוד' מבוקר עד ערב. והנה, כעבור כמה שבועות ניגשה אליו אותה משרתת בהחבא, וסיפרה לו שאת כל עלילתה רקמה רק מחמת הממון שנתן לה פלוני בן פלוני, ועד עתה נצרה את פיה כי אותם המעות פרנסוהו בכבוד, אבל עתה 'תם הכסף' עוללים שאלו לחם ואין, ועז רצונה לשוב לעבודתה כמנקה בישיבה, ומתחננת היא על נפשה שה'שדי חמד' בעצמו ימליץ עליה טוב בפני ראש הישיבה שיחזירנה לעבודתה, ובשכר זה היא תפרסם את האמת שלא היה כאן אלא עלילה שפלה שהזמין אצלה פלוני ופלוני תמורת סכום הגון ביותר, אלא שהיא מעמדת 'תנאי קודם למעשה' שרק אם תשוב לעבודתה תטהר את שמו של ה'שדי חמד'.

בקרב לבו של ה'שדי חמד' פרצה מלחמה עזה, מצד אחד יש בידו הזדמנות לטהר את שמו ואולי גם להסיר את חילול השם הנגרם מאותה עלילה, לאידך בזה יישפך דמו של ה'רודף' ויתחלל שם שמים עד היכן הדברים מגיעים שהמקנא ישכור את המשרתת באופן נבזה כל כך... ה'שדי חמד' הסתגר בחדרו וחישב שם חשבונות של עולם עד שהגיע למסקנא נעלית, וכה אמר למשרתת, הנני מוכן ומזומן לדאוג שתשובי לעבודתך, אך אני אעמיד תנאי קודם למעשה, שלעולם לא ידע איש בעולם כי פלוני שכר אותך להכפיש שמי... לאחר ימים ושנים סיפר ה'שדי חמד' את הדברים והוסיף, שבאותו הרגע הרגיש שנפתחו בפניו כל מעיינות החכמה והחל להבין ולהשכיל ולחדש בדברי תורה, גם זכה לימים לחבר את חיבורו הגדול. ולמדנו מכאן נוראות 'טוהר המידות' עד היכן מגיע, שהסכים

ישקו העדרים

שישאר שמו מבוזה וכו' וכל זה כדי שלא לבייש את מי שביישו ומירר לו את חייו במרורים עד בלי שיעור.

הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל היה אומר. כי הקובע עם ה'בנאי' שיבנה עבורו בית מהודר, הרי הוא מפרט לו כל פרט ופרט של הבניין, כמה גדול יהיה כל חדר מחדרי הבית ואיככה יבנה. אך לגבי בניית ה'יסודות' לא יקבע עמו מאומה, כי מובן מאליו שעל הבונה להניח יסודות כנדרש, כי ללא יסודות אין כאן 'בניין' כלל... כיו"ב לענין המידות, התורה ציוותה לנו הרבה מצוות בעשה ולא תעשה, אך לא נתפרש בה ענין המידות, כי המידות המה היסודות שעליהם הושתתה כל התורה. ומבלעדי ה'יסודות' לא יוכל האדם להעמיד את 'בניין' התורה כראוי...

ספר באר החיים

על פירי אבות

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של

מורינו הגה"צ רבי

אברהם אלימלך בידערמאן

שליט"א

SWIVEL ∞ 718.614.0795

הפצה: עוז והדר

בארה"ב
718-437-0054

בארה"ק
1800-22-55-66

עונג רוחני ללא הקי
ניתן להשיג בכל חנויות הספרים

היכל

גיליון שביעי בגישתו ותרנות
של מרגא רבנא החתם סופר זי"ע

החתם סופר

גיליון נ"ג • פרשת אחרי קדושים • ח' אייר תשפ"ו

בפתח ההיכל

פסיעה גסה נוטלת ממאור עיניו של אדם

רבינו מזהיר במקומות רבים, שהדרך העולה בית ה', הוא לעלות מעלה אחר מעלה בסדר ובהדרגה, ולא לילך בפסיעה גסה מעל למדרגתו. ובזה ביאר אף בפרשתו את סיבת מיתתם של נדב ואביהוא. וזלה"ק (תו"מ ריש פרשת אחרי): **"כי חטא בני אהרן היה על שמיהרו ליכנס לפניו ממחיצת קדושתם הראוי להם"** (ויקרא רבה כ ח), ולא הלכו בהדרגה, וכבר עשו כזה בויחזו את האלוקים ויאלכו וישתו (שמות כד יא), ולא נאה לפסוע פסיעה גסה, וכיוצא בזה אמרו חז"ל (פסחים כב ע"ב) **כשם שקיבלתי שכר על הדרישה כך אקבל שכר על הפרישה**, וכן אירע למשה בזכות ויסתר פניו מהביט (שמות ג ו) **זכה לותמונת ה' ביט** (במדבר יב ח) (ברכות ז ע"א), והם לא כן עשו אלא מרוב התשווקה מיהרו ליכנס במקום שלא הורשו.

ומפרש שם רבינו בזה את מה שציוה הקב"ה את אהרן הכהן **"בזאת יבוא אהרן אל הקודש"**, שכונת אומרו **"בזאת"** היינו במידה זאת של ההילוך במתנות, כדוגמת הנתער לאחריו והולך. ובזה יבא אל הקודש מעלה מעלה. וז"ל: **"על כן ציוה את אהרן ואל יבוא בכל עת אל הקודש וגו' בזאת יבוא אהרן אל הקודש"**, פירוש בזאת יבוא, אם שהוא נמשך לאחריו בפר בן בקר, מכל מקום מוסב גם כן למעלה, פירוש בזאת המניעה שלא יבוא בכל עת אל הקודש היא בעצמה הביאה אל הקודש, כי זכות הפרישה גורם הדרישה, על דרך ויסתר משה את פניו מהביט על כן ותמונת ה' ביט.

וראה בספר פרי העץ (פר' וישלח ד"ה אכן יש) למהר"י מודערין תלמיד רבינו, שמביא בשם רבינו לבאר בזה מאמר רז"ל **"פסיעה גסה נוטלת א' מחמש מאות ממאור עיניו של אדם"**, ופירשו אמאור עיניים הרוחנים: **"שמעתי מאדמ"ו הגאון מהרמ"ס זצ"ל לפרש מה שאמרו חז"ל 'פסיעה גסה נוטלת ממאור עיניו של אדם', כי מאור עיניו של אדם היינו אור אלקי המעוררו אל הטוב, אכן לעומת זה הוא ניגוד היצר. והסגולה לילך בעבודת השי"ת רק בהדרגה, כי בזה מרגיל עצמו להילחם נגד היצר, משא"כ אם ירצה לעלות פתאום במעלה רמה, וזהו 'פסיעה גסה נוטלת ממאור עיניו' והבן. ובזה פירש גם כן הפסוק (שמות כ ג) **"לא תעלה במעלות על מזבחי"** פירוש עליה פתאומית בקדושה **"אשר לא תגלה ערותך עליו"**, כי על ידי זה עוד יפול הנופל ירידה פתאומית על ידי התגברות היצר, ודפח"ח".**

ועי' בתורת משה ויקרא עמ' פד שמביא עד"ז בשם רבו בעל ההפלאה, ומאריך שם שזהו עבודת ימי הספירה, לילך מדריגה אחר מדריגה במתנות ובאדיקות, וזהו ההכנה הראויה להתקדש ולהזדכך לקראת חג מתן תורתנו הבא לקראתנו לרחמים ולרצון אמון.

א סיון/אלול
פאן/אורח

פנינים מתורת רבינו

עירובים בשפה ברורה לשולחן השבת

אשר הם זוכים על פני השדה והביאום לה' אל פתח אהל מועד, ועוד יותר וזכחו זבחי שלמים לה' אותם, את עצמם וגופם ישרלמו לה', ולא זבח ממש רק על דרך זובח תודה שהכוונה זובח יצרו ומתודה (סנהדרין מג ע"ב).

(על התורה עמוד ל"ט)

כשהבדך אינו מקבל מוסר, תתלה החסרון בך

הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא (וי, יז).

שמעתי לפרש בשם החתם סופר זצ"ל, דהנה אדם צריך להוכיח את חבריו אפילו מאה פעמים (ב"מ לא ע"א), ואם חבריו אינו רוצה לקבל מוסר, אל יאמר מפני שהוא רשע אינו מקבל, רק יתלה החטא בעצמו, היינו מחמת שממנו אינו רוצה לקבל. וזהו שאמר 'הוכח תוכיח את עמיתך' אבל 'לא תשא עליו חטא' לומר שמה שלא קיבל דבריך הוא מחמת שהוא רשע, לא, כי מה שלא קיבל דבריך תתלה בך.

(קהלת משה - ליקוטי בן אריה קדושים אות קל"ט, ששמע מרוב המהר"ם שיק בשם מרן החת"ס זי"ע)

הרב יש לו לאהוב התלמידים כדי שיקבלו תורה מפיו

ואהבת לרעך כמוך (וי, יח).

כתב רש"י **"זה כלל גדול בתורה"**. ויש לפרש על דרך שפירש ההפלאה בפנים יפות את מאמר חז"ל (מו"ק י"ז ע"א) **"אם הרב דומה למלאך יבקשו תורה מפיהו"**, הכוונה הוא שיש ת"ח שאינם רוצים לקצר לעצמם הזמן בלימוד התלמידים, ואם גם ייטב לפנייהם אם יבאו תלמידים ויקשיבו לקולם, בכל זאת לא ישתדלו להביאם אל תכלית הבנה כדי שלא לקצר לעצמם.

ובאופן כזה, חבל על זמנו של התלמיד הלומד אצל רב כזה, כי לא יקבל תורה מפיו, אלא הרב צריך לבקש ולהשתדל לתועלת התלמיד אף שהוא מקצר בכך זמנו שלו עצמו. וזהו הכונה **"אם הרב דומה למלאך"** שרוצה להיות מן העומדים ולא המהלכים, אז יבקשו תורה מפיהו, ואם לאו, אל יבקשו תורה מפיהו.

וזהו גם כונת רש"י כאן, **"ואהבת לרעך כמוך"** זהו כלל גדול בתורה, שהרב יאהב את תלמידיו כמוהו, ויקצר לעצמו למען ישיגו הם תועלת אצלו.

(חתם סופר החדש על התורה' עמוד ק"ז)

הקב"ה שומר על הצדיק שלא ימות בנשיקה בעת עסקו במצוה

בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי ה' וְיָמָתוּ (טו, א).

כלומר הם מתו במיתת נשיקה יען שנתקדשו הרבה. והנה כמה צדיקים היו זוכים למות בנשיקה בעת עסקם במצוה בקדושה גדולה, אבל לטובת בניהם ותלמידיהם המה נשארים בחיים, וזה שכתוב (תהלים קלט ה) **"ותשת עלי כפכה"**, לומר שהקב"ה שת כפיו עליו שלא ימות בנשיקה. (תו"מ השלם בראשית דף ע, ובח"ס עה"ת במדבר דף ט')

הנהגה מעולה חזה שלא לשם שמים, נחשב לו שחיטת הבהמה כשופך דם נקי, ואופן תיקונו

אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׂוֹר אוֹ כֶּשֶׂב אוֹ עֵז כִּמְחֻנָּה אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחַט מִחוּץ לַמַּחֲנֶה. וְאֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֵבִיאוּ לְהִקְרִיב קָרְבָּן לַה' לִפְנֵי מִשְׁכַּן ה' דָּם יִחַשֵׁב לְאִישׁ הֵהוּא דָם שֶׁשָּׁךְ וְנִקְרָת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוֹ (יז, ג-ד).

כאן רמז לנו שכל מעשה איש ועלילותיו יהיה מיוחד לשם ה' לייחד קב"ה ושכינתו. ואמר, אפילו יהיו מזונותיו בקדושה, ומכל שכן אם ישחט מחוץ למחנה, פירוש שישג לו דבר מאכל שהוא ממדרגת חוץ למחנה ח", ואל פתח אוהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לה' לפני משכן ה', רצונו לומר אפילו אם יעניק ממנו ללומדי תורה שהם פתח אהל מועד. מכל מקום כל שלא הביאו שם להקריב י"ה ית"ש עם שכינתו הנקרא משכן ה', אלא היה כוננו לשכר העולם הזה, נמצא זה האיש חשוב לו דם בהמיות שלו וחיותו יותר מכבוד ה', אם כן אין ראוי לו לשפוך דם בהמה ולאכלה, כי מה הוא חשוב יותר מהבהמה (על דרך ע"ס הארץ אסור לאכול בשר, פסחים מט ע"ב). וזהו דם יחשב לאיש ההוא, כלומר לאיש ההוא חשוב לו מאוד הדם שלו, אם כן דם שפך במה שהרג בהמה הרי הוא כשופך דם נקי.

ואומרו **ונקרת וגו'**, אין לפרש ח"ו חיוב כרת על עובד ה' הנ"ל, כי אע"פ שאין עבודתו שלימה מכל מקום צדיק גמור הוא, שהרי מזונותיו בקדושה וגם מעניק ממנו לתלמידי חכמים, אלא שצריך תיקון במדותיו, שירגיל עצמו לייחד מעשיו לה' יתברך, על כן אמר **ונקרת האיש ההוא מקרב עמו** פירוש שיהרוס עצמו מההתחברות, וירגיל עצמו בהתבודדות עד שיזכה להשיג שאפילו מה שיאכל וישתה הוא עצמו יהיה מיוחד לייחוד קב"ה ושכינתו, וזהו למען אשר יביאו בני ישראל את זבחייהם

חייגו:

0733.454.678

למנוחה

ארה"ב:

1-605.615.70.10

טעמו ודאו כי טוב

מאות שיעורים חדשים, שיחות, וסיפורי קודש
מתורת מרגא רבנא החתם סופר זי"ע

לשה"ק אידיש אנגלית צרפתית

כמו"כ תוכלו בקו זה להירשם לקבלת הגיליון,
ואפשרות מענה על מדור 'לחידודא'קו היכל
החתם סופר

ואתפלפל כדת

עדברי נאוי הדורות העפלים בתורתנו

ה' טבילות וי' קידושין טובל כהן גדול ומקדש בו ביום: חידושו של רבינו דטבילה כל הגוף מועיל אף לקידוש ידים ורגלים

חידוש כביר בדברי רבינו דטבילה פוטרת מקידוש ידים ורגלים - דבכלל מאתים מנה • למה אין צריך שיהיה בכיור כנגד ששה כהנים, שהרי נדב ואביהו גם שמשו בכהונה? • קידוש ידים ורגלים ביום הכיפורים בין עבודה לעבודה הוא גדר קידוש לעצמו ואינו בדין קידוש של כל השנה

שיעור הכיור כדי נטילת ד' כהנים משה אהרן אלעזר ואיתמר - אמאי לא בעינן אף לנדב ואביהו?

אמר' בזבחים (ט): 'אמר רבי יוסי ברבי חנינא כל כיור שאין בו כדי לקדש ארבעה כהנים ממנו אין מקדשין בו שנאמר (שמות מ. לא) ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו, ופירש רש"י דבעינן שיעור ד' כהנים, כנגד משה, אהרן, ושני בניו אלעזר ואיתמר. שאף משה רבינו כהן היה בשבעת ימי המילואים. ואע"פ שלא כיהנו בבית אחת, שבשבעת ימי המילואים כיהן משה ולא אהרן, ומיום שמיני כיהנו אהרן ובניו ולא משה, מ"מ 'קרא להכי מידרש'.

אמנם בפירושו על התורה (שמות מ. כט) כתב רש"י דביום שמיני עצמו, 'יום שמיני למילואים', הקריבו גם משה וגם אהרן, וס"ל לרש"י דהיינו דינו כימי המילואים עדיין, ועמד רבינו עצמו בסתירת הדברים בזה (חת"ס ריש פר' צו עמ' יא).

ובשיטתם "ק' בזבחים הקשה על דברי רש"י אמאי אין מצריכים שיעור לקדש בו ו' כהנים, דהא כשנאמרה קרא ד'ורחצו משה אהרן ובניו" גם נדב ואביהו היו בכלל, שגם הם כיהנו ביום השמיני, וא"כ נצריך שיעור ו' כהנים. ותירץ דכיון שנאמר 'בניו' מצריכים אנו שיעור מיעוט בנים שנים. וע"ש עוד מש"כ.

אמנם הרמב"ם ביאר באופן אחר לפוטא דרבי יוסי בר חנינא, וכתב (פ"ה מביאת המקדש ה"ג): 'כמה מים צריכין להיות בכיור אין פחות מוכי' לקדש ממנו ד' כהנים שנאמר אהרן ובניו, והיו אלעזר ואיתמר ופינחס עמהם, הרי ארבעה'. וכתב הכס"מ דהרמב"ם גרס בדברי הגמ' את הפסוק האמור בציווי הכיור בפרשת כי תשא (ל. יט) ורחצו אהרן ובניו ממנו.

ולכא' י"ל בדעת הרמב"ם דהא בציווי דפרשת כי תשא עדיין נדב ואביהו קיימים, וא"כ נצריך שיעור ו' כהנים, דהא לדידה א"א לתרץ כמו שכתב השיט"מ בדעת רש"י, דהא הוא מצריך כנגד ג' בני אהרן, ועל כרחק לית ליה מיעוט בנים שנים, וא"כ נזקיק כנגד ה' בני אהרן. וכן הקשה הכס"מ שם.

יסוד רבינו דטבילה מועלת אף לצאת יד"ח קידוש ידים ורגלים

וכתב רבינו ליישב זאת (שו"ת או"ח סי' קעג, וקובץ תשובות סי' כד) בחידוש כביר בדין קידוש ידים ורגלים: 'יש לומר דס"ל לרמב"ם בשמנה ימי מילואים שנאמר בהם רחיצת כל גופם לא בעי קידוש ידים ורגלים, וביה"כ היה מצוה יתירה לטבול ולקדש ובאמת אינו חייב מיתה ביה"כ אם עבד בלא קידוש כמ"ש רמב"ם בעצמו [ה"ז], נמצא התחלת תשמיש הכיור היה ביום ב' אחר ח' למילואים ואז כבר מתו נדב ואביהו, כנלע"ד לישב'.

והיינו דייסד רבינו, דהיות ובימי המילואים נצטוו בטבילה, כמה שנאמר (שמות כט. ד) 'ורחצו אותם במים', על כן לא הוצרכו תו קידוש ידים ורגלים, דבכלל מאתים מנה, ויצאו יד"ח קידוש ידים ורגלים בטבילתם [וגם ביום השמיני נאמר (שמות מ. יב) 'ורחצו אותם במים']. ולכן לא בעינן בכיורם כשיעור נדב ואביהו שלא שימשו אחר ח' ימים הללו, ונמצא שלא היו מעולם בכלל קידוש ידים ורגלים.

ומה שבכל יום בעינן קידוש ידים ורגלים, ואף דכל הנכנס לעזרה לעבודה טעון טבילה (יומא ל.), מלבד האופנים דמתחייב שוב בקידוש ידים ורגלים ולא בטבילה, הרי הרמב"ם (פ"ב מהל' עבודת יוה"כ הלכה א) פסק כר"י (יומא שם) דהך טבילה היא רק מדרבנן משום סרך טומאה, אבל מה"ת א"צ לטבול, רק קידוש ידים ורגלים.

וביאר בזה רבינו עוד, הא דבשאר ימות השנה אמר' (זבחים יט): דאם עבד בלא קידוש ידים ורגלים, עבודתו פסולה וגם נתחייב מיתה בידי שמים. ואילו ביום הכיפורים אמר' התם אם לא קידש ידיו ורגליו בין עבודה לעבודה אף שביטל מצותו, עבודתו כשרה.

ועפ"י האמור יבואר, דהא ביום הכיפורים דבלא"ה טובל כה"ג בין עבוד לעבודה, הרי שבזמנו הועיל לו אף לדין קידוש יו"ה, ומזמנא דההיא תו לחזור לקדש ידיו ורגליו, ע"כ אינו כדון הכללי של קידוש ידים ורגלים, אלא מצוה יתירה היא, ולכן אינו מחלל את העבודה ואינו טעון מיתה בידי שמים בהעדרה.

עפ"י ד' רבינו יבואר איך הותר לכה"ג ביום הכיפורים לקדש ידיו ורגליו לכתחילה שלא מן הכיור

עפ"י דברי רבינו כתב הכלי חמדה (פרשת כי תשא) ליישב עוד את דברי הרמב"ם במקו"א. דהנה קידוש ידים ורגלים אינו מעכב שיהיה מן הכיור, ואפשר לקדש מכל כלי. וכן הוכיח הרמב"ן (שמות ל. יט) מזה שביום הכיפורים היה כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מקיתונן של זהב ולא מן הכיור. וז"ל: "והרחיצה היא המצוה, אבל הכיור צוה בו להזמנה ואינו מעכב ולא מצוה, כי ביום הכיפורים כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מקיתונן של זהב שהיו עושין לכבודו".

ומבואר בדברי הרמב"ן דאפילו מצוה אין בזה לקדש דוקא מן הכיור. אבל הרמב"ם (ביאת המקדש פ"ה ה"ה) כתב: "מצוה לקדש ממי הכיור ואם קידש מאחד מכלי השרת ה"ז כשר". ומבואר בדבריו דמצוה לקדש לכתחילה מן הכיור. ולכא' לפ"ז הדרא קושיא לדוכתא איך שרי ביום הכיפורים לדחות מצוה זו מחמת כבוד כה"ג.

ועפ"י יסוד דברי רבינו הנ"ל כתב לבאר, דל"ל דלא נאמר מצוה זו לקדש לכתחילה מן הכיור, כי אם בקידוש ידים ורגלים המעכבת, אבל ביום הכיפורים שהיה למצוה בעלמא ואינו מעכב, גם אין בו מצוה לכתחילה לקדש מן הכיור ולא מכלי אחר.

התמיהות על דברי רבינו - גמרות מפורשות דטבילה אינה מועלת במקום קידוש ידים ורגלים

אמנם בכלי חמדה שם חזר ותמה מאד בדברי רבינו, דהא מבואר להדיא, דהך דינא דבעבודת כהן גדול ביה"כ אם לא קידש ידיו ורגליו אינו מחלל את העבודה. היינו רק בקידוש ידים ורגלים שבין עבודה לעבודה, אבל הקידוש ידים ורגלים ראשונה של יום, ודאי מעכב ומחלל את העבודה כמו שאר ימות השנה.

עוד תמהו האחרונים על דברי רבינו, דאמר' בגמ' (זבחים כ:) טבל במי מערה ועבד עבודתו פסולה, ופירש רש"י "שטבל במי מערה שהן כשרין לטבילה וכו', עבודתו פסולה, ולא אמר' טבילה דבר חשוב הוא ומהני' ליה במקום קידוש". והרי לן להדיא בבבלי הגמ' דלא אמר' דבכלל מאתים מנה שתועיל טבילה במקום קידוש ידים ורגלים.

אמנם מזה אכתי לא קשיא כ"כ, דהרמב"ם (פ"ה מביאת מקדש ה"א) באמת פירש דברי הגמ' באופן אחר מרש"י, וביאר דמירי כשטבל רק את ידיו במי מערה ולא את כל גופו, ובזה נתחדש דבע"י דוקא נטילה ולא טבילה. אבל באמת אפשר דטבילה כל הגוף מועלת אף לקידוש ידים ורגלים דבכלל מאתים מנה.

אלא דאכתי תמהו, דבגמ' לעיל מינה (זבחים שם), מסתפקין אם טומאה מחייבת לקדש ידיו ורגליו מחדש, וכגון שנטמא קודם בין השמשות וטבל מיד והעריב שמשו [או דנטמא בטומאה דרבנן דלא בעינן כלל הערב שמש, ע"י רמב"ם ביאת מקדש ה. ו, ועי' כס"מ ואבן האזל שם], והאספק הוא אם הטומאה מחללת לדעתו מקידוש ידים ורגלים, ואז צריך אחר הטבילה גם לחזור ולקדש ידיו ורגליו, או דאין הטומאה מס"ד, ולא יצטרך לחזור ולקדש יו"ה אחר הטבילה.

ומוכח מזה, דודאי דהטבילה עצמה אינה מועלת במקום קידוש ידים ורגלים, שאם כן הרי בטל ספק הגמ', דהא בכל אופן כיון שטבול כבר עלתה לו מיד טבילתו אף לקידוש ידים ורגלים. והיא דתמיהה גדולה.

שםא דברי רבינו אמורים רק כשטובל מחמת חובת היום או העבודה

ויש שרצו לבאר דעת רבינו (הגאון רבי יעקב גרינוואלד שליט"א, באר יעקב גליון קסז), דאולי לא קאמר רבינו שהטבילה מועלת אף במקום קידוש, כי אם בטבילה חיובית שהוא מחוייב בה מחמת עבודת היום או העבודה, וכגון בשבעת ימי מילואים ובכהן גדול בין עבודה לעבודה. אבל טבילה שאינה מחובת העבודה אינה מועלת. ובזה נסתלקו כל התמיהות הנ"ל, דהא טבילה ראשונה של יום הכיפורים אינה מחוייב בה מה"ת לדעת הרמב"ם, וכן שאר הטבילות הנ"ל אינם מחובת העבודה. והוא מדויק בלשון רבינו שכתב "בשמנה ימי מילואים שנאמר בהם רחיצת כל גופם לא בעי קידוש ידים ורגלים".

מדור נושא פרסים: הגרלות מיוחדות בין המשיבים

להודיא

חידושים עיוניים עיתונותיים ז"ע

אשר יעשה אתם האדם וחי בהם: הנה קיי"ל דחולה שיש בו סכנה שצריך לאכול בשבת שוחטין לו בשבת ואין מאכילין אותו נבילה. דעדיף לעבור פ"א מלעבור אכל כזית וכזית. ותמוה דאמר' במסכת יומא (פג.) דחולה הצריך לאכול כרישין, ס"ל לרבי דמאכילין אותו טבל ואין מעשרין בשבת משום איסור הפרשה בשבת. ותמוה מ"ש מנבילה?

שו"ת או"ח סי' עט

בין המשיבים בחודש אייר, תתקיים הגרלה

פרס שני:

2 זוכים כ"א בסך 400 ש"ח

פרס ראשון:

1,000 ש"ח

שמות הזוכים לחודש ניסן, יפורסמו א"ה בגליון הבא

תשובות ניתן להחזיר באופנים הבאים:

1. בנדרים פלוס בקטגוריית "היכל החתם סופר"
2. בטלפון 0733.454.678 שלוחה 4 (לאחר בחינת השפה)
3. במייל CH3131325@gmail.com

יש לציין, שם, כתובת, טלפון, ומקום לימודים.

יש לשלוח כל תשובה בהודעה נפרדת.

בקרוב קדושיים

שבחי ערך ז"ע עפ"י צדיקי וצאורי הדורות

צדיקי אונגאריין

הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא: מחזיק את מדינת אונגאריין

וידועים דברי הגה"ק רבי צבי הירש מליסקא ז"ע, כי רבותינו החתם סופר והישמח משה ז"ע החזיקו את מדינת אונגאריין, זה מקצה האחר זה מקצה השני.

דרכי הישר והטוב [תולדות הרה"ק מליסקא] דף לב ע"א

הגה"ק רבי חיים יוסף גוטליב מסטרופקוב

בספר "זכרון למשה" מובא בשם הגה"צ מהרש"ז ערנרייך הי"ד משימולי, ששמע מפי זקנו הגה"ק בעל קול ארי' זצ"ל, שסיפר, כי התוועד פעם בצוותא חדא עם הרב הגאון הקדוש רבי חיים יוסף גוטליב, אבד"ק סטראפקוב זיע"א, שהיה תלמידו של הצדיק הקדוש מקאליב ותלמידו של הצדיק הקדוש רבי ר' מענדלי מרימנוב, והצדיק הקדוש מראפשיץ זיע"א, וגם היה תלמידו של החת"ס זצ"ל. ואמר לזקנו בעל הקול ארי' שכל המדרגות שראה אצל רבותיו הצדיקים הנ"ל ראה ג"כ אצל החת"ס זיע"א.

זכרון למשה דף מא

וראה בענין זה ברשימות אב"ד מאטרסדארף זצ"ל (ספרא רבה דיראלי עמ' יט): "ק"ז רשכבה"ג החתם סופר זצוק"ל אמר לפני התלמידים, וביחוד תלמיד חביב אחד הרב הגאון מהו"ל אפרים פישל שרייבער זצוק"ל שהי' אבד"ק נאנאש, בזל"ק: איך האב ב"ה איינען ווייגנארטען במדינת אונגארן געפאלאנצט און עס ב"ה געוואקסען עכלה"ק".

זכות החת"ס תגן עליו

שמעתי שבכל פעם שבאו לפניו [להגה"ק רבי חיים יוסף גוטליב מסטרופקוב תלמיד רבינו] בקשות, הי' אומר שזכות רבו בעל החתם סופר זצ"ל תגן עליו. תולדות איש חי עמ' טו

חייו ומשפחתו - נישואיו השלישיים (ב)

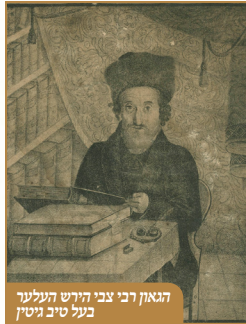
ולוהשיבו על כס הרבנות, מיאן הוא לקבל עליו התפקיד. ורק לאחר שרבינו החתם סופר נכנס לעובי הקורה, והמריץ את טובי העיר אכן לקחת את רבי צבי הירש, וגם אליו בעצמו פנה רבינו שיאות ליטול עליו עול הרבנות, אכן יצא הדבר אל הפועל באמצע שנת תקצ"ד. ולמגינת לב, נשא בפתקיד זה חצי שנה בלבד, עד שנפטר ביום כ"ה כסלו לתקצ"ה.

רבינו קיבל הצעה זו, ואכן באותה שנה - תקצ"ה, נשא את מרת חיה לאשה. הרבנית מרת חיה, הביאה עמה מזיו"ר את בנה הבחור מנחם דוב (מענדל), שאף נישא תחת חסותו של רבינו. ולכאן גדלה אצלה אף נכדתה היתומה דבורה בת לבתו שנפטרה בצעירותה (עי' אריכות דברים בענין זה ובכל פרשת הבית השלישי של רבינו, במאמרו הנפלא של הרב מרדכי אייזנשטיין על יצירותיו חלק מא עמ' יד).

צדקת מרת חיה ופעולותיה למען תורת רבינו

על צדקת הרבנית מספר בחו"ט המשולש (עמ' קכב) "היא היתה אשה צדקת וחכמת לב, וברם תהי' זכורה לטוב. וסיפר לי אבא [הכתב סופר] זצ"ל בעת שהי' זקני החת"ס חלוש, ובניו הניעו אותו לפעמים מליץ ללמוד שיעור עם בני הישיבה כי היסורים גברו עליו, ענתה היא ואמרה אליו שלא יניח הלימוד וקוי ה' יחליפו כח וזירה אותו עד שישמע לדבריה..."

כן סיפר גם כן אב"ד מאטרסדורף זצ"ל (מרשימותיו הובא בספרא רבה דירשאל עמ' מ) בשם הגאון רבי שמעון סופר זצ"ל: "כמה פעמים ספרה אמי הצדקת ז"ל ששמעה מפ"ק דודינו גאון ישראל וקדושו מהרש"ס ז"ל בהיות שבינתו אצל מרן (החתן סופר) זצ"ל במט"ד. שהאשה החסידה אלמנת הגה"ק מהו' צבי העללער זצ"ל אמרה לבעלה הקדוש ה"ה ק"ז הח"ס זצ"ל בשמעה שהבנים הגדולים מרן זצ"ל בקשו את אביהם הגה"ק הח"ס זצ"ל לעת זקנתו לנוח קצת אחר הלימוד לבני הישיבה הגדולה לאלקים, וק"ז למרות הפצרת בניו הקדושים סרב להם, ואמרה הצדקת בזה "לאטס איהם גיין, תורה היילט אויס דיע געביין" רפאות תהא לשריף ולכל בשרו מרפא, ואל יפצירו בו עוד, להפסיק עבודתו הקדושה מיראה שיזיק לגופו הטהור חלילה וחלילה".

הגאון רבי צבי הירש העללער בעל טיב גיטין

המכתב על קברו של רבי צבי הירש העללער, שהועבר מאיג"ת לביד"ת הארטרודוקסי בפעסט

מרת חיה אלמנת הגאון רבי צבי הירש העללער בעל טיב גיטין

בשנת תקצ"ה, אחר כמשלש שנים אחר פטירת הרבנית מרת שרל בת הגרע"א, הוצע לרבינו לישא את האשה האלמנה מרת חיה, אלמנתו של הגאון רבי צבי הירש חריף העללער בעל הטיב גיטין, אב"ד אונגוואר, באניהאד, ואויבן ישן. שהיה מגדולי ענקי התורה ומנהיגי הדור, והחת"ס העריצו ביותר.

רבי צבי הירש חריף נפטר באותה שנה, בכ"ה תשרי תקצ"ה, מה שהיה לבסוף אף יום פטירת החת"ס עצמו. ובהקשר לכך, מעניין להביא את מה שמספר המהדר בספר בזכרון למשה (עמ' פב): "כנודע הי' אשתו השלישית של מרן החת"ס זצ"ל אלמנת הגאון בעל טיב גיטין זצ"ל, ופעם א' ראה רבינו זללה"ה שהדליקה (ביום כ"ה תשרי) נר יארציט לזכרון בעלה הראשון הנ"ל, ונרתע לאחורו כי היה גברא קפדנא, אבל בצדקתו לא אמר לה מאומה כי איננו ראויה לה לעשות כן, ובפרט בפניו, שלא לצער אותה, אבל הוא עצמו גנח על הדבר, ולדאבון כל בית ישראל נפטר אח"כ גם הוא באותו היום ומזל' חזא".

רבינו פועל למען רבנותו של רבי צבי הירש באובן ישן

הסיבה שרבינו אבה להוציא קשר זה אל הפועל מסופר בחו"ט המשולש (עמ' קכא): "ושמעתי טעם שהי' לזקני החת"ס זצ"ל בזה, כי בשנת תקצ"ד נתקבל הגאון הנ"ל לאב"ד בק"ק אובן ישן עפ"י השתדלות ועצת זקניו זצ"ל, אבל לא האריך ימים שמה... ע"כ לקח אח"כ זקניו זצ"ל אלמנתו לו לאשה למען תנחם אחר בעלה זצ"ל".

ותורף הדברים בפרשה זו (עי' אריכות דברים בזה מאת ראמ"ז קינסטליכער בריש ספר חידושי ושו"ת הר"צ חריף), שלאחר פטירת הגאון רבי משה מינץ זצ"ל אב"ד אובן ישן ביום ו' אלול תקצ"א, תרו בני הקהילה שם אחר רב המתאים למלא תפקיד זה. ובין ההצעות הוצעו שם מגדולי רבני התקופה, בהם הגאונים רבי יצחק משה פערלס, רבי שלמה איגור, רבי אהרן משה טויביש, רבי צבי הירש חיות ועוד. וכמה מהמנהיגים אף עשו השתדלויות גדולות להתערב בעטרה נאה זו.

ולאחר שהחליטו גאוני המקום הנ"ל לקחת את רבי צבי הירש חריף

הבדידות הוא מעלה רמה, אך התחברות לעובדי השם רם ממנו

לשון קדשו

ניצוצי אור על פרשת השבוע
בלשון קדשו של רבינו זינג"א

לא יאחו במדות הבדידות אלא לימוד העם תורה ועי' יתעלה הוא והם • זהו רק בפניו, אבל בליבו יאשר במדות הבדידות • הכהן יפרוש רק ז' ימים, אך בשארית השנה ירחץ במי התורה בחברת עבדי השם

ובא אהרן אל אהל מועד ופגש את בגדי הַדָּ אֲשֶׁר לְבַשׁ בְּבֹאֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ וְהִנֵּיחָם שָׁם. וַרְחֹץ אֶת פָּשְׁרוֹ בַּמִּים בַּמָּקוֹם קֹדֶשׁ וְלָבַשׁ אֶת בְּגָדָיו וַיֵּצֵא וַיִּשָּׂא וַיַּעֲשֶׂה אֶת עֹלָתוֹ וְאֶת עֹלֵת הָעֵם וְכֹפֶר בְּעִדּוֹ וּבְעֵד הָעֵם. וְאֵת חֶלֶב הַחֲטָאֹת יִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ (טז, כג - כה).

יאמר על פי מה שכתב חובת הלבבות (שער אהבת ה' פ"ה) הגם שהבדידות הוא ממעלות הרמות, מכל מקום יותר מזה הוא ההתחברות עם עובדי ה' להורותם הדרך לכו בה וזכותם יהיה תלוי בו, והאריך מאוד בזה בדוכתי טובי, ומכל מקום כתב בשער הפרישות (פ"ד) שיהיה צהלתו בפניו ואבלו בלבו, פירוש מכל מקום לבבו יהיה בודד לה' רק בפניו יסביר להם פנים כדי שיקובלו דבריו.

והנה להיות כי הכהן גדול היו מפרישים ז' ימים קודם יום הקדוש הזה והיה מתבודד בהם (וימא ח ע"ב רש"י ד"ה שזה), אמר לו שלא ירבה לעשות כן כל ימות השנה כי יותר טוב לו ללמוד דעת את העם כדכתיב (דברים לג, י) יורו משפטך ליעקב.

וזהו אחר תשלום עבודת יום הכיפורים אמר, ומעתה ובה אהרן אל אהל מועד הוא בית המדרש ופגש בגדי הַדָּ הבדידות אשר לבש בבואו אל הקדש שהיה פרוש ז' ימים, עכשיו יפשוט אותן הבגדים פירוש לא ישתמש במדה ההיא, רק והניחם שם על דעת שבגדי הבדידות יהיו מונחים בקדש עד שנה הבאה אבל לא בשארית השנה. ואמר עוד ורחץ בשרו במים במקום קדוש פירוש במקום שהיה לו להיות קדוש ופרוש חלף זה ירחץ בשרו במי התורה, ותפש כינוי מים שמרמז בו שימשיך לב שומעיו כי חלק התורה הממשיך לב נקרא מים כידוע (חגיגה יד ע"א), וגם רמז אל ההכנעה (תענית ז ע"א) כעובדא דאהרן אוהב את הבריות ומקרבת לתורה (אבות פ"א מ"ב).

ואמר ולבש את בגדיו הוא כנ"ל, נהי דאבלו בלבו מכל מקום יתלבש בבגדי הצהלות בפניו, ויצא ועשה עולתו ועולת העם, עולתו מלושן עלית המדרגה כי בלי ספק יעלה מעלה מעלה והוא וְעָמָל. ואמר וכפר בעידו ובעד העם כי הוא ראויה להגן על כל העולם כלו, ועוד ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה פירוש החטאת היותר גדול הוא מקטיר המזבחה, פירוש העבירה היותר גדולה המכונה חלב החטאת גם אותה מכנים לקדושה כי עונותיהם יעשו זכיות (וימא פו ע"ב).

(על התורה עמוד ל"ח)

ענייני דיומא

שבתי אור ענייני רבינו בחקירה זו

התמנות לרבנות העיר מאטרסדורף (א)

כידוע מקום רבנותו הראשון של רבינו החתם סופר היה בעיר דרעזניץ, שם הקים את ישיבתו הראשונה, שפרחה ושגשגה משך כמה שנים, רבינו השקיע בהרבת תורה בין כתליו את מיתב כוחותיו ומרצו, ואכן עד מהרה הפכה ישיבת דרעזניץ לאבן שואבת למבקשי תורה צורבים צעירים מכל הסביבה והאזור, כאשר רבינו החתם סופר עומד בראשו לא רק בהרבת התורה, אלא אף בהחזקת העול הגשמי וצרכי התלמידים שהיו על כתפיו.

רחוב היהודים במטרסדורף

אולם בשנת תקנ"ז, עקב המלחמות שהתחוללו באזור, נזקקו השלטונות לחיילים רבים יותר, ובצעד כואב החלו לגייס גם בחורי ישיבה לצבא. כאשר בד בבד הופך השלטון במוראביה לעניין יותר ויותר כלפי היהודים, ובמטרה להגביל את הגידול היהודי, גזרו איסור על יהודי לשאת אישה אלא אם כן נפטר יהודי אחר לפניו.

הגזירה הובילה לעזיבת יהודים רבים את מדינת מוראביה, אשר היגרו ממנה והתיישבו בהונגריה, רוב היהודים שעזבו את מוראביה, היו בחורים צעירים, בשל גזירות הצבא והגזירה נגד הנישואין. גזירות אלו השפיעו במישורן על יכולתו של רבינו להמשיך בהרבת התורה בישיבתו

הליכות והנהגות

עדברי ונעמתי רבינו ז"ע

עניני ספירת העומר (ב)

זמן התחלת הספירה

ספירה ראשונה התחיל רבינו לספור בליל יו"ט שני אחר תפילת מעריב (מנהגי חת"ס שגדפסו בהגדת החתן סופר, ובפסקי חתם סופר עמוד קכ"ט הערה א'. והוא כדעת המו"ק סי' תפ"ט להתחיל אחר ערבית, ולא אחר עריכת הסדר).

נוסח הספירה

היה סופר כך וכך ימים "בעומר" וכנסת אשכנז (ראה רמ"א סי' תפ"ט ס"א. כך הביא בספר מנהגי החת"ס להגרי"מ סופר, בשם כמה מקורות, והעיר שהוא פלא שיוצאי חלציו של רבינו, הלא הם ההתעוררות תשובה והדעת סופר, שניהם נהגו לומר "לעומר", וע"ע משכב"ז בספר מנהגי רבותינו והליכותיהם).

רבינו ספר קודם ואחריו הקהל

רבינו היה סופר ספירת העומר קודם הקהל, והקהל אחריו (במנהגי ק"ק פרעשבורג שהדפיס הגר"ז קינסטליכער בלוח שנת תשס"א, כתב שהיה הרב סופר ספירת העומר לפני הקהל, והקהל אחריו, וכתב במועדי הסופר, פסח פ"ט אות ג', דמסתבר שגם מרן זי"ע נהג כן, שלא שינה ממנהגי פרעשבורג).

לשם יחוד קודם הספירה, ותפילות אחר הספירה

רבינו זי"ע לא אמר שום תפילות קודם הספירה ולא נוסח ה"לשם יחוד", וכן לאחריו לא אמר התפילות הנדפסות בסידורים, רק בירך, וספר, ואח"כ אמר רק "יהי רצון שיבנה בית המקדש וכו'" (מנהגי ק"ק פרעשבורג, נדפס ע"י הגרמא"ז קינסטליכער בלוח שנת תשס"א. עם כל זה, ראה בספר שם הגדולים החדש להגר"מ קרענגל ח"ב מע"ס דף קכ"ה ע"ב, ששמע מהרה"ק רבי שמעון סופר, שאביו בעל החת"ס אף שלא נהג לומר לשם יחוד משום קפידת בעל הנוב"י בשו"ת יו"ד סי' צ"ו, מכל מקום היה אומר שפעמים הוא מתקנה באותם האומרים אותו. וע"ע משכב"ז במועדי הסופר פסח עמוד תצ"א הערה ד').

קריאת שמע קודם ספירת העומר

בליל שבת שבימי הספירה, כיון שהתפלל ערבית קודם צאת הכוכבים, על כן אחרי צאת הכוכבים היה קורא תפילה קריאת שמע, ולאחר מכן ספירת העומר (ערים ואמהות בישראל, פרעשבורג, עמוד ק"ע).

מלאכה קודם ספירת העומר

קודם ספירת העומר מותר לעשות מלאכה, ואפילו סמוך לזמן צאת הכוכבים, ואינו דומה לבדיקת חמץ שאסרו להתחיל במלאכה קודם שיבדוק, לפי שהספירה זמנה כל היום וכל הלילה (גיליון חת"ס על שו"ע או"ח סי' תפ"ט).

מלאכה אחר שקיעת החמה עד הבוקר

בימי הספירה יש שנהגו שלא לעשות מלאכה מהשקיעה עד הבוקר, מפני שאז היו עסוקים בקבורתם של תלמידי רבי עקיבא (טור או"ח סי' תצ"ג), ולדעת יש בזה רמז מן התורה לדרוש סמיכות הפסוקים "וביום השביעי עצרת לא תעשה מלאכה, שבעה שבועות תספור לך", שגם שבעה שבועות לא תעשה מלאכה בזמן הספירה, והיינו מהשקיעה עד שחרית (תור"מ דברים עמוד פ"ה).

שומע כעונה בספירת העומר

אף שצריך ספירה לכל אחד ואחד, לאו לאפוקי שומע כעונה, אלא גם במצות ספירת העומר, יכול לצאת ידי חובתו בשמיעה מחבירו או מהש"ץ (יחידשים למסכת סוטה ט"ז ע"ב, ושו"ת ח"ו סי' י"ט, והנהגות חת"ס על שו"ע סי' תפ"ט. וע"ע משכב"ז במשנ"ב סי' תפ"ט סק"ה ובבית"ל שם).

כתיבה כדבור בספירת העומר

מי ששכח לספור בלילה, וביום כתב בכתב ידו "יום פלוני למב", להסוברים שספירת העומר דאורייתא, אינו יוצא ידי"ב בכתיבה זו, אבל להסוברים שספירת העומר בזמננו הוא מדרבנן, הרי יצא ידי חובתו בכתיבה זו, וזאת אף שלא נתכין לצאת בזה ידי"ב, שאם נתכין לצאת בזה, יוצא בכתיבה זו אף למ"ד דספירת העומר דאורייתא (שו"ת ח"ו סי' י"ט), וזאת אפילו למ"ד כתיבה לאו כדבור (שו"ת כתב סופר יו"ד סי' ק"ו ד"ה ומצאתי, שהעתיק מכת"ב אביו מרן זי"ע. עוד באור בחידוש רבינו בזה, ראה בגיליונו "היכל החתם סופר" שנה א' גיליון ג' במדור "אתפלפל כדת").

תספורת לבעל ברית

איסור תספורת הוא מפסח (אף דגבי נישואין יש שהקילו עד ר"ח אייר, שו"ת או"ח סי' קמ"ב, והנהגות על גיליון השו"ע סי' תצ"ג א'), ואף בעל ברית אין לו להסתפר בערב שבת, אם הברית יהיה ביום ראשון (הגה"ח חת"ס או"ח סי' תצ"ג).

נישואין בר"ח אייר, בל"ג בעומר, ובשלושת ימי הגבלה

מנהג פרעשבורג ע"פ תקנת רבי משולם איגרא, היה לערוך חופה ונישואין בר"ח אייר ובל"ג בעומר, אבל לא בשלושת ימי הגבלה (שו"ת או"ח סי' קמ"ב, וע"ע הנהגות על גיליון השו"ע סי' תצ"ג א', ושו"ת יו"ד סי' רל"ג).

היכל המעשה

עבודת סיפורי הוד עקדושת רבינו זי"ע

מציפורי עד פרשבורג

אותה בת קל בימים ההם בציפורי ואישרה כי השווי של ברכת המזון הוא שר של ארבעים זהובים, הצטרף כעת אל דברי רבותינו בעל התוספות (חולין שם) שכתבו שבציפורי ברכת בורא פרי הגפן על הכוס, יש ברכה נוספת ששווה עוד עשרה זהובים, כך שהאורח דילן הזוכה לברך על הכוס זוכה להעשיר את רכושו שר של חמישים זהובים.

אולם אותו אורח, אשר חכמתו לא עמדה לו בעת הזאת, ואל דופני לבו בדבך יותר שמשך של קלות ראש, רכן בחשאי אל עבר שכנו לשולחן, ובקול דממה דקה, כמעט בלתי נשמע, מלמל בשפתיו בנימת ליצנות: "האמן לי, מוטב היה לי לקבל את חמישים הזהובים במזון, במטבעות מצלצלות שניתן למשש ביד, ולא בהבטחות רוחניות שאי אפשר לקנות עמהן אצל החנווני...".

אפס, לא ידע אותו אורח כי אוזניו של החתם סופר קלטו מן האוויר את לחישת שפתיו, ובאותו הרגע, השתנו פניו הקדושות, אור היקרות שהיה נסוך עליהם משך כל הסעודה, כמו כבה לרגע, ובמקומו עלתה ארשת צער וקנאת ה' צבקות על דיבורים כגון אלו שנשמעו תוך חדרי ביתו, דיבורים שיש בהם כדי לסדוק את יסודות האמונה הטהורה. כמחאה על בזיון המצווה, נטל החתם סופר בחזה את הכוס מידי האורח, והועיט אותה לאורח: נחה דעתו עד שקם החתם סופר ממקומו, גיגש אל הארון הסמוך, הוציא משם צרור עם חמישים זהובים, טיבן ותקילין, והושיט אותם לאורח: "רצונך בכסף מזומן, הילך..." ניכר היה מנעימת לשונו גימט רחמנות על איש זה אשר במיעוט דעתו ממיר עולם נצחי בחיי שעה, ומחליף אוצר רוחני שאין לו שיעור בגודל עדשים של מזון חולף.

עם סיום ברכת המזון, ולאחר שהודה האורח הנבון במילים קצרות על האירות, הוא מיהר לעזוב את הבית כאשר בכיסו צרור המטבעות, חמישים זהובים מרשרשים ומצלצלים, והחל לצעוד לעבר שערי העיר פרשבורג, מועיד את רגליו לעבר היעד הבא אליו התכוון היום. 'אמנם, היה זה מאד לא נעים, הבושה אוכלת אותי, יתכן שלא הייתי צריך ללחוש את דיבורי הליצנות הללו, אבל לכל הפחות יצאתי 'עם ריווח נאה של חמישים זהובים, סכום שלא הרווחתי זמן רב...'. הרהר לעצמו במחשבות מעורבות, והמשיך בצעידה רגלית מחוץ לעיר.

צווחות מאיימות ומקפידות דם קטעו לפתע את מחשבותיו. בטרם הספיק להביט אנה ואנה לראות מי הם הצועדים, מצא את עצמו מוקף בחבורת שודדים גוים, ערלים בני בלעיל. הם הקיפוהו כעדת זאבים מורעבים, הכוהו נמרצות במקלותיהם, וחמסו ממנו את כל אשר לו, ובראש ובראשונה את צרור חמישים הזהובים, ורק לאחר שהיו בטוחים המקום, משאירים אותו מוטל בצד הדרך וריק מכל וכל, ללא חמישים זהובים רוחניים ולא חמישים זהובים גשמיים...

שם, פצוה וחבול, היה לו די זמן לחשוב חשבון הנפש ולהתחרט עמוקות על מילות הזלזול בכבוד המצווה הקדושה ובשכר המצוות...

(מקור: ספר נפתלי שבע רצון עמוד ח', מובא גם בספר ספרא רבה ישראל עמוד קל"ד)

צור עתיק מהעיר פרשבורג

רוח גלילית צוננת נשבה באותו הלילה על מרומי ההר הגבוה עליו שוכנת העיר ציפורי, והניעה קלות את המפה היקרה הפרושה על שולחנו של רבי יהודה הנשיא, הידוע גם בשם 'רבינו הקדוש', או בשם המקוצר 'רבי'. אמנם הוא לעצמו מסגף עצמו ואינו נהנה מהעולם הזה אפילו כמלא אצבע קטנה, אבל שולחנו ערוך בכל מיני מטעמים, צנון ולא חזרת לא פסקו מעל שולחנו בכל עונות השנה, עבור האורחים שהתקבלו בברכה ובכבוד על שלחן זה בו נכרכו יחד תורה וגדולה במקום אחד.

האורח שפקד את ביתו של רבי באותו היום לא גרם לקורת רוח מרובה בנוכחותו. היה זה צדוקי הכופר בתורה המסורה בידינו שהגיע להטריד את רבי בשאלות מציקות שונות, עד שענה לו רבי: תן לי זמן שלשה ימים ואענה לך על דבריך.

באותם שלשה ימים, מספרת הגמרא במסכת חולין (פז, א) ישב רבי בתענית והתפלל שהוא ינצח את הצדוקי בוויכוח. עם סיום שלשת ימי התענית, הופיע בבית צדוקי אחר, ממשפחת בר לויאנוס, ובפיו בשורה מרננה: 'דבי! מבשר טובות אני לך! דע לך כי אויבך, הצדוקי הראשון, לא מצא תשובה על דבריך, והוא נפל מן הגג, ומת!'

אמר לו רבי לאותו צדוקי המבשר טוב: רצונך לסעוד אצלי? אמר לו: הן! בסיום הסעודה לא רצה רבי שהצדוקי ישאר לברכת המזון, שמא יענה אמן על הברכות ויצא ידי חובה, כך שייחשב לו כאילו בירך ארבע ברכות, לכן הציע רבי לצדוקי: אם תעזוב את המקום לפני ברכת המזון, תקבל ממני ארבעים זהובים!

השכר של ברכה מברכת המזון, הוא עשרה זהובים, כך שהשכר של ארבע ברכות הוא ארבעים זהובים, לכן הציע לו רבי סכום זה.

אולם הצדוקי הפתיע וענה: אני מוותר על ארבעים זהובים ובלבד שאזכה להשתתף בברכת המזון.

יצאה בת קול ואמרה: אכן, זכה הצדוקי לשכר בשווי של ארבעים זהובים לגלל שנשאר לברכת המזון!

ומציפורי של מעלה, נדלג במרחק כאליף ושש מאות שנה, אל פרשבורג של מעלה, לתוככי ביתו נאה קודש של רבינו החתם סופר זי"ע.

אורח מורעב ותשוש שהזדמן לעיר ולא מצא מקום לסעוד בו, הוזמן אחר כבוד כאורחו של החתם סופר. בלי לתהות על קנקנו יתר על המידה לאיהר מארבע בנים שדיברה כנגדם התורה שיין האורח, אם חכם הוא או תם בן אחר, קרא לו החתם סופר אל ביתו ודאג כי יגישו לפניו ממיטב תבשילי הבית, די מחסורו אשר יחסר לו, לחם לאכול ולפתן ללפת בו את הפת, להשביע נפש שוקקה ונפש רעבה למלא כל טוב.

כאשר הגיעה העת לברך ברכת המזון, נטל רבינו החתם סופר את כוס של ברכה בידו, והגיש אותו לפני האורח במאור פנים: 'נ', אורח מברך! מכובד הנך לברך על הכוס! ואל יהיה כיבוד זה קל בעיניך, שכן בכך הנני נותן לך סיוע של חמישים מטבעות זהב!'

יושבי השלחן, שתלמידי חכמים היו, הבינו היטב את כוונת החתם סופר בקוצר אמריו הקדושות,

גיליון מס' 640 אחרי קדושים
תשפ"ו שנה ארבע עשרה

מדור זה נכתב לעילוי נשמת
אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב
ישעיהו ויסבג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח
יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרח רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות – בענין מצות ביעור ויודי מעשרות

אם ראוי להשאל על הפרשה ללא ברכה לצורך וידוי
נשאל רבינו זצ"ל מהגרש"א שטרן שליט"א, מי שהפריש תרומה בלא ברכה האם ראוי שישאל על ההפרשה בכדי שיוכל להתודות. והשיב רבינו זצ"ל (מכתב ג' אייר תשס"א אות ד'), צ"ע אם אפשר לישאל בשביל הוידוי. [ועי' מש"כ בתשובתו בשיח דבר ח"ב סי' צ"ה דמצוה להשאל בשביל שלא יהיה בכלל ערום לא יתרום שיש איסור לעשות מצוה ללא ברכה].

אם יש מצות ביעור בחלה
נשאל רבינו זצ"ל מהגרש"א שטרן שליט"א, אם נשאר לו חלה שהפריש מן העיסה האם צריך הוא לבערה מן העולם, או דילמא לא נאמרה חובת ביעור מן העולם אלא במעשר שני ובכורים בזמן הזה. והשיב רבינו זצ"ל (מכתב ג' אייר תשס"א אות ה'), מפורש במשנה פ"ה דמע"ש מ"י מן הבית זו חלה, [ועי' בבבא"ה פ"א ממע"ש ה"ב].

יודי על מעשרות בשנת השביעית
נשאל רבינו זצ"ל מהגרש"א שטרן שליט"א, מי שלא קיים את מצות המעשרות כהלכתן בשנת השמיטה באופן שצריך להפריש, כגון משל גוי וכדומה, האם זה מעכב בוידוי, או שאין זה משנות המעשר, ואין הוידוי מתייחס על יבול שנה זו. והשיב רבינו זצ"ל (מכתב ג' אייר תשס"א אות ו'), בשמיטה ודאי שלא יעכב דומיא דירק שיצא משטית אבל בביעור הבא אולי יעכב.

עוד בענין ביעור תרומה וחלה מן העולם
נשאל רבינו זצ"ל מהגרש"א שטרן שליט"א, האם האידנא יש לבער ולכלות מן העולם את התרומה והחלה כמו את מעשר השני או לא, ויש אומרים שאכן כך צריך לעשות, אמנם מדברי מרן החזו"א והדרך אמונה לא מצאתי סמוכים לדבר. והשיב רבינו זצ"ל (במכתב הנדפס בקובץ שערי הוראה ו' עמוד ק' אות ד), הראוני מכתב ממרן ז"ל שהחמיר בזה. [הבאתי בהשמטות להוצאה ג'].

חובת ביעור בחלת חו"ל
נשאל רבינו זצ"ל מהגרש"א שטרן שליט"א, האם חל חובת ביעור על חלת חוץ לארץ, והשיב רבינו זצ"ל מסתמא לא, (מכתב הנדפס בקובץ שערי הוראה ו' עמוד ק' אות א').

אמירת השקיפה כשאני ראוי לוידי
נשאל רבינו זצ"ל מהגרש"א שטרן שליט"א, האם תפילה ובקשת "השקיפה" מעכבת בוידוי או לא. [בדרך אמונה צידד דלן א"א לצאת בשמיעה משום דהוי תפילה דמיא על כל אחד]. ומה דינו של מי שאינו ראוי להתוודות האם רשאי לומר "השקיפה" גרידא, או שגם זה מעורר כעס לפני המקום וכדברי הירושלמי (מסכת מעשר שני פרק ה הלכה ה) אמר רבי הילא כעס הוא לפני המקום מי שהוא אומר עשיתי ולא עשה. מעתה מי שהוא מפריש מתודה מי שהוא אומר עשיתי ולא עשה. כהדא דתני עד השקיפה היו אומרים בקול נמוך מכאן ואילך היו אומרים בקול גבוה. והשיב רבינו זצ"ל, לכאורה יכול לומר בתורת תפילה ולא בתורת וידוי. (מכתב הנדפס בקובץ שערי הוראה ו' עמוד ק' אות ב').

יודי על הפרשת תרומה מדרבנן
נשאל רבינו זצ"ל מהגרש"א שטרן שליט"א, אם יבנה המקדש בקרוב ממש האם נוכל להתוודות בפני המקדש על קיום מצות הפרשת מדרבנן [כמובן אם נתקיימו כל המצות במלואן], או שהוידוי יכול להיות רק לאחר שלשת שנים של חיוב תרומות ומעשרות מן התורה, והשיב רבינו זצ"ל, מסתבר שלא יוכלו, (מכתב הנדפס בקובץ שערי הוראה ו' עמוד ק' אות ז').

קיום חובת ביעור מעשרות ע"י אחר

נשאל רבינו זצ"ל מהגרש"א שטרן שליט"א, האם חובת ביעור הוא מצוה דרמית אקרקפתא דגברא וצריך הוא בעצמו לבערם או על ידי מי שהוא בר שליחות, או העיקר הוא שיתבערו מן העולם, ולא איכפת לן אם ע"י חש"ו או עכו"ם וכדומה. וחזיתי למעכת"ר בספר דרך אמונה שדן האם הם חובת גברא או חובת הפירות וכדומה שהיא היא, [עי' דרך אמונה הלכות מעשר שני פרק יא הלכה י בביאור ההלכה ד"ה פירות, דביעור הוא מצוה על הפירות ונהי שהיו הפקר והבעלים לא היו מצווים עליהם מ"מ ה' על הפירות המצוה שיתבערו ולכן אם זוכה אח"כ מתחייב בזה אבל צ"ע מנ"ל דביעור הוא חוב על הפירות ולא על הגברא ועוד דא"כ ה' מצוה לבערן אף על גב שהן הפקר כיון שיש מצוה על הפירות וכמ"ש גבי חמץ בב"ק צ"ח ב' שכל ישראל מצווין עליו לבערו והביא ממש"כ מרן החזו"א דמאי סי' ב' סק"ז בד"ה נראה שמצות ביעור אינו אלא פרט ממצות נתניה שלא יעכב מליתן משמע שאין החיוב על הפירות רק על הבעלים שעליו מצות נתניה ולפ"ז לכא"ו אם ה' הפקר בשעת הביעור לכא"ו אין עליו מצוה שוב וצ"ע, והוכיח מהראשונים ב"ה ד' א' דגם ביעור הוא חובת גברא וע"ש בדרך אמונה הלכות מעשר שני פרק יא סק"ז דאינו חייב לחזור אחר פירות כדי לקיים בהן מצות ביעור, ואין בזה אפי' מדת חסידות, וא"כ מה המסקנא בזה האם אפשר לבער ע"י בנו קטן או לאו. והשיב רבינו זצ"ל (מכתב ג' אייר תשס"א אות א'), לכא"ו אפי' הוא חובת גברא יכול לבער ע"י אחר [והוסיף בתחילה בכת"י "כמו חמץ" ואח"כ העביר ע"ז קו למוחקק, ועי' מח' מג"א ורעק"א בא"ח סי' תמ"ו ס"א אם מהני בחמץ שיבער ע"י גוי, ועי' שו"ת שביבי אש חיר"ד ח"ב סימנים ש"ע ש"א].

מצות וידוי בזמן הזה
נשאל רבינו זצ"ל מהגרש"א שטרן שליט"א, מרן החזו"א זי"ע (דמאי סי' ב' סק"ה ד"ה ולפ"ז) נקט בפשיטות דאפילו להר"מ (פי"א ממע"ש ה"ד) לא יתכן במציאות וידוי [בזה"ז] כיון שאינו אוכל את הפירות בירושלים וגם אינו נותן התרומות והמעשרות לכהן וללוי, עכ"ד, נמצא לפי"ז דמרן המחבר שהעתיק הדברים להלכה בשו"ע (יר"ד סי' של"א), בכדי נקטה, ושנה לן משנה שאינה צריכה, והדבר תימא טובא, והיכן מצינו כיוצא בזה. והשיב רבינו זצ"ל (מכתב ג' אייר תשס"א אות ב'), המחבר נקט שנותני התרומה לכהן ולוי בזה"ז אבל ד' החזו"א אינו כן.

יודי כשאכל דמאי בשגגה
נשאל רבינו זצ"ל מהגרש"א שטרן שליט"א, מרן החזו"א זי"ע נקט בספרו (דמאי סי' ב' סק"ו ד"ה נראה) דגם מי שנכשל ואכל דמאי של אחרים בשגגה אינו יכול להתודות, ולכאורה בקרא לא איירי אלא מה שנתחייב הוא בהפרשתו ולא מה שנתחייבו אחרים עליו, האם יש ילפותא על כך או שגגה מסברא דידיה, וכדומה לי שבספר דרך אמונה לא הובאה הלכה זו, (א. ה. מובא בד"א הל' מע"ש פי"א סק"ג ובציוה"ל אות קי"ט שם יש ט"ס וכו' סק"ה). והשיב רבינו זצ"ל (מכתב ג' אייר תשס"א אות ג'), א"א לומר לא עברתי ממצותיך אם אכל טבל.

אם מהני שאלה על הפרשה ללא ברכה לצורך וידוי
נשאל רבינו זצ"ל מהגרש"א שטרן שליט"א, מי ששכח לברך על המעשרות ואחר כך נשאל עליה וחזר והפריש בברכה, האם יכול להתודות או שאינו יכול לומר ולא שכחתי, והשיב רבינו זצ"ל, לכאורה יכול, (מכתב הנדפס בקובץ שערי הוראה ו' עמוד ק' אות י').

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה - 4310

עורך: יצחק גולדשטון

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

עולם ללא שקר

כך מובא במדרש: "הכל ברא הקב"ה, חוץ מן מדת השקר ומדת העוולה, שלא ברא ולא עשה אותם הקב"ה שנאמר הצור תמים פעלו וכו'".

פשוטו של מדרש, כמובן, תמוה מאוד, ואכן רבינו בעל ה'חפץ חיים', שאין הכוונה חלילה שהם נבראו שלא על ידי הקב"ה, אלא, השקר בודה אדם בליבו מעצמו, בלי שיהיה מוכרח לכך, וכן עוולה, אדם עושה אותה מעצמו.

אמנם רבינו זצ"ל ביאר בזה בסגנון אחר:

שכל המדות הרעות יש בהן לפעמים צורך, אבל מדת השקר ומדת העוול, אם בני אדם לא היו חוטאים לא היה בזה שום צורך.

ניתן רק היה לחשוב, כמה היה העולם נאה

ומתוקן אם בני אדם לא היו

משקרים ומרמים, הרי אין סוף מריבות ומחלוקות היו נמנעות, ודמים רבים לא היו נשפכים. [א]

אבא משקר בשם הילד

וצריך לדעת כי ההרגל מקהה את החוש, וכדי להתרחק מכל חשש שקר, צריך להתחיל להשריש את הדבר מגיל צעיר.

וסיפר נהגו של רבינו, רבי ישעיהו אפשטיין:

פעמים רבות היו מגיעים אבות עם ילדים רכים אל רבינו, כשהם מציגים את הילד ואומרים בשמו "הוא

רוצה ברכה", ורבינו היה מברכם.

אבל כשיצאו היה מגיב בכאב: שקר וכזב! הילד רוצה ברכה?!

"ארא" אמת ושקר ג'

האבא רוצה!!! וכך, בלי לשים לב, ומתוך חוסר מחשבה, מרגילים את עצמם ואת הילדים לומר משפטי שקר, גם כשיש בזה כוונה טובה. [ב]

"הרי אמרת!"

ועל גודל הזהירות שלא להוציא מהפה משפט שבסוף לא תתקיים, סח רבינו זצ"ל: שמעתי כי באחד הפעמים שהגיע מן הדפוס ספרי משנה ברורה, רצה החפץ חיים לעבור על כל ספר לחוד ולראות שהוא מוגה מטעויות ושלא חסר בו דפים וכו', לשם זה הוא ביקש מבתו, שהיתה נערה, שתעזור לו להגיה ספרים.

הבת, כנראה מיהרה ללכת למקום אחר, ואמרה לו, אבא, כשאחזור הביתה אבדוק עבורך אפילו מאה ספרים.

בהמשך היום, כשהבת חזרה הביתה, היא מוצאת ערימה גדולה מאוד של ספרי משנה ברורה, הממתינים לה להגהה...

הבת התפלאה. ושאלה את אביה למה הוא הניח לה כל כך הרבה ספרים, תשובתו של הגאון הצדיק בעל החפץ חיים לא איחרה לבוא "הלא אמרת שתבדקי מאה ספרים כשתחזורי, אז ספרתי מאה ספרים ושמת על השולחן".

כי בכל מה שקשור לאמת ושקר, אין בערך ואין כאילו, על האדם לעמוד במילתו ולקיים את דיבורו. [ג]

תמונת המדות

לשיקוד על תקנת חברו

במהלך אירוע שגרתי בבית רבנו, הוא הכיין ב'ג' - ב'ג' - הציצית של אחד הסוככים, כשהוא אינו קשור ומתנון פדין, הוא סימן לו להקרב, ובלי אומר ודברים, הדק ונתן בעצמו את חוליות הקשרים, עד שהציצית כבר הייתה משלמת. רבנו לא הרגיש בעצמו שעשה איזה פעולה יוצאת מן הכלל, אלא התנהגות פשוטה ומכרחת, עד שבדאי התפלא איך אחרים שראו לפניו לא עשו כן... שהרי כך כותב רבנו יונה (שערי תשובה שער ג' אות י"ב) "כי חייב אדם לטרוח בדרישת טוב לעמו, ולשיקוד בעמל נפשו על תקנת חברו אם דל ואם עשיר..."

[ג] פרסום ראשון: ישיש יהודי שעוד היה אצל החפץ חיים בראדן הגיע לספר לרבינו זצ"ל עובדות מזכרונות

[ב] 'מי מבקש ברכה, האבא או הבן?

[א] "העולם היה נראה יפה יותר"

995

אחרי - קדושים

כניסת השבת: 18:57

יציאת השבת: 19:49

רבנו תם: 20:38

ע"פ אופק ת"א

ח' באייר התשפ"ו

טוב העלון השבועי להסות בה'

סוד השעיר לעזאזל

דע לך, זה לא אתה, זה הכח האדיר שהכניס ה' בך לנסות אותך. ואתה יודע מה עליך לעשות איתו? - לשלוח אותו לעזאזל ולזרוק אותו. להסיר אותו מליבך ולומר לעצמך: "זה לא חלק ממני. זה החלק של השטן, החלק של היצר הרע שבי. אני כולי טוב ורוצה לעשות רצון ה', אך יש בתוכי כח נורא של השטן, והוא מנסה להכשיל אותי."

מה אני יעשה? - תבין שזה לא חלק ממך, תשליך אותו ממך לעזאזל, ותמשיך לעשות טוב כי ה' רוצה בך."

מספרים על תלמיד של המגיד ממעזריט'ש הקדוש, שפנה לרבו ואמר לו: "כבוד הרב, אני לא יכול יותר. כל היום יש לי מחשבות לא טובות, מחשבות שמבלבלות אותי ואומרות לי שאני רע ולא טוב, מחשבות שמושכות אותי לעשות הרע, ויש לי צער גדול מכך ועוגמת נפש, ואינני יודע מה לעשות."

ביקש ממנו המגיד ממעזריט'ש שיסע אל תלמידו - רבי זאב וולף מז'יטומיר זצ"ל...

- המשך בעמוד 3 -

בפרשת השבוע שלנו ישנו את אחד הנושאים המסתוריים והמרתקים בתורה. עד כדי כך שכתב על כך ה'אבן עזרא' שהוא סוד גדול, שלא כל אחד יכול להבין טעמו. במה מדובר? מגיע יום הכיפורים הקדוש, היום המיוחד והטהור בשנה, בו מוחל בורא עולם על עוונות האדם שעשה - חסד עצום שאין כמוהו. והנה, מצווה הקב"ה לקחת שני שעירים - אחד להקריב לה', ואת השני - אהרון הכהן מתוודה עליו, על עבירות שעשו כל ישראל, ושולח אותו לעזאזל. שעיר זה נושא את כל העבירות שעשו ישראל כל השנה, והוא נזרק מצוק גבוה, עד שנופל לתהום ומתפרק לאיברים. באותו רגע, היה חוט אדום קשור בהר, ואם היה החוט מלבין - סימן הוא מהשמיים שקיבל הקב"ה את כפרת ישראל והן נעשו טהורים וקדושים.

רבותינו ז"ל (יומא סז) אומרים כי אומות העולם תמהים על דבר זה ומלגלגים עליו: מדוע על ידי זריקת שעיר מהר גבוה נמחלים העוונות. ובנוסף, ישנה שאלה נוספת: וכי נותנים מתנה (שעיר) לה', ומאידך, מתנה (שעיר לעזאזל) לשטן? וכי יש מה להשוות ח"ו בין בורא עולם לשטן, שהינו מלאך המבצע שליחותו של ה' יתברך?

רבותיי, בואו ותשמעו את הסוד הגדול שיש פה, והוא משנה חיים ממש! את הסוד של שעיר לעזאזל מגלה לנו המהר"ל (ואף הרמב"ם ב'מורה נבוכים' הביא זאת): אומר הקב"ה לאדם: "נכון, עשית חטאים, עבירות ופגמים קשים. אך מדוע אתה שומר אותם בליבך וחושב כי הם חלק ממך? מדוע אתה חושב שהרע הזה הוא אתה ולעולם לא תשתנה?". עליך להפריד בין השניים: חלק אחד שעיר לה' - זה הנשמה הטהורה שלך שרוצה לקום כל בוקר ולעשות מעשים טובים, ללמוד תורה ולעשות רצון אביך שבשמיים. והחלק השני, הרוצה לעשות עבירות, הנמשך לתאוות ופוגם ימים ולילות - זה השעיר לעזאזל, זה חלקו של השטן.

העלון מוקדש לעילוי נשמת

מו"א ועט"ר מיכאל בן אורה

קלרה חתון בת סלחה

ולרי בן אירנה

גאולה בת בלור

לעילוי-נשמת: הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה, הלב שמעון בן בחריה. מ"ס צדוק בן נור ומרים בת גליה. גבריאל בן סמינה. שרית שרה בת מריאן. שרית שרה בת ויקטוריה. גלילי הכהן בן כוכבה. תקווה בת פנינה. סופיה שרה בת רוזה. אבלין עדינה בת פרחיה. ר' אברהם בן ר' סעדיה. עמרון אורי בן יוסף. סאן אמנון בן שרה הי"ד, משה כהן בן נוהת ויוסף. יעקב בן שמחה. טליה מרים בת דינה וחיים. חסיבה בת רינה. הרצל דואק בן מאיר.

לרפואה, פרנסה והצלחה: מ"א צ.ב.מ. מנשה ואורה אחיאל. א"ה הדר בת נחמה. אורטל חנה בת הדסה וב"ב. פנינה בת שושנה וב"ב. אושרית בת פנינה וב"ב. משה שמואל בן זלדה. מוריה בת רויטל. גאולה בת דבורה. שרה חיה רפאלה בת רחל. יאיר חיים בן ענבל שרה. רוויה בת ולרי.

זש"ק: שולמית בת איריס. יסכה בת מזל. אליס בת פרידה. בת-חן בת גילה רוחמה. הדר בת נחמה. זיווג הגון: אביאל בן רויטל.

סגולות וישועות

הרב דוד מלכא

הלכות והליכות

המרכז למורשת מרן

שאלה: שכחנו לחתוך נייר טואלט לפני שבת, האם מותר בדיעבד לחתוך אותו כעת בשבת, והאם עליי ליטול ידיים אחר רחצה?

תשובה: לכתחלה, יש להכין מערב שבת נייר טואלט חתוך לשימוש בשירותים, ומכל מקום בשעת הדחק כשאין נייר טואלט חתוך, מותר לחתוך בשבת נייר טואלט כדי לקנח בו, אך יעשה כן בשינוי, כגון במרפק, או ברגלו. ומעיקר הדין, יש להקל בזה גם בלא שינוי, כשאין לו נייר אחר חתוך, ובלבד שלא יקפיד לחתוך במקום הנקבים. אולם אם נקרע במקום הנקבים בלי שהתכוין לכך, אין בכך כלום. והמחמיר בזה לקנח עצמו במים בלבד, תבא עליו ברכה.

לכתחלה, אין להכנס לבית הכסא כאשר יש בכיס בגדו ספר קודש קטן, ולכן קודם שיכנס לבית הכסא יניח את הספר מחוץ לבית הכסא ויכנס לשם. אולם אם חושש שייעלם לו הספר - יכול להיכנס עם הספר בכיס. ותמונה של רב אין בה קדושה.

בית הכסא שיש בו ברז לנטילה - אין להתיר לכתחילה ליטול שם ידים לסעודה ולנטילת ידים שחרית, אלא אם כן בשעת הדחק שאין לו מקום אחר לנטילת ידים.

היוצא מבית הכסא - צריך ליטול ידיו, אף שלא עשה שם את צרכיו, מאחר והוא מקום של טינוף, והלכלוך שווה בו איזה זמן. הנכנס להתרחץ - כשיוצא צריך שיטול ידיו, אלא שדי לו בנטילה פעם אחת. ואפילו מן הברז בלא כלי, שאינו אלא מפני נדנוד רוח רעה. והוא הדין בנכנס לטבול במקוה.

(1) סגולה לקבלת כל משאלה ובקשה: בסופה של ברכת המזון, אנו באים לבקשת תחנונים - 'הרחמן', שכולו בקשות נשגבות ביותר.

רבנו ה'חפץ חיים' ביאר, שהטעם לכך שאנו מבקשים בקשות אלו אחר ברכת המזון, כי אחר שקיים האדם מצוות עשה דאורייתא של ברכת המזון, ככתוב 'ואכלת ושבעת וברכת', נעשה עת רצון בשמים, ושעת הכושר היא לבקש צרכיו מאיתו יתברך שמו, וכמבואר

ברבינו בחיי (פרשת יתרו י"ג. הובא ב'מגן אברהם' או"ח סי'

רסג סק"א), שכאשר האשה מדליקה נרות שבת, בידה להתפלל "שיתן לה ה' בנים מאירים בתורה, כי התפילה יותר נשמעת בשעת עשיית המצוה", ולכן בקשות אלו של 'הרחמן' גדולות ויקרות בשמיים.

(2) סגולה לבריאות: רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל אמר לחולה שסבל מחוסר דם ונצרץ למנות דם בדחיפות: "תכוון היטיב בקטע בברכת המזון: 'ונא אל תצרכנו... לא ליד י מתנת בשר ודם', שלא אצטרך לקבל דם' מאחרים". שאלו התלמיד: "וכי זה פירוש הדברים?". ענהו הרב: "הרשות נתונה לכל אדם להעמיס כל משאלותיו בנוסח התפילה".

הרב יגאל נוי שליט"א
מהספר החדש "נוי השבת"
0527-137-807

עונת ההצלה

האמא קמה יותר מאוחר, פתחה את המקרר ונבהלה לגלות כי העוגה המפוארת 'נעלמה'. היא חשבה בהתחלה להתקשר לרב ולומר לו כי חלה טעות, אך היא עצרה ואמרה: שחיים לא יחשוב שהיומולדת של המורה יותר חשוב מהסיום לימוד שלו. חיים חזר מהתלמוד תורה קורן מאושר. "אמא! תודה, אין עלייך! את לא מבינה כמה כולם התפעלו ונהנו מהעוגה, אפילו השומר ליקח את האצבעות!". היא לא גילתה לו את האמת.

חלפו שנים. חיים עמד תחת החופה, ואמר לאמו: "אני רוצה לגלות לך סוד. כל מה שזכיתי להתחתן כבן תורה, זה רק בזכותך. דעי לך, כי לפני שנתיים, כמה חברים החליטו לטוס לארה"ב כדי לפרוק עול, ואני הייתי ביניהם. נגררתי אחריהם. ארזנו מזוודות בלי שאף אחד ידע. הגענו לנתב"ג והיינו ממש רעבים. מצאנו מאפייה ונכנסו לקנות כמה מאפים לקראת הטיסה. לפתע, ראיתי שם עוגה מקושטת בת 3 קומות כמו שהכנת לי לסיום לפני כמה שנים. מיד חשבת: "מה אני נורמלי? אמא שלי יושבה עד 3 בלילה להכין לי עוגה שתהיה לי אהבת התורה, וכי כך אעשה לה ואבעט בתורה ח"ו? לא אהיה כפוי טובה!". עזבתי אותם וחזרתי לבית. הכל בזכותך!. מעשה אחד של הורה - יכול להשפיע לדורי דורות!

חיים נכנס לבית והכריז: "אימ'וש! מזל טוב! סיימנו בכיתה פרק 'המניח' בגמרא במסכת בבא קמא, ואמרת לרב שאמא שלי אלופה בהכנת עוגות, והיא תכין לנו עוגה לסיום הפרק מחר בכיתה. אמא חשבה לעצמה בשקט: "בדיוק התכוונתי הערב להכין עוגה מושקעת למנהלת בית הספר של הבת החוגגת יום הולדת, אך לא אאכזב את חיימ'קה שלי, אכין לו עוגה פשוטה מהשאריות שיישארו מהעוגה המפוארת למנהלת".

האמא נכנסה למטבח והחלה בכישוריה בהכנת עוגה מיוחדת בת 3 קומות! כמוה לא נראתה זמן רב. כפי שתיכננה, מהשאריות של העוגה, הכינה עוגת טורט פשוטה יחסית, בשביל חיימ'קה, כשהיא הולכת לישון סחוטת מעייפות בשעה 3:00. חיים השכים קום מהתרגשות, פתח את המקרר, ראה את העוגה הענקית וכמעט התעלף. הוא הבין שזה בשביל 'הסיום' המיוחד שלו, ולקח זאת בשמחה לכיתה, כשהוא מתפאר בהשקעה הגדולה של אמו לכבוד לימוד התורה. והתגובות היו נלהבות: מי לא הגיע לראות את העוגה? המנהל, הצוות, כל תלמידי הכיתות, וגם צוות צילום הגיע לתעד את המחזה הנדיר, איזו אהבת התורה יש לאמא.

סוד השעיר לעזאזל

אלוקה ממעל, נשמה טהורה של הקב"ה הרוצה רק לעשות טוב ולהיות טובה לפני ה' ולפני הבריות. אנו חייבים להכניס זאת עמוק להבנה שלנו: לא משנה כמה נפילות וחטאים היו לאדם - הם אינם חלק ממנו! ובידיו להשליך אותם מעליו, ולעשות הפרדה בינו לבין היצר הרע!

הסוד הזה מובא גם במעשה המיוחד הבא: ריש לקיש היה ראש השודדים של אותה תקופה. תפקיד לא חיובי, הנושא עימו היסטוריה של פשע. יום אחד, הוא ראה בנהר אשה נאה, וקפץ קפיצה אדירה להגיע אליה. אלא, שלמרבה ההלם, היה זה רבי יוחנן ששחה בנהר, והיה נאה עד למאד. נבוך ומבולבל, אמר ריש לקיש לרבי יוחנן: "יש לך יופי של נשים". ורבי יוחנן לא התבלבל, הוא אמר לריש לקיש, המגודל והשרירי: "הכח שלך יכול להאיר בתורה". הוא הביט בכח הנוצל לרעה, ואמר לו שבידיו להפוך אותו לעוצמה של קדושה. ואף הבטיח לו לתת לו אחותו, אם ישוב בתשובה. ואכן, ריש לקיש קיבל את הדברים, חזר בתשובה והתחתן עם אחותו.

30 שנה שרבי יוחנן וריש לקיש היו חברותא ולמדו יחד בהתעלות. יום אחד, היה ויכוח בבית המדרש מתי סכין וחרב מקבלת טומאה. אמר רבי יוחנן בהלצה: 'נשאל את ריש לקיש שהוא אלוף בחרבות!'. נפגע מכך ריש לקיש עד למאד ואמר לו: 'מה מועיל לי ששבתי בתשובה אם אתה עדיין חושב שאני נחשב למבין בשוד'. רבי יוחנן נפגע מתגובתו, ובכך נפטר ריש לקיש, ואף רבי יוחנן נפטר אחר כך מרוב צער חסרונו.

מה היה הויכוח פה? ריש לקיש אמר: "לימדת אותי בנהר, שהכח הרע הוא לא חלק ממני, ואכן הנחתי אותו והתחברתי לה', לחלק הטוב שלי, למה אתה משייך אותי לזה שוב", אלא שרבי יוחנן אמר זאת בהלצה. זהו סוד אדיר לחיים למתבונן!

שיקראו לנו להתייחס אליהן, להקשיב להן, ויעשו זאת בכל הכוח ובכל העוצמה. אך רק אתה מחליט את מי להכניס אליך פנימה ולהתייחס אליו, ואל מי לא להתייחס! אינך חייב לסבול ממחשבות לא טובות שיש לך על עצמך - אלו דפיקות דלת של יצר הרע וחיליו. אתה יכול וצריך לומר: 'שמעתי, אך אינני מעוניין. אלך עם הטוב שיש בי, בלי להקשיב לך!'.
קח את השעיר לעזאזל, חלקו של השטן ותזרוק אותו מחיך!

משל למה הדבר דומה? - אדם שסובל מחום גבוה או מפריחה ח"ו, האם הוא משלים עם המציאות וחי במצב זה או שהוא מנסה לקחת תרופות וכדורים שיסירו זאת ממנו? וודאי שהוא מבין שהחולי זה עצם זר שחדר לחייו, אך הוא בטבעו בס"ד אדם בריא הרוצה להישאר בריא.

אם כך זה בבריאות הגוף, מדוע בנגעי הנפש, אנו נוטים להשלים עם המצב של החלקים הלא טובים המלווים אותנו: מידות רעות, תאוות, ומשיכה לעבירות. מדוע אנו מייאשים את עצמנו במחשבה: "זה אני ולא אשתנה. אני מחפש את הרע הזה, אינני צדיק ואינני קרוב לה".
בדיוק כמו החום והפריחה אינם חלק ממך, גם אלו התאוות, המידות הרעות - אינם חלק ממך! אתה חלק

"רבי זאב וולף יתן לך את העצה שתסדר לך את החיים", אמר המגיד.

שמח התלמיד, לקח סוס ועגלה ועשה את דרכו אל העיר ז'יטומיר הקרה. היה זה באמצע החורף המושלג, והתלמיד לא היסס, הוא לקח עצי הסקה, אוכל רב ונסע במשך ימים ושבועות בכדי למצוא מזור לנפשו. לאחר מסע ארוך הוא הגיע לעיר ז'יטומיר לקראת ערב, וחפש את ביתו של הרב. בני העיר הדריכו אותו להגיע לביתו של הרב, עד שזכה לעמוד על מפתן ביתו של הרב בהתרגשות והחל לדפוק על הדלת הקפואה.

הוא נוקש כמה נקישות, אך אף אחד לא עונה. בחוץ קר מאד, והוא ממשיך לדפוק, אך אין קול ואין עונה. הדבר היה מזור שבעתיים, שהרי הוא שמע קולות של אנשים ההולכים בתוך הבית, מדברים, צוחקים, שמחים ועוברים ממש ליד הדלת. הוא ניסה לדפוק יותר חזק, וצעק: "הרב, הרב". אך אף אחד לא ענה ולא התייחס. כבר דקות ארוכות שהוא עומד בחוץ והוא מרגיש כי הוא עומד לקפוא למוות, או אז, זעק מקירות ליבו ודפק בחוזקה: "הרב אם אתה לא פותח לי, אני מת מרוב קור!", בבקשה הצילו.

ואז, הוא שומע צעדים שמתקרבים אל הדלת, את הדלת פתח, לא פחות ולא יותר מאשר הרב זאב וולף מז'יטומיר, כולו לבוש הדרת קודש, בתוך הבית החם והנעים והכניסו פנימה. התלמיד היה מבולבל ורועד מקור, וטרם פתח את פיו מלבקש את הבקשה אשר למענה הוא הגיע הנה, פתח הרב ואמר: "בני היקר, שמעתי אותך היטיב מהרגע הראשון שדפקת, אך רציתי לגלות לך את הסוד שלמענו הגעת. רציתי ללמד אותך - כי האדם מחליט את מי להכניס לבית הפרטי שלו!".

"יכולות להיות מחשבות זרות שידפקו לנו על הדלת בעוצמה,

דאגה לעם ישראל

הצדיק רבי שלמה פרישטיק זצ"ל,
היה נשוי לנכדתו של האדמו"ר
הקדוש **רבי שלומק'ה מזוועיל**
זיע"א. מיד אחר החתונה, עמד רבי
שלמה פרישטיק בפני התלבטות לא
קלה: בבית הוריו נוהגים שלא לאכול
מצת מכונה כל הפסח, בעוד שכעת
בבית הורי אשתו, רגילים לאכול מצת
מכונה, והוא אינו יודע האם להחמיר
בזה גם כעת או לא.

הוא החליט לגשת אל סב אשתו, האדמו"ר הקדוש רבי שלומקה מזוועה'ל, והתייעץ עימו מה הנכון לעשות. שמע האדמו"ר את דבריו בהתבוננות ואמר: "דע לך, כי בשמים אין מסתכלים על דברים אלו. בשמים מסתכלים אם שמרו על העיניים ואם נזהרו שלא לפגוע ברגשות אחרים".

כל חומרה ומנהג הם קודש, אך רצה הצדיק להדגיש ולסבר את האוון כמה חמור לפגוע בכבוד הזולת, ולהורות שאם השמירה על המנהג עלולה לפגוע בכבוד הזולת, שמא כדאי לוותר עליה כדי שלא ייצא שכרה בהפסדה.

מסופר כי שנה אחת נפטר לבית
עולמו חזנו הקבוע של הגאון רבי
וסף חיים זוננפלד זצ"ל. והנה, הגיע
ראש השנה. ניגשו הגבאים אל הרב
ושאלו אותו את מי למנות כחזן
לימים נוראים השנה. "את בנו של
המנוח", הורה הרב. הדבר עורר
פליאה, שהרי הוא אינו מצטיין בקול
ערב ומיוחד ואף הינו צעיר לימים.
הסביר להם הרב: **"בעזרת הנשים
תהיה אשתו של המנוח, וכשהיא
תראה חזן אחר, היא תזיכר בבעלה
ותצטער. כעת, שיהיה בנה, הדבר יקל
עליה ויכניס לה מעט שמחה בלב".**

הילדים עמדו משתוממים ונרגשים, מחזיקים את ידי אביהם הדומע, נושאים עימם את השיעור הנורא הזה לכל חייהם.

בבית מדרשו של הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל ניגש פעם בעל תפילה שהתפלל באופן עילג, עד כדי שהצחיק את כל המתפללים במקום. הקהל לא הפסיק לצחוק מהזיופים והטעויות שהיו לאותו חזן, אך הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל נשאר

רציני, ולא הראה מבט של צחוק או חיוך מהמתרחש. לאחר התפילה ניגש אליו תלמיד אחד ושאל: "למדנו רבינו, היאך הרב הצליח לא לצחוק או לחייך?". השיב לו רבי יחזקאל: "ראה בני! גם אני הרגשתי בטבעי רצון לצחוק, אלא שנוכרתי בדברי חז"ל (אבות פ"ג מ"א): **"המלבין פני חברו ברבים - אע"פ שיש בידו תורה ומעשים טובים, אין לו חלק לעולם הבא"**. אמרתי לעצמי: 'אם אוציא מפי אפילו צחוק אחד - כל ספריי 'חזון יחזקאל' שהוצאתי ילכו לאיבוד - ולא צחקתי."

מסופר על הגאון הגדול רבי משה
הלברשטאם זצ"ל, מגדולי הדיינים
ופוסקי ההלכה בדור האחרון, שנסע
פעם עם ילדיו לעיר האבות חברון,
על מנת לשאת תפילה. והנה, תוך כדי
הנסיעה, כאשר הגיע הרכב בין קבר
רחל אמנו לחברון, ביקש רבי משה
מהנהג לעצור בצד הדרך.

הוא ירד מן הרכב כשהוא מלווה בבניו הקטנים, ופנה אליהם ברגש רב: "הביטו ילדים, אל ההר הנשקף לעינינו. כאן במקום השומם הזה, הובילו אבותינו את השעיר לעזאזל, ביום הכיפורים הקדוש והנורא, כדי לכפר על חטאי כלל ישראל".

הוא השהה את דבריו לרגע, ואז הוסיף בקולו החם: "הנכם ודאי יודעים כי האדם שהולך את השעיר אל העזאזל וזרקו מההר - היה נפטר באותה שנה, כך היה הדבר. מעלה נוראה של כפרת עוונות ישראל שיש בו הקרבה אישית למען הכלל". ואז, בהתרגשות רבה, רבי משה הגביה את קולו ואמר: **"ובכל זאת, רבותי, דעו! הגמרא מספרת כי תור גדול של יהודים יראי שמים, חשובים ונכבדים, עמדו בתור ורצו בכל מאודם לזכות בשליחות זו! מדוע? - מפני שהם ידעו שבזכות שליחותם, יכופר עון ישראל!"**. ברגע זה השתנק קולו, עיניו התמלאו דמעות, והוא פרץ בבכי נרגש ועמוק. תוך שהוא מוחה את עיניו אמר לילדיו בלב נשבר: **"זכרו זאת, זכרו זאת לעד! יש כאן מוסר השכל נורא! יהודי אמיתי חייב להיות מוכן להקריב את גופו ואת נפשו, את כבודו ואת שלוותו, ובלבד שיוכל להיטיב עם חברו ולעזור לעם ישראל כולו!"**.

ההקדשה המרכזית

העלון מוקדש לרפואה והצלחה: שלמה בן אלה, אלונה בת פלינה, רימה בת רינה, ט.ב.מ, א.ב.ט.מ, א.ב.ש, ט.ש.ב.מ.
זיווג הכון: א.ב.ט.ש.

דיון משפחתי

אברך בעיר מעורבת אירגן תהילים לעשרות ילדים בשבת, והמקום הגדול היחיד המתאים הוא הפארק. אלא, שעוברי אורח התלהבו והחלו לצלם. האם מותר לו להמשיך בכך? ופרוי מתוך ויקרא

תרומה לעלון לזיכוי הרבים

בנק פאגי (52) סיניף 188. חשבון 58-58-74
לכתוב עבור עלון טוב לחסות בה". יקבל החזר

החידה !?
השבועית

**מתי אסור ללבוש בגדים
שחורים אפילו ביום חול?**

אגללו לזוט וולטו (ט"ו י"ג א"ח, טדא א"ג) טעיא
 זמטמל ואליו זש זכאמל זכז זכזמיו אווז סולומס
 סוגז מוכלל טומא - מזוזא טלטוזו קלא זכאמל טמא

**בתרומה לעלון הינך שותף לזיכוי הרבים
של מאות משפחות בכל הארץ!**

בהשגחה

היד שתפסה אותך בזמן

הולך לו מוישי ברחוב ברוגע. פתאום הוא מרגיש טלטלה עזה - מישור תופס אותו בחוזקה. הוא נבהל כהוגן: מה האדם הזה רוצה ממנו? מה הוא הרע לו?

כשמוישי רואה את האופניים החשמליות שטסו לידו במהירות שיא כרכב, והאדם שתפס אותו פשוט עצר אותו מלהיתקל בהם - הוא מיד נרגע והודה לאדם הטוב שעצר אותו בזמן.

איתה טלטלה, אותו כאב - תלוי מה אתה רואה מסביב. אם רואים את הטוב, אז אין כאן טלטלה, יש כאן ברכה.

האדוב ישראל מאפטא זי"ע אומר (פרשת בשלח): כשבאים על האדם ייסורים וצרות חס ושלום, אם יש לו יישוב הדעת - אינם נחשבים הייסורים בעיניו לכלום, כי יודע ומאמין באמת שהכול הוא טובות מאתו יתברך ויתעלה.

כשאדם יודע שתמיד - אבל ממש תמיד - כל מה שהוא עובר הוא מידיו הרחומות של אביו שבשמים לטובתו, אז הייסורים אינם נחשבים לכלום.

שומעים אלפי סיפורים מאנשים שהיו בטוחים, בכל מיני מצבים בחיים, שהעולם נפל עליהם, ולאחר זמן הם ראו שמה שהם דמינו כנפילה - היה הנס שלהם.

העצה לכל מעבר בחיים - בפרנסה, בנחת ובכל קושי - היא לא לאבד עשתונות, אלא מיד כשה קורה לזכור מי עושה את זה, ולהאמין שזה בוודאי לטובה. והאמונה הזאת פוטרת מכל הצרות.

כמו שמסיים שם האדוב ישראל: כשיש לאדם דעה מיושבת והוא בא להבנה שהכול מאתו יתברך והכול לטובה - אז תיכף ומיד נגאל מצרתו ודוחקו.

שבת שלום ומבורך,
פינחס שפר

סיפורי אמונה וביטחון מצדיקי הדורות זי"ע

השגחה עליזונה

הגנב ששילם את כל הוצאות החג

תלמידו של רבי יעקב חדאד נקלע לידיו של אספסוף מוסלמי זועם, וכל זה הביא שפע והרחבה גדולה בהוצאות החג.

קולותיהם של הפורעים. "הנער חף מפשע, עזבוהו בבקשה לנפשו!" לפתע הופיע במקום הקאדי המוסלמי, רכוב על סוסו ההדור. לקאדי היו רגשי הערכה לרבי יעקב חדאד.

"מה אירע כאן, כבוד רבי יעקב?" שאל הקאדי, ורבי יעקב פרש בפניו את סיפור עלילת השווא על תלמידו אהוב.

עודם מדברים, ולפתע נשמעו מרחוק קולות צעקה: "לא הוא הגנב! אני יודע מי הגנב!"

היה זה צעיר מוסלמי שרץ לעבר הקהל המתגודד, והחל לספר כשהוא מתנשם ומתנשף:

"מחלון ביתי הבחנתי בעבדול אבו-לאבדא הגונב מהמסגד קערת כסף יקרה. הוא חמק בחשאי החוצה, וכשנתקל בבחור היהודי הזה - חשש שמא הבחין במעשיו, ולכן החל לקרוא לעומתו כביכול הוא הגנב..."

שלח הקאדי זוג שוטרים לביתו של עבדול, וכעבור זמן מועט הם חזרו, גוררים עימם את עבדול, ובידיהם קערת הכסף הגנובה.

גער הקאדי בעבדול בקול רם על חומרת מעשיו, והורה לו: "עליך לשקול את קערת הכסף, ולתת כפי שוויה לרב הקדוש ולתלמידו, כפיצוי על עוגמת הנפש. אם לא תעשה כך, אגזור להוציאך להורג..."

מיהר הגנב בליווי שני שוטרים, לווה סכומים אדירים מכל מכרו ובני משפחתו, חזר אל הקאדי והניח לפניו שק מלא מטבעות.

הקאדי מסר את השק התפוח לידו רבי יעקב ותלמידו, והורה להם כי מוכרחים הם לקבל את הכסף.

כשחזר רבי יעקב לביתו עם האוצר העצום, קרא ואמר לרעייתו הצדקנית:

"הלוא אמרתי לך שד' בוודאי ישלח לנו את כל צורכנו די מחסורנו!"...

מגדולי הגאונים בעיר ג'רבה התוניסאית היה הגאון המקובל רבי יעקב חדאד (יום ההילולא כ"ח אייר), תלמידם של הצדיק רבי יוסף ברבי ורבי ידועים נוספים. גאון עצום היה בכל חלקי התורה, ובקי היטב בתורת הקבלה והנסתר. כל זאת לא מנע ממנו להתנהג בענווה עילאית, בנחת ובפשטות מלאת חן, וזאת למרות גדולתו ורוממותו ותלמידיו הרבים ששהו בצילו.

הימים ימי ערב חג הפסח. החג הקדוש מתקרב ובא, ואיתו ההוצאות הרבות: מלבושים נאים והדורים, מאכלים ומעדנים, בשר ויין וגם מצות כשרות ומהודרות.

"זקוקים אנו לסכום כסף גדול למען ההוצאות המרובות", שחה הרבנית הצדקנית באוזני בעלה רבי יעקב.

"הסירי דאגה מליבך!" קרא הצדיק בפנים מאירות ושלוות, "הלוא ד' יתברך הוא הזן ומפרנס לכול, ובוודאי יפרנסנו ברווח ובכבוד ולא יחסר לנו כל טוב!"

באחד הבקרים יצא רבי יעקב כהרגלו לתפילת שחרית, והנה שומע הוא מרחוק קול המולה רבה וצעקות רמות. כשהתקרב, נדהם ונחרד עד מאוד לראות את תלמידו חביבו נפתלי כהן, כשהוא נגרר בידיהם של כמה מוסלמים ומוקף בהמון זועם ורועש.

"עזבו אותו! מה רצונכם ממנו?" גער רבי יעקב בנערים.

"תסתלק מכאן, איש זקן!" קרא לעברו מוסלמי חסון, והניף מעליו מוט ברזל כבד. "הנער הזה גנב כלי יקר מהמסגד שלנו, וראוי הוא לעונש חמור בגין מעשהו הנבזה!"

"אמור לי, האם אכן ביצעת את העוון הזה?" פנה הצדיק לתלמידו.

"ודאי שלא! רק צעדתי ברחוב, ולפתע הופיע מישור והחל לזעוק לעברי 'גנב, גנב...' ענה התלמיד בקול בוכים.

"שמעתם?" ניסה רבי יעקב לגבור על

× עד שהמעלית תגיע ×

מספר הרב מנחם פלד שליט"א:

מורי וחמי שליט"א, מכתת את רגליו כבר שנים רבות בכל רחבי הארץ, כדי למסור שיעורי תורה וחזיון לציבור הצמא לשמוע דברי תורה. אחד השיעורים מתקיים פעם בשבוע, בנתניה, שם מתקבצים לשמוע אותו יהודים שנמצאים בתהליך של חזרה בתשובה. לראות את ההשתוקקות שלהם לשמוע את דבר ד', זהו שיעור מוסר בפני עצמו. ברוך ד', מאז הוקם השיעור, במשך הזמן הופכים בני הבית של משתתפי השיעור לשומרי מצוות גם הם.

באחד השבועות פנה אחד משומעי השיעור לרב, ואמר: "בשבוע הבא, ביום ז' בטבת, תהיה אזכרה לאבי זיכרוננו לברכה. אני רוצה לעשות משהו לעילוי נשמתו, ולכן אני מבקש שהשיעור יערך אצלי בבית".

חמי הסכים לכך בשמחה. אין כמו שיעור של זיכוי הרבים לטובת נשמת האב.

"אני גר בקומה חמישית", עדכן האיש, "אבל זה לא צריך להפריע, כי יש מעלית בבניין".

נכון, זה בכלל לא צריך להפריע. בז' בטבת יצא חמי לדרכו לכיוון העיר נתניה, ובדרך קיבל הודעה מתנצלת: "סליחה, הרב, ממש לא נעים לי, אבל רציתי להודיע שהמעלית תקועה, ועד שיתקן אותה יארך הרבה זמן".

"זה בסדר", ענה חמי, "ברוך ד' אני מסוגל לעלות במדרגות. בעזרת ד' אגיע אלך הביתה במדרגות. השאלה היא מה יהיה עם המשתתפים שלא יכולים לעלות במדרגות".

בין משתתפי השיעור נמנים שני יהודים מבוגרים. האחד חולה לב, והשני עם בעיה בברכיים. בשבילם, לעלות חמש קומות במעלית זוהי משימה בלתי אפשרית לחלוטין. הם באמת לא מסוגלים לעשות את זה.

"אמרתי להם שלא יבואו", סיפר בעל הבית, "מה יכולתי לעשות? הלוואי שהייתי יכול לתקן את המעלית היום".

היה מצער לחשוב ששני משתתפים חשובים יפסידו את השיעור, אבל ההכרח לא יגונה. לוותר כליל על השיעור מפני ששניים לא יכולים להגיע, זה בוודאי לא הדבר הנכון. אמנם, גם למסור אותו בלעדיהם זה לא הדבר המושלם, אבל חמי ידע שהוא עושה כל מה שהוא יכול, והקב"ה ישלים. גם השתתפות או חוסר השתתפות של יהודי אחד בשיעור, זה משמייים.

חמי הגיע לבניין, ועלה קומה אחת קומה, מדרגה אחר מדרגה. זה היה קשה וסחט ממנו כוח, אבל מה זה לעומת שיעור תורה, שיביא אור לכמה וכמה בתים בישראל?!

הוא נכנס לשיעור, והנה, כמה דקות אחריו נכנסים שני המשתתפים המבוגרים. אלו שאין להם שום סיכוי לצלוח חמש קומות של מדרגות.

"איך הגעתם?!" שאלו המשתתפים בפליאה.

ענה אחד מהם: "כשקיבלנו את ההודעה שלא נוכל להשתתף בשיעור, התאכזבנו מאוד. אמרתי לחברי, איך אפשר לוותר על

שיעור של הרב כהן? זה הרי נותן לנו חיות לכל השבוע! בוא נעשה מה שאנחנו יכולים. נלך לפחות עד לבניין, ונראה, אולי בכל זאת נצליח לעלות ולהשתתף בשיעור.

יצאנו, כל אחד מהבית שלו, והלכנו יחד. הגענו לבניין, וניגשנו למעלית. ידענו שהמעלית תקולה, אבל זה לא מפריע ללחוץ על הכפתור.

לחצתי על הכפתור של המעלית, והיא יורדת אלינו ונפתחת. אנחנו נכנסים, אני לוחץ על הספרה חמש, והמעלית עולה. מגיעים לקומה חמש והיא נפתחת. זהו. אנחנו פה".

הם רק גומרים את הסיפור שלהם, וכבר מגיע עוד אחד מהמשתתפים הקבועים, יהודי צעיר שכוחו במוחיו. עכשיו, אחרי התיאור של השניים, שאלו כולם במתח, "איך הגעת לכאן? במעלית?"

"מה פתאום במעלית?!" אמר הצעיר, "אמרתם שהיא תקולה, לא? דווקא ניסיתי ללחוץ על הכפתור שמזמין אותה, אבל שום דבר לא קרה..."

אחרי השיעור, שהיה שווה את כל המאמצים והניסים, שוב ניסו המשתתפים ללחוץ על הכפתור של המעלית, אבל היא, כידוע, הייתה תקועה. זה היה המצב הברור שלה, ובדרך הטבע אכן לא היה כל סיכוי שתעבוד לפני שיבוא טכנאי מיומן ויתקן אותה כמו שצריך. אבל, כל זה אינו תקף מול השתוקקות של שני יהודים שרוצים כל כך לשמוע שיעור תורה. הקב"ה ראה את הרצון ואת האמונה, ובמיוחד בשבילם 'תיקן' את המעלית למשך כמה דקות!

וזה היה מתוק כל כך, ומאיר כל כך, לראות איך הקב"ה מרומם את היהודים היקרים שלו, מכל הבחינות...

× אף אחד לא לוקח מאף אחד ×

מספר אברהם, חסיד ויז'ניץ:

יש לי בית מכירה של חפצים מסוימים, שנמכרים בעיקר בערב יום טוב. בהתקרב החג מגיעה שעתה הגדולה של המכירה שלי, אנשים באים וקונים, והקופה מתמלאת, ברוך ד'.

לפני שש שנים, בעודי מתארגן לפתיחת המכירה ומניח את הסחורה יפה על המדפים המיועדים לכך אצלי בבית, אני מבחין ביהודי שפותח מול הבית שלי דוכן, שבו הוא עומד למכור בדיוק את מה שאני מוכר. הוא, לעומתי, עושה את זה במקום מוצלח ביותר, ליד בית כנסת, מקום שיש בו הרבה עוברים ושבים.

המיקום הכול כך מוצלח שממש לידו ממוקם הבית שלי, תרם עד כה הרבה למכירות, והנה עכשיו, דווקא מפני שהוא מרכזי כל כך, אני מפסיד. ואכן, החששות התאמתו, ובימים הבאים ראיתי כל הזמן איך מי שגורף את הרווחים זה בעל הדוכן, העומד ברחוב. אנשים עוברים שם, מציצים, נזכרים שהם צריכים, ומיד קונים, בלי צורך אפילו לטפס במדרגות אליי הביתה.

כל הזמן התחזקתי באמונה שפרנסה היא משמיים, שרק ד' נותן, ושאיך אחד לא יכול לקחת ממה שמגיע לי, אבל זה לא

מנוחת נפשו של הבוטח בד' יותר משל העשיר

הבוטח באלקים. פְּנוּי מַעֲסָקִים. עֲנִיֵּי הָעוֹלָם הַמְטְרִידִים
לִבָּבוֹ לִיחָד. רַק לַד', לְהִתְאַחֵד. בְּאֵין הֶרְהוּרִים מַחְרִידִים
וְנִמְשָׁל בְּהִדְמָיָה. לְבַעַל הָאֱלֹפִימָיָה*. הַמִּתְחַכֵּם לְהִיּוֹת כְּאֲמִידִים
וְעוֹלָה בִּתְרוֹן. לְאֱלֹפִימָיָה בְּכֶשֶׁרוֹן. בַּעֲשָׂרָה דְּבָרִים נִכְבְּדִים

*בעל אלכימיה - אומן הידוע בחוכמות ובסודות ומתוך רמאות וסכנה, להפוך מתכות זולות לכסף ולזהב.

× הרה"ג ר' דוד קלצקין שליט"א ×

הקב"ה, על אחת כמה וכמה

הנפילה הייתה כואבת, ויותר מכך - מסוכנת. הנפילה לבור הפתיעה אותה, ומשך זמן רב היא לא הצליחה להיחלץ ממנו. קריאותיה לעזרה התפזרו במרחב השומם, כמעט. הנער שחלף באזור חידד את אוזניו, ניגש אל הבור וחילץ מתוכו את הנערה הנמצאת בו.

"כיצד אשיב לך על הצלתי?" התרגשה הנערה, והציעה לכרות ברית שתינשא לו, הנער הסכים עימה. "אוכל להמשיך ולהיטיב איתך תמיד. לכי לביתך ואני לביתי, ובהגיע העת נקים יחד את ביתנו". אישונה של הנערה התבוננו סביב. "מי יהיו לנו לעדים?" תהתה.

"החולדה", הציע הנער והצביע על המכרסם שהתרוצץ לידם, "והבור השניים יהיו עדים בינינו", נפרדו הנער והנערה לדרכם, כשהנערה נושאת על ליבה את הבטחתה. חלפו שנים, במהלכן סירבה הנערה להינשא לאי מי. המתנה לבחור שהתחייבה להינשא לו, ולא הפרה את שבועתה.

לא היה מי שיגלה את אוזנה על האמת המרה: הרחק משם, בעירו של הבחור, שכח הלה מהסיפור לחלוטין. בהגיע היום - נשא אישה, וכעבור שנה הפך לאב מאושר. האושר לא נמשך זמן רב, כי למרבה היגון, חולדה נשכה את התינוק וסיימה את חייו הקצרים. בהולדת הבן השני, סברו הכול שכעת נרפאה המשפחה; אולם, ביום קשה אחד מת גם התינוק, לאחר שנפל לבור.

"משהו כאן מוזר", קבעה הרעייה האבלה בשנית על בנה. "בנינו מתים שלא כדרך הטבע. אולי יש לנו חוב כלשהו? קפידה של אי מי מהעבר?"

אימץ האב השכול את מוחו, וזכר. שיתף את אשתו בסיפור הצלתה של הנערה, ובהתחייבות שנערכה ביניהם. "אם כך", סיכמה האישה בגבורה, "אין לנו ברירה אלא להיפרד. הבטחת - ועליך לקיים. העדים נטלו את ילדינו כדי לגבות את שבועתך".

אכן. כתב לה גט ושילח אותה, והלך לקיים את הבטחתו ולשאת לאישה את הנערה שנשארה נאמנה לו.

מביאה הגמרא את הסיפור, ומסכמת: אם החולדה והבור נותרו בנאמנותם, על אחת כמה וכמה שנאמנותו של הבורא עומדת לעד! שווה להאמין בו. משתלם לסמוך עליו. הנאמנות של הקב"ה היא יותר משל כל נברא, והמאמינים בו זוכים לביטוח ולכל טוב. לביטחון מלא שהכול יהיה טוב: ההווה, מה שהיה בעבר, ומה שיהיה בעתיד.

היה קל. ואכן, בתום ימי המכירה ערכתי חשבון פשוט והגעתי למסקנה, שבערב החג הזה הפסדתי אלפיים שקלים.

עברו כחודשיים. יום אחד שילמתי לסוכן אלפיים ש"ח בהמחאה. נתתי לו את הצ'ק, ותיארתי לעצמי שהוא יפדה אותו בקרוב. עברו כמה חודשים, ואני רואה שהצ'ק לא נפדה. יום ועוד יום עוברים, ואלפיים השקלים אינם נגבים מחשבונך עד היום הזה. אמנם שאלתי את הסוכן מה עם הצ'ק ההוא, והוא אמר, "אין לי מושג. העברתי אותו הלאה".

עברו שש שנים, חוק ההתיישנות כבר חל על הצ'ק ואי אפשר לגבות אותו. אבל, חוק ההתיישנות אינו חל על הסיפור הזה, שמזכיר לי באופן מוחשי שרק הקב"ה שולח פרנסה, ושארף אחד לא יכול לפגוע בה. גם כשהיה נדמה לי שהפסדתי אלפיים שקלים, ד' סידר לי שאראה איך במציאות לא הפסדתי כלום.

× ברגע של הבנה ×

מספר בחור הלומד בישיבה גדולה:

קיבלתי הזמנה לחתונה של בן דוד שני שלי, הלומד בישיבה שלי, ותכננתי לנסוע לחתונה. היה לי חשוב להשתתף בשמחה, כי ידעתי שהוריי לא יוכלו להגיע, ואני אהיה הנציג היחיד של המשפחה שלי.

אצלנו בישיבה הנוהל הוא כזה: כאשר יש חתונה של חתן מבני הישיבה, מזמינים הסעה של חמישים מקומות לכל מי שרוצה להגיע לחתונה. לא תמיד חמישים המקומות מספיקים לכולם, ולכן יש דין קדימה: הראשונים הם אנשי הצוות, ואחריהם הבחורים המבוגרים, בני הדודים של החתן והכלה, וחברים ששייכים לאותה החסידות. הפעם, בתור בחור בשיעור א' הייתי מאוחר למדי בדיני הקדימה, וגם בתור בן משפחה זו קרבה קצת רחוקה - בן דוד שני ולא ראשון. אבל, אנחנו בקשר טוב, והרגשתי שההשתתפות שלי בשמחה ממש חשובה.

עליתי על האוטובוס, שילמתי על מושב, וכבר ישבתי וחיכיתי שיתחילו לנסוע. בינתיים עלו עוד בחורים, ולא לכולם היה מקום. ניגש אליי בחור ואמר לי, "אתה משיעור א'. תרד!" אמרתי, "אני בן דוד".

"אתה בן דוד שני ולא ראשון. יש קודמים לך שצריכים את המקום באוטובוס".

קמתי אבל וחפוי ראש. ממש היה לי אכפת, וכבר כמעט התחלתי לצעוק ולהרים קול זעקה על העושק לאור הירח. הרי שילמתי על מקום, והחתן בוודאי מחכה לי יותר ממה שהוא מחכה לכמה מן היושבים כאן... אבל, אחרי רגע הרגעתי את עצמי: הרי לא הבחור הזה, או כל חוק ישיבתי אחר, יחליטו בשבילי האם אגיע לחתונה או לא. הרי בדיוק היום למדתי בשער הבטחון שרק ד' הוא מסובב הסיבות, וכל מה שקורה איתי הוא משמיים, אז מה לי להלין על הבחור הזה, שהוא רק שליח?

קמתי ממקומי ופניתי אל הדלת כדי לרדת מהאוטובוס.

הנהג היה זה ששם לב לכך ושאל אותי, "למה אתה יורד?" "כי אמרו לי", עניתי. "שילמתי" הוא שאל.

"כן".

"אז מה הסיפור פה?"

"אמרו לי שאין מספיק מקום". את כל זה אמרתי בנחת, אחרי שכבר

קיבלתי עליי שהכול משמיים ושאל שום עניין להתפרץ על מישוה.

אחד מאנשי הצוות, משפיע חשוב אצלנו בישיבה, שד' בריך אותו גם בשפע כלכלי, מיד קם ואמר, "תישאר על האוטובוס ואני ארד. אני יכול להגיע לחתונה גם במונית".

הוא ירד ואני נשארתי, וברוך ד' הגעתי לחתונה, לשמוח ולשמח.

הקב"ה רצה להראות לי את נפלאותיו. רגע אחד אני צריך לרדת מהאוטובוס עם כל ההרגשה הקשה, וברגע הבא הכול מתהפך לטובה. ומתי? אחרי שהבנתי שהכול משמיים.

תחנות

תחנה מספר 2:

כשהיא על סף היסטריה, פתחה האם בחיפוש קדחתניים אחרי הילדות. כעבור כמה דקות צלצל הטלפון, והדובר הציג עצמו כנהג של קו אוטובוס. "יש לי פה באוטובוס ילדה בוכה, היא מסרה את המספר שלך, מה עושים איתה?" "ילדה אחת?" הזדעקה האם, "אמורות להיות שתיים!"

הנהג מיהר להבהיר: "אני מבין שיש לך שתי בנות, אבל אצלי באוטובוס יש אחת..." שאלות הזיהוי הבהירו שמדובר בבת הגדולה. תוך כדי השיחה הבינה האם שבסייעתא דשמיא מדובר בנהג שומר מצוות, שחפץ לסייע. היא ביקשה לשוחח עם בתה, וזו סיפרה שבעקבות שיפוצים בכביש נעשו שינויים במסלול, והיא לא ידעה היכן עליה לרדת. האם ניסתה להבין לאן נעלמה האחות הקטנה. התברר שהגדולה המתונה בתחנה כדי לעלות לאוטובוס שנוסע בכיוון הנגדי, חזרה לשכונה, אולם שני אוטובוסים נכנסו בו זמנית אל התחנה, וברגע של חוסר תשומת לב דילגה הקטנה ועלתה לאוטובוס השני, כשהדלתות נסגרות מאחוריה...

תחנה מספר 3: האבדה אותרה ביעד מרוחק

הנהג החביב הכתיב לאם מספר של סדרן. היא חייגה אליו, והוא ניסה לחשוב כיצד ניתן לאתר את האבדה היקרה. תוך כדי שיחה, נכנסה אל האם שיחה נוספת: "יש פה ילדה בתחנה". אברך יקר שהמתין להסעה, הבחין בילדה קטנה שנמצאת לבדה. בירור קצר העלה שמדובר באבדה הנכונה... האם נשמה לרווחה, ובישרה לסדרן שהילדה נמצאה.

הסדרן המסור האיץ בה לצאת מהר לדרך. האם השיבה שהיא בודקת מתי מגיע אוטובוס, אך הסדרן דחק: "זה לא צחוק, קחי מונית הרגע!"

תחנה מספר 4: מונית ספיישל בחינם

האם נטלה את ארנקיה ופנתה לתחנה. בעוד היא מתלבטת מה לעשות, הבחינה פתאום ברכב העומד בתחנה. מתוך סערת רגשות היא פנתה לנהג הרכב בתחינה, "הילדה שלי נאבדה, מצאו אותה באיזושהי תחנה, אולי אתם נוסעים לכיוון?"

(מתוך מדור 'המחדש בטוב', מגזין השגחה פרטית למנויים)

עדיף שהכסף ילך לדברים טובים

מספר הרב ז. פ. מירושלים:

מתחת לבית שלי עומדים שני רכבים המצויים ברשותי: האחד קטן, והוא משמש אותי בדרך כלל לנסיעות לכל המקומות שאני צריך להגיע אליהם, והשני גדול - משפחתי, ובו אנחנו נוסעים כשעלינו להגיע למקום כלשהו בהרכב מלא. לרכב הקטן היה לי רק מפתח אחד. זה לא תקין ולא מומלץ בכלל, צריך שיהיו לרכב שני מפתחות לפחות ועדיף שיהיו שלושה, אבל זה מה שהיה, וברוך ד' הסתדרתי כך.

עד שיום אחד קרה בדיוק הדבר שבגללו צריכים לפחות שני מפתחות - המפתח של הרכב הקטן אבד. חיפשנו בכל מקום, בכל חור, בכל כיס ובכל מגירה, במקומות הגיוניים יותר ופחות, אבל המפתח התעקש להתחבא היטב, ולא מצאנו אותו. בינתיים השתמשתי ברכב הגדול, אבל בהרבה מקרים זה לא היה כל כך נוח. העובדה שיש לי מתחת לבית רכב שעומד לו נטוש באין לי אפשרות להיכנס אליו, לא ממש מצאה חן בעיניי, והחלטתי לעשות משהו כדי שאוכל להשתמש בו. פניתי למוסך וביקשתי שיעזרו לי לפתוח את הרכב. אמרו לי שם שאם אני יודע את הקוד של המפתח, יש להם אפשרות לשכפל אותו, אלא שהיצירה הזו תעלה לי אלף שקלים. אלף שקלים למפתח של רכב.

נכון שברוך ד' יש לנו שני רכבים, ויש לנו פרנסה ברווח בחסדי שמיים, אבל אלף שקלים למפתח זה נשמע לי מוגזם. סכום ענק בשביל חתיכת מתכת, שייתכן שעוד יש לי סיכוי למצוא את קודמתה...

עברו עוד כמה ימים, הסיכויים הלכו ופחתו, המפתח לא נמצא, ואלף השקלים עמדו להימסר למוסך.

אך, ליבי לא נתן לי לעשות את הצעד. באלף שקלים אפשר לעשות דברים מוצלחים יותר מאשר לקנות מפתח אבוד. דנתי עם בני הבית בעניין, העלינו רעיונות, והגענו למסקנה שאם נגזר עלינו להוציא אלף שקלים, עדיף להוציא אותם לצדקה. שאלתי את בני ביתי: "האם אתם מאמינים שאם ניתן אלף ש"ח לצדקה, נקבל מפתח לרכב בחינם?"

התשובה הייתה: "כן!"

השלב הבא היה פשוט מתבקש. ניגשתי לכולל הסמוך לבית, פניתי לראש הכולל ומסרתי לו אלף ש"ח כתרומה לכולל.

משם המשכתי לענייניי, והנה, כעבור שעתיים קיבלתי מהבית את שיחת הטלפון המיוחלת: המפתח נמצא!...

אבן טובה למזל טוב

מספר הרב יואל צבי מניו יורק:

אני עוסק בתיווך של אבנים טובות. אולי זה נראה כמו אפיק פרנסה מוצלח שמביא עימו הרבה כסף, אבל אני יכול להגיד בוודאות של בעל ניסיון, שפרנסה אינה קשורה למקצוע. במקצוע הזה, תקופת יובש ארוכה למדי עשויה לעבור בין עסקה מוצלחת לחברתה, ואז רואים בחוש שהדבר היחיד שעוזר זה רק סייעתא דשמיא. בחודש תשרי פנה אליי יהלומן גוי, ואמר לי שיש לו קונה שמעוניין ב'רובי', שזו אבן אודם מיוחדת. עשיתי את כל ההשתדלות כדי להשיג לו אבן טובה. מצאתי אדם שברשותו אבן כזאת והוא מעוניין למכור אותה, וכבר הראיתי אותה לקונה, אבל כשהוא ראה אותה הוא הגיע למסקנה ש'זה לא זה'. ברגע האחרון העסקה התבטלה, ואני החזרתי את האבן לבעליה.

חודשיים חלפו. בביתי קול צהלה ושמחה, אנחנו מתכוננים לחתונה של בני, ובינתיים אין שום עסקה באופק. אף אבן לא נמכרה באמצעותי, לא הצלחתי להגיע לתיווך מלא או חלקי, פרוטה לא הרווחתי במהלך כל התקופה האחרונה, ואני מצפה לישועה. ביום החופה של בני הלכתי לצדיק וביקשתי ברכה בשביל החתן והכלה, וגם בשבילי, שתהיה לי פרנסה טובה ואוכל לשלם את כל הוצאות החתונה. הצדיק אמר לי כי אני בעל שמחה, ולמחותן נפתח צינור מיוחד של שפע. הוא בירך אותי שאזכה לראות את השפע הזה.

באותו יום, ביום החתונה, ממש לפני צאתנו לאולם החתונות, התקשר אליי אותו גוי שהשגתי בשבילו את האבן בחודש תשרי, ואמר לי שהוא החליט ש'זה כן זה'.

הוא בעצם רוצה את האבן ומעוניין לקנות אותה, וחשוב לו שזה יהיה מיד, היום, בלי שהיות. בחסדי שמייים, באופן מידי השגתי את בעל האבן, לרווחתי התברר שהיא עודנה ברשותו, ומכרתי אותה לקונה בסכום נאה ביותר. העסקה הזו שילמה לי את חלק הארי מהוצאות החתונה!

היה מרגש ומדהים להיווכח איך ברגע האחרון לפני החופה, נפתח בפניי צינור השפע בבת אחת.

כמה חודשים אחר כך, באופן מפליא ממש התברר לי, שהקב"ה הכין לי את השפע הזה הרבה קודם לכן. פגשתי בחבר, סוחר כמוני, והתעניינתי בשלומי. כיוון ששינינו עוסקים באותו ענף, שאלתי אותו על העסקים, איך הולך ומה התחדש, והוא סיפר לי על מקרה מוזר ביותר:

יהלומן גוי פנה אליי בחודש כסלו, וביקש ממנו ששיגי לו בדחיפות 'רובי' - אבן אודם איכותית ויפה. יש לו קונה שנכנס בו שיגעון לקנות היום את האבן ולקבל אותה לידי כבר בשעות הקרובות. החבר שלי השיג לו אבן, והוא היה כל כך להוט לקנות אותה, שהוא דילג על כל השלבים הרגילים, לא בירר ולא השווה, אלא רק חיכה כבר לקבל את האבן. "אני משלם לך כרטיס טיסה", אמר לו הגוי, "העיקר שתביא לי את האבן היום".

החבר שלי נסע אל הגוי, וזה חיכה לו בשדה התעופה בפלורידה, שילם על האבן טבין ותקילין למזל ולברכה, וקיבל אותה. לכאורה העסקה הסתיימה לשביעות רצון שני הצדדים. לא עבר זמן רב, והנה מתקשר אותו גוי ואומר: "תשמע, אני כבר קניתי ממך את האבן, חשבתי שאני אוהב אותה, אבל עכשיו, כשאני מחזיק אותה ביד, אני לא מרוצה. אני חושב שאפשר למצוא משהו יותר טוב. הייתי רוצה 'רובי' אחרת. יש לך להביא לי?"

חברי הסוחר הכיר את בעלי האבנים ואת העוסקים בתחום, אבל 'משום מה' הוא שכח לגמרי שיש אדם אחד שברשותו

אבן מתאימה - הלוא הוא האדם שאת האבן שלו הכרתי כבר בתשרי. הוא התנצל בפני הקונה, ואמר לו שהוא נתן לו את השירות הטוב ביותר. רוצה אבן אחרת? - שינסה להשיג בכוחות עצמו.

כאן אני יכול להשלים את הסיפור ולומר, שאכן אותו גוי - שעד שהצליח להשיג 'רובי' כשאפתו, 'משום מה' הקב"ה לא נתן את חינה בעיניו - חזר אליי לקנות את האבן, אותה אבן שהקב"ה הועיד כבר מזמן שתהיה סיבה לפרנסתי; אותה אבן שלא הצליחה להימכר בתשרי, כי נועד לה תפקיד להאיר בפניי אור נפלא ומיוחד של השגחה פרטית, ביום החופה של בני שיחיה.

יעזור ד' יתברך ויהיה ביתם בית נאמן בישראל, עם הארה תמידית של השגחה פרטית.

× שני חתנים בשבוע אחד ×

מספר החתן ז. רחנבנים מלונדון:

בשמחה שכזאת ברצוני לשתף את כולם: אני חתן טרי, בן תשע עשרה. ברוך ד' באתי בברית האירוסין ממש לפני כמה ימים, והסיפור שמאחורי הבשורה שווה יותר מפרסום של מודעת מאורסים. בישיבה שבה אני לומד הבחורים מתארכים בגיל צעיר יחסית, כך שההורים שלי כבר רצו לראות אותי מאורס. בשיעור שלי לומד חבר שאימו חברה טובה של אמא שלי. בכל פעם שהתארס מישו ששתיקן מכירות, היו האימהות שלנו מאחלות זו לזו: "מזל טוב! אצל הילדים שלנו בקרוב!"

לפני כמה חודשים הן שינו את הנוסח. כאשר אחד מהחברים שבשיעור שלנו התארס, הן אמרו זו לזו: "הבה נעשה הסכם. אני אתפלל על הבן שלך שיתארס, ואת תתפללי על הבן שלי". וכך היה, כל אחת התפללה על הבן של השנייה.

היום אני שמח לבשר את הבשורה הכפולה: השבוע הזה, גם אני וגם חברי התארסנו!

זכיתם לגילוי השגחה פרטית? שתפו אותנו! הגילוי שלכם עשוי להאיר לרבות יהודים
ספרו את הסיפור שלכם בקו השגחה פרטית 02.3011300 - בשלוחה 3 ואח"כ 0 (אחרי בחירת השפה)
או שלחו בפקס 02-6599189 או למייל המערכת A@023011300.COM

הבמה המרכזית לשיתוף תובנות וחידוקים מן החיים

הבוטחים בהשם

שלום וברכה לקוראים הנכבדים שיחיו.

כפי שנצטוויתי מפי גדולי ומאורי הדור שליט"א, בחסדי שמייים זכיתי להשקיע, כמה וכמה שנים בעריכתו ובכתיבתו של ביאור לב שלום על שער הבטחון המופיע ב'תורת חובות הלבבות' - שהוא ספר המוסר היסודי, החשוב והנפוץ ביותר בעם ישראל.

במטרה לדייק ולהכין את הביאור בשלמות, עמלתי בלימוד כל המפרשים הקדמונים הדק היטב וביסודיות, ללבן, לצרף ולזקק, להוציא מכל פירוש את הביאור הערב ביותר בדברי רבנו, ולהרכיב ביאור חדש ורהוט השווה לכל נפש.

אמנם, גם לאחר הטרחה הרבה, עדיין התקשיתי בהעמדת הדברים כראוי. התחבטתי לגבי האופן הראוי לסדר את הדברים, כך שיהיו מובנים לכל אחד ובכל גיל.

במהלך התקופה הארוכה של עריכת הספר זכיתי לראות השגחה פרטית מפעימה: פנה אליי ר' פנחס שפר, העומד מאחורי המפעל העצום והחשוב, המביא עשרות אלפים מעם ישראל, בכל תפוצות העולם, להתחזקות באמונה בבורא - הוציע לי למסור סדרת שיעורים באידיש בקו התוכן של

השגחה פרטית.

בתחילה חששתי: הרגשתי שהאחריות והעול שבמסירת השיעור רבים מדי. אולם ר' פנחס לא הרפה, ונענית לו. **כחודשיים של מסירת שיעורים, יצרו מהפך בעריכת הביאור, שעליו עמלתי כה רבות עוד לפני כן, וסייעו לי להבין את אופן העמדת הדברים הראוי.**

בעקבות מסירת שיעורים אלו זכיתי בסייעתא דשמיא מיוחדת להשלים את עריכת הביאור 'לב שלום' עד להוצאת הספר בשלמותו, כולל הסיכומים, הטבלאות, המפתחות וכל הנלווה לכך.

אין ספק שהעיסוק בנושאי האמונה והביטחון, ולימוד הדברים לאחרים, הם שהיו בסייעתא דשמיא המנוע העיקרי שפעל להצלחת חיבור הספר. זאת מעבר לעשרות סיפורי ניסים והשגחה פרטית, גלויים ונסתרים, שחווייתי בעצמי ושחוו בני משפחתי בעת עריכת הספר ולאחר מכן. הודו לו ברכו שמו, כי טוב ד' לעולם חסדו.

החותם בברכה ובהערכה למפעל הגדול,

שלום קליין, ירושלים

הכלב כאן כדי לעזור...

מספר חנניה ב' מיושלים:

יום אחד הלכתי עם אחי הגדול לערוך קניה בסופר. הצטיינו בשקית עבה ואיכותית לסחיבת המצרכים, כי הם היו יריבים. השקית הייתה די ישנה ומשמשת, אך לא חשבנו שתהיה עם זה בעיה.

בדרך חזר מהסופר, סחבנו את השקית הגדושה בתורנות. ולפתע - טראח! אחת הידיות נקרעה, והמוצרים החלו להתגלגל סביב. מהרנו לאסוף אותם, שמחים ששום דבר לא אבד או נהרס, אבל תהינו: איך נמשך כך הביטחון?

נסינו לאחז' יחד את השקית מלמטה, כמו שמחזיקים תבנית או משלוח מעצב... זה היה מרעב, אך לא מצאנו רעיון אחר.

הלכנו כך כמה רגעים, ופתאום אח שלי ראה מרחוק כלב גדול. "אני לא חושב שזה מסכן", הוא אמר, "אבל בוא נלך דרך החניה, בסדר?"

מוכן שהסכמתי גם אם אני מבין שכלבים בדרך כלל לא עושים כלום, בכל זאת אני פוחד...

הארכנו את הדרך כדי להגיע הביטחון דרך החניה האחורית, והנה למולנו יהודי מפר מבית הכנסת שבו אבא שלי מתפלל. "אוי, נקרעה לכם השקית?" הוא מיד שם לב. "חכו שניה כאן..." הוא נעלם, וחזר תוך רגע כששתי שקיות בידיו. העברנו את המצרכים לשקיות השלמות, מודים לו מאוד, ומודים גם לד', ששלח את הכלב בדיוק בזמן ובמקום המדויקים, כדי שלא נצטרך להסתבך עם השקית עד הבית...

העכוב שקצר את הדרך

מספר יצחק מבית שמש:

ילדים לא אוהבים שהמלמדים מאריכים את השעור אחרי הצלול. מממש קשה לשבת ולהקשיב, כשכבר חושבים על האכל שמחכה בבית. ואם צריכים, כמוני, לתפס אוטובוס, אז בכלל קשה לשבת בנחת, כי אפילו דקה אחת עלולה לגרום להפסד של אוטובוס ולהמתנה ארוכה לאוטובוס הבא.

בדרך כלל זה לא קורה, אבל באותו יום המלמד היה מממש באמצע ענין, והוא בקש שנמתין שתיים שלש דקות כדי שנסים עד הסוף.

כמובן חפיתי בדרך ארץ, ולא הראיתי כמה אני לחוץ.

האמת היא שהרגשתי שאני יושב על קוצים - כי בדיוק באותו יום הייתי צריך להיות בבית מקדם! ידעתי שאני אמור ללכת לסדורים עם אמא, וחשבנתי כמה זמן יארך לי להגיע הביתה, אם רק עכשו אצא מהתלמוד תורה, ואז עוד אצטרך להמתין כמה דקות בתחנה כמו תמיד, וגם לנסע שלש דקות רבעי שעה... קויתי כל כך שישאר לי זמן להתאושש, לאכל משהו ולהיות קצת בבית, לפני היציאה.

יצאתי מהתלמוד תורה לחוץ, יודע שאותו האוטובוס הקבוע כבר הפסדתי, ואצטרך לחכות לזה שאחריו.

והנה - ברגע שהגעתי לתחנה, הפתעה! בדיוק באותו רגע הופיע מקצה הרחוב קו שהמסלול שלו קצר בהרבה. בדרך כלל אני לא מספיק לעלות על הקו הזה, ולכן בדרך כלל אני נוסע בקו אחר, שהדרך בו ארוכה פי שלוש.

עליתי לאוטובוס בשמחה, והגעתי הביתה מקדם יותר מכל יום. הרגשתי ממש שד' דאג לי לקפיצת הדרך, כשכר על דקות התלמוד שהוספתי.

הנהג הצמא

מספר יהודה ויס:

המלמד בקש שנחזיר את המבחן בגמרא חתום בחתימת הורים. הוא מאד מקפיד שנראה לאבא ואמא את המבחן, כדי שהם יראו מה מצב הידיעות שלנו. ברור ד', זה היה מבחן טוב מאד, ושמחתי להראות להם אותו. אבא חתם לי בשמחה, אבל הבעיה הייתה ששכחתי את המבחן בהסעה, בדרך לתלמוד תורה. היה מתסכל לגלות, שעד שזכרתי להחזיר את אבא, המבחן נעלם.

לשמחתי הרבה, באותו יום בדרך הביתה גיליתי שהנהג הוא אותו נהג מהבקר, מה שאומר שגם ההסעה היא אותה הסעה מהבקר. מיד נגשתי לחפש את המבחן במקום שבו ישבתי בבקר, אבל הוא כבר לא היה שם.

קשה לחפש באוטובוס, תוך כדי נסיעה, סיבובים ועצירות. הנהג גם לא מרשה לטיל בזמן הנסיעה. ובכל זאת - ד' דאג לי, גם שאוכל לחפש, וגם שאמצא:

באמצע הנסיעה, הנהג עצר ליד הקיוסק כדי לקנות לו שתיה, ואני יכולתי בינתיים לסרוק את האוטובוס.

לשמחתי, האבדה נמצאה! המבחן

היה בכלל בחלק אחר של

האוטובוס.

תודה לד' שהנהג היה צמא!

הודעות פינת

ילדים יקרים!
מאגר עצום של סיפורים בהמשכים עבורכם,
בשלושה 2 בקו הילדים (לאחר בחירת הטופה)
קו השגחה פרטית לילדים: 02-3011901

ילד יקר! ראתה השגחה פרטית?
שתף את עם ישראל בסיפור שלך!

התקשר לקו השגחה פרטית לילדים: 02-30-11-901
הכנס לשלושה 4 (לאחר בחירת הטופה) והקלט את הסיפור שלך.

תגלית שמימית

פרק ד'

תקציר: הקטן פורץ בבכי לאחר קבלת המכתב לידיו.

הכל בסדר אתי ברוך ד', הכל בסדר!

בשבוע שעבר הגעתי לבית הקברות כדי להזמין את אבי לחתונה, ושם בכיתי ובקשתי שיתן לי סימן לכך שהוא אכן מגיע לחתונה. והנה, מביאים לי מכתב...

תראו אלו אחולים הוא מאחל לי! ממש את כל הברכות שהייתי רוצה שייברך אותי כמתחת לחפה!!!

לא יאמן! המכתב הזה שרד כל כך הרבה שנים, ובדייק קצת הוא התגלגל אל תוך המזודה שלי והגיע לארצות הברית, ממש בלי בוקנה!

רק עם בוקנה שול מכתבן כל הפגות ומסובב כל הסבות...

זו התחשבה הפרגשות המלכה תמיד את בלנו, שהרי אבינו שפפרמים מלכה אותנו בכל משועלי החיים!

קצת אני הולך לחפתי בהרגשה נפלאה שאבא מלכה אותי!

בן, משמים סובבו שפדיק אמצא אותו פה, באפריקה, ואכניס אותו לכיסי כדי למצא מי שישמח בו.

והחלטת להבנס לבאן לשם כך...

והגעתם בדיק ברגע הבון! עוד דקה-שנים ובבר לא היינו כאן!

סוף

מספר הרה"ג ר' משה זילברמן שליט"א:

ביארצייט של הרה"ק ה'בת עין' זי"ע, הבאתי בקו את דברי קודשו על הפסוק בתהילים "כי עם ד' החדד". ה'בת עין' מסביה, שמי שחי עם הקב"ה - "עם ד'" - יודע שכל דבר שקורה זה ממנו יתברך, זוכה ל"החדד" - מקבל שפע של חסדים.

באותו יום הזדמן לאחי המתגורר בצפת, לומר את הפירוש הזה לנהג מונית.

אמר לו הנהג, "לי אתה צריך לספר על כך? תשמע מה שהיה איתי".

לפני שנתיים גילו אצל אותו נהג את המחלה הנוראה במצב קשה מאוד. הנהג לא שם לב את דברי הרופאים הוא החליט שכיוון שהכול זה מהקב"ה. חלף זאת חיזק את בטחונו בד' והשתדל להיות יותר ויותר בשמחה. כששאלו אותו בני משפחתו על מה השמחה, השיב להם: "על מה לא? על עצם זה שאני יכול ללכת למשל - אני לא אמור להיות שמח?".

הוא החל מודה בכל יום לקב"ה על מה שיש לו, והעמיק את הרגשתו שהכול "מעם ד'".

"היום", כך סיפר, "עשיתי בדיקות. הכול נקי. לא נשאר כלום. הייתי עם ד' - וראיתי את החסדים בעיניים. ובדיקת עכשיו אתה יושב כאן ואומר לי את הפירוש הזה!..."

התחזקתם מהעלון? רוצים לזכות את הקוראים?

שלחו למערכת במייל או בפקס, או השאירו הודעה בקו 02-3011300 בשלוחה 9/9

המקום: מודיעין עילית

נקודת החלוקה: בית הכנסת מרומי שדה

השמש כבר שקעה. שבת כבר נכנסה. נוף צפוף והירואי של בתי העיר המחופים אבן ירושלמית, מתנשא מצידו האחד של רחוב מרומי שדה, ומדרון צפוף של בניינים מפאר את צידו השני של הכביש. מנוחה יורדת על הבניינים הגבוהים של עיר התורה. אברכים בבגדי שבת פוסעים במהירות, פניהם אל בית הכנסת המרכזי.

רק לפני כשנתיים זכו לחנוך אותו, את בניין בית הכנסת. זאת לאחר הירתמות של כל המתפללים, שהשקיעו הון רב וגם גייסו אנשים מבחוץ. לא בחינם למדו מהם במקומות אחרים. ההתגייסות אכן הוכיחה את עצמה: החל מהווילונות הנאים שמעטרים את קירות בית הכנסת, דרך הריצוף המפואר, ועד לארונות הספרים שעשויים עץ מהודר ויוקרתי כראוי לבית ד'.

אבל ייחודיותו של בית הכנסת טמונה בציבור מתפלליו. הללו שייכים למגזר רחב מאוד: רובם בני אשכנז, ולצידם מתפללים גם בני עדות המזרח כמו גם חסידים, תימנים ובני חו"ל. שלושה בתי תפילה קיימים כיום בבית הכנסת: הגדול הוא כמובן 'בית ראשון', שבו מתפללים ברווח כשלוש מאות אנשים. לצידו קיימים 'בית שלישי' ו'חדר שיעורים', המשמשים אף הם לתפילה.

עוד רגע והמניין הראשון מתחיל. זהו המניין ב'בית שלישי', שיכול להכיל כמאה וחמישים מתפללים.

בסמוך ניצב לו המתקן. מתקן מיוחד שבו מונחים למעלה מעשרה סוגי עלונים. מהבולטים שבהם - עלון 'השגחה פרטית'. מי שמאחר - כבר יאלץ לחפש אחריו, ולחפש חזק, כי את הברכה הזאת לא מוציאים מהבית מהר כל כך.

'ומניח בקדושה...' עולה הנעימה מבית הכנסת. מלאת אמונה. מלאת שלוה.

זו ההזדמנות שלך לעשות שינוי אמיתי!

פתח גם אתה מוקד הפצה באזור שלך ותזיה חלק מזיכוי הרבים.

הפעולה שלך משנה חיים. התקשר עכשיו ל-6176* שלוחה 4 או ל-02-3011511

לרכישת מנוי הפצה חייגו:

***6176**
שלוחה 4

או בעמדות 'נדרים פלוס' בבתי הכנסת

הוראת ר' שמעון בר יוחאי

התנא האלוקי רשב"י זי"ע מלמד אותנו בזוה"ק (פר' תרומה קכ"ב)

יש צורך לרדוף ולזכות את הרבים ולשלם על כך כסף מלא!

לקראת ל"ג בעומר מקיימים את הוראתו ומצטרפים למנויים המפיצים את העלון

קח גם אתה שותפות בזיכוי הרבים העולמי,
ותזכה לישועות בכל העניינים!

התקשר עכשיו ל-6176* שלוחה 4 או ל-02-3011511

× דוד מנחם בן מיכל

× בעקבות בעיה בריאותית הבטחתי שכשאתרפא אפרסם בעלון השגחה פרטית וברוך ה' התרפאתי

**מפיצים
אמונה
לכל יהודי
בכל העולם**

לפניות בעניין תוכן העלון: השאירו הודעה במס' 02-3011300 שלוחה 9/9
או שלחו לפקס 02-6599189 או למייל המערכת A@023011300.COM

יש לנהוג בו כבוד כדרך שנוהגים בתשמישי מצווה, דהיינו להכניסו לעטיפה קודם השלכתו, כגון בשקית שאינה שקופה. והמחמיר יגונה.

לקוּטִים וּסְפוּרִים נִפְלָאִים

אחרי קדושים

"וכפר בעדו...ובעד כל קהל ישראל" (טז, ז)

ידוע שהחפץ חיים נהג לסובב בעיירות ולמכור את ספריו.

לימים יסד את ישיבת ראדין וחיבר את "ליקוטי הלכות" על קדשים ו"משנה ברורה" ועוד.

מכיוון שלא היה סיפק בידו למוכרם בעצמו העסיק סוכנים שיסתובבו בעיירות וימכרו את הספרים ויתחלקו ברווחים, ואולם דרישה אחת דרש מהם החפץ חיים כחלק מהעסקה: בכל מקום שיבואו שם, יעלו וידרשו בעניני שמירת הלשון וזהירות הדיבור, שמירת הזמן וחובת הלימוד כדי לערר ולחזק.

יום אחד הגיע אחד הסוכנים, יהודי נכבד ויקר, בר אוריין, והביא עמו את הפדיון ממכירת הספרים, והודיע על התפטרותו...

מדוע - תמה החפץ חיים - הלא יש בזה זיכוי הרבים גם בספרים וגם בדרשות וגם מתן שכרה בצידה?!

השיב המפיץ: "אמת נכון הדבר, אבל איני שלם עם עצמי, שהרי הכתוב אומר "התקוששו וקושו" (צפניה ב-א) ודרשו חז"ל: "קשוט עצמך תחילה ואחר כך קשוט אחרים" (בבא מציעא קז) ומכיון שעפ"י ההסכם חייב אני לדרוש בכל מקום אודות שמירת הלשון וניצול הזמן ו"לב יודע מרת נפשו", האם מנצל אני את הזמן כראוי? האם שומר אני את פי ולשוני כנדרש? ואם איני מושלם בזה הכיצד אוכל לדרוש זאת מאחרים? על כן החלטתי להתפטר..."

השיב לו החפץ חיים: "אכן כשהשנים כתיקונם בודקים בשמים כל מצוה, בוחנים כל מעשה טוב, דנים האם ראוי אתה להוכיח, אבל כשיש שריפה, והאש משתוללת, יש למהר ולכבותה, יהיה מי שיהיה ואיך שיהיה, יכירו לו טובה על כך!"

(והגדת)

"השוכן איתם בתוך טומאתם" (טז, טז)

רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא, בעל ה"אוהב ישראל", נסע פעם לעיר אחת. בני המקום התכוננו

כראוי לקראת בואו של האורח החשוב והכינו לו שני מקומות אכסניה, ומסרו לו את הבחירה היכן יתאכסן. שני המארחים היו נגידיים ובעלי שם, לשניהם דירות מרווחות ונאות, אלא שעל אחד מהם ריננו שתוכו אינו כבדו וקופה של שרצים תלויה לו מאחוריו, אלא שענו היה ובעל מדות טובות, והשני לעומת זאת, היה רחוק מעבירות, אלא שהיה בעל גאווה.

בחר הרב להתאכסן אצל הראשון והסביר: "מצינו בגמרא בסוטה, שהקב"ה אומר שאינו יכול לדור יחד עם בעל גאווה במדור אחד, ואם הקב"ה כביכול אין לו שם מקום, כל שכן אני. אך הראשון, אף על פי שיש בו עבירות, הרי מפורש בתורה "השוכן איתם בתוך טומאתם", ואם הקב"ה כביכול יש לו שם אכסניה, ודאי שגם אני יכול להתארח אצלו".

"בחדש השביעי בעשור לחדש תענו את נפשותיכם" (טז, כט)

מעשה שהיה אצל הגה"צ רבי שמחה בונם ורנר זצ"ל. בשכונה שייסד, הלא היא שכונת בתי ורנר בשכונת למאה שערים התגוררה ישישה אחת שזכתה והגיעה לגיל מופלג ביותר מאה ושש עשרה שנים.

והנה קרב יום הכיפורים של אותה שנה. הישישה כבר הייתה חלושה ביותר, כמעט כל כוחותיה עזובה, הלכו ושאלו אצל הרופא, האם מותר להניח לה לצום.

מיהר הרופא לבדוקה וקבע בצורה החלטית ממש, פיקוח נפש! אסור בתכלית להניח לה לצום!

שמעה הישישה והגיבה בביטול רב: מאה וארבע שנים שאני צמה ביום הכיפורים והשנה לא אצום?! לא בא בחשבון! אצום כמו תמיד! לא שייך לשנות מאומה!

שמע רבי שמחה בונם ורנר והתלבט מה לעשות, הרופא אוסר עליה את הצום, היא אכן ישישה מופלגת בשנים וסכנת פיקוח נפש היא ממש בעליל, מצד שני, היא מתנגדת, היא מסרבת לקבל את הכרעת הרופא, ואולי מי יודע, אם תאכל אולי דווקא זה יזיק לה.

הגע בנפשך! ישישה כה מופלגת שעברו עליה כדבריה כבר מאה וארבע תעניות של יום כיפורים כמה זה ישפיע עליה לרעה אם נכריח אותה לאכול! איזו עגמת נפש תהיה לה!...

לבסוף מצא רבי שמחה בונם עצה נפלאה, האשה

לעי"נ הרה"צ

ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש רזנבוים זצוק"ל

כ"ו בניסן תשע"ז

ומגיעה "מקדושתכם" - מהפעולות והמצוות שאתם עושים כאן בעולם הזה.
(הרה"ק מקוצק, קדושת לוי)

"קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם" (יט, ב)

אמר הקדוש ברוך הוא לישראל: הואיל ונקדשתם לשמי עד שלא בראתי העולם, היו קדושים כשם שאני קדוש (תנחומא ב).

דברי המדרש יובנו על פי משל לאדם עשיר שחיפש חתן מופלג לבתו היחידה. הוא הגיע לשיבה רחוקה וביקש מראש הישיבה את הבחור המצוין ביותר, והתחייב לשלם את כל הוצאותיו.

נבחר בחור מעולה בשכלו ובהתמדתו, והנישואין התקיימו. לאחר זמן מה, הבחין העשיר שחתנו מתעצל ולומד רק שעה - שעתיים ביום.

כשנזף בו, ענה החתן: "שאל את בני העיר, אף אחד מהם לא פותח ספר פעם בחודש, ואילו אני לומד מדי שבוע."

גם אם אשכח הרבה, עדיין אדע יותר מכל בני העיר הזאת."

השיב לו חותנו: "לא על דעת כן לקחתך! לא חיפשתי משהו שיהיה טוב יחסית לבני העיר הפשוטים, אלא לקחתי אותך מהישיבה כי היית המצוין שבין המתמידים. עליך להימדד ביחס לרמת הישיבה ממנה

לא רק ישישה וחלושה הייתה אלא גם מאור עיניה כבר ניטל ממנה ולא הבחינה אף בין אור לחושך.

שלח לומר לה, יהי כדבריך! את תתעני ביום הכיפורים כמנהגך מימים ימימה, לא ניטול את הדבר הזה ממך.

נרגעה הישישה ומלמלה דברי תודה על כך, ואולם, ביום הכיפורים, שעות אחדות בלבד לאחר שהאיר היום, בא רבי שמחה בונם לביתה של הישישה, ביחד עם כמה

אנשים צעירים, וביזמתו הוציא אחד מהם שופר ותקע תקיעה, וכל האחרים עמדו וקראו את הקריאה לשנה הבאה בירושלים, כפי המנהג שתוקעים במוצאי יוה"כ"פ...

הישישה, שכאמור מאור עיניה כבר ניטל ממנה מפאת זאת לא יכלה עוד לחשב בדייקנות חשבון של שעות, שמעה את הכל וקיבלה כי תם צום יום הכיפורים.

הלכה ונטלה לפיה מעט משקה ואוכל והשביעה את נפשה כלאחר הצום בערב... כזו הייתה חרדתו של צדיק זה לנפש אחת מישראל, וכך הפליא בעצמו להחיותה! (שאל אביך ויגדך)

"קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוהיכם" (יט, ב)

יכול כמוני? תלמוד לומר: כי קדוש אני, קדושתו למעלה מקדושתכם (מ"ר).

המילה "קדשים" כתובה בפרשה ללא האות ו', ואילו "קדוש אני" כתוב עם ו'.

רמז לכך שקדושתו של הקדוש ברוך הוא היא קדושה מלאה ושלמה, אך אצל בני האדם הקדושה תמיד חסרה, שכן אין אדם שיכול להגיע לדרגת קדושתו של הבורא.

עוד יש לומר, על פי המובא בהגדה של פסח ("פקודא בתר דא לספר בשבחא"), שפעולותיהם של ישראל בעולם הזה מוסיפות כוח בפמליא של מעלה. לפי זה, פירוש המדרש "קדושתו למעלה מקדושתכם" הוא: הקדושה שלי למעלה (בפמליא של מעלה) נובעת

זו הייתה תקופה של פריחה מדהימה בעולם התשובה. עשרות אלפי יהודים תועים עזבו את חיי ההפקר, חזרו בתשובה והתקברו לבוראם.

את אחד היהודים החכמים בירושלים התופעה הזו דווקא שברה, הוא ראה מולו אלפי צעירים ומבגרים שמשוהו בתוכם נדלק באמצע החיים, הם יוצאים מאזור הנוחות שלהם, ומוכנים לעשות צעדים מרחיקי לכת למען האמת. השאלה זעקה בו מבפנים: איפה אנחנו? למה אצלנו, חרדים מינקות, זה לא קורה? למה אנחנו לא מוכנים 'לחזור בתשובה'? למה אנחנו לא מוכנים לצאת מאזור הנוחות למען האמת?

הוא נכנס לרה"צ ר' אשר פרינד והציג את כאבו. אמר לו ר' אשר: ההבדל פשוט! הם, החלונים, הגיעו לתחתית התהום, הם הרגישו את הרקבון שלהם במלוא העצמה, הם גלו את הריקנות שלהם, הבינו שאין תקנה בצורת החיים שלהם.

וכשזה קורה, כשאדם מבין את הרקבון שבו הוא נמצא, את החלשה האמתית שלו, הוא כמו גרעין שנרקב ומאפשר לכח האמתי והאלקי שבו לצמח! הוא מתחיל להוציא פרות מתוקים! אבל אנחנו? אנחנו לא מוכנים להפיר ברקבון הזה, אנחנו בטוחים שאנחנו אנשים שלמים, אנחנו מניחים בינינו לבין האמת שלנו חומה גדולה ועבה, של 'בבבבב' תורה, של 'בבבבב' ערכים, מנופפים בכל המעלות שלנו 'בבבבב' זוהי המציאות שלנו, בבבבבב זה שלנו.

כשאנחנו מוכנים להפיר את ה'אין' שלנו, איך תצמח מתוכנו ברירה חדשה? הדרך היחידה לאפשר לדבורי אמת לחדר אלינו לנפש ולחולל בה שנוי, היא להסיר את המחסומים, את המחשבה שאנחנו משלמים, את התפיסה הגאונתנית שלנו על עצמנו.

באת."

זוהי טענת הקדוש ברוך הוא לישראל: אל תנסו למצוא חן בכך שאתם טובים יחסית לרשעים או לכופרים. כיוון שנקדשתם לשמי עוד לפני שנברא העולם, לפני שהיו פחותים וכופרים, עליכם להיות קדושים בקנה המידה המוחלט - "כשם שאני קדוש".

(אוהל יעקב, המגיד מדובנא)

לעי"נ האשה החשובה

מרת מרים יוכבד ב"ר צבי ליבוביץ ע"ה

כ"א מר חשון תשפ"א

"איש אמו ואביו תיראו" (יט, ג)

מבאר הכתב סופר זצ"ל: התורה ציוותה על ה'איש' לכבד את אביו ואמו, לרמוז שהבן חייב לכבד את הוריו לא רק בזמן שזקוק להם שיפרנסוהו, אלא חייב לכבדם גם בזמן שהוא כבר 'איש' - בהיותו עומד בפני עצמו ואינו זקוק להם כלל.

"איש אמו ואביו תיראו" (יט, ג)

מסופר על בעל ה"דמשק אליעזר" זיע"א, שלמד בערב שבת שנים מקרא ואחד תרגום. כשהגיע לפסוק האחרון נכנס אביו ה"אהבת ישראל" ושאלו דבר מה. הבן הפסיק מלימודו וענה לאביו.

כאשר יצא האב, התחיל ה"דמשק אליעזר" להעביר את הפרשה מתחילה בשנית, כיוון שלדעת האריז"ל ראוי לא להפסיק בשעת הקריאה. התפלא אחד מתלמידיו ושאלו: "מה היה קורה אם אביך היה מחכה דקה אחת, וכך לא היה עליך להתחיל הכל מחדש?".

ענה לו: "כיבוד אב ואם זו מצוה מן התורה, וכי איזה ערך יש ל'שנים מקרא ואחד תרגום' שלי אם אניח לאבי לחכות אפילו רגע אחד?" (ילקוט מאיש לרעהו)

"לא תגנבו" (יט, יא)

בשביל המוביל למשרדי ישיבת "תורה ודעת" ניצב ארון שהיה מיועד לשימוש חברי ההנהלה. אחד הבחורים שמר ספל חרסינה לשיטת קפה על אחד המדפים בארון.

בְּיַד חֲזָקָה... (גם אם לא נְעִימָה...)

כְּשֶׁאַתָּה יוֹשֵׁב עַל חוּף הַיָּם, מוֹלֵךְ גָּלִים שׁוֹצְפִים, עַל הַשְּׂרָפָה לִימִינְךָ פִּלְחֵי אֲבִטִּיחַ קָרִירִים, יֵשׁ לְךָ זְמַן לַחֲשֹׁב. אַתָּה חוֹשֵׁב עַל עֲצָמְךָ, עַל הַמַּעֲמָד שֶׁלְּךָ, אַתָּה יָכוֹל לְהִרְשׁוֹת לַעֲצָמְךָ לָקוּם אוֹ לְהִשָּׁאֵר לְשִׁבְתָּ.

יֵשׁ לְךָ פְּנָאִי לְהִבָּחֵן בְּהוּא שִׁיּוֹשֵׁב בְּמִרְחָק מֶה מִמֶּךָ, הָאֵם הוּא יוֹשֵׁב עַל כֶּסֶּא נָח יוֹתֵר, הָאֵם הָאֲבִטִּיחַ שֶׁלּוֹ עֲסִיסִי יוֹתֵר. יֵשׁ לְךָ זְמַן לְהִשְׁאֹאֹת. יֵשׁ לְךָ זְמַן לְחִשְׁבוֹנוֹת.

שָׁם, עַל הַחוּף, אַתָּה יָכוֹל לְהִרְשׁוֹת לַעֲצָמְךָ לְהִגָּן עַל הַתְּדַמִּית שֶׁלְּךָ, לְהַתְנַהֵּג בְּנִימוֹס, לִפְי הַמִּדָּד הַחֲבֵרְתִּי וּלְבָדֵק 'אִיךָ הִסְבִּיכָה רוֹאֶה אוֹתִי'. אֲבָל בְּמִרְחָק לֹא גָדוֹל מִמֶּךָ מִתְרַחֶשֶׁת סֶעֱרָה, בְּתוֹךְ הַגָּלִים, אָדָם נִסְחָף אֶל תוֹךְ מַעֲרִבְלֵת. הוּא רֹגֵעַ לִפְנֵי טְבִיעֶה. הָאָדָם הַזֶּה מִבֵּין שְׂאֵין לוֹ שׁוֹם דֶּרֶךְ לְהַחֲלֹץ מֵהַגָּלִים הַגּוֹעֲשִׁים, הוּא חֵיב עֲזָרָה!

כְּשֶׁאַדָּם נִמְצָא רֹגֵעַ לִפְנֵי טְבִיעֶה פְּתָאוֹם כָּל הַחִשְׁבוֹנוֹת נְעִלְמִים! לֹא מַעֲנִין אוֹתוֹ הָאֵם קָרֵשׁ הַהֲצֵלָה שְׂמִיגִיעַ אֵלָיו נָח בְּדִיוֹק בְּרִמָּה הִרְצוּיָה, הָאֵם הָאֲבִטִּיחַ שְׂמִמְתִּין לוֹ בַּחוּף מִסְפִּיק אָדָם וְקָרִיר!

הַדֶּבֶר הַיָּחִיד שְׂמַעֲנִין בְּאוֹתָם רֹגְעִים זֶה לְהִאָּחוֹז בְּכָל הַכֹּחַ בְּמִצִּיל, גַּם אִם הֵיךְ שֶׁלּוֹ מַחֲסָפֶסֶת אוֹ לֹא נוֹחָה, גַּם אִם הַמִּצִּיל קָצֵת מְכַאֵיב לוֹ בְּאַחִיצָה הַזֹּאת. הֲרִי אֵלֶּה הַחַיִּים שֶׁלּוֹ! כִּי בְּדִיוֹק, הַסִּבִּיר ר' אֶשֶׁר, נִרְאָה הָאָדָם מוֹל הַדְּבָקוֹת בְּבוֹרָאוֹ, מוֹל דְּבוּרֵי אֲמוּנָה. יֵשׁ אֲנָשִׁים שִׁישׁ לָהֶם אֵת הַפְּרִיבִילָגִיָּה לְבַחֵן אֵת הַדְּבָרִים בְּבִקְרִיתוֹת, יֵשׁ אֲנָשִׁים שִׁיְכוּלִים לְהִרְשׁוֹת לַעֲצָמָם שִׁיִּפְרִיעוּ לָהֶם כָּל מִינֵי עֲנִינִים חִיצוֹנִיִּים, כְּמוֹ אֵיכוֹת מִנֵּת הָאֶכֶל הַיּוֹמִית, חֲרִיפוֹת הַתְּבוּל, אוֹ הַנּוֹחוֹת שֶׁל הַמָּטָה בֶּה הוּא אוֹגֵר כּוֹחוֹת לַיּוֹם הַמָּחָר.

לָמָּה? כִּי הֵם שְׂבוּיִים בְּקוֹנְסֶפְצִיַּת הַשְּׁלֵמוֹת, הֵם חוֹשְׁבִים שֶׁהֵם בְּסֶף הַכָּל בְּסֶדֶר, שֶׁהֵם דִּי מִסְתַּדְּרִים בְּחַיִּים. הֵם מִתְכַּחֲשִׁים לְמַצּוֹקָה הַפְּנִימִית הַשְּׁקֵטָה שְׂמִאִימֵת לְהִטְרִיף אֵת הַדַּעַת, הֵם מִתְכַּחֲשִׁים לְסִכְנַת הַיֶּצֶר הָאוֹרֵב לָהֶם, וּמֵאִים לְהִטְבִּיעַ אוֹתָם בְּיָם שֶׁל שְׂבָרוֹן, יָאוֹשׁ וְחִדְלוֹן. הֵם יְכוּלִים לְהִרְשׁוֹת לַעֲצָמָם לְדַחוֹת דְּבוּרֵי אֲמוּנָה שֶׁלֹּא בְּדִיוֹק נְעִימִים לָהֶם לְשִׁמְיָהּ, הֵם יְכוּלִים לְהִרְשׁוֹת לַעֲצָמָם לֶאֱטֹם אֲזָנִים מוֹל רְעִיוֹנוֹת שִׁיִּחִיבוּ אוֹתָם לְשָׁנוֹת הַתְּנַהֲגוֹת, לְשָׁנוֹת תְּפִיסָה אוֹ לְשָׁנוֹת צוֹרֵת הַסִּתְּפָלוֹת.

אֲבָל אִם אַתָּה מִבֵּין שֶׁאַלֶּה הַחַיִּים שֶׁלְּךָ שְׂנִמְצָאִים כָּאֵן עַל כֶּף הַמֵּאֲזָנִים, שֶׁאַתָּה חֵיב אֵת הַבוֹרָא כְּמוֹ קָרֵשׁ הַצֵּלָה, שֶׁאַתָּה לֹא יָכוֹל רֹגֵעַ בְּלַעֲדֵיו - אַתָּה נֶאָחֵז בְּאַמוּנָה הַזֹּאת, גַּם אִם הִיא מְחִיבֶת וּמְכַאֵיבָה וְלֹא נוֹחָה! אֵין לְךָ אֵת הַפְּנָאִי לַעֲסֹק בְּזוּטוֹת, לֹא בְּגִלָּל שֶׁאַתָּה יְהוּדִי מְרוֹמֵם שְׂגִשְׁמִיּוֹת לֹא מְדַבֵּרֵת אֵלָיְךָ אֵלָּא כִּי כַּעַת עוֹסְקִים בְּחַיִּים עֲצָמָם!

ביום מן הימים הניח הבחור את הספל בצורה רשלנית

בקצה המדף, כך שכאשר פתח ראש הישיבה הגאון רבי אברהם פאם זצ"ל את הארון על מנת לתלות בו את מעילו לפני תפלת שחרית, נפל הספל ונשבר.

הרב פאם התעקש לטאטא בעצמו את שברי הכוס.

לאחר תפלת שחרית אמר לתלמידיו שהמתינו בתור כדי לשוחח עמו, כי הוא עסוק עתה בעניין דחוף ויתפנה אליהם מאוחר יותר. אחד הבחורים עקב אחריו וראה אותו נכנס לחנות כלים סמוכה (ובה מקווה לכלים), קונה ספל חדש, ומניח אותו במדף בו היה מונח הספל הקודם.

הוא השאיר בתוך הספל מכתב כתוב בעברית: "לכבוד בעל הספל: פשעתי - שברתי את הספל שלך מתוך רשלנות, קניתי לך ספל אחר תחתיו. אם אינך מרוצה מהספל החדש, או אם רצונך בכסף במקומו, אנא הודיעני. א. פאם".

"לא תגנבו" (יט, יא)

חייל רוסי מפלוגת קוזקים שעשתה דרכה דרך ראדין, נכנס לחנותו של ה'חפץ חיים' זצ"ל ונטל בגניבה מן הסחורה שבחנות.

כשנוכח ה'חפץ חיים' בדבר מיהר למחול לו במחילה גמורה. לבני ביתו הסביר ה'חפץ חיים' את מעשהו, יכול הייתי לא לסלוח לו על גניבתו, אולם לעתיד

לבוא, בבית דין של מעלה, אכן יתברר כי הצדק

לעי"נ הבה"ח שנקטפו בדמי ימיהם

יששכר דב בן ר' שלמה שפיגל - כח ניסן תשפ"ו

אברהם ישעיהו בן ר' שלמה שפיגל - ג' אייר תשפ"ו

עמי, אבל לך והתדיין עם קוזק.

לימים היה מספר את סיפור המעשה, כדי להפיק ממנו מוסר והשכל, הגנב נתפס במעשי הגניבה, וכשכולו פחד ורעד ביקש והתחנן על נפשו כי יקבל עליו את העונש החמור ביותר ובלבד שלא יודע הדבר למפקדו. הרי לנו מוסר השכל כיצד יש לפחד מן המפקד. (הח"ח - חייו ופעלו)

"לא תגנבו ולא תכחשו ולא תשקרו" (יט, יא)

אל רבי אליהו חיים מייזל, רבה של לודז', בא סוחר מלומד'ה והסיח לפניו את לבו: באתי ללודז' בענייני מסחר והתאכסנתי באכסניית פלוני.

הבוקר פניתי לשוב הביתה, פרעתי את חשבוני והחזרתי את המפתח. כשהגעתי לתחנת הרכבת לקנות כרטיס נסיעה, גיליתי שאין ארנקי עמי. נזכרתי שאמש הנחתיו מתחת לכר והארנק ובו כסף ושעון זהב נשארו באכסניה. חזרתי בריצה ופניתי לבעל האכסניה, אך הוא השיב בפנים תמימות שמאז שיצאתי לא היה בחדר והוא מוכן לחפש עמי.

כשנכנסנו הוחזר לי מיד שמישהו ביקר במקום, וכפי שניבא לבי לא נמצא דבר. נתכסיתי זיעה וחשכו עיני שהרי היו שם כספים רבים ושטרות. לאחר חיפושים הבנתי שנכשלתי באדם שאינו מהוגן ודברי יהיו לשווא.

באתי אליך רבי, שעל חכמתך

הפך את האויב, שפך!

יש שלושה דברים שצריך לדעת על האויב שלך.

היכן האויב שלך נמצא? אם תרכז את כל כחותיך בצפון הארץ והאויב שלך יפרץ מדרום, זה עלול להסתים באסון. מה האויב רוצה ממך? מה יהיה בשבילו נצחון? אם אתה מגן על שטח מסוים אבל האויב שלך מכון בכלל לשדות הנפט שלך, גם זה עלול להסתים באסון.

והכי חשוב זה לדעת מה הכלים שיש לו בארסנל נגדך. אתה יכול להתכונן עם פרשים וקשתים אבל האויב שלך כבר רוכב עם טנקים! אתה יכול להתכונן עם טנקים ורכבים אבל האויב שלך עלה כבר לאויר עם מטוסים! אתה יכול להתכונן עם מיטב כלי המלחמה, ביס, ביבשה ובאוויר, מערכות הגנה והתקפה מתקדמות, אבל האויב משתמש בלחמת סיביר ומשבית את המערכות מבפנים!

ואם במלחמה 'הקטנה' כה, במלחמת היצר על אחת כמה וכמה. איפה הוא נמצא, היצר הרע? בתוכך. האויב שלך הוא לא ההוא שלימינה, הוא לא זה שמנסה להתגרות בה. האויב שלך נטוע עמק בתוך הלב.

אם תרכז את הכוחות החוצה הוא יפרץ מתוכך. מה המטרות של האויב הפנימי הזה? מה הוא רוצה ממך? מה יהיה עבורו נצחון? עצבות ושברון. אם הוא מצליח להפיל אותך לעצבות הוא כבר לא צריך שום דבר אחר. העבודה תעשה מעצמה. לא יעזרו ימי התעלות והתעוררות, לא יעזרו דבורים בהירים, לא יעזרו חברים מקשיבים. הוא נצח. והכלים של היצר? פעם היו לו כלי מלחמה אימתניים וחיזוניים, אויבי דת, מרשיעי ברית. היום? היום הוא גלה את ה'סיביר' של הנפש, את המחשבות. הוא דואג לשובש קל בתכניות שלך והפרשנויות שלך יעשו את העבודה. המחשבות המתסכלות יגיעו, ושום דבר כבר לא יעזר. אל תתן לו את התענוג הזה! דע את האויב!

קצת על הפלא שמתרחש מול עינינו

ר' אשר אמר להתבונן ולהגיד לעצמנו: תראו איזה פלא! איך בתוך אדם שפל כמוני, עם היסטוריה אישית, עם נפילות וחלשות ותסכולים וכעסים, נוצר פתאום רצון לרוחניות? מתעורר חשק להתקרב? עובדות מחשבות של קדשה? איך?! חזק להיות שיש בורא לעולם! שיש מי שהגיע ללב האבן שלי, והפעיל בתוכו מערכת פנימית של רוחניות כדי להציל אותי, כדי לתת לי כוון לחיים. ההתעוררות לשמע דבורי חיים היא לא שלי! יש כאן בורא ש'ההפכי הצור', הופך את לב האבן שלי ל'אגם מים' מלא חיים ורצון והתחדשות!

(ע"פ נקודות של אור - ספינקא)

מספרים גם בלומז'ה, ונא עוצה לי עצה היאך אציל את כספי, שכן ברור לי שבעל האכסניה לקח את הארנק.

רבי אליהו חיים הכיר את בעל האכסניה, שרק לפני מספר ימים עמד לפניו לדין תורה, וידע שאין הוא מצטיין במידת הישר. ביקש הרב מהסוחר להמתין בחדר סמוך ושלח לקרוא לבעל האכסניה.

הלה, שסבר שבעניין דין התורה הוא נקרא, נודדו ובא.

נכנס רבי אליהו חיים עמו בשיחה כשהלה טוען בלהט ומוכיח שהדין עמו, ובידו קופסת טבק עשויה כסף.

נפנה אליו הרב: ברשותך אקח קמצוץ טבק.

הושיט לו בעל האכסניה את הקופסה והרב נטל מתוכה קמצוץ ועוד קמצוץ.

פתאום קם רבי אליהו חיים, התנצל שיוצא הוא לרגע ומיד ישוב.

פנה הרב למשמשו וציווה: רוץ אל בית בעל האכסניה ואמור לאשתו שבעלה היושב אצל הרב ציווה למסור את הארנק והשעון שהסוחר שכח הבוקר, וכסימן לדבר נתן בידך את קופסת הטבק שלו.

כעבור שעה קלה חזר השמש ובידו האבדה.

חזר רבי אליהו חיים לחדר, נטל עוד קמצוץ טבק והחזיר את הקופסה לבעל האכסניה עד שהלה הלך לדרכו.

אז קרא הרב לסוחר, ביקש ממנו סימנים והשיב לו את הגנבה.

(בית לומזא)

א גוט שבת

נר לשולחן שבת

אחרי מות-קדושים

לע"נ אאמו"ר
הג"ר מנחם מנדל
בן רבי יחיאל מיכל זצ"ל

"... ואת שבתותי תשמרו" (שם)

נוהגים להתפלל ערבית לפני העמוד במוצאי שבת שלפני היארצייט שמענו מהרב ר' ברוך זלדוביץ טעם לזה: הנה בכל מוצאי שבת עוזבת הנשמה היתירה את האדם על מנת לחזור אליו בשבת הבאה, ואילו במוצאי שבת האחרון לחייו הנשמה פרוחה ממנו שלא על מנת לחזור, נמצא שבמוצאי שבת שקודם פטירתו היתה לו בחינת מיתה מנשמתו היתירה, לכן נחשב מוצאי השבת ההוא גם כן ליארצייט.

(גשר החיים ל"ב ועיי"ש)

הגאון רבי חיים ברלין דחה פעם את שיעור ההלכה אותו היה מוסר למוצאי שבת. אחד משומעי השיעור היה גאון עולם רבי איצ'לה בלזר.

התלבט רבי איצ'לה בלזר מה יעשה, שהרי באמצעו של השבוע שלאחר אותה שבת חל יום פטירת אביו, והיה נוהג לעבור לפני התיבה בערבית של מוצאי שבת, על מנהגו זה שמר שנים רבות. רבי איצ'לה בא במבוכה, קשה היה לו להעדר משיעורו של רבי חיים, אך מצד שני לא רצה לשנות ממנהגו.

את שאלתו הביא לפני רבי חיים ברלין בעצמו. "תנוו דעתו" השיב רבי חיים וסיפר את ששמע מפי רבה של ירושלים, הגאון רבי שמואל סלנט - לא נהגו בני ירושלים להיות שליח ציבור בתפילת ערבית במוצאי שבת שקדם ליום היארצייט של הוריהם.

מנהג זה שמע רבי שמואל סלנט מזקני ירושלים, והטעים אותו בסברא משלו - יסוד המנהג להתפלל במוצאי שבת על ההורים נובע מהעובדה שהרשעים חוזרים במוצאי שבת לגיהנם, ובכן, אמר רבי שמואל, מנהג זה עומד לכאורה בסתירה למצוות כיבוד אב ואם, שהרי בכך מגלה הבן כאילו מחזיק את הוריו לרשעים.

כראיה הוסיף רבי שמואל סלנט את ההלכה האומרת כי האבל אחרי הוריו מתפלל כשליח ציבור רק אחד עשר חודש, וזה בכדי שלא להחזיק את הוריו כרשעים הנידונים י"ב חודש.

(נשמות חיים)

"איש אמו ואביו תיראו" (שם)

בסוף זמן חורף בא הבחור רבי שמואל צבי קובלסקי להפרד מה"חזון איש". אמר לו החזו"א שבחור לפני "בין הזמנים" חייב ללמוד הלכות כיבוד אב ואם בשו"ע. אין זה שונה מציווי חז"ל ששלושים יום לפני החג שואלים ודורשים בהלכות החג...

לימים, היה הרב קובלסקי מורה לתלמידיו שאם לא למדו הלכות כיבוד אב לפני "בין הזמנים", מוטלת עליהם חובה מכופלת לשננם בימי "בין הזמנים", מתקנת משה רבינו ללמוד הלכות חג בחג!

(אנא עבדא)

"... ואת שבתותי תשמרו" (שם)

כאשר נודע לגאון ר' שמואל צבי קובלסקי שבביתו של אחד מתלמידיו מדליקים חשמל בשבת, השקיע רבות בחיזוקו של הבחור. כשהגיע "בין הזמנים" והבחור עמד לשוב לביתו, התעניין אם בכך שיהיה בבית שעון שבת ימנעו בני המשפחה מלהדליק אור בשבת. משנענה בחיוב, קנה שעון שבת, ואמר לבחור שאם לא ירצו הוריו לקבל זאת כמתנה יאמר שזו השאלה...

(שם)

תני רבי חייא: פרשת קדושים נאמרה בהקהל, מפני שרוב גופי תורה תלויים בה. רבי לוי אמר מפני שעשרת הדברות כלולים בה. (ויק"ד כ"ד)

סדר הבוקר ותפילתו של גאון ישראל, רבינו המהרש"ל מדי יום! 'לאחר ברכת התורה נוהג אני לומר שלש פסוקים של תורה בפרשת קדושים: "לא תלך רכיל" עד "ואהבת לרעך כמוך" (וי"ט ט"ז - ח), שהוא שקול ככל התורה (שבת לא).

אחר כך שלש פסוקים של נביאים "רק חזק ואמץ". ואחר כך שלש פסוקים של כתובים "אשרי האיש" עד "אשר יעשה יצליח".

ואחר כך משנה, כדי שתהיה ברכת התורה הולכת על תורה נביאים, כתובים ומשנה.

(שו"ת מהרש"ל ס"ד עיי"ש)

"איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו" (י"ט ג)

סיפר הגאון רבי יהושע ישעיה נויבירט: 'בחסדי שמים בדרך נס הצליחה כל משפחתנו לעזוב את גרמניה ולהתאחד בהולנד, ולעבור יחדיו את כל מאורעות מלחמת העולם השנייה.

שמירת השבת הגנה על אבי. יום אחד אבי חש שלא בטוב, הרופא שהוזמן רשם לו תרופה. נוסף לזה ביקשנו מהרופא מרשם לרעל... שיכתוב לנו מרשם לבעל בית המרקחת, רעל נגד עכברים, מהם סבלנו מאד.

בליל שבת רצה אבא לקחת את התרופה שלו ומצא שטעמה מר מאד, החליט שאין לאכול דבר מר בשבת. ולכן יתחיל לקחת את התרופה רק לאחר השבת.

למחרת, עם ביקור נוסף של הרופא התברר שהרוקח טעה והחליף את התרופות, את הרעל רשם בתור התרופה ואת התרופה הנכונה רשם כרעל...

כמה אבא שמח שהקפדתו על שמירת השבת הצילה אותו ממוות!

(הקדמה ל"שמירת שבת כהלכתה")

"איש אמו ואביו תיראו" (י"ט ג)

הגאון ר' אליהו שרם היה מספר בהתפעלות על גודל נשמות עמך בית ישראל. לאיש נכבד וחשוב, מראשי קהילת ארם צובא בארה"ב היה אב זקן מופלג.

יום אחד, כשרבי אליהו שרם נזדמן אצל אותו נכבד, ביקשו לבוא עמו לבקר את אביו. ראה שם רבי אליהו מחזה מופלא. מיד כשנכנסו קרא לו אביו: "דוד, טוב שבאת, ראה, הכורסאות והספה נמצאים מול ארון הספרים ואי אפשר לגשת אליו".

מיד נענה ואמר: "אין בעיה אבא, נזיז אותם לצד שני". וכן עשה, לא עברה דקה ואומר הישיש: "דוד, אבל כך זה לא טוב תחת החלון, הם יתקלקלו מהשמש, כדאי להזיזם לשם..."

ואותו איש נכבד קם ומזיזם בשמחה, ושוב פעם טענה לצד אחר, כך קרוב לשעה הספה והכורסאות הוזזו ממקום למקום, כשהבן לא מגלה שום סימני כעס וחוסר סבלנות. ("ויעל אליהו")

לזאת הנני להודיע לכבוד תורתם – שתקנה זו היא קבועה לדורות ועל מעלת כבודם לעמוד על המשמר לחזקה בכל תוקף... בכל הכבוד צבי פסח פראנק.⁽¹⁾

אין לסמוך בניקור כי אם על בקי וירא שמים. מיום עומדי על דעתי, שלמדתי הלכות ניקור להיות בקי בהן, לא סמכתי על מנקר כי אם מה שהייתי מנקר ויגיע כפי אכלתי.⁽²⁾

"ושפך את דמו וכסהו בעפר". (י"ז י"ג)

מתוך מכתבו של הגאון רבי יוסף מנחם:

"לעיר נידרומא, לר' יהודה ... מכתב כבודו הגיעני בו הוא שואל אודות שוחט שמוכר דם... שבאות אליו נוצריות שהורה להן רופא לצורך בריאותן הרופפת לשנות דם עופות בעודו חם, ובאות אצלו והוא שוחט, והן מקבלות את הדם בכוס ושונות מיד ונותנות לו שכרו... האם מותר לעשות כן?

תשובה: לא אסרו לשחוט לתוך כלים אלא בתחילת השחיטה, דהיינו קודם שיתחיל לשחוט מכין את הכלי ומכוון כנגדו, אבל אם אחר שגמר השחיטה בא וקיבל הדם בכלי אין בכך כלום.

וכן ראיתי בכמה מקומות שאחר שנופל הדם הראשון לחול כדי שיוכל לקיים בו מצות כסוי הדם, באים החולים וכוסם בידם והשוחט או בעל העוף מטיפים לתוכו דם ואין בזה כלום, שכולם יודעים שצורך רפואה הוא, ואין לאסור בזה משום סחורה בדברים האסורים, כי אין זה אלא אקראי ולא שכיח פה רק לכל היותר שלש פעמים בשנה, ורואים אותם שותים אותו באונס גדול בגועל נפש כדבר משוקץ ומתועב...

מעולם לא שמענו שהשוחט מבקש כסף עבור זה, רק לעיתים קורה שנוצרה 'ותרנית' נותנת מעצמה בתור מתנה והשוחט מסרב לקחת, והיא דוחפת לו את הכסף ואין זה מקח כלל...

גם הגאון בה"י כתב: 'ירא שמים' יא נזהר מלקבל הדם בכלי לאחר שחיטה כדי למכור לגוי'. משמע מדבריו שאין בזה שום איסור, רק זהירות לירא שמים.

זאת אני מודיע לכבודו, שהשוחט כששמע ממכתבו, בא אלי והביא עימו עדים שלא מכר ולא נתן, רק בעל העוף הוא שהטיף לתוך הכוס בחינם. וידעתי כי כבודו שמע את הדברים מהשוחט מתנגדו..."

(אוצר המכתבים" תתקס"א ועיין בזה מחלוקת "בית הלל" ופר"ח יו"ד י"א ב')

רבי יהודה חזן, מיקירי ירושלים היה מוסר שיעור בשכונת "בתי רנד" לפנות בוקר, לפני "תרח מגין". אחר כך היה מוסר שיעור בשטיבל של "מזכרת משה" ומתפלל ותיקין. לאחר התפילה היה הולך מדי יום בימום לשחוט עשרה תרנגולים בבית החולים "שערי צדק" של ד"ר וולך. לפרנסתו שימש כשוחט. בני השכונות במרכז ירושלים היו באים אליו: כנסת, בתי רנד, בתי ברוידא, מזכרת, משכנות, שערי חסד ועוד.

הוא היה מספר שלמד גם להיות מוהל. רבו שלימדו מילה שימש גם שוחט. פעם כשהלך עם רבו לעשות שימוש, רבו טעה ובירך 'וציינו על השחיטה'... החליט שהוא לא יהיה מוהל...

סיפר לי אאמו"ר הג"ר מנחם מנדל הכ"מ: "זכורני, לפנות בוקר בערב יום כיפור היה ר' יהודה חזן תולה 'לוקס' על עמוד בצד החצר בשכונתנו "בתי רנד", שם היה שוחט את הכפרות."⁽³⁾

ידוע שמרן הרב מברסק מיום בואו לירושלים היה אוכל רק משחיטתו. פעם פגשו הרב מברסק ברחוב ושאלו 'מה השעה?' רבי יהודה אמר לו את השעה המדויקת.

אמר הרב מברסק למלווהו שידוע הוא מה השעה, רק רצה לראות אם לרבי יהודה יש שעון מדויק ואם הוא נוהג בדיוקנות, כי שוחט צריך להיות מאד מסודר ודייקן!⁽⁴⁾

על הגאון רבי אפרים זלמן שור, רבה של ברודי מסופר שבתחילת חודש ניסן, שנת תל"ד שלח לקרוא את אנשי ה"חברא קדישא" שיבואו לביתו. כאשר באו, מסר להם את כתביו והפקדונות שבידיו, והורה להם את אשר יעשו עמהם. לפליאתם מה יום מיומיי... נענה כי חזה בחלומו שמתפללים בתורה בישיבה של מעלה, והנה במהלך הדברים נאמר 'מאן מוכח', והשיבו 'רבי זלמן שור', הבין שמלאו ימיו. בחלומו ביקש שיתנו לו שהות של שלושים יום בכדי לחזור על תלמודו.

כדבריו כך היה: ביום השלושים, ד' אייר, נפטר בהותירו את בתו ובנו התינוק, לימים בעל ה"תבואות שור".⁽⁵⁾

"איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב". (י"ז י"ג)

"הגאונים והצדיקים שבדורותינו הנהיגו במדינות רוסיה וגליציה וגם במדינות הונגריה בקהילות היראים, שלא למנות שוחט ובודק עד שיהא בקי היטב בספר "שמלה חדשה" בעל פה, כי הוא כולל כל דיני שחיטה ובדיקה, הראשונים והאחרונים, וה' עמו והלכה כמותו, ומפיו אנו חיים בדינים אלו. ומקפידים שלא ילמוד בספרים אחרים רק בדרך ארעי.

שמעתי מאבי מורי הקדוש רבי שלמה, אב"ד מונקטש שמקובל מהצדיקים תלמידי הבעש"ט כי לשון ה"שמלה חדשה" מסוגל לשו"ב לזכך את נפשו ושלא תארע תקלה על ידו! שו"ב אשר רגיל על לשונו הספר הקדוש "שמלה חדשה" אז בעת שחיטתו יעמוד לו כח קדושת רבינו להצילו ממכשול! על כן דבר טוב ומתוקן אשר הוא מדפיס את הספר "שמלה חדשה" בתבנית קטנה, למען יהיה ביד השו"ב בלכתו בדרך לחזור ולשקוד בו". (מתוך מכתב הסכמה של ה"דרכי תשובה" על "שמלה חדשה")

בעיר ... יצא קול מספר שנים על השו"ב שנוטה אחר הבצע. קצב שנותן לו שכר הוא מכשיר את בהמותיו, ומי שלא נותן לו הוא מטריף אותם... והנה, אף שהמנהג היה לקחת שכר יותר מכשרות, מכל מקום בשל אותו קול גזרו עליו שלא יקח יותר. ועדיין המשיכו לדבר עליו דברים מכוערים: שאמר לקצב "אם תיתן לי שני קילו שומן, הבשר יהיה גלאט"... והעיד אחד שפעם שחט אצלו בהמה, וכאשר הכניס ידו לבדוקה שאלו: "אתה נותן מהשומן?" וכשהשיב בחיוב, מיד אמר שהיא כשרה...

ונתגלה שהתפשר עם אחד הקצבים בסוד שהוא ישלם לו יותר אם יכשיר. והיו בעיר שני קצבים, אותו אחד שנותן לו שכר הכשיר לו בהמות רבות ובקצב השני היו טריפות רבות. ועוד סיפורים מכוערים כעין אלה, רגילים לדבר שנוטה אחר הבצע ועל ידי זה מכשיר או מטריף...

השיב הגאון ה"שואל ומשיב" לגבי דינו של אותו שו"ב, ומסיים: "אמנם אני תמה על קהילה נאה וחסידה איך אכלו עד הנה משחיטתו אחרי שיצא עליו קול דלא פסיק!? וגם הקצב שידע מכל זה ושתק עד עתה, זה יותר גרוע אצלי מאותו שו"ב, ואיך נוכל לסמוך עליו בכל כשרות הבשר שמוכר, הרי הוא ידע על מעללי השוחט ובכל זאת שתק!? אך כיון שאני מבחוץ ואתם מבפנים, תחקרו על הדבר לשורשו יחד עם הרב האב"ד שלכם, ובלבד שתהיה כוונתכם לשם שמים..."

(שו"ת "שואל ומשיב" ח"א נ"א)

לכבוד הרבנים הגאונים השוחטים ובודקים הקבועים פה עיר הקודש ... כפי הנשמע נתפרץ בזמן האחרון שהקצב נוכח בשעת בדיקת הריאה, והדבר הזה עלול לגרום מכשול גדול. בהיות שכבר עמדו על זה גאוני ירושלים משנים קדמוניות וגדר גדול תיקנו וגזרו שאסור להרשות לקצב לעמוד על גבי השו"ב בעת הבדיקה, וברוב הימים הולכת ונשכחת תקנה זו.

מטעים לתלחן עבה

תשפ"ו בני ברק | ירושלים | חיפה | באר שבע
 הדלקת נרות 6:54 6:39 6:46 6:56
 מוצאי שבת 7:56 7:54 7:55 8:31
 רבינו חם 8:32 8:32 8:30 8:31
 נא לשמור על קדושת הגליון

אחרי-קדשים

בר' יוחנן, אברך יקר שמזכר את הרבים. עצר הרב ושאל: "ר' יוחנן, לאן אתה ממחר בשעה כזו?"
 השיב ר' יוחנן: "עדין לא התפללתי ערבית". הושיט לו הרב תלוש של 400 שקלים, אחל לו חג שמח, ונסע הביתה.
למחרת היה יום ששי. בליל שבת, התקיימה בבית המדרש "ילדי שגיאי ויעקב" מסבת ענג שבת גדולה. במסבה השתתפו כמאתים נערים צעירים, כלם צמאים לשמע דברי תורה וחזק. לפתע, בתוך ההמלה, הבחין הרב בדמות מוכרת - ר' יוחנן, האברך שפגש רק אומלל בלילה. נגש אליו הרב בתמיהה ושאל: "מה אתה עושה כאן? הרי אתה גר במרחק של יותר משעה הליכה מכאן. מה הביא אותך עד לפה?"
 חגג ר' יוחנן ואמר: "יש לי ספור שאני חייב לספר לך".
הרב הסתקרן, ור' יוחנן החל לספר: "ההורים שלי גרים בחולון. לפני כעשרים שנה, כשהייתי בחור צעיר, השכנה שלנו, אשה טובה וצדקת, שדכה לי את אשתי. בזכותה הקמתי בית כשר ונפלא בישראל. מאז, בכל שנה לפני פסח, לפי בקשתה, הייתי מגיע לביתה והיא היתה נותנת לי מתנה לחג. פעם סט מצעים, פעם סט צלחות... בכל שנה משהו אחר. זו היתה הדרך שלה להראות את השמחה שיש לה על השדוך שזכתה לעשות."

המתנה האחרונה - כחו של חסד שנשמר לנצח

"ואהבת לרעה כמוך" (וי-ט) הפסוק הזה הוא אחד היסודות הגדולים ביותר בתורה. הוא מלמד אותנו כמה חשוב לאהב את הזולת ולדאג לו. כל חסד שאדם עושה, אפילו חיוך או מלה טובה - ממשיך לפעל שנים רבות אחר כך, וחוזר אל האדם בדרכים מפתאות.
 ספר הרה"ג רבי אילן גולד, ראש ארגון "ילדי שגיאי ויעקב", מעשה מרגש עד דמעות שהתרחש בדורנו:

אחד מחבריו הקרובים ביותר, היה אדם צנוע ושקט, אבל יהודי מלא חסד וצדקה, שתמיד מחפש איך להיטיב עם אחרים. במשך שנים, חלקו יחד מצרכי מזון לנזקקים לקראת חג הפסח במסגרת "קמחא דפסחא".

באחת השנים, חשב הרב על רעיון חדש: לפנות לבעל רשת גדולה של חניות בגדי ילדים, ולבקש ממנו לאפשר חלקת תלושי קניה למשפחות קשות יום - כדי שיוכלו לקנות לילדיהן בגדים חדשים ומכבדים לחג. בעל הרשת התלהב מאד, והחבר גיס את חבריו לתרום.

התלושים חלקו לפי גדל המשפחה, בין 200 ל-400 שקלים, והגיעו לסכום כולל של עשרות אלפי שקלים. החנות כבדה את התלושים בשמחה, והמשפחות קנו בגדים איכותיים במחירים נוחים.

בשנה שלאחר מכן, הרב לא הזכיר לחברו את הפרויקט, כי לא רצה להכביד עליו שוב בגיוס הכספים. אבל כמה ימים לפני החג, התקשר החבר לרב ושאל: "מה עם התלושים השנה? לא עשינו כלום בוא אלי למשרד, ננסה להספיק לקדם את זה".

הם נפגשו והחליטו להתחיל בחלקה מיד, גם בלי רשימות מוכנות. החבר התקשר למנכ"ל הרשת שסיע להם בשנה הקודמת, ובקש שגיאי. המנכ"ל הגיע תוך זמן קצר, כפה קטנה על ראשו וסנטרו עטור בזיפים. כששאלו לשלומן, ספר שזה עתה קם מן השבעה על אמו.

כששמע על החלקה, אמר מיד שהוא מצטרף שוב, ואף מוכן להוסיף אחוזים נכרים על כל סכום שגיאי. בזכותו, הם הצליחו לגייס שוב סכום של עשרות אלפי שקלים. הרב וחברו רצו להפזיר טובה למנכ"ל והחליטו שהחלקה תעשה לעלוי נשמת אמו, **טוני מנגזי בת סימה**.

נותנה להם רק בעיה אחת: הזמן היה קצר מאד, והרב לא ידע מאיפה להשיג תוך יום אחד רשימות של משפחות נזקקות.

באחת ועשרים בלילה, אחרי יום ארוך ומתיש של הכנות לפסח, החליט הרב לנסע לרבע החרדי באשדוד. שם, גם בשעות המאוחרות, הרחובות מלאים אנשים. הוא החנה את רכבו ליד השטיבלך, בתקווה לראות מישהו מוכר שקבל תלוש בשנה שעברה. הוא יושב ברכב ונחה, אבל אף אחד לא הגיע. אחרי חצי שעה, אמר לעצמו: "כבר שתיים בלילה... אלך הביתה, ומחר אנסה להשיג רשימת נזקקים". הוא התחיל לנסע, ופתאום הבחין בזוית העין

שבת טיש

ספורים ואגדות • פנינים ופרפראות • מדות והליכות

מתוך הספר "שבת טיש"
כרך שישי בסדרה בע"ה

פנינים

ואליבא בבליעת אלהי הקדש (טו, ג) - רמז יש כאן שאין לגשת אל הקדש, אל התורה ומצותיה, בגישה של 'עו' ורוח הזמן, שכן התורה היא נצחית ומחזיקת בכל הזמנים ובכל הדורות. וכן רש"י אר"ה לז"ן את הפסוק "וְתָתַן אֶת-הַקִּטְרֹת עַל-יְהוָה שָׁלֵחַ יְבִיא וְתִקְוָנָם" מכוון ויבניסם לתורה... (אוצר חיים)

אל יבוא בכל עת עם התבות בגימטריא 'עצבות', כי מדה זו מעקבת מכלוא אל הקדש. (אמרי חיים)

ולקח את-שני השעירים והעמיד אתם לפני ה' (טו, ז) - נוטריקון אליהו, כי בשם שיש מלאך הממונה, לעמדתו עומד אלהיו וכוד לטוב המלמד זכות על ישראל, כמובא בספרים עזאזל ל נוטריקון את זה לעמדת זה עשה אלכים. (פני יוסף)

לטהר אתכם מכל חטאתכם (טו, ב) - נוטריקון אמחל, לרמז כי עצמו של יום הכפורים מכפר למי ששב בתשובה והקב"ה מוחל לו על כל עונותיו. (פני כהן)

ולא-תשאו עליו חטא (יה, לב) - גם כאשר הנך רואה דבר של אנשים, אלא רק מה שראית, וגם בזה עליך להפוך בזכורו. (האמרי חיים מויד'ץ)

ואת-שבתותי תשמרו (טו, ג) - את' בא לרבות, כפי שדרשו חז"ל כל אמן שבתורה לרבות, כדי לרמז שיש להוסיף כי החל אל הקדש ולהקדים לקבל את פני שבת המלכה ויהאריך ביציאתה. ו'תשמרו' מלשון המתנה וצפייה, כפי שנאמר "ואביו שמר את-הדבר", המתין וצפה מתי יבוא, ואף כאן יש לציפות ולהמתין לבוא השבת בזמן מקדש, ולאחר ביציאתה. (רבי יודא הגרמני מפאס)

ואת-שבתותי תשמרו - שבתות נוטריקון ת'קדומו ב'נכנסת שבת תאחור יציאתה, ולכן התבה חסרה וא' לרמז על יום ו' שיש להוסיף מנוע ולקדים לקבל את השבת מעבדו יום ו'. וזה שרמז הכתוב "מעבד עד בקר תשבתו שבתכם", הן האותיות הקדומות לתבת 'שבתכם' הן אותיות 'שדאל' לרמז בשם שדאל מקבל את השבת מהעבד של יום שני וכל הבקר שלמחרת, ולא כמנהג אמות העולם שהלילה וכלך אתר היום. (בבוי יעקב)

ואחל מפקח לא תעשו (טו, ד) - בגימטריא 984, כמנין "ומשל ברוח מלכך עיר", לרמז שכל הנוגע כאילו עובד עבודה זרה. ותפסל לה' כדי להנצל מהפסע, ורמז לזה בפסוק "וְהָיָה חֹסֶדָה הוֹרָה עֵינֵינוּ כְּאִשּׁוֹ יִחְלְנוּ לָךְ", שגם הן בגימטריא 984. (דבור בנח)

ולא-תשקרו איש בעמיתו (יא, א) - בתבת שקר ישנו שלש אותיות שחיות כלולות בתבת רשע, ואחת בתבת צדיק, ונמצאות למד, שלא כל רשע כולו שקר, ולא כל צדיק כולו אמת... (רבי מרדכי משטנבוים)

ויראת מאלקה אני ה' (טו, יד) - עלייך ענה באים לידי ראת ה', כפי שדרשו חז"ל את הפסוק "עקב ענות יראת ה'". ויראת מאלקה - אם תגיע לידי ראת שמים, אז תניח את האני - את האנכיות והאגו, לה' לבדו, ולא לעצמך. (למתי ברבי)

ואהבת לרעך כמוך אני ה' (טו, יח) - כאשר שני יהודים אוהבים זה את זה, נעשה השם מלא. כי ב' פעמים אהבה בגימטריא כ"ו, מספר שם הו"ה, וזה שנאמר "ואהבת לרעך כמוך" אז "אני הו"ה" - שם הקדש בא על תקונו. (רבי שאול לרביה ממוד'ץ)

לא תאכלו עליהם (כו, ב) - מי שדואג דאגת מחר אינו אוכל לשבע, מפני שחושש מה יאכל מחר, וזה שאמר הכתוב לא תאכלו על דמם, ד"ס נוטריקון ד'אגת מ'חר, כי היום הוא הנפש, כלומר דאגת מחר אוכלת את הנפש ללא תועלת, אבל צדיק אכל לשבע נפשו, ויחן עם המיחדים שמו/מיחד'ם נוטריקון פ'אן ו'היב ח"י ו'היב מ'זוני. (שה לבית)

ספורים בפרשה

לאיש את שקרו משלם, ואמר: "לא הרופא מרפא, אלא מזל". ומאז היו אומרים בתוניסיה "אם תתן לי טפת מזל, תוכל אף להשליכני לים ואחלץ בשלום..."

ואהבת לרעך כמוך (יה, יט)

רבי ברוך מגורליץ נודע בהרפות לשונו ובחתימתו לדרך האמת הצרופה. פעם התבטא ואמר, כי שלשה פסוקים ישנם בתורה שעולים בהדרגה מזל לזל. "ואהבת לרעך כמוך" - לשון אהבה, השני "לא תשנא את אחיך בלבבך" - לשון שנאה, ו'נשאי בעמך לא תאר' - לשון קללה. ואמר בצחות כי כך דרכו של עולם: סתם יהודי מישאל אפשר לאהב, אבל את האם קשה לאהב, ולכן צוהה התורה שלכל הפחות אל תשנא אותו... אבל את הנשאי מהנהיג בישאל, אי אפשר לדרש שלא ישנאו אותו, שהרי דרך בני-אדם שהם מלאים טענות וטריזות על המנהיגים, ולכן ירדה התורה לסוף דעתו של אדם ואמר לו: לאהב את הנשאי ודאי אינך מסוגל, ואף קשה לך שלא לשנא אותו, אבל למצער אל תקלל אותו...

ואת-שבתותי תשמרו (טו, ג)

ה'מנחת אלעזר' ממקטש ראה פעם ברחוב העיר מנקטש יהודי שפרק על תורה ומצות, ובידו סיגריה דולקת. נסה הרבי לפנות אליו תחלה בדרכי נעם "שקרא שבתך כי שבת היית?" אולם התחזף העז פניו ואמר: "לא שבתך!" נסה הרבי שוב ואמר: "שמא אינך יודע כי בתורה הקדושה נצטוונו על שמירת השבת, ולא מפרש נאמר בה שלא להקעיר אש בשבת, שנאמר 'לא תבעירו אש בכל משבתכם ביום השבת'?" המשיך הלה להתרים ואמר בקה מלא: "יודע אני, גם יודע!" יודע הלו את קונו ומתכוון למרד בו. נענה הרבי במרנפשו ואמר בלעג לאותו רשע: "רואה אני שאתה איש אמת, ואינך מסתיר דבר. מה אפוא אתה עושה כאן בעולם השקר? והרי מקומך הנכון צריך להיות בעולם האמת, בעלמא דקשט..."

חובת תוביה את-עמיתך ולא-תשא עליו חטא (טו, יז)

בילדותו של רבי מאיר מפרימישולן, הבחין בשני מתפללים שיצאו מבית הכנסת בשעת קריאת התורה, ובלבו תמה עליהם איזה ענין חוזר להם עתה במקום קריאת התורה. עלה החשד בלבו, שמא התעורר הרעב אצל שניהם, והם פנו לדרך קדוש ולהשביע את רעבונם. התרעם הילד בלבו על כך, וגמר בדעתו לספר את הדבר לאביו, וכדי שהשנים לא יוכלו להצדיק את עצמם ולתתן את יציאתם מבית הכנסת במתלה כלשהי, יצא בעקבותיהם כדי לראות במו עיניו כיצד הם מקדשים ומועדים את לבם. פסע הילד חרישית מאחורי הקדרה, ולפליאתו ראה אותם נכנסים לאחד מבתי העיר, בה שכב יהודי הרתוק למשתו בחליו, והשנים ישבו לסעד אותו, לחזקו ולאמצו. לימים ספר רבי מאיר בעצמו את הספור, ואמר: "באותה שעה הבנתי אל נכון את דברי חז"ל במשנה באבות, 'אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו'. כלומר, עד שתלך אחריו חבירו ותגיע למקומו כדי לראות האם הוא עושה כפי שהשבת ותבקש להוכיחו על כך, או שמא כלל לא עשה כן אלא יצא לדבר מצוה'."

וזאת יבא אחרן אליה הקדש (טו, ג)

המהרי"ד מקל הרבה בהלכות קדשים והעבודה בבית המקדש, ובהשפעתו עסקו גם כמה מתלמידיו. בעת שישב פעם בשעורו הקבוע עם בנו רבי קורכי מביולגורא ונכדו רבי ישעיה זושא טוערסקי הי"ד, ספר להם כי בחלומו ראה את עצמו עומד בבית-המקדש שעומד על תלו, ובשעת הקרבת הקרבן כבדוהו בהפשט עורו. "תמהתי תחלה בלבי", גלה להם הרבי מחביוני לבו, "אף מכפרים אותי, שאיני בהן, בעבודה במקדש, ומה לך במקום הקדש? אך אחר רגע נזכרתי כי במסכת יומא נאמר בפרוש שהפשט בשרה בזה". הפטיר הרבי ואמר: "אילו 'פנים' היו לי, אלו לא הייתי עוסק דיני הקרבנות ולא הייתי יודע דין זה. אזי לאותה בושא..."

כיון שבבגלו נהרגו שלא להתפלט, ואף לענינים שמימים מצאו הספרים טבעיים, נענה רבי פינקס מאוסטילא הי"ד, חתנו של המהרי"ד, כששמע את הספור, ואמר: "מה החדוש בחלום זה? והלא חזונו לומד כל היום בסדר קדשים, ולפיכך חלם על קרבנות..."

השכן אתם בתוך טמאום (טו, טז)

בעת שישב המגיד רבי מרדכי מטשרנוביל בשלחנו, נכנס אדם פשוט להסב אל השלחן. הרבי הביט בו וחש ברוח קדשו כי הלה נכשל בעבירות חמורות עד שאי אפשר לעמוד במחצתו. והנה עברה רוח טהרה על האיש בעת ישבו במחצת הרבי וחסידיה, והוא נאנח אנהה מעמק לבו. מיד נענה הרבי ואמר בקול: "דעו לכם, כי כל יהודי שנאנח לפני הבורא יתברך על מצבו הרוחני ומתחרט על מעשיו הרעים, מיד הקב"ה מקבלו ומקרבו אליו. ומי שאינו מאמין לכך, הריהו אפיקורס!"

אשר יעשה אתם האדם וחי בהם (יה, ה)

שגור היה בפייהם של יהודי תוניסיה הפתגם: "עם מעט מזל, ינצל האדם גם כאשר ישלך לים". ואגדה היתה בידם על אדם אחד שהיה חכם בעיניו, ואחר שלמד מעט בעניני רפואה מפי הרמב"ם, כבר החשיב את עצמו לרופא ממוחה, פרסם את עצמו, ורבים החלו לנהר אליו בבקשות מזון ומרפא. הלה לא ידע מימינו לשמאלו, וכל חולה הענין תרופה וזה: סממנים שמקורזים את פעלת המעים ופומים את פסלת הגוף. למרבה הפלא התחוללו פלאים, וכל מטפליו של 'רופא' סנדלר זה, החלימו ונרפאו ממחלתם. מוכן מאליי ששמו של הרופא התפרסם לפניו, עד שהחלו לתלות בו כשרים סגליים וראו בו מוחה לכל דבר וענין. יום אחד הגיע אחד מבני העיר אליו, והתאונן על חמורו שנאבד ממנו. הרופא, בדרך, מהר לכתב לו מרשם של סם משלשל, והאיש התמים נטל את התרופה שאין לה קשר עם מציאת חמורו, ויצא לחפש אחר חמורו. בדרך החל האיש לחוש בטבעו, התרופה פעלה את פעלתה, והלה סר מדרךו לחרפה שעמדה בצדי הדרך כדי להפנות, והנה חמורו התועה לפניו!

יום אחד נתקעה עצם בגרונו של הרמב"ם, ותלמידיו מהרו לתור אחר רופא ממוחה כדי להצילו. ואת מי העניקו הכלל? את אותו 'רופא' מפרסם שיצא שמו לתהלה... וזהו אך ראה הרמב"ם את 'הרופא הממוחה' שלפניו, נזר באותו מעשה עם החמור האבוד, ומיד פרץ מפיו צחוק עז שגרם לעצם התקועה להפלט החוצה... הורה הרמב"ם לשלם

רבי יוסף תאומים ה"פרי מגדים" זי"ע

ליום ההולוא, "באיר תקנ"ב
רבה של פרנקפורט דאודר, ונודע בחבורו הגדול "פרי מגדים" על
מפרשי השלחן ערוך.

בילדותו התגורר בבלבוב, בה כהן אביו רבי מאיר התאמנים בידן מורה
בצדק ומגוי משרשים, ולאחר נשואיו התגורר בקומרנה בה שמש
במקדש מעשר שנים, כאשר הוא מצטל ביד וצע ללמוד ולכתוב
במורי הדפים, בה עקנותיה לבנות את עצמו יוסף
מלמד"ג לאחר שנים, בה כהן ברוך בראש ושיבה את עמקם.
לאחר פטירת אביו התמנה ל מקומו בבלבוב, ושם הדפיס את
החלק הראשון של "פר"י מקדשים". לאחר התמנה לאב"ד
בפרטורס דאדור, ובה נסתלק.

ספרו הגדול "פרי נקדים" הקפד לחלק בלתי נפרד מהשקפתו ערוך ובכפוף חשבו, ואף אכתובו עליו ספרים וקצורים רבים, וחתקמה בו בפרטו רבי מנחם מענדל מלינסק אביו של רבי נתניל מרושפיץ ש"ספרך לא יסור מעל שולחן של כל רב ומורה חזונה בישראל". פרושו ליוהדעה מתחלק לשני חלקים "מבצות זהב" על הט"א, ו"שפת דעת" על הש"י; ופרשו על ארדחיים עקמן אף הוא לשנים "מבצות זהב" על הט"א ואשכ אברהם" על חלק אברהם.

כתב עוד חבורים רבים, ומתוכם נשתמרו ונדפסו אחד-עשר ספרים חשובים, בהם חידושי הש"ס, בקלי' התלמוד, דקדוק לשון-הקדש, פרושים על התורה, באורי תפלה ועוד.

מספר עליה, כי כמה שנים חרביץ תורה בקרלין בבית מדרשו של
הגדול ר' דניאל רח' שתקפו קידודו בלומים תורה, ושמו יצא לתהלה
חכם חכם ומנקה מבלי דלעלמו. בימים פנו אלו לקבץ עצה
ותאסדו, וחרבנים קבצו קמנו לבית ביניהם במספרים ממונים,
עד שהבינו שאם ימשיך כך יאבד את זמנו ולא יוכל לקבץ התורה.
בביתו התורה החל להראות את עצמו כאחד שאין לו שיש ושית
מעניין העולם, עד שהקבוצת החלו לומר "ראו עד כמה טעו בו",
ועד התפטר מכל מספריו ויש להשיב את רגליו אל בית המדרש.

התקדמותו לספרו הוא מתאונן על ההזדקנות בקרב התלמידים בלמוד התנ"ך וידיעת לשון הקודש: "והבחיורים אומרים כי תרפה להם ללמוד בשיבה פרשה הקש עם ושי" וקפיטול מנגביאס וכתובים. לו הקמו שבידו, ודיו לזכרים זה ראשון". המדקדק הוא משבח את הספרדים שבגריאם מקפידים, "ולא באותו שפולמקס" עם תלמידים מפות" עם שידע להקטא איהו קטאי ותרויז חסיד רנבי יתקרי, ובתנ"ך אין לו שום ידיעה, ולשון הקודש מנח בקרן זית".

יוסיף דעת

עט כל שמות הפרשות שבחודרה נקראות כיום בתוכה אחת, 'הפ' אחרי מות', אף שברור לכל נמנעין מלהשתמש במילים הענייניות, אולם יש המקפידים לקרוא לה פרשת 'אחרי' כל מיניה וזו. ופרשות פרשת שבקראות בשתי תוכיות, והפרשות בתוכית 'כל' י' תשא', 'כל' תצא', 'כל' תבוא', 'לך' ו'חיי שרה', ואף 'זאת הברכה' אם כי גם אותה יש מקפידים לקרוא פרשת 'ברכה'. השאר נקראות בתוכה אחת וכל משמעותה מזה, בעוד שבע פרשות אלו אין משמעות ברורה. הברדית, כל מלה נוספה לה מלה נוספה כדי לקבל משמעות וזו מוחלטת לפרשה.

ות הַפְּרִשׁוֹת כִּבְר נֹזְכִימֵם בְּדַבְּרֵי חו"ל וְכֵן בְּדַבְּרֵי הָאֲגוּמִים
אִישׁוּמִים, וּבְדֶרֶךְ כֵּלֵק קִרְיָא עַל־שֵׁם הַתְּחִיבִת פְּתוּחוֹת אֹהֶת
לְכַתּוּבַת גִּיטוֹת גִּיטוֹת שְׁחִיבִת וְנִשְׁחִיבִת, וְעַל־שֵׁם הָאִישׁ
יִכְיִיזִי בְּפִרְשָׁהּ, כִּמוּן, יִתְרוֹ, קִרְיָא, בִּלְק וּפִינַחִס, אֹלֶם אֵל
בְּהַפְּרִשׁוֹת קִרְיָא כִּפִּי הַקְּדוּמִינִים תְּחִיבִת אֹהֶת, כִּמוּן וְקִרְיָא
תַּחְתָּן, וּמִדְּמַרְשָׁה, קִרְיָא כֵּל הַשֵּׁמֶר שְׁתֵּי תְּחִיבִת, בְּשִׁלּוֹשׁ וְאָף
יִבְעוּ 'בְּרֵאשִׁית בְּרָא', וְצֵא עֵינֵיךְ וְכִדְמוּ - בְּשִׁתֵּים; אֵלֶּה
דְּיוֹתֵינָם, וְאֵלֶּה בְּשִׁלּוֹת פְּתוּחֵי הַמִּצְוֹת - בְּשִׁלּוֹשׁ; וְאֵלֶּה מִקַּץ
שִׁמְעִים, וְאֵלֶּה אֲתֵינָה תִּרְעֵה הַמִּצְוֹת - וְעַד - בְּאִרְבַּע.

הוא חזר והתקצר השמות עד לחיבת אחת בארבע אלף תורה זו הוגה כשישנו בקריאת עליהם המורה הפרשה. פירוש נקראת כיס כן, אלא שבפסוק נאמר במקדש במסך, ושם היה עיבר 'מרתם' במקדש כיס זהו לשון פירוש משפטים ור' אליהו 'משפטים' הם שניאמר בתורה, וכפי השם הקדום שיש ואלה המושגים הם 'שמיני' במקום ויחי חיים 'משפטים' שנקראת אפי' הרמב"ם והרמב"ם 'הארשונים' כן גם 'מזוה' וקום אלא תהיה תורת המצולץ בפי הרמב"ם, 'או אלא תהיה' הרמב"ם. וכן פרשת 'מלות' במקום 'המחות'; פרשת 'ים' במקום 'פרשת' אלה הדברים; וכן 'ברכה' כאומר, במקום 'הברכה'.

שות נוספות השתנו בניקודן כתוצאה מהשמטת התיבה פנימה, והן: תִּשָּׂא בְּתִי' דגושה, בעוד בתורה היא רפוייה פִּי אֵל כְּדִין בְּנִד' כַּכ"ת אחרי אור"י בהברה פתוחה: פִּקְדוּלִי בְּאֵל שושה במקום אֶלֶּה פְּקֻדִי, תִּזְרִיעַ במקום פִּי תִזְרִיעַ בְּתִי' יָהּ; ושתי הפרשות תִּצָּא, תְּבֹא, שבאות אחרי תִּיבֵת כִּי אֵיךְ צִרִיכָה לְהִיטֵר רְפוּיָה פִּי תִצָּא, פִּי תִצָּא.

ות פשוט נוספות נכתבים כיום בכתבי מלא, כאשר באות
יחיד, כמו: תולדות במקום תולדת, בוא במקום בא, תצוה
מקום תצוה, מצורע במקום מצרע, צדישים במקום צדישים,
וי במקום אור, בחזקתי במקום חזקתי, בהעליתי במקום
לעלות, קורח במקום קרח, חזקה במקום חזק, שופטים במקום
שופטים; אך כי תבוא מזכרה בכתבי מלא וא"ו, אי שיש
דעה גם כי תבא בכתבי חסר.

[illegible][illegible]

מִן־הָעַמִּים לְהִיּוֹת לִי

מלחמה לה' בעמלק היתה לסבא קדישא' רבי ישראל מרוז'ין, כנגד הצאר הרוסי הערש'י ניקולאי הראשון, שחנק טמא. היתה זו מלחמה של כחות הקדשה לבין כחות הצד הנגדי, וצדיקי' יהוה אף הביעו פליאה ביצו יצא הצדיק מרוז'ין במלחמה כה גלויה נגד הקלפה התעבת ללתי פחד ומורא. מספר, כי הצדיק מרוז'ין אמר: "אלמלא הייתי בא לעולם לא שגה אמת לפני ה' הצאר ניקולאי, הלא מנצח ומביסו לעולמים, אלא שהוא גולד מעט לפני, ולכן אין בדי לבסו ונלצחו לעולמים, אך גם הוא לא יוכל לל".

קרוב לשנתיים ימים ישב הצדיק מרוזין במאסר הרוסי בצויו של הצאר, לאחר עליהו נתעבה כנגדו, ובדרך רצופת נסים עלה בידו להמלט ולהבריח את הגבול לאוסטריה הסמוכה. שם התישב באחזה שנוכפשה בעבורו בסמוך לעיר סדיגורא, וממנה זרח אורו על פני תבל עד הסתלקותו בג' במרחשון תרי"א.

בספר "ספורי יעקב" שנקבע ר' יעקב סופר מדוברז'מיל, מובא ספור נפלא על גדל מדת אהבת ישראל שהיתה נטושה בלבו של הסבא קדישא מרוז'ין, עד שהחזיר לעולם גוי ששבק חיים שנים רבות לפני כן, כדי להיטיב עם ברי-ישראל. הספור העתק לספר "בית רוז'ין" בדלעהן.

בעיר טשערנוביץ התגוררו שני סוחרים בהמות, שהיו אנשים מכבדים ובעלי ממון, אך חלוקים מדרך החסידות. וידע השניים התקנים בכל פעם בעיר אחרת במחוז, והסוחרים היו משגרים לשם את בהמותיהם ומוציאים אותם למכירה ברחוקים גבוהים. פעם התקנים הידיד בסדיגורא הסמוכה לטשערנוביץ, והסוחרים השתתפו כמובן ביריד ומזלם האיר להם פנים. הם מכרו את הבהמות במחירים טובים, ובסכמו של עניין נותר בידם סכום נכבד מאד. טרם שבו לביתם אמרו הסוחרים זה לזה: "הלא נמצאים אנו בסדיגורא בסמוך לצדיק מרדכי מוויז'ן שאליה נזהרים המונים מכל קצו חבל. הבה ננסה אליו עם פתקא ונתבשר מפינו, ובינתיים גם נתהח על קנקנו של צדיק מפרסם זה ששמו הולך מסוף העולם ועד סופו".

נִמְסוּ הַסֹּחְרִים אֶל הַצִּדִּיק מִרְזִ"ן עִם פֶּתָאק וּפְדִי"ן בְּהוֹנָה, וְסִפְרוּ לוֹ עַל עֲסָקֵיהֶם, וְנִקְשׁוּ מִהָרֵב בְּרַבַּת הַצִּלְחָה. הָרֵב יָנָא אֶת הַפֶּתָאק וּבִרְדֵּי אוֹתָם בִּמְקֻשָּׁתָם. לְאַחַר שִׁצְאוּ הַשְּׁנַיִם מִבֵּיתוֹ מִכְּלִי לְהִתְרַשֵּׁם מִמֶּנּוּ וּמִזִּהְנֵהוּ, אָמַר הָאֶחָד לְחֵבְרוֹ: "מִהּ עֲדִילָתוֹ שֶׁל הָרֵב הַזֶּה? חֵלָּא גַם בִּיכַלְתֵּנוּ לְבָרֵךְ בְּרַבָּה כְּזוֹ, וּמִה חֲדוּשׁ הוּא זֶה?"

הסוחרים יצאו מהעיר ונסעו לדרום. בדרך סטו הסוסים ממסלולם הקבוע ונכנסו לתוך יער עבות. כשהקיבו בך הסוחרים, היה כבר מאחר, הם לא ידעו היכן הם נמצאים ולא ידעו כיצד לצאת מהיער. שעות רבות תעו וכל אותו זמן ישר אותם מצפונם. "כל זאת קרה לנו בגלל שזילזלנו בקבוצה של הצדיק", אמרו איש לרעהו, והתחרטו על דבריהם ומהשבותיהם הנלווה בקשר לצדיק.

לאחר שעות של טלטולים, החדה ודאגה, הגיעו לכפר אחד ונקנסו לבית המזוזה לנוח מעטם הדרך. בעל בית המזוזה, יהודי תמים וישר בשם משה, קבלם בסבר פנים יפות ושאלם מאין באו. בקשפורה לו שהם מטשורנוביץ ובדרבם היו אצל הריב סנדיגורא. התרשש בעל הבית מאד ולא רצה לקחת מהם תשלום עעבור המזון שאכלו. "אם מסדיגורא אתם באים," אמר בהתלהבות, "הרי שקבוב גדול הוא לי לכבוד וקלארם אונקם, וחלילה לי לקבל תשלום עעבור זכות זו". האורחים לא רצו להנות מארח חנם, בטענה שהם סוחרים ותיקים, ואחד מחקי הסוחרים הוא לא לאכל חנם. "הפעם שאני ממנהגך," אמר להם ר' משה, "ועתה הקשיבו נא לספור שאספר לכם, מעשה על הצדיק מורנו". מעשה נסים שאני הייתי עד לו.

“כפפר הזה”, התחיל האיש לספר, “אָדון אחד, בעל אַחזות עשיר. הייתי ידידו הטוב. האָדון העריף אותי וסמך עלי בכל ענין שבו יעצתי לו. בן יחיד היה לאָדון, וכשגדל והתבגר שלחו אביו לוינה ללמוד. מדי פעם היה האָדון שולח כסף לבנו, עד שבאחד הימים חלה האָדון ומת. מזכירו של האָדון, גוי רשע ושונא יהודים, חמד את כספו ורכישו של אָדונו, וכתב צוואה בשמו, בה הוא מוריש לו, למזכיר, את כל אשר לו. זה את התיקתו של האָדון וירש את מקומו. היות ושנא יהודים, מהר המזכיר שהמליך את עצמו להדיח מתפקדו את כל היהודים שהיו קשורים באפן זה או אחר לאַחזות ולרכישו של האָדון. גם אני הייתי בין המזכירים. בצר לי, נסעתי אל הצדיק מרדכי, ספרתי לו את המעשה, והוא יצץ לי לבקש את האָדון שממין לי עוד חצי שנה ואז אסתלק לי. עשיתי כמצוות הרבי, ולהפתעתי מצאתי חן בעיני אותו רשע והוא מלא את כפתי.”

לאחר שבועות מספר, כשיראה הבן שאביו אינו שולח לו כסף, הבין שדבריהם אינו פשוטה, ומהר לחזור לביתו. להפתעתו ולמפתחניפו כמצא את המזכיר בבית אביו, והלה גרשו בבשת פנים בטענה שהאדון הוריש לו את כל כספו וכושלו. הבן זכר שאני הייתי ידיו אמת של אביו, בא אלי וספר לי בבכי על אסונו. הוא גם ידע שאני הולך אל הצדיק מרוזין מדי פעם ומתפרד על ידו, ובקש ממני שאסע אליו ואולי יישע גם הוא. ובכן, נסעתי יחד איתו אל הרבי וספרתי לו את כל הענין. הצדיק האזין ברב קשב ואמר לו לנסע לוינה, להכנס לפנקס אחד ושם יפגש את דודו של החבור, "הדוד הזה יעזר לך", אמר לבן-האדון, ופטר אותנו לשלום.

נִסְעֵנוּ לְיוֹנָה, וְשֶׁם הִתְקַיְּמוּ דְבָרֵי הַצִּדִּיק בְּמָלְאוֹם. אֲדוֹן אֶחָד קָבַל אוֹתוֹנוּ בְּסֹבֶר פְּנִינֵי יְפוֹת. הִכִּיר מִיד אֶת הַצִּעִיר. לְאַחַר שֶׁשָּׁמַע אֶת סִפּוּרוֹ הָעֶצוּב, הִדְגִּיעַ אוֹתוֹ וְאָמַר: "אֵל תְּדַא, בְּנִי. אֲבִיד הַשְּׂאִיר אֲצִלִּי צִוְיָה לִפְנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה, עָלֶיהָ חָתַם בְּדַת וּבְדוּר, וְכֵה הוֹרִישׁ לָךְ אֶת כָּל נִכְסָיו." צִוְיָה זֹה, הוֹסִיף הַדּוֹד וְאָמַר, "מִבְטָלֶת אֶת כָּל הַשְּׁטוּת וְהַצְּוֹת שֶׁנִּתְּבוּ אַחֲרֶיךָ. קַח אוֹתָהּ וְלֶךְ לִקְבֹּל אֶת כָּל הַמַּגִּיעַ לָךְ". הַבְּחִיר שָׁמַח מְאֹד וְרָצָה לְהַשְׁאֵר בְּבֵית דָּוִד, אֲלֵא שְׂהוּא אֵל הַסִּבִּי, "בְּדוּ אֶל לְסֹדֵר לִפְנֵי עֲנִינֶיךָ", אָמַר לוֹ, "הִנֵּה אֲתָן לָךְ אֶת הַתְּבֹנָת שְׁלִי, וְלְאַחַר זְמַן-מָה, מִשְׁחֵל יִבֹּא עֲלֵי מִקְוֵמוֹ בְּשָׂאֵם, תִּבְּלוּ בָּקָר אוֹת".

חזרנו אל הכפר. הצעיר הציג את הצוואה וגרש את המזכיר בבזיון גדול. אחרי כמה שבועות בקש ממני לנסע אתו אל דודו ויהודות לו בשמו. נסענו לוינה, הלכנו לאכסניא שאת כתבתה מסר לנו הדוד. כשנפתחה הדלת לפנינו, הפתענו לראות אנשים אחרים בבית. "חיוך אביכם?" שאלתי את הצעירים שפתחו לי, ואולי הסתכלו עלי בהשתוממות. אבינו מת לפני שנים רבות? ענו לנו. עמדנו מולם משתאים ולא מבינים. "הלא לפני שבועות מסר היינו כאן, ודברנו עם אביכם, והוא נתן לנו צוואה ששמר עליה במשך עשרים שנה!" אמרנו. והאינו את הכתבת שפרש אביהם על פסת ניר. הבנים תפלווא צוואה, אך חזרו על דבריהם שאין זה יתכן כלל, שכן אביהם כבר מזמן איננו בין החיים...

חזרנו אל הכפר, כשאין לנו הסבר על המקרה המפלא. "הבה ונסע אל הצדיק מרדכי", אמר לי ברהאדון, "הלא בזכותו נושעת, רוצה אני להודות לו". נסעתי אתו אל הרבי וספרתי לו את קורותינו. אמר הרבי לצעיר: "למען האיש שלי, משה, העליתי את דודך משאול תחתיות לתת לך את הצואה". הצעיר התרגש רצה לתת לרבי כסף רב במתנה, אך הרבי סרב לקבל דבר. כשחזרנו הביתה נתן לי ברהאדון מתנתו יקרות ערך.

”וזהו המעשה”, מים בעל בית המזיגה את ספורו המפלא לשני הסוחרים, והוסיף: “אם אינכם מאמינים לי, לכו אל אדון הכפר והוא יחזיר על ספורי זה במדויק”. הסוחרים לא התעצלו, הלכו לאדון הכפר ושקעו ממנו את הספור בפעם השנייה. ומאז קבלו עליהם שני הסוחרים את מרותו של הצדיק מרז'ין, והמשיכו כל ימיהם להיות דבוקים בו בכל לבם ומאדם.

בְּמַעֲשֵׂה אֲרִיזִימָצִים אֲשֶׁר יִשְׁתַּבְּחֶהָ לֹא תַעֲשֶׂה -
וְלֹא תִשְׁלִיךְ בְּמִשְׁמַעוֹת אוֹמְרוֹ וְתוֹרָתָהּ תִּתּוֹךְ מִי. דַּע,
כִּי כָל הַצּוּמָה בֵּין בְּדָבָרִים הַקְּרִינִים לְחַיּוֹת תִּנְשֵׁהּ בֵּין
הַדָּבָרִים הַסְּגוּלִינִים עוֹלָם, בֵּין בְּדָבָרִים שֶׁהֵם תִּנְשֵׁהּ
אֲדָם. שֶׁרֶשׁ הַכֵּל הַזֶּהוּי בֵּין מִהַתּוֹרָה אֲשֶׁר הִיא אִם
הַכֵּל, וְשֶׁשׁ שִׁבְתוֹרָה פֶּשֶׁט רָמוֹ דָּרֵשׁ סוֹד, בֵּין מֵאֲכָלִים
שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה. וְעַיִן בְּפִרְשֵׁי שִׁיר הַשִּׁירִים שִׁחַדְשָׁתִּי.
וְכִשֶּׁם שֶׁנִּשְׁכָּחִים יֵשׁ דְּבָרִים קְטָנִים וְטַעֲמִיִּים, כִּן יֵשׁ
תִּתּוֹרָה מִצּוֹת סְגוּלִית וְכו', וְהַדְמָה זוֹ דְּמִלּוֹ וְתוֹרַת
הַתּוֹרָה. וְהַכֵּתִי יִתְּנֶה פָּרִקִּים לִבְיָדוֹ אוֹמְרוֹ וְתוֹרָתָהּ
תִּתּוֹךְ מִי, כִּי כָל הָאֵשׁ יִשָּׂא יִכָּל כִּי חַיּוֹת שֶׁבָּהּ
תִּגְתְּהוּהוּ וְגוֹל הוּא מִיִּנְיַת הַקִּדְשָׁה שֶׁהִיא הַתּוֹרָה. וּמִשּׁוֹ
כֵּן אִם הִרְאִינוּ וְנִתְעַרְבַּ טוֹב דַּע, כָּל אֵל אֵל הַמִּצְוָה
יִחְלַק הַמִּצְוָה, וְלֹא צִוָּה חֵן עֲרֻלַּת הָאֵלּוּלוֹת, וְלֹא
גִּדּוֹל עִם הַתּוֹרָה מִזֵּן וְחֵן וְעֵבֶן הַנִּזְקִים, וְהַבְדִּילָנוּ
בְּמִכְמַח דְּבָרִים שֶׁ שִׁלַּט בָּהֶם חֶלֶק הָרַע לְכָל
שֶׁשָּׁקַץ נֶפֶשׁ הַנִּחְבָּתָה, וְלֹא כִּשְׂאֵם אוֹכֵל דְּבִי הַמִּתְּ
בְּאֵלּוֹ יִהְיֶה מֵאוֹר הַעֲלִיּוֹן מֵאֲוִיר אוֹר תּוֹרָה, אֲלֵא
שֶׁנִּשְׁגָּשֶׁם לְצַד הַזֵּלְזָלָת וְסוֹד אֲרִיזִי שִׁצּוּרִים מִזֵּן כִּפִּי
הַמִּכְנָתִים וְהַרְבֵּבָתִים, וְזֶה אוֹמְרוֹ וְתוֹרָתָהּ תִּתּוֹךְ מִי, זֶה
כִּי מִצְוָה וְשִׁבְתוֹרָתוֹ לַעֲשׂוֹת וְצוּנוֹ וְיִתְבָּרֶה, כִּי אִין רַע
תִּקְרָבוֹ הַמִּסּוּר חֲפֵץ לִנְשָׁה:

אם תטמאו בכל אלה – ויברך קדם לנו פ' ה' ברוך הוא ויפד אפלו על בראוי הקרובים אליו לכל וידברו דבר ושואנו על קו הנדק, אפלו דברים שגוראים בשוק, וילמד ומאמר דבר עקובא דבריו שחשנינו למצב שיש טהור אל תאמרו מים מים, ומקוץ נקיש לכתף נבנה לשון צדיק הוא ה' אלדנו מקור המדות כי יפד לכל יתב תורה אלא דברים המבקשים לאדם:

דברי הימים

[illegible]

אחרי עלי השושן בנו פינחס בכהונה, ואחרי בנו אחיטוב, בנו אחיז, בנו אחימלך, שאב אביתר הכהן האחרון מבית עלי. בראיית דוד מפני שבאביו נאסר, ונאסר אביתר בארבעה ימים ולא נענה, ואז כנס צדוק ותתחיל מפני הקדלה של בני עלי, ובכך חזרה הכהונה לזרע פינחס. על המסורת בקריים על ששני בניו בשילה, והמקור הקדום לזה בספר "סימני המקורות" של השליח רבי יעקב "הנזיר" מצרפת מתלמידי רבי יחיאל מפאריז, והמקום מזוהה כיום.

[illegible][illegible]

להודות כי ידו היתה במעל. "כך!!" אמר הצדיק, "אמר נא לי, האם יש לך ילדים" וכשהלה השיב בשלילה אמר לו הרבי: "אם כך, הריני מברך אותך כי כעת חיה ואשתך חובקת בן! השמש סיס לספר את הספור ל"אמרי חיים", ואמר: "ואני הוא אותו הבן שנולד מאותה הברכה של הצדיק משינובה, ואני שמש בן שמש". לשמע הספור הנפלא, התפעם הרבי מויז'ניץ ואמר לסובבים: "הביטו נא וראו עד היכן מגיע פח בבישת המדות, וכיצד היה הצדיק משינובה מקפיד".... (שם)

רבי מצליח מזוז הי"ד, ראש ישיבת "כפא רחמים" בתוניס, היה מושל ברוחו וגבור לכבש את יצרו. תדיר היה חוזר על דברי רבי יהודה הלוי: "ואיכה אעבד יוצרי, בעודי אסיר-יצרי ועבד-תאנותי"? כשהוא מדגיש את המלים האחרונות. ספר תלמידו, כי בשעה שלמד אצלו בימי הקיץ הלוחטים, לא ראהו מעולם שותה מים צוננים, כפי שהיו התלמידים שותים מפדיר-חרס שהעמידו כדי לצנן את המים. את תלמידיו היה מוכיח לנהג בסבלנות ואדיבות, אך גם את תובחתו היה מעביר ברמיזה ובמליצות-חכמים. פעם ראה את אחד מתלמידיו בשם 'נח', כשהוא פועם על חבירו ונכנס עמו לתורה. למחרת אחר תפלת שחרית, כשהיה קורא בספר "חק לישראל" פרשת מטות יום רביעי, הדגיש את דברי המוסר שבו, ופתח ואמר "כי כעס בחיך פסילים ניוח", והתלמיד שמע פאלו הרב קורא אליו "כעס בחיך פסילים! יא נח".... (מגדולי הדורות)

גדול היה פחו של רבי חיים מאיר מויז'ניץ בהכללה ובהמנעותו ממדות הפעס. חתנו רבי יהודה הורביץ מדז'יקוב היה אומר עליו: "מעולם לא כעס, ואפילו אם ראהו פועם - לא היה אלא למראית-עין". חבבים היו על הרבי ספורים ועבודתו של אנשים שעמדו בנסיון, ושלטו בעצמם שלא כעס. פעם ספר על חסיד זקן, שמסר לעת זקנותו את התפלין שלו לחסיד, ונמצא בו פסול מעקרא, כלומר - האיש לא הניח תפלין פשוט ממינו! זקן בן שבעים שנה ויותר, חסיד וירא-שמים המקפיד על קלה כבחמורה, הנו 'קרקפתא דלא מנח תפלין', רחמנא לצלן. נבוכו בני משפחתו ולא ידעו כיצד להודיע לאביהם על האסון הגדול והיו בטוחים שהוא יצא מדעתו מרב צער. אולם למרבה הפליאה קבל הזקן את הבשורה בשמחה וברגע, ואמר: "הרי עלול הייתי לסים את חיי עלי-אדמות בלי לזכות להניח תפלין כראוי אפילו פעם אחת. כמה עלי להודות לבורא העולם שהצילני לפחות בערב ימי לקים את המצוה בהלכתה. וכי לא ראוי שאהיה בשמחה"? וכשהיה ה"אמרי חיים" מספר זאת, היה אומר: "זוהי מדרגה! ספור כזה עושה עלי רשם כביר, יותר מאשר ספורים על צדיקים שהחיו מתים!" (מאיר החיים)

כשבקר ה"אמרי חיים" מויז'ניץ בטבריה, נכנס אל בית-הכנסת דחסידי רוצ'ין-סדיגורא שבטבריה העתיקה, והשמש הזקן הראה לו את הכפא של הבעל-שם-טוב שנשתמר והוא ארצה, ואף את סדורו של הבעש"ט עם כמה שערות מהדקקא קדישא שלו שהיו בין הדפים. הרבי התרגש עד דמעות, נשק לסדור ואמרו ללבו, והיה נתון בהתרגשות עמוקה. בתם הבקור ספר השמש לרבי את הספור הזה: בעת בקורו של רבי יחזקאל שרגא משינובה בטבריה, במסעו הידוע שערך בארץ-ישראל בשנת תרכ"ט, הביע את רצונו להתפלל כאן בבית-המדרש, ואף לטבל במקוה שבו. אמנם היו כמה שהתנגדו לכך, אבל תמורת סכום נאה שהעניק לשמש, נאות הלה לבקשת הרבי. אולם תנאי התנה הצדיק משינובה, כי על השמש לזקן תחלה את מי המקוה ולמלאו מחדש במים נקיים, וכפל תנאו שלא יטבל שום אדם במקוה לפניו. השמש עשה כהוראתו, אולם בלבו תמה על ההוראה המוזהרת ואמר לעצמו "וכי אם יטבל מישהו במקוה, ירגיש בכך הרבי האורח? והחליט לנסותו. הוא קפץ אל המקוה בבגדיו, עלה לגג כדי להתישב מעט, ולאחר מכן הודיע לרבי כי המקוה מוכן לטבילתו. לא חלף אלא רגע קט, והשמש נחדר לשמע קריאתו הרמה של הצדיק אשר שאלו בתקופות, "אמר נא לי, מי טבל כאן במקוה לפני? לא היתה ברה גידו של השמש, ובראש מרן כשידיו מרתחות מפחד, נאלץ

לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו (טו, לו) תבת אתכם מטעמות באנתהא המפסיקה, ומשמעות הפסוק: כי ביום הזה יכפר ה' עליכם לטהר אתכם, ומכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו. ואמר השר שלום מבול, כי ידוע בהלכה שיש להתרחות עוד כטוים בנסות יום הכפורים, כדי שייקנס אל היום הקדוש והוא טהור בתשובה שלמה, ואחר כך הקב"ה ממשיך עליו ביום הכפורים משרש הטהרה. ועל זה מרמז כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם. שהיום בעצמו מכפר, ואז הורה מכל חטאתיכם לפני ה', קום בנסות היום שהשם מכפר עליהם, כבר תטהרו - תראו שאתם תתקנו את עצמכם. (סודר לכ שמוח)

ואל-פתח אהל מועד לא הביאו (י, יד) התבות ואל-פתח מטעמות בטעם אולא גרש, וכן בהמשך (פסוק ט) "ואל-פתח אהל מועד לא יביאו". כדי לרמוז, שפסות אסור שחתי חוץ, הוא כדי שלא יחוש האדם הפחות שהוא מערש לגמרי מהקדשה, ולכן אמרה תורה שיקבי את קרבנו לתקריב דוקא במשכן, וכן יוכל לשוב ולהתקרב. וכפי שאמר במדרש, משל לבן-מלך שגם לבו עליו והיה למו לאלל בשור גבלות וטרפות. אמר המלך, זה יהיה תורו על שחתי, ומעצמו הוא רוד. כך, לפי שהיו ישראל לוחטים אחר עבודת כוכבים במצרים, והיו מביאים קרבנותיהם לשעירים, ומקריבים באסור במה ופועניות באות עליהם, אמר הקב"ה יהיו מקריבים לפני ככל עת קרבנותיהם באהל מועד, והם פורשים מעבודת כוכבים. (הפני מטה מור)

כמעשה ארץ-מצרים וגו' וכמעשה ארץ-כנען (י, יד) ארץ-מצרים נטעם תביר, ללמד שחשבו וחסלק כל מה שלמדת בארץ מצרים, ותסלק עצמו מהם שלא תלמד ממעשיהם שהם טמאים. ותבנות ארץ-כנען נטעם פור, ללמד שחשבו ממה את כל ידעיהם והתנהגותיהם של הכנענים בארץ, ולא תלמד מהם. (דרשות התורה)

חידה נחמדה הוציאה "אוצר חיים", 'כל האומר אמת - שקר בידו, וכל האומר שקר - אמת היא'. שכן הוזהר את תבת אמת מלעיל תרי"ח שקר, כי מריאתה מלדע ואי אפשר לעמוד באל"ף הפנקחת בשמא פתח, שעלה המלצו "תפל שבא", ואילו האומר שקר מלעיל, דקדו דבריו, שכן השקטתה מלעיל כדון תבה הפנקחת בשני סגל בזה אחר זה, ונמצאת האמת בפניו... על הגר"א מילנא קספר, כי בחילתו בצעירותו בעיר קידאן, פעל להרגיל את הנערים עוד מצעירותם בתלמוד-תורה, להקפיד על קריאת התבות כראוי ולהבחין בין מלעיל ומלדע. ואמר בצחות "כי לפי צפצופם של התינוקות, לא אמרו דבר אמת מעולם".... ואמר הדי' שנים כי כך טבעו של עולם, האמת מלדע, כלומר למשה, בזוהר ושלמה, כפי 'שנאמר' 'השלף' מלעיל ארץ; אבל השקר מלעיל, ובריו מתחלף בזקיות קומה ובראש מוסר... וכתבם שגור הוא: "כסף אף שקר מלעיל, ואמת מלדע", כלומר הפקר והשקר נראים מיד לעי, אבל האמת נסתרת. ולכן אותיות שקר סמוכות זו לזו כסדרן באותיות האל"ף ב"ת, שכן השקר נכר מיד: אולם את האמת יש הרואים מיד כאל"ף ראשונה, ויש באמצע קמ"ם, ולעיתים רק בסוף קאות ת"ו התאחרונה. כך העיר גם רבי מאיר קאמא על אותם המשוררים "וטהר לבנו לעבדך באמת", שאם קוראים אמת מלעיל אינו אמת אלא שקר, וספקו "אמת תצמיח", הארץ היא מלמשה, לבנו י' יש להקדים את תבת אמת בהטקסיה 'מלדע', שמשמעותה בארמית 'מלדע' היא הארץ למשה.

רב פתח אחד נקלע פעם לכפר קטן, ובין הבאים אליו היה כפר' תמים שבא אליו עם בנו הקטן שזה לאחורונה החל להכיר את האותיות הקדושות, ובקש מהרב לבחון את הפעוט. העמיד הרב לוח אותיות לפני הילד הקטן, והלה קראו את כל האותיות כסדרן מאל"ף ועד ת"ו. בקש מהרב להור ולקרא מהסוף להתחלה כפנהו, אך הילד טרב. הורה לו הרב פמה פרוטות, והילד נעתר מיד לקרא את האותיות כסדרן מהפך. חזר הרב ואמר לאבי הילד: "מבטחני בבגד שגידל להיות עסקן צבור, שהיה ראוי כי יעביר פמה פרוטות שחוקות כבר היה מוכן לומר להפך"....

ומספר, שפאש' עולתה היתה המפרכת להקים מחדש את מוסד הסנהדרין בירושלים לפני כשבעים שנה, אמרו אז בהלצה כי אף שמש' רבנו לא מצא שונאי בצע כדי להעמידם על ישרא, ביים נתן למצא גם כאלו, שכן בשביל קסם מוכן כל אחד להיות שונאי בצע...

השעיר לה' נבחר לאחר שהניח עליו אהרן הכהן את הגדל וקרא לו שם "לה' חטאת", אך לשעיר לשאול לא היה צריך לקרא שם, ומעצמו נעשה. ולמדו יש כאן, שפאשר האדם רוצה להקריב קרבן לה' ולהתרחות לפניו, עליו לקום ולעשות מעשה בפעל, ולא די 'שב ואל תעשה'. וכפי שהביא השר' מגדים' בשם השל"ח הקדוש, שאת 'אנחנו לא נדע' 'בלינו לשבח' אומרים ביישיבה, זאת "מה נעשה" אומרים בעמידה. כי תחלה יש לקום, לעשות פעולה עצמית, ואז ישאל את עצמו מה נעשה, ולא ישב בעצלתים....

הפצ'ת
ועד הפצת תורה

ספרי 'שבת טיש' ו'מידות טיש'
בחנויות הספרים המובהרות
לכמויות במחיר מיוחד: 02-5806777

5806777@GMAIL.COM